

โศโศคอสต์-การเพ่นมาขาวยิวในค่ายกักกัน : ศึกษาความเป็นอยู่ขาวยิวในค่ายเอาชวิทซ์

โดย
นางสาวรวิภา ศรีดาวเดือน

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศึกษา

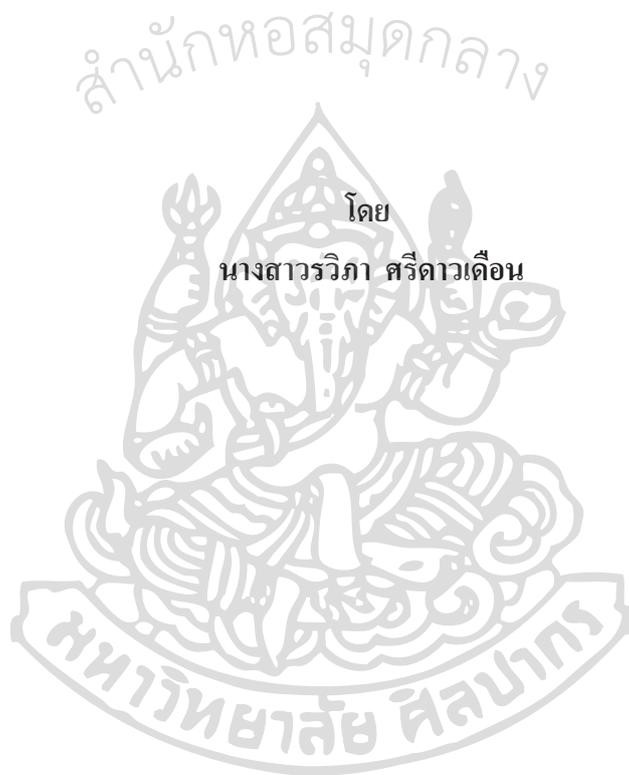
ภาควิชาประวัติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2555

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

โศลกอสต์-การชนฆ่าขาวยิวในค้ายกักกัน : ศึกษาความเป็นอยู่ขาวยิวในค้ายเอาชวิทซ์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศึกษา

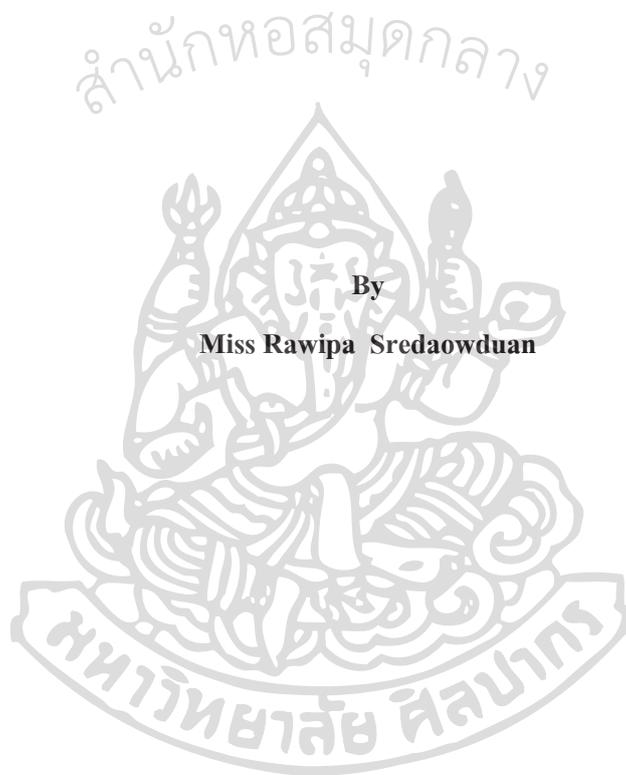
ภาควิชาประวัติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2555

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**HOLOCAUST - THE JEWISH PERSECUTION IN CONCENTRATION CAMP : CASE
STUDY IN AUSCHWITZ**

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

Master of Arts Program in Historical Studies

Department of History

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2012

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระเรื่อง “ โสโโลกอสต์-
การเช่นฆ่าชาวฮิวในค่ายกักกัน : ศึกษาความเป็นอยู่ชาวฮิวในค่ายเอาวิทซ์ ” เสนอ โดย นางสาว
รวิภา ศรีดาวเดือน เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศึกษา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ชารัทสนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ศาสตราจารย์สัญญาชัย สุวังบุตร

คณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์อนันต์ชัย เล่าหะพันธุ์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.คัททียากร ศศิธรามาศ)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์สัญญาชัย สุวังบุตร)

...../...../.....

51205208 : สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศึกษา

คำสำคัญ : โฮโลคอสต์/ค่ายกักกัน/เอาชวิทซ์

รวิภา ศรีดาวเดือน : โฮโลคอสต์-การเข่นฆ่าชาวยิวในค่ายกักกัน : ศึกษาความเป็นอยู่
ชาวยิวในค่ายเอาชวิทซ์. อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ : ศ.สัญญาชัย สุวังบุตร. 163 หน้า.

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบจากการฆ่าเผ่าสงครามโลกครั้งที่ 1
ของเยอรมนีที่มีต่ออดอล์ฟ ฮิตเลอร์ และการก่อตั้งของพรรคนาซี เมื่อฮิตเลอร์ขึ้นมามีอำนาจในค.ศ.
1933 เขาเริ่มดำเนินนโยบายกำจัดชาวยิว ค่ายกักกันหลายแห่งถูกสร้างขึ้นในพื้นที่ห่างไกล
และมีการรักษาความปลอดภัยที่เข้มงวด ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการสร้างค่ายกักกันและค่าย
สังหารเพิ่มขึ้น ซึ่งค่ายเอาชวิทซ์เป็นค่ายกักกันที่มีขนาดใหญ่ที่สุด สารนิพนธ์ฉบับนี้เน้นการศึกษาชีวิต
ความเป็นอยู่ของชาวยิวในค่ายเอาชวิทซ์ และการทดลองทางการแพทย์ การหลบหนีและการต่อต้าน
ภายในค่าย เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงชาวยิวจำนวนประมาณ 6 ล้านคนถูกกวาดล้าง
การสังหารหมู่หรือการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวได้ถูกเปิดเผยให้ชาวโลกได้รับรู้ คำว่าโฮโลคอสต์จึงถูก
นำไปใช้ในความหมายว่าการสังหารหมู่จำนวนมาก หรือการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ยิวของนาซี หลังค.ศ. 1945
โฮโลคอสต์เป็นประเด็นสำคัญที่นักวิชาการและนักเขียนต่างสนใจศึกษาค้นคว้าอย่างกว้างขวาง

ภาควิชาประวัติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ปีการศึกษา 2555

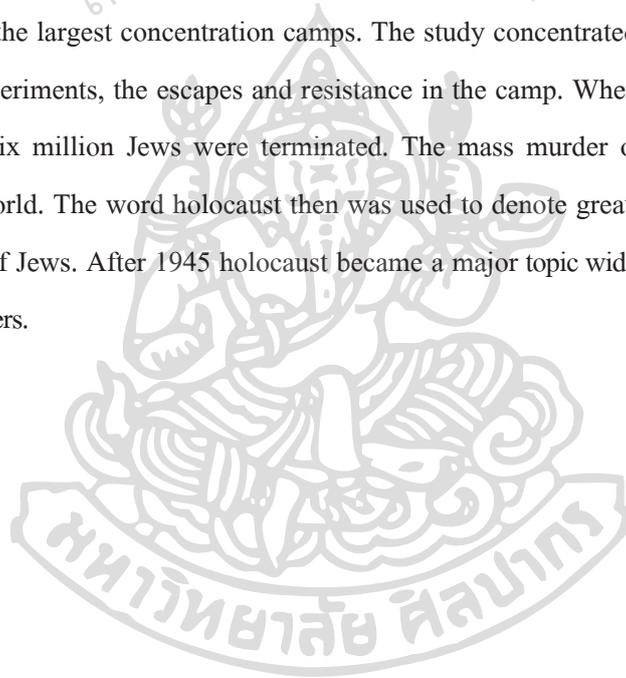
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ .....

51205208 : MAJOR : (HISTORICAL STUDIES)

KEYWORDS : HOLOCAUST/CONCENTRATION CAMP/AUSCHWITZ

RAWIPA SREDAOWDUAN : HOLOCAUST - THE JEWISH PERSECUTION IN
CONCENTRATION CAMP : A CASE STUDY IN AUSCHWITZ . INDEPENDENT STUDY ADVISOR :
PROF. SANCHAI SUWANGBUTRA. 163 pp.

This research aims to study the impact of Germany's defeat in World War I on Adolf Hitler and the rise of the Nazi Party. Having come to power in 1933, Hitler began the policy of persecution of the Jews. Concentration camps were generally set up in remote areas and a strict security was observed. During World War II, concentration and extermination camps were built. Auschwitz was the largest concentration camps. The study concentrated on life in the Auschwitz and medical experiments, the escapes and resistance in the camp. When World War II was over, approximately six million Jews were terminated. The mass murder or genocide Jews became known to the world. The word holocaust then was used to denote great massacres or refer to the Nazi genocide of Jews. After 1945 holocaust became a major topic widely studied and observed by scholars and writers.

Department of History

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature .....

Academic Year 2012

Independent Study Advisor's signature .....

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยศาสตราจารย์สัญญาชัย สุวังบุตร อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระได้ให้คำปรึกษา ความช่วยเหลือ และคำแนะนำ ตลอดจนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้วิจัย อาจารย์ช่วยตรวจสอบข้อมูล แก้ไขศัพท์และสำนวนต่างๆ พร้อมทั้งติดตามการทำการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ตั้งแต่เริ่มจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอบคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณศาสตราจารย์อนันต์ชัย เลหาพะพันธุ์ ประธานคณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ และขอขอบคุณอาจารย์ ดร.กัททิยากร ศศิธรามาศ คณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ทั้งสองท่านได้ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆ รวมถึงช่วยตรวจสอบและแก้ไขสำนวนต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธีรา อภิญญาเวศพร ที่ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการทำการค้นคว้าอิสระของผู้วิจัย

ขอขอบคุณคณาจารย์ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่สั่งสอนวิชาความรู้ตลอดการศึกษา รวมถึงให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณคุณจรูญ ม่วงวัดท่า เจ้าหน้าที่ภาควิชาประวัติศาสตร์ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในทุกด้าน

ขอขอบคุณคณาจารย์ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทและวางรากฐานความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ให้กับผู้วิจัยในระดับปริญญาตรี

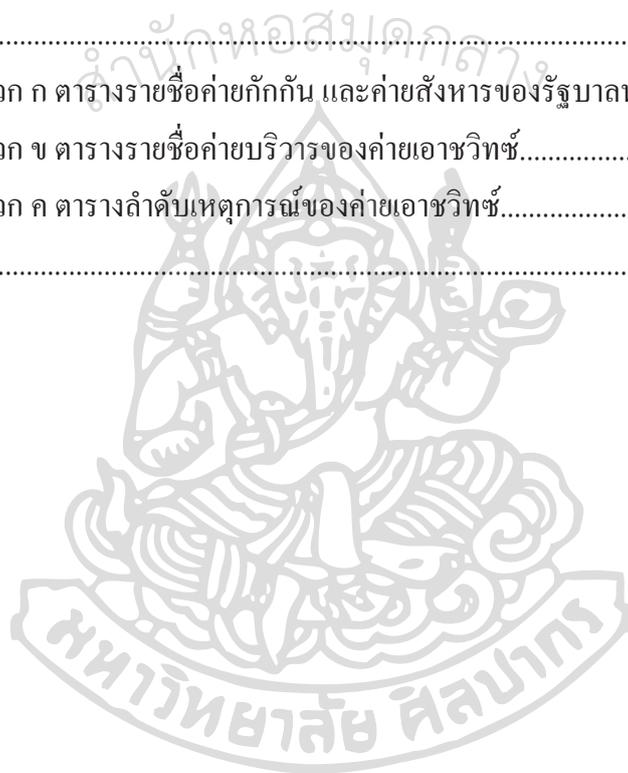
ขอขอบคุณกัลยาณมิตร คุณณัฐรัตน์ ผู้ผลัดนากร สำหรับกำลังใจ ข้อเสนอแนะและความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ทั้งการค้นคว้าเอกสารและการช่วยเรียบเรียงข้อมูล คุณสาวิตรี โชคก และคุณพิชัย ยินดีน้อย ที่คอยให้กำลังใจเสมอมา และสุดท้ายการค้นคว้าอิสระนี้คงไม่สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้หากไม่ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือด้านต่างๆ โดยเฉพาะกำลังใจและความเข้าใจจากครอบครัว ซึ่งเป็นแรงผลักดันที่สำคัญของผู้วิจัย การค้นคว้าอิสระนี้จึงสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิจกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความสำคัญของประเด็นปัญหาที่ศึกษา.....	1
ทบทวนวรรณกรรม.....	4
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	10
สมมุติฐานของการศึกษา.....	10
ขอบเขตในการศึกษา.....	10
วิธีการศึกษา.....	11
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	11
แหล่งข้อมูล.....	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
2 นโยบายต่อต้านชาวยิวของพรรคนาซี ค.ศ. 1919 – 1939	13
เยอรมนี ค.ศ. 1919 - 1924.....	13
การปฏิบัติเดือนพฤศจิกายน.....	14
การจัดตั้งสาธารณรัฐไวมาร์.....	17
สนธิสัญญาแวร์ซาย.....	18
กบฏคัพฟ์.....	19
วิกฤตการณ์เศรษฐกิจและการเมืองค.ศ. 1920 - 1921.....	21
วิกฤตการณ์แค้วนรุห์ ค.ศ. 1923.....	23
การก่อตั้งพรรคนาซี และกบฏโรงเบียร์.....	25
ไมน์คัมพ์ฟ.....	27
ช่วงการฟื้นฟูและการมีเสถียรภาพ ค.ศ. 1924 – 1929.....	28
การจัดตั้งพรรคนาซีใหม่.....	31
เยอรมนีค.ศ. 1929 – 1933.....	35

	การบริหารสมัยที่ 2 ของเบอร์นิง.....	36
	การเลือกตั้งประธานาธิบดี ค.ศ. 1932.....	38
	การก้าวสู่อำนาจ และการวางรากฐานอำนาจของฮิตเลอร์.....	42
	ไกลค์ซาลทุง.....	45
	คืนแห่งมิดยาว ค.ศ. 1934.....	49
	เยอรมนี ค.ศ. 1933 – 1939.....	51
	กฎหมายนูร์เรมเบิร์ก.....	53
	คืนกระจกแตก.....	56
	การบุกโปแลนด์ และจุดเริ่มต้นของสงครามโลกครั้งที่ 2.....	58
3	ค่ายเอชวิทซ์.....	62
	เกตโต.....	63
	ค่ายกักกัน.....	66
	ค่ายเอชวิทซ์ 1.....	69
	นักโทษที่ค่ายเอชวิทซ์ 1.....	72
	แผนการมาดากัสการ์.....	76
	ปฏิบัติการบาร์บารอสซา.....	77
	การประชุมที่วันน์เซ และการแก้ปัญหาชาวยิวครั้งสุดท้าย.....	80
	ค่ายเอชวิทซ์ – บิเรเคนา หรือเอชวิทซ์ 2.....	81
	ค่ายโมโนวิทซ์ หรือค่ายเอชวิทซ์ 3.....	88
	การขนส่งนักโทษ.....	91
	การบริหารและการปกครองของค่ายเอชวิทซ์.....	93
	การรมแก๊สที่ค่ายเอชวิทซ์.....	95
4	ชีวิตความเป็นอยู่ของค่ายเอชวิทซ์.....	102
	กระบวนการคัดเลือก.....	102
	ชะตากรรมของเด็กในค่ายเอชวิทซ์.....	106
	ทารกที่เกิดในค่าย.....	108
	การทำงานและชีวิตภายในค่าย.....	108
	การลงโทษ.....	110
	การทดลองทางการแพทย์ในค่ายเอชวิทซ์.....	113
	การทำหมัน.....	115

การทดลองเกี่ยวกับฝาแฝด และคนแคระ.....	119
การเคลื่อนไหวต่อต้าน.....	124
การจัดตั้งองค์กรต่อต้านภายในค่ายเอาชวิทซ์.....	125
การติดต่อสื่อสารและส่งต่อข้อมูลระหว่างนักโทษ.....	127
การหลบหนี.....	128
การก่อจลาจลของหน่วยรบพิเศษ.....	130
5 บทสรุป.....	134
รายการอ้างอิง.....	140
ภาคผนวก.....	147
ภาคผนวก ก ตารางรายชื่อค่ายกักกัน และค่ายสังหารของรัฐบาลนาซี.....	148
ภาคผนวก ข ตารางรายชื่อค่ายบริวารของค่ายเอาชวิทซ์.....	152
ภาคผนวก ค ตารางลำดับเหตุการณ์ของค่ายเอาชวิทซ์.....	161
ประวัติผู้วิจัย.....	163

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	เหตุการณ์เพลิงไหม้สภาไรค์ซตาค.....	43
2	เหตุการณ์คลื่นกระຈกแตก.....	57
3	การใช้ชีวิตในเขตโคของชาวยิว.....	65
4	วอร์ชอเกตโต.....	65
5	ค่ายเอาชวิทซ์ 1.....	71
6	ตัวอย่างรอยสักตัวเลขของนักโทษ.....	73
7	ห้องรมแก๊ส.....	97
8	เตาเผาศพ.....	99
9	โรงนอนของนักโทษ.....	104
10	ตัวอย่างการทำงานของนักโทษในค่ายเอาชวิทซ์.....	110
11	รั้วลวดหนามติดกระแสไฟฟ้าแรงสูง.....	113
12	ศาสตราจารย์คาร์ล เคลาเบิร์ก.....	118
13	นายแพทย์ฮอร์สท์ ชูมันน์.....	118
14	นายแพทย์โจเซฟ เมงเกเล.....	118
15	เด็กที่ถูกนำมาทดลองทางการแพทย์.....	122

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของประเด็นปัญหาที่ศึกษา

การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) เป็นเหตุการณ์ความรุนแรงที่ร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติซึ่งมาจากการกระทำของมนุษย์ซึ่งกระทำต่อกัน เรื่องราวของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจจากคนทั่วโลกหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 อันเป็นผลสืบเนื่องจากภาพ และเรื่องราวความโหดร้ายต่าง ๆ ที่ชาวยิวได้รับในช่วงก่อนและในระหว่างสงครามจากการกระทำของรัฐบาลนาซีเป็นที่รับรู้กันอย่างกว้างขวางมากขึ้น เรื่องราวความรุนแรงดังกล่าวส่งผลต่อความรู้สึกทางด้านมนุษยธรรมต่อผู้ที่ได้รับทราบ และทำให้การกวาดล้างเช่นฆ่าชาวยิว หรือที่เรียกกันว่า โฮโลคอสต์ (Holocaust) ซึ่งหมายถึง การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ได้รับความสนใจอย่างมาก ทั้งในแวดวงวิชาการ สถาบันทางการเมือง และองค์กรระหว่างประเทศ ในค.ศ. 1951 องค์กรสหประชาชาติได้ให้คำนิยามความหมายของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ว่า “เป็นการกระทำที่ดำเนินโดยมีความตั้งใจที่จะทำลายล้างส่วนหนึ่ง หรือทั้งหมดของกลุ่มชนชาติ เชื้อชาติ หรือชาติพันธุ์ หรือศาสนาใด ๆ”¹ แต่ในช่วงทศวรรษที่ 1940 ถึง ทศวรรษ 1980 โฮโลคอสต์ในความหมายของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์จะจำกัดขอบเขตเฉพาะการทำลายล้างชาวยิวของนาซีในสมัยสงครามโลกครั้งที่สองเท่านั้น อย่างไรก็ตามในทศวรรษ 1990 ได้มีการเพิ่มบริบทความหมายของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ให้ครอบคลุมถึงเรื่องการเมืองด้วย

เมื่ออดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ผู้นำพรรคแรงงานสังคมนิยมแห่งชาติเยอรมัน (National Socialist German Workers' Party – NSDAP) หรือพรรคนาซี (Nazi Party) ก้าวขึ้นมามีอำนาจทางการเมืองในเดือนมกราคม ค.ศ. 1933 ฮิตเลอร์เริ่มนโยบายกำจัดชาวยิวตามแนวความคิดที่ได้เสนอไว้ใน

---

¹ ประจักษ์ ก้องกีรติ, “การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์,” ความรุนแรง ชอน/หาสังคมไทย, ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ : มติชน, 2553), 42 .

หนังสือไมน์แคมป์ (Mein Kampf) ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นคู่มือการปกครองของพรรคนาซี ระหว่าง ค.ศ. 1933 – 1939 รัฐบาลนาซีดำเนินนโยบายต่อต้านชาวยิวอย่างค่อยเป็นค่อยไป มีการออกกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิของชาวยิวในทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมเป็นจำนวนมาก ที่สำคัญได้แก่ กฎหมายนูเรมเบิร์ก (Nuremberg Laws) สองฉบับในค.ศ.1935 ซึ่งมีเนื้อหาเพิกถอนสิทธิความเป็นพลเมืองของชาวยิว และเปิดทางให้มีการขับไล่ชาวยิวหรือชาวเยอรมันเชื้อสายยิวออกจากชุมชนเพื่อให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย² รวมทั้งกฎหมายยิวที่สังหารชาวยิวมาเป็นของรัฐ หรือการบังคับชาวเยอรมันเชื้อสายยิวให้สวมเครื่องแต่งกายที่ระบุความเป็นยิวนั้นคือการติดดาวเดวิดสีเหลืองที่อกเสื้อเป็นต้น นโยบายต่อต้านชาวยิวดังกล่าวมีส่วนทำให้ชาวยิวที่มีฐานะเริ่มอพยพออกจากเยอรมนี ทิ้งนำไปสู่เหตุการณ์คืนกระจกแตก(Kristallnacht) ในค.ศ. 1938 ซึ่งนับเป็นปฏิบัติการแรกของการกวาดล้างชาวยิวอย่างเป็นรูปธรรม³

ต่อมาเมื่อเยอรมนีมีความเข้มแข็งมากขึ้น ฮิตเลอร์เริ่มทำทลายประเทศพันธมิตรตะวันตก ด้วยการละเมิดข้อตกลงในสนธิสัญญาแวร์ซาย (Treaty of Versailles) ด้วยการผนวกออสเตรียเข้ากับเยอรมนี (Anschluss) ในเดือนมีนาคม ค.ศ.1938 และเข้ายึดครองดินแดน โบฮีเมีย (Bohemia) และ โมเรเวีย (Moravia) ของเชกโกสโลวาเกียในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1939 อังกฤษและฝรั่งเศสซึ่งยังไม่พร้อมที่จะก่อสงคราม พยายามดำเนินนโยบายอ่อนต่อเยอรมนี ฮิตเลอร์จึงเห็นว่าประเทศตะวันตกอ่อนแอและนำไปสู่การตัดสินใจก่อสงคราม ในเดือนกันยายน ค.ศ.1939 เยอรมนีบุกโชมตีโปแลนด์ซึ่งเป็นชนวนนำไปสู่การเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปีต่อมา เยอรมันก็บุกเดนมาร์ก นอร์เวย์ สหราชอาณาจักร เบลเยียม ลักเซมเบิร์ก และฝรั่งเศส จนท้ายที่สุดยุโรปในภาคพื้นทวีปก็ตกอยู่ภายใต้อำนาจของเยอรมนี และมีอังกฤษเพียงประเทศเดียวเท่านั้นที่เยอรมนีไม่สามารถยึดครองได้ ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1941 เยอรมันได้บุกสหภาพโซเวียต และยุโรปตะวันออก สงครามจึงขยายขอบเขตไปทั่วยุโรป ชัยชนะของเยอรมนีในช่วงแรกของสงครามนอกจากจะทำให้เยอรมันได้ดินแดนที่ยึดครองเพิ่มมากขึ้นแล้ว ยังส่งผลให้ชาวยิวที่อยู่ภายใต้ปกครองของนาซีมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน ฮิตเลอร์ซึ่งต้องการทำให้ยุโรปเป็นดินแดนที่ปลอดภัย จึงเริ่มดำเนินมาตรการกวาดล้างชาวยิวทั้งในเยอรมนีและในดินแดนที่ยึดครองทั้งกำหนดโครงการอพยพชาวยิวออกนอกยุโรป การกำหนดเขตกักบริเวณชาวยิว ซึ่งเรียกกันทั่วไปว่า เกดโต (ghetto) เพื่อใช้เป็นสถานที่กักกันและควบคุมชาวยิว และมีการสร้างค่ายกักกันขึ้นอีกหลาย

² สัจชัย สุวังบุตร, "การแก้ปัญหชาวยิวครั้งสุดท้าย : นโยบายกวาดล้างยิวทั่วยุโรป," วารสารราชบัณฑิตยสถาน 34, 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2552) : 719.

³ สัจชัย สุวังบุตร. "คืนกระจกแตก-ปฏิบัติการแรกของการกวาดล้างยิว." วารสารราชบัณฑิตยสถาน 33, 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2551) : 64.

แห่งโดยเฉพาะที่โปแลนด์ นอกจากค่ายกักกันแล้วทางรถไฟก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญ เพราะเป็นเส้นทางที่ใช้เชื่อมต่อในการอพยพขนส่งนักโทษหรือเชลยไปยังค่ายต่างๆ ดังจะเห็นได้ว่าค่ายกักกันส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ใกล้กับทางรถไฟทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังมีการสังหารหมู่ชาวยิว ยิปซี และพวกคอมมิวนิสต์ ด้วยการยิงทิ้งโดยหน่วยสังหารพิเศษ (Mobile Killing Squad : Einsatzgruppen)

สืบเนื่องจากจำนวนชาวยิวที่เพิ่มมากขึ้น รัฐบาลนาซีได้คิดหาวิธีในการสังหารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อจะสังหารให้ได้จำนวนมากและเป็นไปอย่างรวดเร็วด้วย แก๊สพิษจึงได้ถูกนำมาใช้ในการสังหาร วิธีการสังหารจะใช้การรมแก๊สในรถไฟ การใช้รถบรรทุกลำเลียงชาวยิวออกจากที่พักแล้วรมแก๊สในรถแก๊ส (gas van) หรือนำไปสังหารหมู่ในค่ายกักกันที่มีห้องรมแก๊สโดยค่ายเชลล์โม (Chelmo) เป็นค่ายแรกที่ได้มีการจัดสร้างและทดลองสังหารหมู่ด้วยแก๊สพิษ โดยเริ่มดำเนินการในเดือนธันวาคมค.ศ.1941 และในเวลาต่อมา ค่ายกักกันหลักอีก 5 ค่ายได้เปิดดำเนินการ ได้แก่ ค่ายเอาชวิทซ์ (Auschwitz) และค่ายเบลเซก (Belzec) เปิดดำเนินการในเดือนมีนาคมค.ศ.1942 ค่ายโซบิเบอร์ (Sobibor) เดือนเมษายนค.ศ.1942 ค่ายเตรบลิงกา (Treblinka) เดือนกรกฎาคมค.ศ.1942 และค่ายมาดานเนก (Majdanek) เดือนตุลาคมค.ศ.1942 ซึ่งค่ายกักกันเหล่านี้ได้กลายเป็นสถานที่ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการสังหารหมู่ชาวยิว

ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาโอลคอสต์ในมุมมองทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะการเข่นฆ่าชาวยิวและการดำรงชีวิตของชาวยิวในค่ายกักกัน โดยเฉพาะค่ายเอาชวิทซ์ เนื่องจากค่ายเอาชวิทซ์เป็นค่ายที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของผู้คนทั่วโลก และเป็นสัญลักษณ์ของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่โหดร้ายที่สุดในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งเป็นต้นแบบของค่ายสังหารอื่นๆ เป็นค่ายที่มีความซับซ้อนล้อมรอบด้วยพื้นที่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และค่ายย่อยอีก 47 แห่ง⁴ ค่ายหลักสำคัญ 3 ค่ายได้แก่ ค่ายเอาชวิทซ์ 1 ซึ่งใช้เป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการค่าย ค่ายเอาชวิทซ์ 2 หรือค่ายเบอร์เคเนา (Birkenau) สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นค่ายสังหาร โดยเฉพาะชาวยิว และค่ายเอาชวิทซ์ 3 หรือค่ายโมนอวิทซ์ (Monowitz) ซึ่งเป็นค่ายแรงงาน ผู้ที่เสียชีวิตจากค่ายเอาชวิทซ์มีจำนวนประมาณกว่า 1.2 ล้านคน โดยประมาณ 1.1 ล้านคนเป็นยิว ค่ายเอาชวิทซ์ได้รับการปลดปล่อยจากกองกำลังของสหภาพโซเวียตในวันที่ 27 มกราคม ค.ศ.1945 ทั่วโลกได้ถือเอาวันนี้เป็นวันสากลระลึกถึงการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (International Holocaust Remembrance Day) และเมื่อวันที่ 27 มกราคมในค.ศ.2005 ซึ่ง

⁴ Auschwitz Museum, **Auschwitz Sub-Camps**, accessed April 15, 2011, available From <http://simplethinking.com/home/subcamp.stm>

⁵ Michael Berenbaum, **Historical Atlas of the Holocaust**, (New York : Macmillan Publishing, 1996), 77.

เป็นปีที่ค่ายกักกันแห่งนี้ได้รับการปลดปล่อยครบรอบ 60 ปี ได้มีการจัดพิธีรำลึกถึงผู้เสียชีวิตที่ค่าย
เอาชวิทซ์ในประเทศโปแลนด์ เพื่อรำลึกถึงชาวยิวที่ถูกสังหารจากกองทัพนาซี

การศึกษาเรื่องนี้ผู้ศึกษาสนใจแนวทางการดำเนินนโยบายของนาซีที่มีต่อชาวยิวในค่าย
กักกัน โดยจะเน้นเรื่องราวของค่ายกักกันเอาชวิทซ์ รูปแบบและระบบการบริหารการปกครองใน
ค่าย วิธีการสังหารชาวยิวในค่าย สภาพชีวิตความเป็นอยู่ในค่ายกักกันเฉพาะชีวิตของชาวยิวในค่าย
เอาชวิทซ์ รวมทั้งผลกระทบจากความรุนแรงของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่มีต่อชาวยิว

บททวนวรรณกรรม

การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์เป็นประเด็นที่มีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง แต่การศึกษาค้นคว้าเรื่องราว
ของ โฮโลคอสต์ที่เป็นภาษาไทยมีน้อยมาก คือ งานวิจัยของรองศาสตราจารย์ ดร. อนงค์นาค
เถกิงวิทย์ เรื่อง *วรรณคดีประจักษ์พยาน (Literature of Witness)* ซึ่งเน้นศึกษางานเขียนของสตรีที่
รอดชีวิตจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นพยานรู้เห็นเหตุการณ์ โดยศึกษาบทประพันธ์ในรูปแบบของ
บันทึกความทรงจำ และงานเขียนของนางสาวพรรณพาง จุฬานนท์ เรื่อง *วรรณกรรมฆ่าล้างเผ่าพันธุ์
ชาวยิว (Jewish Holocaust Literature)* ศึกษาสาเหตุของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวตั้งแต่สมัยโรมัน
จนสมัยของฮิตเลอร์ และวิเคราะห์วรรณกรรมในแง่ที่แสดงถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชน งานเขียน
ทั้งสองชิ้นสะท้อนเรื่องราวความรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อชีวิตมนุษย์ และการละเมิดสิทธิมนุษยชน
สำหรับการศึกษาการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในค่ายกักกันนั้น ผู้ศึกษาได้ศึกษารวบรวมจากบทความและ
หนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มได้ดังนี้

กลุ่มที่หนึ่ง คือ หนังสืออธิบายแนวคิดและเหตุการณ์ทั่วไปของโฮโลคอสต์

McDonough, Rank. **The Holocaust.** New York : Palgrave Macmillan, 2008. กล่าวถึง
เรื่องราวของโฮโลคอสต์ที่เกิดขึ้น และอธิบายถึงสาเหตุของการสังหารหมู่ และผลกระทบหลัง
เหตุการณ์สิ้นสุดลง

McKale, Donald M. **Hitler's Shadow War : The Holocaust and World War II.**
New York : Taylor Trade Publishing, 2006. ว่าด้วยแนวคิดเกี่ยวกับสงครามเชื้อชาติ และอิทธิพล
ทางความคิด และการกระทำของฮิตเลอร์ทั้งช่วงก่อน และหลังสงคราม

Brustein, William I. Roots of Hate : Anti-Semitism in Europe before the Holocaust.
Cambridge : Cambridge University Press, 2003 นำเสนอถึงสาเหตุของความคิดต่อต้านชาวยิวใน

ยุโรปก่อนการเกิดขึ้นของโฮโลคอสต์ ซึ่งได้แก่ ความเชื่อทางศาสนา เชื้อชาติ เศรษฐกิจและการเมือง

Niewyk, Donald L. **The Holocaust : Problems in European Civilization.** Boston : Houghton Mifflin Company, 2003. นำเสนอแนวคิดในการต่อต้านชาวยิวตลอดสมัยการปกครองของฮิตเลอร์ แรงกระตุ้นที่นำไปสู่การสังหาร และปัญหาที่เกิดจากการต่อต้านของชาวยิว

Engel, David. **The Holocaust : The Third Reich and the Jews.** London : Longman, 2000. อธิบายความเป็นมาของยิวในยุโรป ความคิดของฮิตเลอร์และชาวเยอรมันที่มีต่อยิว การดำเนินนโยบายเหตุการณืและรายละเอียดของการกวาดล้างชาวยิวในยุโรป

Goldhagen, Daniel Johah. **Hitler's willing executioners : Ordinary Germans and the Holocaust.** New York : Alfred A. Knopf, 1996. อธิบายว่าคนเยอรมันจำนวนมากมีบทบาทในการสังหารชาวยิว เพราะพวกเขามีความคิดต่อต้านและรังเกียจชาวยิว และเชื่อว่าหนทางที่ทำให้สังคมเยอรมันสงบสุขและรุ่งเรืองคือการกำจัดชาวยิวให้หมดไปจากสังคม และสรุปว่าที่ โฮโลคอสต์เกิดขึ้นไม่ใช่เพราะฮิตเลอร์และพรรคนาซีล้างสมองคนเยอรมันให้เกลียดชังชาวยิวได้สำเร็จ แต่เป็นเพราะคนเยอรมันมีอุดมการณ์เกลียดชังชาวยิวฝังรากลึกมาแต่อดีต

Encyclopedia of the Holocaust. New York : Macmillan Publishing Company, 1990. รวบรวมและอธิบายคำศัพท์เกี่ยวกับโฮโลคอสต์ทั้งบุคคล สถานที่ และเหตุการณ์สำคัญ โดยเรียงลำดับตัวอักษร A-Z เพื่อความสะดวกในการค้นคว้า

Marrus, Michael R. **The Holocaust in History.** London : Universty Press of New England, 1987. นำเสนอแนวคิดต่อต้านชาวยิวของฮิตเลอร์ จนนำไปสู่การกำหนดนโยบายการกวาดล้างชาวยิวทั้งในเยอรมนีและยุโรป สภาพความเป็นอยู่และผลที่ชาวยิวได้รับจากการดำเนินนโยบายดังกล่าว และการสิ้นสุดของโฮโลคอสต์

Bauer, Yehuda. **A History of Holocaust.** Danbury : Franklin Watts, 1982. ให้ความสำคัญกับโฮโลคอสต์ในฐานะที่เป็นเหตุการณ์สำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางความคิดในประวัติศาสตร์สมัยใหม่ กล่าวถึงภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของชาวยิว และความสัมพันธ์ของพวกเขากับบุคคลที่ไม่ได้มีเชื้อสายยิวทั่วโลก แนวคิดในการต่อต้านชาวยิวตั้งแต่สมัยโบราณ สมัยกลางและสมัยใหม่ อย่างไรก็ตามหนังสือได้ให้ความสำคัญในเรื่องราวของโฮโลคอสต์โดยกำหนดระยะเวลาไว้ที่ค.ศ. 1933 – 1945 และให้ความสำคัญต่อผลกระทบที่ตามมาหลังเหตุการณ์ได้สิ้นสุดลง

Robinson, Jacob Et al. **Holocaust**. Jerusalem : Keter Publishing House Ltd, 1974. นำเสนอเหตุการณ์ของโฮโลคอสต์ สภาพของค่ายกักกันและค่ายสังหาร การดำรงชีวิตของเหยื่อ การช่วยเหลือ และผลกระทบที่แต่ละฝ่ายได้รับหลังเหตุการณ์สิ้นสุดลง

กลุ่มที่สอง คือ หนังสือเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายที่มีต่อชาวยิว

Gigliotti, Simone and Berel Lang. **The Holocaust : A Reader**. Oxford : Blackwell Publishing Ltd, 2005. นำเสนอแนวคิดต่อต้านชาวยิว การกีดกันชาวยิวออกจากยุโรป และเยอรมัน การดำเนินนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการสร้างความบริสุทธิ์ของเชื้อชาติ ที่กลายมาเป็นต้นแบบของนาซีในการแก้ไขปัญหาครั้งสุดท้าย เน้นการต่อต้านชาวยิวที่เป็นความเชื่อที่มีมานานแล้วในประวัติศาสตร์ยุโรป แต่รัฐบาลนาซีทำให้เห็นได้อย่างชัดเจนทั้งเรื่องของแนวคิด และวิธีการปฏิบัติ นำเสนอถึงพัฒนาการการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การดำรงชีวิตภายในค่ายจากคำบอกเล่าของเหยื่อ ผู้รอดชีวิตซึ่งเป็นการสะท้อนภาพการทารุณกรรม ได้ชัดเจนขึ้น

Dwork, Deborah and Robert Jan van Pelt. **Holocaust : A History**. New York : W.W. Norton & Company, 2002. เน้นเรื่องของความรู้สึกต่อต้านชาวยิวที่เกิดขึ้นระหว่างการเกิดโฮโลคอสต์ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ สถานการณ์ภายในยุโรป ท่าทีที่มีต่อชาวยิว และแผนการต่างๆของนาซีที่ได้มีการนำมาใช้ในการกำจัดชาวยิว

Benz, Wolfgang. Translated by Jane Sydenham – Kwiot. **The Holocaust : A German Historian Examines the Genocide**. London : Profele Books, 2000. ให้อรรถาธิบายเกี่ยวกับแนวคิดที่เกี่ยวกับชาวยิวของเยอรมัน การกำหนดมาตรการ และการดำเนินนโยบายการจัดการชาวยิวของเยอรมัน

Ofer, Dalia and Lenore J. Weitzman. **Women in the Holocaust**. New Haven : Yale University Press, 1998. ให้อรรถาธิบายในเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินนโยบาย โฮโลคอสต์กับผู้หญิงชาวยิว และกล่าวถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้หญิงชาวยิวในค่ายกักกัน

Yahil, Leni. **The Holocaust the Fate of European Jewry, 1932-1945**. New York : Oxford, 1990. เน้นถึงการพัฒนาที่หลากหลายของโฮโลคอสต์ โดยการแบ่งระยะเวลาของเหตุการณ์ออกเป็น 3 ช่วง ช่วงแรกเริ่มจากค.ศ. 1933 ซึ่งนับเป็นปีที่ฮิตเลอร์ก้าวขึ้นสู่อำนาจจนถึงค.ศ. 1939 ช่วงที่สองครอบคลุมระยะเวลาของสงครามโลกครั้งที่ 2 - 1941 และช่วงสุดท้ายคือ ค.ศ. 1941 จนถึงสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง 2 ช่วงเวลาแรก หนังสือได้บรรยาย แบ่งแยกเหตุการณ์ รวมถึงสรุปข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำของชาวเยอรมันที่มีต่อชาวยิว หลังค.ศ. 1941 ได้อธิบายถึงการ

เตรียมการ การปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบในการสังหาร ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ได้ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ทั้งการกระทำ และปฏิกิริยาของทั้งสองฝ่ายคือเยอรมัน และชาวยิว หนังสือได้พยายามเน้นพื้นฐาน และจำแนกลักษณะของเหตุการณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้รายละเอียดเพื่อชี้ให้เห็นถึงสถานการณ์โดยกว้าง

Gilbert, Martin. **The Holocaust : A History of the Jews of Europe During the Second World War.** New York : Henry Holt and Company, 1985. ให้รายละเอียดภูมิหลังทั่วไปของเยอรมันในสมัยนาซี โดยเริ่มตั้งแต่ฮิตเลอร์ก้าวขึ้นมามีอำนาจ การดำเนินนโยบายเกี่ยวกับชาวยิว และมาตรการกวาดล้างชาวยิว นอกจากนี้ยังมีการรวบรวมคำบอกเล่าของผู้รอดชีวิตจากเหตุการณ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวไว้อีกด้วย

Fleming, Gerald. **Hitler and the Final Solution.** London : Hamish Hamilton, 1984. นำเสนอแนวคิดและวิธีการดำเนินนโยบายของฮิตเลอร์ต่อชาวยิว รูปแบบและวิธีการต่างๆที่ใช้ในการกวาดล้างชาวยิว

Dawidowicz, Lucy S. **The War Against the Jews 1933-1945.** New York : Holt, Rinehart and Winston, 1975. นำเสนอคนยิวในทัศนคติของฮิตเลอร์ ความรู้สึกต่อต้านชาวยิวในเยอรมนี นโยบายจำกัดสิทธิชาวยิว การดำเนินนโยบายต่างประเทศ การทำสงคราม และมาตรการกวาดล้างชาวยิวในยุโรป

Reitlinger, Gerald. **The Final Solution : The Attempt to Exterminate the Jews of Europe 1939 – 1945.** New York : A. S. Barnes & Company, Inc, 1961. นำเสนอเกี่ยวกับนโยบายต่าง ๆ เกี่ยวกับชาวยิวของเยอรมันตั้งแต่ก่อน ค.ศ. 1939 จนถึงค.ศ.1945 และยังมีการกล่าวถึงการดำเนินนโยบายการแก้ไขปัญหาค้างค้ำในประทศต่าง ๆ ที่นาซียึดครอง

กลุ่มที่สาม คือ หนังสือที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับค่ายกักกัน

Caplan, Jane and Nikolaus Wachsmann. **Concentration Camps in Nazi Germany.** London : Routledge, 2010. นักประวัติศาสตร์สมัยใหม่ได้รวบรวมเกี่ยวกับเรื่องค่ายกักกันของนาซี โดยเฉพาะ ซึ่งแต่ละบทจะมีจุดเด่นของตัวเองผ่านการวิเคราะห์และตีความ เน้นย้ำในส่วนที่สำคัญ เช่น พัฒนาการของค่ายกักกัน บุคคลที่มีบทบาทภายในค่าย สภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

Steinbacher, Sybille. **Auschwitz : A History.** London : Penguin Books, 2005. อธิบายถึงแรกเริ่มของการก่อตั้งค่าย จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงจากค่ายแรงงานไปสู่ค่ายสังหารอันเป็นผล

มาจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลนาซี นอกจากนี้ยังกล่าวถึงขบวนการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ใช้ในการสังหารภายในค่าย และความพยายามในการทำลายหลักฐานในช่วงสงครามใกล้สิ้นสุด

United States Holocaust Memorial Museum. **Historical Atlas of the Holocaust**. N.Y. : Macmillan Publishing, 1996. ให้รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะโดยทั่วไปของค่ายกักกันในช่วงระยะเวลาของโฮโลคอสต์ที่สร้างขึ้นในยุโรปภายใต้การยึดครองของนาซี โดยมีแผนที่รูปภาพประกอบ แสดงที่ตั้งอย่างชัดเจน ทำให้เห็นภาพได้ชัดเจนมากขึ้น

Kogon, Eugen Et al. **Nazi Mass Murder : A Documentary History of the Use of Poison Gas**. New Heaven : Yale University Press. 1993. ให้ความสำคัญกับเอกสารที่จะต้องมีความถูกต้องแม่นยำทั้งในเรื่องของสถานที่ วันที่ จำนวนผู้เสียชีวิตที่ถูกสังหาร โดยแก๊สพิษ

Arad, Yitzhak. **Belzec, Sobibor, Treblinka : The Operation Reinhard Death Camps**. Bloomington : Indiana University Press, 1987. นำเสนอเกี่ยวกับค่ายเบลเซก โซบิเบอร์ เทรบลิงกา ตั้งแต่การดำเนินการก่อสร้างค่าย ทางรถไฟ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวยิวภายในค่าย และการต่อต้าน รวมทั้งหลบหนีของชาวยิว

Pawelczynska, Anna. **Values and Violence in Auschwitz**. Berkeley : University of California Press, 1979. ถ่ายทอดเรื่องราวของค่ายเอาชวิทซ์ที่สะท้อนเรื่องราวที่เกิดขึ้นในแง่มุมที่โหดร้าย และไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และเป็นเรื่องที่มีการรับรู้กันอย่างกว้างขวาง และใช้เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์นี้เป็นบทเรียนสะท้อนถึงปัจจุบัน โดยผู้เขียนเห็นว่าได้มีความพยายามที่จะเปลี่ยนยุโรปให้เป็นดินแดนแห่งความสงบ และตระหนักถึงคุณค่าในความเป็นมนุษย์

กลุ่มที่ 4 คือ หนังสือที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับคำให้การหรือบันทึกของผู้รอดชีวิต

วิกเตอร์ อี แฟรงเกิล. **มนุษย์ ความหมาย และค่ายกักกัน**. แปลโดย ורתัย เทพวิจิตร. นนทบุรี : โอ้พระเจ้า พับลิชชิง, 2549. เป็นการบอกเล่าประสบการณ์ส่วนตัว เนื้อหาของหนังสือจะไม่เน้นเล่าในเรื่องของความโหดเหี้ยมทารุณ แต่พยายามตอบคำถามที่ว่าชีวิตในค่ายกักกันของเชลยธรรมดาเป็นอย่างไร

แฟรงค์ แอนน์ : **บันทึกลับของแอนน์ แฟรงค์ (ฉบับสมบูรณ์)**. แปลโดย สัจวรรษ ไกรฤกษ์. กรุงเทพฯ : ฟ้าสี, 2542. บันทึกบอกเล่าเรื่องราวการหนีภัยจากนาซีระหว่างค.ศ. 1942-1944 แม้บันทึกของแอนน์แฟรงค์จะไม่ได้ถ่ายทอดเรื่องราวระหว่างสงคราม ความโหดร้าย และเรื่องเศร้าต่างๆที่ชาวยิวประสบโดยรวมออกมาได้อย่างชัดเจนนัก เนื่องจากตัวแอนน์เองต้องเก็บตัวอยู่ใน

ที่ซ่อนลับ ไม่มีโอกาสได้มองเห็น หรือสัมผัสกับเรื่องราวเหล่านั้นโดยตรง แต่เรื่องราวก็สะท้อนความยากลำบากในการดำรงชีวิต ความหวาดกลัวที่ตนเองและสมาชิกในที่ซ่อนลับทุกคนรู้สึกในยามสงคราม ความเครียดที่เกิดขึ้นเนื่องจากสภาวะที่กดดัน

Johnson, Eric A. **What We Knew: Terror, Mass Murder, and Everyday Life in Nazi Germany: An Oral History.** Cambridge : Mass Basic Books, 2005. รวบรวมบทสัมภาษณ์จากผู้ที่ที่มีประสบการณ์อยู่ภายใต้การปกครองของนาซี โดยแบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็นกลุ่มเช่น ชาวิวที่อพยพจากเยอรมัน ชาวิวที่ถูกเนรเทศ หรือผู้ที่ไม่ได้มีเชื้อสายิวเกี่ยวกับการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ซึ่งผลจากการสัมภาษณ์ได้สะท้อนให้เห็นถึงการใช้ชีวิตประจำวันภายใต้การปกครองของนาซี

Engelking, Barbara. **Holocaust and Memory.** London : Leicester University Press, 2001. อธิบายถึงประสบการณ์ในช่วงสงครามที่แตกต่างกันระหว่างชาวโปแลนด์และชาวิวทั้งในเกตโตและค่ายกักกัน การดำรงชีวิตในแต่ละวัน ทั้งนี้ผู้เขียนยังได้แสดงความคิดเห็นส่วนตัวเกี่ยวกับโฮโลคอสต์ พร้อมทั้งรวบรวมบทสัมภาษณ์จากผู้ที่เคยผ่านประสบการณ์อันเลวร้ายนั้น

Berenbaum, Michael. **Witness to the Holocaust.** N.Y: Harper Collins Publishers, 1997. นำเสนอรายละเอียดที่เฉพาะเจาะจง ทั้งจากเอกสาร สมุดบันทึก จดหมาย หรือแม้แต่คำให้การของผู้รอดชีวิต เกี่ยวกับพัฒนาการของโฮโลคอสต์

Gilbert, Martin. **The Boys : The Untold Story of 732 Young Concentration Camp Survivors.** New York : Henry Holt and Company, 1996. รวบรวมคำบอกเล่าของเด็กชายและเด็กหญิงชาวิวผู้รอดชีวิต โดยจะมีการกล่าวถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเด็ก ๆ ภายในค่ายกักกัน

Steinhoff, Johannes **Voice from the Third Reich.** Washington D.C : Regnery Gateway, 1989. รวบรวมคำบอกเล่าของชาวเยอรมัน ผู้มีส่วนร่วมในสงครามโลกครั้งที่สอง

Rotchild, Sylvia. **Voices from the Holocaust.** New York : Nal Books, 1981. รวบรวมบทสัมภาษณ์ของชาวิวในประเทศต่าง ๆ ซึ่งเผชิญหน้ากับมาตรการการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวิวของนาซีแบ่งรายละเอียดออกเป็นสามตอน คือ ช่วงชีวิตก่อนการเกิดนโยบายฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ในช่วงการดำเนินนโยบายฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ และชีวิตภายหลังการสิ้นสุดนโยบายฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ โดยส่วนมากบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้จะอพยพไปอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา

Levi, Primo. **Survival in Auschwitz.** translated by Stuart Woolf. New York : Collier Books, 1966. บรรยายถึงเหตุการณ์ตั้งแต่ถูกจับส่งตัวเข้าสู่ค่ายเอาชวิทซ์ในค.ศ.1943 เริ่มตั้งแต่สภาพ

บนรถไฟ สถานการณ์และความรู้สึกแรกที่เข้ามาถึงค่าย สภาพโดยทั่วไป การเรียนรู้และการเอาตัวรอด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการเมืองและสังคมเยอรมันระหว่างค.ศ.1919-1939
2. เพื่อศึกษานโยบายกวาดล้างยิว ค่ายกักกัน ระบบและการบริหารจัดการภายในค่ายกักกัน โดยเฉพาะค่ายเอาชวิทซ์
3. เพื่อศึกษาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวยิวการทดลองทางการแพทย์ในค่ายเอาชวิทซ์
4. เพื่อศึกษาผลกระทบความรุนแรงของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์

สมมติฐานของการศึกษา

ความมีอคติทางเชื้อชาติ และความเกลียดชังยิวในช่วงสมัยการปกครองของฮิตเลอร์ (ค.ศ. 1933 – 1945) เป็นแรงผลักดันสำคัญที่นำไปสู่การกำหนดมาตรการ และการดำเนินนโยบายฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวของนาซีทั้งในเยอรมนี และยุโรป ส่งผลให้เยอรมันก่อสงคราม และเข่นฆ่ากวาดล้างยิวจำนวนประมาณ 6 ล้านคน ส่วนยิวที่รอดชีวิตในช่วงหลังสงครามก็อยู่ในสภาพที่ย่ำแย่ และต้องทนทุกข์ทรมานอยู่กับความรู้สึกหวาดระแวง หวาดกลัวกับอดีต และการปรับตัวเพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์จึงเป็นเหตุการณ์ความรุนแรงที่ร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ด้วยกัน

ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาลังเขปการเมืองและสังคมเยอรมันระหว่างค.ศ.1919 - 1939 นโยบายการฆ่าเข่นฆ่าชาวยิว และสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวยิวในค่ายกักกัน โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาอยู่ที่ค่ายเอาชวิทซ์ ซึ่งเป็นทั้งค่ายกักกัน ค่ายแรงงาน และค่ายสังหาร ค่ายนี้ถือเป็นศูนย์กลางการสังหารที่ใหญ่และสำคัญที่สุด ทั้งยังเป็นสัญลักษณ์ของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่โหดร้ายที่สุดในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

วิธีการศึกษา

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ คือ ศึกษาเชิงวิเคราะห์เอกสาร โดยใช้เอกสารชั้นรอง ประเภทหนังสือ บทความ งานแปล มาประเมินวิเคราะห์ รวมทั้งการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

นิยามศัพท์เฉพาะ

โฮโลคอสต์ (Holocaust) ซึ่งหมายถึงการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า Holokauston ซึ่งหมายถึงการบูชาญต่อพระเจ้า คำว่าโฮโลคอสต์ได้เริ่มใช้ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่18 ในความหมายของการตายของคนกลุ่มใหญ่อย่างรุนแรง และในความหมายของความหายนะและความล่มจมในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่19 โฮโลคอสต์ถูกจำกัดความหมายที่ใช้อธิบายถึงการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวของนาซีตั้งแต่ ค.ศ. 1939 จนถึงต้นทศวรรษ 1990 เท่านั้น

ค่ายกักกัน (Concentration camp) สถานที่ที่รัฐใช้ควบคุมนักโทษ หรือกักขังบุคคลเฉพาะกลุ่มด้วยเหตุผลทางการเมือง ชนกลุ่มน้อย บุคคลที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลหรือพลเมืองเชื้อชาติใดเชื้อชาติหนึ่ง ซึ่งจะไม่มีการสอบสวนตามกระบวนการยุติธรรม ไม่มีกำหนดในการปล่อยตัว และถูกจำกัดสิทธิทางด้านมนุษยชนด้วย

เอาชวิทซ์ (Auschwitz) เป็นค่ายกักกันและค่ายสังหารที่ใหญ่ที่สุดในบรรดาค่ายกักกันของนาซีในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ชื่อของค่ายมาจากชื่อเมือง Oswiecim หลังเยอรมนีรุกรานโปแลนด์ในเดือนกันยายน ค.ศ.1939 Oswiecim ของโปแลนด์ก็ถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของนาซีเยอรมันและเปลี่ยนชื่อเป็น เอาชวิทซ์ ซึ่งเป็นภาษาเยอรมัน

แหล่งข้อมูล

หอสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
 หอสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตวังท่าพระ
 สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ศูนย์สารนิเทศมนุษยศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 หอสมุดปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 บริการจากเว็บไซต์ต่างๆบนอินเทอร์เน็ต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเข้าใจสภาพการเมืองและสังคมเยอรมันระหว่างค.ศ.1919-1939
2. เพื่อเข้าใจนโยบายกวาดล้างยิว ค่ายกักกัน ระบบและการบริหารจัดการภายในค่ายกักกัน โดยเฉพาะค่ายเอาชวิทซ์
3. เพื่อเข้าใจสภาพความเป็นอยู่ของชาวยิวและการทดลองทางการแพทย์ในค่ายเอาชวิทซ์
4. เพื่อเข้าใจผลกระทบจากความรุนแรงของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่เกิดขึ้นในค่ายกักกันต่อชาวยิว
5. เพื่อเสริมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เยอรมันในช่วงสมัยของนาซี

บทที่ 2

นโยบายต่อต้านชาวยิวของพรรคนาซี ค.ศ.1919-1939

ในช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่ 1 ขณะที่เยอรมนีกำลังตกเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ในการรบ นายพลเอริช ลูเดนดอร์ฟ (Erich Ludendorff) ซึ่งตระหนักชัดเจนว่าเยอรมนีจะเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ สงครามและฝ่ายสัมพันธมิตรจะเคลื่อนกำลังเข้าสู่เยอรมนี ซึ่งอาจนำไปสู่การเกิดจลาจลภายในจึง เสนอให้รัฐบาลเปิดการเจรจาสงบศึกกับฝ่ายสัมพันธมิตรเมื่อวันที่ 29 กันยายน ค.ศ. 1918 และให้ ปฏิรูปการเมืองเป็นระบบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ เพื่อให้รัฐบาลชุดใหม่เป็นที่ยอมรับของฝ่าย สัมพันธมิตร ไกเซอร์วิลเลียมที่ 2 (William II 1888-1918) ก็ทรงเห็นด้วยกับการจะเจรจาสงบศึก มัททีอัส แอร์ชแบร์เกอร์ (Matthias Erzberger) ผู้นำปีกซ้ายของพรรคเซนเตอร์ (Centre Party)⁶ จึงเห็นเป็นโอกาสรวบรวมเสียงข้างมากในสภาไรค์ชตาค ซึ่งประกอบด้วยพรรคเซนเตอร์ พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยเยอรมันหรือเอสพีดี (German Social Democratic Party-SPD) และพรรค ประชาชนเยอรมัน (German people's Party)⁷ เคลื่อนไหวปฏิรูปทางการเมือง และให้เปิดการเจรจา สันติภาพโดยปราศจากการยึดครองดินแดนและค่าปฏิกรรมสงคราม

เยอรมนี ค.ศ.1919-1924

เจ้าชายมักซิมิเลียนแห่งบาเดิน (Prince Maximilian of Baden) ได้รับเลือกเป็นนายกรัฐมนตรีคนใหม่ ในวันที่ 3 เดือนตุลาคม ค.ศ. 1918 เพราะพระองค์ทรงมีแนวคิดเสรีนิยมและมีบทบาทเป็นที่ยอมรับ ในสังคมชั้นสูงและกองทัพ พระองค์ทรงเปิดการเจรจายุติสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร และ

---

⁶ สมใจ ไพโรจน์ธีระรัชต์, “Centre Party (1870-1933): พรรคเซนเตอร์ (พ.ศ.2413-2476),” สารานุกรม ประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป อักษร C-D 2 (2544) : 51-53.

⁷ พรรคเซนเตอร์ สนับสนุนการปฏิรูปรัฐธรรมนูญ พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยเยอรมันเป็นพรรคขนาดใหญ่และเก่าที่สุดในสภาไรค์ชตาคมีนโยบายสังคมนิยมสายกลาง และพรรคประชาชนเยอรมันมีนโยบายชาตินิยม และต่อต้านสาธารณรัฐ

ขณะเดียวกันก็ทรงปฏิรูปการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาด้วยการล้มเลิกอำนาจของจักรพรรดิที่ควบคุมกองทัพบกและกองทัพเรือ และให้กองทัพอยู่ภายใต้การควบคุมของสภาไรค์ชตาค สภาไรค์ชตาคมีสิทธิถอดถอนนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐบาล สมาชิกสภาสามารถดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีได้ ทั้งล้มเลิกระบบการเลือกตั้งแบบเดิม⁸ เป็นต้น การปฏิรูปการเมืองดังกล่าวเป็นเหตุการณ์ที่เรียกกันว่า “การปฏิวัติจากเบื้องบน” เนื่องจากผู้ผลักดันการปฏิรูปเป็นชนชั้นสูงและนักการเมืองที่มีชื่อเสียงและอิทธิพลทั้งได้รับการสนับสนุนจากสภาไรค์ชตาค

นายพลลูเดนดอร์ฟและจอมพล เพลล์ ฟอน ฮินเดนบวร์ก (Paul von Hindenberg) สนับสนุนเจ้าชายมักซ์ให้เจรจายุติสงครามโดยเร็วเพราะส่วนหนึ่งต้องการให้รัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบแทนกองทัพในการยอมแพ้ ซึ่งในทางอ้อมจะทำลายความน่าเชื่อถือของระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา และเป็นการวางแนวทางที่จะให้นักการเมืองฝ่ายขวาและกองทัพกลับคืนสู่อำนาจอีกครั้งในวันข้างหน้า แนวความคิดดังกล่าวจึงเป็นที่มาของเรื่อง “ลอบแทงข้างหลัง”(stab in the back) โดยกองทัพอ้างว่ามีพลเรือนที่ทรยศในแนวหลังซึ่งต้องการยุติสงคราม รวมทั้งฝ่ายสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์ที่ต่อต้านสงครามกดดันรัฐบาลให้เจรจายุติสงคราม ซึ่งต่อมาได้รวมพวกยิวเข้าไว้ด้วยแต่อังกฤษและฝรั่งเศสกดดันให้ประวิงเวลาการเจรจาครั้งใหม่ไว้ด้วยข้ออ้างว่าฝ่ายสัมพันธมิตรจะไม่เจรจากับผู้แทนรัฐบาลเยอรมันที่ยังคงมีไกเซอร์วิลเฮ็ล์มที่ 2 เป็นประมุข พรรคประชาธิปไตยสังคมนิยมเยอรมัน (German Independent Social Democratic Party : USPD) กลุ่มปีกซ้ายที่แยกตัวออกจากพรรคเอสพีดี จึงเคลื่อนไหวกดดันสภาไรค์ชตาคให้ไกเซอร์สละราชย์ แต่พระองค์ทรงหลีกเลี่ยงการตัดสินใจในเรื่องดังกล่าว โดยอ้างเหตุผลว่าจะทำให้สถานการณ์เลวร้ายลงเพราะกองทัพที่ถอนกลับเข้าประเทศจากอ้อมความวุ่นวายในภาวะขาดผู้นำทั้งพระองค์ยังทรงได้รับการสนับสนุนจากกองทัพและพวกอนุรักษนิยมและชาตินิยมไม่ให้สละราชย์

การปฏิวัติเดือนพฤศจิกายน

ข่าวการจัดตั้งรัฐบาลประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาและการบีบบังคับให้ไกเซอร์สละราชย์ได้สร้างความขุ่นเคืองให้แก่กองทัพเรืออย่างมาก จอมพลเรือฟอน ฮิปเปอร์ (von Hipper) ซึ่งไม่ยอมรับความพ่ายแพ้และต้องการกอบกู้ชื่อเสียงของกองทัพและแสดงศักยภาพของกองเรือรบเทียร์พิซ (Tirpiz) จึงสั่งให้เตรียมการโจมตีกองทัพเรืออังกฤษในทะเลเหนือ ฮิปเปอร์ไม่ได้กราบทูลไกเซอร์และแจ้งให้เจ้าชายมักซ์ทราบถึงการตัดสินใจของเขา อย่างไรก็ตาม กะลาสีเรือที่ฐานทัพ

⁸ แต่เดิมระบบการเลือกตั้งของเยอรมนีคือ Prussian three-class franchise ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งคือผู้ชายอายุ 24 ปีขึ้นไป แบ่งเป็นสามลำดับชั้นโดยใช้อัตราการจ่ายภาษีเป็นตัวกำหนด

วิลเฮล์มสฮาเวน (Wilhelmshaven) ซึ่งเบื่อน่ายในสงครามปฏิเสทที่จะปฏิบัติตามคำสั่ง ผู้บัญชาการเรือจึงจับกุมผู้นำและกะลาสีเรือและพลพรรครวมประมาณ 1,000 คนส่งไปฐานทัพเรือที่เมืองคิล (Kiel) เพื่อขึ้นศาลทหาร กะลาสีเรือรบลำอื่น ๆ ได้ส่งตัวแทนไปเจรจาเพื่อให้ปล่อยตัวนักโทษแต่ล้มเหลว ต่อมาในวันที่ 2 พฤศจิกายน เหล่ากะลาสีเรือได้หารือร่วมกับกรรมกรเพื่อหาทางตอบโต้ และมีมติให้จัดชุมนุมต่อต้านอย่างเปิดเผยในวันรุ่งขึ้น การชุมนุมนำไปสู่การปะทะกัน และได้ขยายตัวเป็นการปฏิวัติทั่วไปของกรรมกรและมวลชน⁹ เจ้าชายมัทซ์พยามยามแก้ไขวิกฤตการณ์ด้วยการส่งนักสังคมนิยมสายกลางที่เป็นสมาชิกสภาไรค์ชตาดและสันทัดเรื่องการทหารและการเมืองไปเจรจากับสภาผู้แทนกรรมกรและกะลาสีเรือ จนสามารถควบคุมสถานการณ์ไว้ได้ในเย็นวันที่ 4 พฤศจิกายน แต่การจลาจลต่อต้านที่ฐานทัพเรือคิลได้จุดชนวนการเคลื่อนไหวต่อต้านขึ้นตามเมืองใหญ่ ๆ ในเยอรมนีรวมทั้งในจักรวรรดิออสเตรียฮังการีด้วย กรรมกรตามเมืองใหญ่ที่ก่อการเคลื่อนไหวได้จัดตั้งสภาผู้แทน กรรมกรและกะลาสีเรือขึ้นและแนวทางดังกล่าวได้ขยายตัวไปยังเมืองมิวนิกและกรุงเบอร์ลินในวันที่ 7 พฤศจิกายน จนท้ายที่สุดก็พัฒนาเป็นการปฏิวัติขึ้น ซึ่งเรียกกันทั่วไปในเวลาต่อมาว่า การปฏิวัติเดือนพฤศจิกายน¹⁰

การประกาศยอมแพ้ของจักรวรรดิออสเตรีย-ฮังการีต่อประเทศสัมพันธมิตรเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน ค.ศ. 1918 ไม่เพียงทำให้ราชวงศ์ฮับส์บูร์ก(Habsburg)สิ้นสุดอำนาจลงเท่านั้นแต่ยังทำให้รัฐบาวาเรียกลายเป็นเป้าหมายโจมตีของฝ่ายสัมพันธมิตรด้วย ชาวเมืองมิวนิกซึ่งกังวลว่าจะถูกกองทัพเข้ายึดโจมตีจึงหันไปสนับสนุนคัวร์ท ไอส์เนอร์(Kurt Eisner) นักการเมืองเชื้อสายยิวสังกัดพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยอิสระให้แก่ไขสถานการณ์ ไอส์เนอร์จึงเห็นเป็นโอกาสจัดการชุมนุมเดินขบวนในคืนวันที่ 7 พฤศจิกายน ผู้ร่วมชุมนุมซึ่งส่วนใหญ่เป็นกรรมกร นายทหารชั้นผู้น้อยและผู้แทนสันนิบาตชาวบาวาเรียเรียกร้องให้โกเซอร์สละราชย์ กลุ่มผู้ชุมนุมได้ยึดอาวุธจากป้อมทหารหลายแห่งและสามารถยึดศูนย์บัญชาการทหารของเมืองมิวนิกไว้ได้ ในคืนวันเดียวกันนั้นไอส์เนอร์ก็ประกาศล้มอำนาจของราชวงศ์วิทเทิลสบัค (Wittelsbach) ที่ปกครองบาวาเรียและจัดตั้งสภารัฐธรรมนูญของชาวนา กรรมกรและทหารขึ้นในวันที่ 9 พฤศจิกายนเพื่อบริหารปกครองและตั้งคณะรัฐบาลเฉพาะกาลซึ่งประกอบด้วยพวกสังคมนิยมประชาธิปไตยและสังคมนิยมประชาธิปไตยอิสระ รวมทั้งปัญญาชนที่มีชื่อเสียงหลายคน ไอส์เนอร์ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ ขณะเดียวกันไอส์เนอร์ก็พยายามหาทางยุติสงครามและเรียกร้องให้รัฐบาลลบล้างความผิดในการก่อสงครามด้วยการปลดผู้มีส่วนรับผิดชอบในนโยบายของจักรวรรดิเยอรมัน

⁹ สัตยชัย สุวังบุตร, นาซีสมัยไวมาร์ (กรุงเทพฯ : ศักดิโสภณการพิมพ์, 2551), 31.

¹⁰ Ibid, 32.

ออกจากตำแหน่งในวันเดียวกันที่ไอส์เนอร์จัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ กระแสการปฏิวัติก็ขยายตัวไปที่โคโลญและบรันสวิก

การปฏิวัติรัฐบาวาเรียซึ่งเป็นรัฐใหญ่และสำคัญของจักรวรรดิเยอรมันเป็นจุดหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของจักรวรรดิเยอรมันเพราะมีส่วนทำให้ราชวงศ์โฮเฮนซอลเลิร์น (Hohenzollern) แห่งจักรวรรดิเยอรมันต้องสิ้นสุดอำนาจลง ผลสำเร็จของฝ่ายปฏิวัติทำให้กลุ่มการเมืองต่าง ๆ ในกรุงเบอร์ลินหวาดวิตกและพยายามกดดันเจ้าชายมักซ์ให้กราบพูลไกเซอร์วิลเลียมที่ 2 ให้สละราชย์ ขณะเดียวกันกลุ่มสังคมนิยมเสียงข้างมากในสภาไรค์ชตาคก็ยื่นข้อเรียกร้องต่อเจ้าชายมักซ์ให้ปรับคณะรัฐบาลโดยแต่งตั้งรัฐมนตรีจากพรรคที่มีเสียงข้างมาก โดยเฉพาะพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยเยอรมัน ให้มีเสรีภาพในการชุมนุมและให้ไกเซอร์วิลเลียมที่ 2 และมกุฎราชกุมารสละราชย์และสิทธิในการสืบราชสมบัติภายในวันที่ 8 พฤศจิกายน รัฐบาลยอมรับข้อเรียกร้องที่เสนอยกเว้นประเด็นการสละราชย์เนื่องจากไกเซอร์ยังคงตั้งเลพระทัย

ผู้นำคนสำคัญของพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยเยอรมันและพรรคประชาธิปไตยอิสระ จำนวน 5 คน ซึ่งรวมทั้งฟรีดริช เอแบร์ท (Friedrich Ebert) และฟิลิปป์ ไชเคอร์มันน์ (Philip Scheidemann) ได้กดดันเจ้าชายมักซ์ให้ลาออกโดยแจ้งให้ทราบว่ากองทัพสนับสนุนพวกเขาและต้องการรัฐบาลประชาธิปไตยชุดใหม่ภายใต้รัฐธรรมนูญ เจ้าชายมักซ์จึงไม่มีทางเลือกอื่นใดอีกนอกจากลาออกและยุบคณะรัฐบาลและประกาศการสละราชบัลลังก์ของไกเซอร์วิลเลียมที่ 2 โดยไม่รอการตัดสินใจพระทัยของพระองค์ในวันที่ 9 พฤศจิกายน ทั้งแต่งตั้งเอแบร์ทเป็นนายกรัฐมนตรีคนใหม่ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ในวันเดียวกันนั้น เอแบร์ทก็เจรจาทหารือกับจอมพลวิลเฮล์ม เกรอเนอร์ (Wilhelm Groener) ผู้บัญชาการทหารสูงสุดซึ่งสืบอำนาจต่อจากนายพลลูเดนดอร์ฟ เพื่อให้สนับสนุนอำนาจของรัฐบาลใหม่ การหารือนี้อาจกล่าวได้นำไปสู่ข้อตกลงเอแบร์ท-เกรอเนอร์ (Ebert-Groener agreement) โดยทหารจะสนับสนุนรัฐบาลและควบคุมรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยทางสังคม รัฐบาลก็จะต่อต้านแนวทางปฏิวัติบอลเชวิคและให้กองทัพมีอำนาจเด็ดขาด ในช่วงเวลาเดียวกัน สหภาพแรงงานก็ทำความตกลงกับสภากรรมกรโดยยอมรับขอบเขตอำนาจของสภากรรมกรตามกฎหมายและคำประกันการทำงานวันละ 8 ชั่วโมง สภากรรมกรก็สัญญาจะไม่แทรกแซงนโยบายตลาดเสรีและกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินส่วนบุคคล ข้อตกลงดังกล่าวทำให้กลุ่มการเมืองปีกซ้ายโจมตีรัฐบาลอย่างรุนแรง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองดังกล่าวส่งผลให้ไกเซอร์วิลเลียมที่ 2 ที่ประทับที่เมืองสปาประเทศเบลเยียม ทรงต้องประกาศสละราชสมบัติในวันที่ 10 พฤศจิกายน เพราะจอมพลฮินเดนบวร์ก

และจะจอมพลเกรอเนอร์กราบทูลพระองค์ว่ากองทัพจะไม่สนับสนุนพระองค์และการสละราชย์คือวิธีเดียวที่จะแก้ไขวิกฤตการณ์ได้¹¹

การจัดตั้งสาธารณรัฐไวมาร์

เอแบร์ทได้ร่วมมือกับพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยเยอรมันซึ่งเป็นพรรคการเมืองฝ่ายซ้ายเตรียมจัดตั้งรัฐบาลผสมแนวทางเสรีนิยมขึ้นแต่สภากรรมกรในกรุงเบอร์ลินต่อต้านคณะรัฐบาลที่จะจัดตั้งขึ้นโดยเรียกร้องให้สภากรรมกรและทหารเรือมีส่วนร่วมในการตั้งรัฐบาลเฉพาะกาลด้วย เอแบร์ทจึงหาทางประนีประนอมด้วยการจัดตั้งสภาผู้แทนประชาชนเพื่อร่วมกำหนดแนวนโยบายการปกครองและประสานการดำเนินงานกับรัฐบาล โดยจะยุบสภาผู้แทนประชาชนลงเมื่อมีการจัดตั้งสภาแห่งชาติ ซึ่งกำหนดจะเลือกตั้งขึ้นในเดือนมกราคม ค.ศ. 1919 การประนีประนอมดังกล่าวทำให้จัดตั้งรัฐบาลได้สำเร็จ ผลสืบเนื่องจากการจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่คือ ในวันที่ 9 พฤศจิกายน พิลิปป์ ไชเดอร์มันน์ ผู้นำพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยเยอรมันซึ่งร่วมอยู่ในคณะรัฐบาลได้รับประกาศจัดตั้งสาธารณรัฐเยอรมัน ซึ่งเนื่องจากเกรงว่าฝ่ายสังคมนิยมที่มีคาร์ล ลีบเนคชท์ (Karl Liebknecht) และโรซา ลักเซมบวร์ก (Rosa Luxemburg) เป็นผู้นำจะชิงประกาศจัดตั้งสาธารณรัฐสังคมนิยมเยอรมันแบบโซเวียตขึ้นก่อน การประกาศของไชเดอร์มันน์มีขึ้นก่อนที่เยอรมนียอมลงนามในสนธิสัญญาการสงบศึกในอีก 2 วันต่อมา สาธารณรัฐเยอรมันที่จัดตั้งขึ้นไม่ได้เกิดจากผู้ที่มีนัยระบบสาธารณรัฐแต่อย่างใด และในเวลาอันสั้นก็นำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองและความอ่อนแอของระบอบสาธารณรัฐ เพราะกลุ่มการเมืองฝ่ายซ้ายเห็นว่าพรรคเอสพีดีซึ่งได้อำนาจทรยศต่ออุดมการณ์การต่อสู้ของกรรมกรด้วยการร่วมมือกับกลุ่มอำนาจเก่าเพื่อขัดขวางการก่อการปฏิวัติแบบรัสเซีย ค.ศ. 1917¹²

การประกาศตั้งสาธารณรัฐเยอรมันทำให้สันนิบาตสปาร์ตาคัส ซึ่งมีคาร์ล ลีบเนคชท์และโรซา ลักเซมบวร์ก เป็นผู้นำก่อการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาล ในต้นเดือนมกราคม ค.ศ. 1919 พรรคคอมมิวนิสต์เคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลและการเลือกตั้งสภาแห่งชาติอย่างเปิดเผย และระหว่างวันที่ 5-6 มกราคม มีการเดินขบวนในกรุงเบอร์ลินของกรรมกรหลายพันคนและการชุมนุมเคลื่อนไหวครั้งนี้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องกว่าสัปดาห์ มีชื่อเรียกกันต่อมาว่า “สัปดาห์สปาร์ตาคัส” เปิดโอกาสให้รัฐบาลใช้กองทัพและกองกำลังอิสระ ซึ่งเป็นกองกำลังพลเมืองติดอาวุธเข้าปราบปรามและกวาด

¹¹ สัตยชัย สุวังบุตร และอนันต์ชัย เลาหะพันธุ์, *ทรบณะประวัติศาสตร์ยุโรปในคริสต์ศตวรรษที่ 20* (กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณการพิมพ์, 2551), 31.

¹² สัตยชัย สุวังบุตร, *นาซีสมัยไวมาร์*, 35.

ล่าง หลังการปราบปรามอีก 3 วันต่อมา รัฐบาลเฉพาะกาลก็จัดให้มีการเลือกตั้งสภาว่างรัฐธรรมนูญขึ้นเมื่อวันที่ 19 มกราคม ค.ศ. 1919 โดยใช้ระบบการมีผู้แทนตามสัดส่วน ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าไม่มีพรรคการเมืองใดกุมเสียงข้างมากได้อย่างเด็ดขาด พรรคการเมืองใหญ่ที่ได้คะแนนเสียงมากที่สุดประกอบด้วยพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยเยอรมัน พรรคประชาธิปไตยเยอรมัน และพรรคเซนเตอร์ ส่วนที่เหลือเป็นของพรรคการเมืองอื่น ๆ ต่อมาในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ ฟรีดริช เอแบร์ทได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดีคนแรกของสาธารณรัฐเยอรมนีด้วยคะแนนเสียง 277 จาก 379 และเขาแต่งตั้งไฮเดอ์มันน์เป็นนายกรัฐมนตรี ไฮเดอ์มันน์ได้จัดตั้งรัฐบาลผสมร่วมกับพรรคเอสพีดี พรรคเซนเตอร์และพรรคประชาธิปไตยเยอรมันและงานเร่งด่วนเฉพาะหน้าของรัฐบาลคือการร่างรัฐธรรมนูญ ต่อมาในปลายเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1919 สมาชิกสภาไรค์ชตาคส่วนใหญ่ก็ออกเสียงรับรองร่างรัฐธรรมนูญด้วยคะแนนเสียง 262 ต่อ 75 เสียง โดยเอแบร์ทเป็นประธานาธิบดีชั่วคราว เอแบร์ทลงนามประกาศให้รัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม และอีกสัปดาห์ต่อมาเขาก็สาบานตนเข้ารับตำแหน่งตามข้อบังคับของรัฐธรรมนูญ

สนธิสัญญาแวร์ซาย (Treaty of Versailles)

เมื่อเยอรมนียอมแพ้และลงนามสงบศึกกับฝ่ายสัมพันธมิตรเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน ค.ศ. 1918 ประเทศพันธมิตรได้จัดประชุมที่กรุงปารีสเพื่อพิจารณาเรื่องการทำสนธิสัญญาสันติภาพ เยอรมนีจึงถูกบังคับให้ลงนามในสนธิสัญญาแวร์ซาย เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน ค.ศ. 1919 สนธิสัญญาแวร์ซายกำหนดให้เยอรมนีเป็นประเทศแพ้สงคราม ต้องสูญเสียดินแดนในยุโรป เอสโตเนีย ลัตเวีย และลิทัวเนีย ซึ่งเยอรมนีได้จากรัสเซียตามสนธิสัญญาเบรสต์-ลิตอฟสค์ (Brest-Litovsk)¹³ ค.ศ. 1918 ได้เป็นประเทศเอกราช ออสเตรียถูกห้ามรวมเข้ากับเยอรมนี เยอรมนียังเสียอาณานิคมทั้งหมดในแอฟริกาให้เป็นดินแดนในอาณัติของสันนิบาตชาติและถูกยึดการลงทุนนอกประเทศทั้งหมด ทั้งต้องส่งมอบกองเรือสินค้าบางส่วนและต่อเรือให้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตรในอัตราปีละ 2 แสนตัน ติดต่อกัน 5 ปี เยอรมนียังถูกลดกำลังอาวุธทุกรูปแบบและมีทหารประจำการได้ไม่เกิน 100,000 คน รวมทั้งทหารเรือประมาณ 15,000 คน ต้องยุบเหล่าเสนาธิการทหาร ห้ามการเกณฑ์ทหาร ห้ามครอบครองรถถัง รถหุ้มเกราะ แก๊สพิษ เรือดำน้ำ เครื่องบินรบและให้มีเรือรบได้เพียง 6 ลำ แคว้นซาร์ซึ่งเป็นเขตอุตสาหกรรมถ่านหินต้องอยู่ใต้การปกครองของสันนิบาตชาติเป็นเวลา 15 ปี

¹³ ดูเพ็ชรี สุมิตร และเพ็ญศรี ตึก, “Brest-Litovsk, treaty of (3 March 1918): สนธิสัญญาเบรสต์-ลิตอฟสค์ (3 มีนาคม พ.ศ.2461),” สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป อักษร A-B 1 (2547) : 259-260.

และหลังจากนั้นจะให้มีการลงประชามติ ฝั่งซ้ายของแม่น้ำไรน์ต้องเป็นเขตปลอดทหารและเขตลุ่มแม่น้ำไรน์ทั้งหมดอยู่ภายใต้การควบคุมของกองทหารสัมพันธมิตรรวม 15 ปีนอกจากนี้ เยอรมนีซึ่งมีความคิดในฐานะผู้ก่อสงครามต้องชำระค่าปฏิกรรมสงครามเป็นค่าเสียหายให้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตร ซึ่งยังไม่กำหนดเวลาและจำนวนเงินชดเชยที่แน่นอน

สื่อมวลชนเยอรมันต่างพาดหัวข่าวการลงนามยอมแพ้และวิพากษ์โจมตีเงื่อนไขอันรุนแรงของสนธิสัญญาแวร์ซาย เงื่อนไขที่รุนแรงและไม่เป็นธรรมของสนธิสัญญาถูกวิพากษ์โจมตีอย่างหนักจากพรรคการเมืองต่าง ๆ และข่าวลือเรื่อง “การลอบแทงข้างหลัง” ก็แพร่กระจายไปทั่ว เยอรมนีซึ่งไม่มีทางเลือกอื่นใดอีกต้องยอมลงนามในที่สุดเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน ค.ศ. 1919 ไฮเดอ์มันน์ นายกรัฐมนตรีซึ่งต่อต้านสนธิสัญญาแวร์ซายจึงลาออก และกุสตาฟ เบาเออร์ (Gustav Bauer) เข้าดำรงตำแหน่งสืบแทน การยอมรับการ “ส่งบงการ” จากแวร์ซายและการยอมรับความผิดในฐานะผู้ก่อสงครามของรัฐบาล จึงเปิดโอกาสให้กลุ่มการเมืองฝ่ายขวาโจมตีคณะรัฐบาลอย่างรุนแรงว่าเป็น “อาชญากรเดือนพฤศจิกายน” และกองทัพก็โหมกระพือเรื่องการลอบแทงข้างหลังโดยชี้ว่า นักการเมืองและฝ่ายสังคมนิยมทรยศต่อประเทศชาติ กระแสการต่อต้านสนธิสัญญาแวร์ซายจึงขยายตัวอย่างรวดเร็วไปทั่วเยอรมนีและการเรียกร้องให้มีการแก้ไขสนธิสัญญาแวร์ซายได้กลายเป็นประเด็นหลักทางการเมืองที่มีส่วนบั่นทอนความมั่นคงของสาธารณรัฐไวมาร์ที่เพิ่งจัดตั้งขึ้น

กบฏคัพพ์ (Kapp Putsch) ค.ศ. 1920

การลดกำลังอาวุธและการควบคุมกำลังทหารของเยอรมนีตามเงื่อนไขของสนธิสัญญาแวร์ซายได้สร้างความขุ่นเคืองให้แก่นายทหารระดับสูงจำนวนมาก ความไม่พอใจที่ขยายตัวไปทั่วทำให้โวล์ฟกัง คัพพ์ (Wolfgang Kapp) สมาชิกสภาไรค์ชตาคและผู้นำคนหนึ่งของพรรคบิดูมิ (Fatherland Party) ร่วมมือมือกับนายพลเอริก ลูเดนคอร์ดท์ วางแผนโค่นอำนาจของรัฐบาล ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1919 คัพพ์จัดตั้งสมาคมแห่งชาติ (National Association) ขึ้นเพื่อเป็นหน่วยงานกลางติดต่อและประสานงานกับนักการเมืองฝ่ายขวา และนายทหารระดับสูงเพื่อร่วมกันหาเส้นทางยึดอำนาจ เมื่อรัฐบาลของประธานาธิบดีเอแบร์ทเริ่มดำเนินการยุบกองกำลังอิสระ และปลดทหารประจำการกองทัพลงตามเงื่อนไขของสนธิสัญญาแวร์ซาย กองกำลังอิสระจำนวน 2 หน่วยในเขตกรุงเบอร์ลินซึ่งมีร้อยเอกแฮร์มันน์ เอกซ์ฮาร์ดท์ (Herrmann Erhardt) เป็นผู้บัญชาต้องถูกยุบลงด้วย เอกซ์ฮาร์ดท์ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการปราบปรามพวกคอมมิวนิสต์ในแคว้นบาวาเรียจึงไม่พอใจ

คัพพ์และลิทท์วิทซ์¹⁴ เห็นเป็นโอกาสที่จะใช้สถานการณ์ทางสังคมเกี่ยวกับปัญหาการว่างงานและความขุ่นเคืองของเหล่าทหารดังกล่าวยึดอำนาจ¹⁵

แผนยึดอำนาจคือการเคลื่อนกำลังทหารเข้ากรุงเบอร์ลินเพื่อบีบบังคับให้รัฐบาลลาออกและจัดตั้งระบอบเผด็จการทหารขึ้นปกครองประเทศโดยคัพพ์เป็นนายกรัฐมนตรี ในวันที่ 10 มีนาคม ค.ศ. 1920 ลิทท์วิทซ์จึงเคลื่อนไหวเรียกร้องให้รัฐบาลยุติการดำเนินการลดกำลังทหาร และเรียกร้องให้ประธานาธิบดีและคณะรัฐบาลลาออก รัฐบาลสั่งปลดลิทท์วิทซ์และให้จับกุมเขา โดยในช่วงที่กองกำลังอิสระเดินทัพเข้าสู่กรุงเบอร์ลิน ประธานาธิบดีเอแบร์ทก็ได้สั่งให้นายพลฮันส์ ฟอน เซค (Hans von Seeckt) เป็นผู้บัญชาการปราบปรามกองกำลังอิสระของฝ่ายกบฏ แต่ชี้คัพพ์ปฏิเสธอ้างเหตุผลว่าทหารไม่ฆ่ากันเอง การปฏิเสธดังกล่าวทำให้รัฐบาลไม่มีทางเลือกและต้องหลบหนีไปยังเมืองเดรสเดิน (Dresden) และเมืองสตูทท์การ์ท (Stuttgart) ตามลำดับเนื่องจากฝ่ายกบฏข่มขู่ว่าจะติดตามจับกุมและกวาดล้าง ลิทท์วิทซ์ประกาศจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ขึ้นโดยมีคัพพ์เป็นประธานาธิบดี

อย่างไรก็ตามรัฐบาลของคัพพ์อยู่ในอำนาจเพียงชั่วระยะเวลาอันสั้นเพราะก่อนที่ฝ่ายรัฐบาลจะหลบหนีออกจากกรุงเบอร์ลินนั้น ประธานาธิบดีเอแบร์ท และรัฐมนตรีบางคนเรียกร้องให้กรรมการต่อต้านฝ่ายกบฏด้วยการประท้วงนัดหยุดงานทั่วไป การเคลื่อนไหวหยุดงานของกรรมกรรวมทั้งข้าราชการประจำส่งผลให้กรุงเบอร์ลินประสบปัญหาเนื่องจากขาดแคลนน้ำ ไฟฟ้า แก๊ส และการคมนาคมขนส่งหยุดชะงัก รวมทั้งการปฏิบัติงานต่าง ๆ หยุดนิ่ง การนัดหยุดงานได้ขยายตัวไปทั่วประเทศ ประเทศต่าง ๆ ปฏิเสธที่จะรับรองสถานภาพของรัฐบาลคัพพ์ หลังการยึดอำนาจเพียง 4 วัน คัพพ์และลิทท์วิทซ์ซึ่งขาดประสบการณ์การบริหารก็ตระหนักว่าพวกเขาไม่มีอำนาจในการปกครองบุคคลทั้งสองจึงพยายามหลบหนีแต่ประสบความล้มเหลวและถูกจับในที่สุด กบฏคัพพ์ชี้ให้เห็นบทบาทและความสำคัญของกองทัพในทางการเมือง เพราะรัฐบาลยังไม่เข้มแข็งพอที่จะควบคุมกองทัพได้เด็ดขาด และความมั่นคงของสาธารณรัฐไวมาจะต้องอาศัยกำลังของกองทัพ แต่ผลสำคัญของกบฏคือในแคว้น บาวาเรีย กลุ่มการเมืองฝ่ายขวามีบทบาทและอำนาจมากขึ้นจนรัฐบาลต้องเร่งให้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญขึ้นในเดือนมิถุนายน ซึ่งผลการเลือกตั้งแม้พรรคเอสดีจีจะยังคงได้เสียงข้างมากในสภาไรค์ชตาค แต่ก็เสียที่นั่งไปถึงร้อยละ 16 และพรรคการเมืองฝ่ายขวาและฝ่ายซ้ายก็มีโอกาสได้รับเลือกเข้าสู่สภาซึ่งชี้ให้เห็นความเปราะบางของ

¹⁴ ว็อลเทอร์ ฟอน ลิทท์วิทซ์ (Walter von Lüttwitz) ผู้บัญชาการกองทัพเยอรมันประจำฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเอลเบ และผู้ควบคุมกำลังทหารที่เมืองฮันโนเวอร์ แซกโซนีและทูรินเจีย โดยคัพพ์ต้องการให้ลิทท์วิทซ์เป็นแกนนำในการยึดอำนาจ

¹⁵ คูตซ์ชูช สว่างบุตร, “Kapp Putsch : กบฏคัพพ์,” สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป H – K 4(2546) : 285 – 288.

รัฐบาลไวมาร์ รัฐบาลผสมที่จัดตั้งขึ้นหลังการเลือกตั้งจึงประกอบด้วยพรรคสายกลาง และพรรคฝ่ายขวาเป็นหลัก คือ พรรคเซนเตอร์ พรรคประชาธิปไตยเยอรมัน และพรรคประชาชนเยอรมัน โดยมีคอนสตันติน เฟเรนบัค (Konstantin Fehrenbach) จากพรรคเซนเตอร์เป็นนายกรัฐมนตรี

วิกฤตการณ์เศรษฐกิจและการเมือง ค.ศ.1920 – 1921

แม้รัฐบาลของเฟเรนบัคจะควบคุมสถานการณ์ทางสังคม และการเมืองไว้ได้ แต่ปัญหาเศรษฐกิจที่รุนแรงและหนี้สินสงครามก็ทำให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพ การก่อจลาจลและการเคลื่อนไหวของฝ่ายต่อต้านสาธารณรัฐยังคงเกิดขึ้น โดยเฉพาะในแคว้นบาวาเรีย ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1921 คณะกรรมการฝ่ายปฏิกรรมสงครามของฝ่ายสัมพันธมิตรกำหนดจำนวนเงินค่าปฏิกรรมสงครามที่เยอรมนีต้องจ่ายเป็นเงิน 132 พันล้านมาร์คทอง และให้จ่ายเป็นรายปี หรือจะจ่ายเป็นถ่านหินและเหล็กก็ได้ แต่ต้องกันเงินรายได้จากภาษีขาเข้าร้อยละ 25 เพื่อชำระค่าปฏิกรรมสงครามด้วยและต้องออกพันธบัตร 4,000 พันล้านปอนด์ให้แก่พันธมิตรยึดเป็นหลักประกัน และหากไม่สามารถชำระภายในเวลาที่กำหนด ฝ่ายสัมพันธมิตรข่มขู่ว่าจะยึดแคว้นรุห์ ซึ่งเป็นเขตอุตสาหกรรมบนฝั่งแม่น้ำไรน์ เยอรมนีซึ่งไม่สามารถหาเงินมาชำระได้มากจึงหาทางออกด้วยการพิมพ์ธนบัตรอย่างมหาศาลเพื่อแลกเปลี่ยนกับทองคำและเงินต่างชาติสกุลต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่การเกิดภาวะเงินเฟ้ออย่างหนัก ค่าเงินมาร์คตกลงอย่างรวดเร็ว อย่งไรก็ตามเยอรมนีก็สามารถชำระเงินงวดแรกได้ตามกำหนด แต่ค่าเงินมาร์คที่ตกลงอย่างรวดเร็วก็ทำให้ฝ่ายสัมพันธมิตรยอมผ่อนปรนการชำระเงินให้แก่เยอรมนีโดยการทำข้อตกลงวิสบาเดน (Wiesbaden Agreement) ในเดือนตุลาคม โดยให้จ่ายค่าปฏิกรรมสงครามเป็นสิ่งของ แต่เศรษฐกิจของเยอรมนีที่ตกต่ำลงอย่างต่อเนื่องทำให้เยอรมนีไม่สามารถรับภาระจ่ายค่าปฏิกรรมสงครามได้ตามเป้าหมาย ขณะเดียวกันฝรั่งเศสต้องการได้เงินชดเชยมากที่สุดก็บีบบังคับให้เยอรมนีชำระเงินสดแทนสิ่งของหรือสินค้า ภาวะบีบบังคับดังกล่าวทำให้เฟเรนบัคตระหนักว่าเยอรมนีไม่สามารถปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของประเทศสัมพันธมิตรได้จึงตัดสินใจลาออก

โยเซฟ เวียร์ท (Josepf Wirth) จากพรรคเซนเตอร์ได้ดำรงตำแหน่งสืบแทนเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม ค.ศ. 1921 เขาปรับคณะรัฐบาลโดยเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองฝ่ายซ้ายเข้าร่วมในคณะรัฐบาลซึ่งรวมทั้งพรรคเอสพีดีและพรรคประชาธิปไตยเยอรมันด้วย เวียร์ทดำเนินนโยบายที่จะร่วมมือเต็มที่กับฝ่ายสัมพันธมิตรเพื่อให้บรรลุข้อตกลงที่กำหนดไว้ โดยคาดหวังว่าเมื่อเยอรมนีได้พยายามอย่างเต็มที่ในการชำระค่าปฏิกรรมสงคราม แต่หากล้มเหลวประเทศสัมพันธมิตรจะเข้าใจสถานการณ์และยอมผ่อนปรนให้มีการแก้ไขข้อตกลงได้ นโยบายของรัฐบาลเรียกกันต่อมาว่า นโยบายการทำให้บรรลุข้อตกลง (Fulfillment) ได้รับการสนับสนุนอย่างมากจากวัลเทอร์ ราเทเนา

(Walter Rathenau) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ ราเทเนาจึงสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักธุรกิจอุตสาหกรรมเยอรมันที่ต้องการติดต่อและฟื้นฟูการค้ากับสหภาพโซเวียตได้ในค.ศ. 1921 และกลางค.ศ.1922 กระทรวงการต่างประเทศได้ติดต่อประสานงานให้มีการเจรจาร่วมมือกันทั่วไปทางเศรษฐกิจและการค้าหลายครั้งระหว่างกลุ่มผู้แทนการค้าเยอรมันกับโซเวียต ความร่วมมือทางการค้าระหว่างสองประเทศที่เริ่มต้นในกลางค.ศ. 1921 ยังนำไปสู่การเจรจาร่วมมือลับทางทหารด้วย¹⁶ ต่อมาในเดือนเมษายน ค.ศ. 1922 เยอรมนีกับสหภาพโซเวียตก็ลงนามร่วมมือกันในสนธิสัญญารัปโปโล (Treaty of Rapallo)¹⁷ สนธิสัญญารัปโปโลไม่เพียงทำให้เยอรมนีและโซเวียตหลุดพ้นจากภาวะที่ถูกแยกให้โดดเดี่ยวเท่านั้นแต่ยังทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศที่ขาดลงตั้งแต่ปลายค.ศ. 1918 ฟื้นคืนทั้งทำให้ความสัมพันธ์ทางการค้าและการทหารพัฒนาและก้าวหน้ามากขึ้นเป็นการรับรองอย่างเป็นทางการอีกครั้ง¹⁸

อย่างไรก็ตามฝ่ายที่ต่อต้านรัฐบาล โดยเฉพาะกลุ่มหัวรุนแรงฝ่ายขวาวิจารณ์โจมตีราเทเนาและสนธิสัญญารัปโปโลอย่างมากเพราะเห็นว่าการยอมรับความร่วมมือกับสหภาพโซเวียตเป็นการทำลายโอกาสที่จะเจรจาตกลงฝ่ายสัมพันธมิตร หลังการลงนามในสนธิสัญญารัปโปโลได้ 6 สัปดาห์ ราเทเนาซึ่งถูกกล่าวหาเป็นยิวที่ฉกฉวยประโยชน์จากการปฏิวัติค.ศ. 1918 สร้างความมั่งคั่งให้แก่ตนเองก็ถูกลอบสังหาร โดยสมาชิกกลุ่มชาตินิยมขวาจัดซึ่งเคยลอบสังหารแอร์ชแบร์เกอร์อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในค.ศ. 1921 รัฐบาลตอบโต้ด้วยการออกกฎหมายเพื่อปกป้องสาธารณรัฐ (Law to Defend the Republic) จากการคุกคามด้วยวิธีการรุนแรงของฝ่ายขวา โดยให้อำนาจเด็ดขาดแก่ตำรวจในการรักษาความสงบในสังคม และมีการจัดตั้งศาลพิเศษขึ้นเพื่อพิจารณาคดีเกี่ยวกับการก่อการร้าย โดยเฉพาะ ขณะเดียวกันกระแสความคิดต่อต้านชาวยิวก็ก่อตัวขึ้นเพราะเริ่มมีหลักฐานว่าพวกยิว โดยเฉพาะบุคคลชั้นนำในสังคมที่มีเชื้อสายยิวมีส่วนทำให้เยอรมนีพ่ายแพ้ในสงคราม ปัญหาเงินเฟ้อที่รุนแรงขยายตัวกว้างขึ้น ในปลายค.ศ. 1922 รัฐบาลเยอรมนีขอผ่อนผัน

¹⁶ สัตยชัย สุวังบุตร, นาซีสมัยไวมาร์, 51.

¹⁷ สนธิสัญญารัปโปโลกำหนดให้ทั้งเยอรมนีและสหภาพโซเวียตยกเลิกหนี้สินและข้อเรียกร้องจากสงคราม ทั้งทางการทหารและพลเรือนที่มีต่อกัน และตกลงร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดทางเศรษฐกิจและการค้า มีการตกลงแลกเปลี่ยนผู้แทนทางการทูตและการจัดตั้งสถานกงสุลในดินแดนของกันและกัน รวมทั้งการหารือร่วมกันทุกครั้งในการตกลงสำคัญระหว่างประเทศ ทั้งสองยอมรับสภาพการเป็นประเทศที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่งระหว่างกัน ดูอนันต์ชัย เลาหะพันธุ์ และสัตยชัย สุวังบุตร, รัสเซียมัยซาร์และสังคมนิยม, (กรุงเทพฯ : ศักดิโสภากการพิมพ์, 2548), 332 – 335..

¹⁸ สัตยชัย สุวังบุตร, เลนินกับการสร้างรัฐสังคมนิยมโซเวียต (กรุงเทพฯ : ศักดิโสภากการพิมพ์, 2533), 232 – 235.

เวลาชำระค่าปฏิกรรมสงครามแต่ฝรั่งเศสไม่ยอมและข่มขู่จะใช้มาตรการรุนแรงต่อเยอรมนี ปัญหาเศรษฐกิจและการเงินที่ไม่สามารถแก้ไขได้ยังทำให้พรรคเอสพีติดอนตัวออกจากรัฐบาลผสมซึ่งมีส่วนทำให้นายกรัฐมนตรีเวียร์ทลาออกในวันที่ 14 พฤศจิกายน ค.ศ.1922 วิลเฮล์ม คูโน (Wilhelm Cuno) นักการเมืองอิสระซึ่งได้ชื่อว่าเป็นผู้สนับสนุนผลประโยชน์ของนักธุรกิจอุตสาหกรรมขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและได้ประกาศว่าเยอรมนีสามารถจ่ายค่าปฏิกรรมสงครามที่จะไม่ทำลายค่าเงินมาร์คและเศรษฐกิจของประเทศได้เพียง 20 พันล้านมาร์คเท่านั้น

วิกฤตการณ์แคว้นรุห์ ค.ศ. 1923

ในวันที่ 11 มกราคม ค.ศ. 1923 กองทหารฝรั่งเศสและเบลเยียมก็เคลื่อนกำลังข้ามแม่น้ำไรน์เข้ายึดครองแคว้นรุห์ ซึ่งเป็นเขตอุตสาหกรรมสำคัญบนฝั่งซ้ายของแม่น้ำไรน์ด้วยข้ออ้างว่าเยอรมนีผิดสัญญาและเพื่อบีบบังคับให้เยอรมนีจ่ายค่าปฏิกรรมสงคราม รัฐบาลเยอรมันประกาศงดชำระค่าปฏิกรรมสงครามโดยอ้างภาวะเศรษฐกิจตกต่ำและเรียกร้องให้เคลื่อนไปหาต่อต้านอย่างสงบ ซึ่งกรรมกรและชาวเยอรมันในแคว้นรุห์ก็ตอบสนองอย่างดี กองทหารฝรั่งเศสที่ยึดครองจึงจับกุมประชาชนที่ต่อต้านจำนวนมากและดำเนินการปิดกั้นทางเศรษฐกิจในแคว้นรุห์ซึ่งส่งผลเสียหายต่อเศรษฐกิจของเยอรมนี เนื่องจากแคว้นรุห์ผลิตเหล็กกล้าร้อยละ 80 และถ่านหินร้อยละ 75 ให้แก่โรงงานต่าง ๆ ทั่วประเทศ การขาดแคลนเหล็กกล้าและถ่านหินจึงส่งผลให้การผลิตทั้งหมดลดต่ำลง การว่างงานเพิ่มสูงขึ้น การสูญเสียเขตอุตสาหกรรมดังกล่าวก็มีส่วนทำให้สภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจเลวร้ายลงมากขึ้น และค่าเงินมาร์คก็ตกต่ำอย่างรวดเร็วจนรัฐบาลไม่สามารถควบคุมเงินเพื่อได้ ผู้ที่สูญเสียอย่างมหาศาลได้แก่ชนชั้นกลางและผู้กินบ้านาญรวมทั้งประชาชนทั่วไป ความผันผวนทางเศรษฐกิจและเงินเฟ้ออย่างรุนแรง รวมทั้งความไม่พอใจของประชาชนที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น มีผลให้คูโนต้องลาออกเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม กุสตาฟ ชเตรเซมันน์ (Gustav Stresemann) ผู้นำพรรคประชาชนเยอรมันซึ่งได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองต่าง ๆ จึงได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสืบแทนเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม ค.ศ. 1923 และขณะเดียวกันก็ควบตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศด้วย

ชเตรเซมันน์เห็นว่าเยอรมนีจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนนโยบายให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์ที่เป็นจริงทางการเมือง เขาจึงประกาศยกเลิกนโยบายการต่อต้านอย่างสงบและการงดชำระค่าปฏิกรรมสงครามเมื่อวันที่ 26 กันยายน โดยเยอรมนีจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขความตกลงกับประเทศสัมพันธมิตร นโยบายดังกล่าวทำให้กลุ่มชาตินิยมฝ่ายขวาโกรธแค้นและต่อต้านเขา กลุ่มการเมืองฝ่ายซ้ายประมาณเขาว่าเป็นผู้ทรยศต่ออุดมการณ์การต่อสู้ของประชาชน ชเตรเซมันน์จึงขู่ที่จะยกเลิกชั่วโมงการทำงานของกรรมกรวันละ 5 ชั่วโมงซึ่งทำให้กลุ่มการเมืองฝ่ายซ้ายอดตัวออก

จากรัฐบาลผสม และมีผลให้ชเตรเซมันน์ต้องลาออกในวันที่ 3 ตุลาคม อย่างไรก็ตามอีก 3 วันต่อมา เขาก็เป็นผู้นำในการจัดตั้งรัฐบาลผสมขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ชเตรเซมันน์เริ่มนโยบายปรับความสัมพันธ์กับฝรั่งเศส และแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจด้วยการปรับค่าเงินมาร์คใหม่ และพยายามประนีประนอมกับฝ่ายสัมพันธมิตรในการจะใช้ค่าปฏิกรรมสงคราม ขณะเดียวกันเขาก็ควบคุมงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาล และพยายามเก็บเงินภาษีเพิ่ม อีกทั้งแต่งตั้งฮัลมาร์ ชัคท์ (Hjalmar Schacht) นายธนาคารที่มีฝีมือเป็นกรรมการพิเศษเพื่อแก้ไขปัญหากการเงิน ในเดือนพฤศจิกายนรัฐบาลประกาศใช้เงินมาร์คใหม่ตามข้อเสนอของชัคท์ที่เรียกว่าเร็นเทนมาร์ค (Rentenmark) และจัดตั้งสถาบันการเงินใหม่ที่เรียกว่าเร็นเทนแบงก์ (Rentenbank) เพื่อควบคุมภาวะเงินเฟ้อซึ่งในช่วงเวลาเฉพาะหน้าสามารถแก้ไขปัญหาด้านการเงินในระดับหนึ่งและระยะยาวก็ทำให้เงินมาร์คมีเสถียรภาพมากขึ้น

ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและแผนนโยบายของชเตรเซมันน์ทำให้กลุ่มการเมืองชาตินิยมไม่พอใจเพราะเห็นว่าเป็น การยอมจำนนต่อฝรั่งเศส ในรัฐบาลาวเรียซึ่งเป็นฐานกำลังสำคัญของฝ่ายชาตินิยมมีปฏิกริยาต่อต้านรัฐบาลกลางที่กรุงเบอร์ลินอย่างรุนแรง กลุ่มการเมืองฝ่ายขวาผลักดันให้มีการประกาศภาวะฉุกเฉินและสนับสนุนกุสทาบ ไรทเทอร์ ฟอน คาร์ (Gustav Ritter Von Kahr) ซึ่งต่อต้านสาธารณรัฐให้ใช้อำนาจเด็ดขาดปกครองบาวาเรีย คาร์เรียกร้องให้กองทัพบาวาเรียเพิกเฉยคำสั่งจากเบอร์ลินและให้ปฏิญาณตนแสดงความจงรักภักดีต่อเขา ความขัดแย้งระหว่างบาวาเรียกับรัฐบาลกลางเลวร้ายลงทุกขณะจนดูเหมือนว่าการก่อกบฏอาจเกิดขึ้นได้ นอกจากนี้รัฐบาลสังคมนิยมในรัฐแซกโซนีและทูรินเจียก็ปรับคณะรัฐมนตรีด้วยการให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์เข้าร่วมในคณะรัฐบาล ขณะเดียวกันกองกำลังกึ่งทหารของกลุ่มการเมืองฝ่ายซ้ายซึ่งได้รับการสนับสนุนทางการเงินและคำชี้แนะจากรัสเซียก็เตรียมการที่จะก่อการยึดอำนาจในเขตไรน์แลนด์ ฝรั่งเศสก็พยายามปลุกระดมประชาชนให้เคลื่อนไหวจดตั้งสาธารณรัฐไรน์ขึ้น ความวุ่นวายทางการเมืองและสังคมนีดังกล่าวทำให้ชเตรเซมันน์ขอให้ประธานาธิบดีเอเบร์ท์ใช้มาตรา 48 ของรัฐธรรมนูญไวมาร์ ประกาศกฤษฎีกาฉุกเฉิน (Emergency Decree) เพื่อรักษาความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคมทั่วประเทศ และให้กองทัพซึ่งมีนายพลฮันส์ ฟอน ซีคท์เป็นผู้นำกวาดล้างการลุกฮือที่ฮัมบูร์ก (Hamburg) และปราบปรามฝ่ายซ้ายที่ยึดอำนาจได้ในแซกโซนีและทูรินเจีย การดำเนินการอย่างเด็ดขาดของชเตรเซมันน์ต่อสถานการณ์ในแซกโซนีและทูรินเจียทำให้ ฟอน คาร์ ผู้นำบาวาเรียปรับท่าทีแข็งข้อต่อรัฐบาลกลางด้วยการยอมปฏิบัติตามคำสั่งจากกรุงเบอร์ลิน และยุติการสนับสนุนกลุ่มการเมืองฝ่ายขวาตลอดจนปิดหนังสือพิมพ์ Volkischer Beobachter (People's Observer) ของพรรคแรงงานสังคมนิยมแห่งชาติ (National Socialist German Workers Party) หรือพรรคนาซี (Nazi Party) ที่มีอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ (Adolf Hitler) เป็นผู้นำ

การก่อตั้งพรรคนาซี และกบฏโรงเบียร์

พรรคนาซีเป็นพรรคการเมืองฝ่ายขวาหัวรุนแรงที่ก่อตั้งขึ้นหลังเยอรมนีพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่ 1 ค.ศ. 1918 พร้อมกับข่าวลือที่แพร่สะพัดไปทั่วว่าเยอรมนีแพ้สงครามไม่ใช่เพราะกองทัพอ่อนแอ แต่เป็นเพราะพวกสังคมนิยมและนักการเมืองในรัฐบาลยอมปฏิบัติตามข้อตกลงในสนธิสัญญาอย่างไม่มีเงื่อนไข ประชาชนจึงรู้สึกเหมือนถูกรัฐบาลลอบแทงข้างหลังให้ยอมรับความพ่ายแพ้ ข่าวลือดังกล่าวนำไปสู่กระแสต่อต้านการยอมรับความพ่ายแพ้ทั่วเยอรมนี ในสถานการณ์ดังกล่าวสมาชิกรวมการอิสระเพื่อสันติภาพของแรงงานเยอรมัน (Free Committee for a German Worker's Peace ก่อตั้งขึ้นในค.ศ. 1918) จึงจัดตั้งพรรคแรงงานเยอรมันขึ้นที่เมืองมิวนิคในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1919 นโยบายสำคัญของพรรค คือ การต่อต้านสนธิสัญญาแวร์ซายส์ และเรียกร้องให้สร้างประเทศใหม่เพื่อชาวเยอรมันเท่านั้น ทางกองทัพเยอรมันซึ่งหวาดระแวงต่อแนวทางการเคลื่อนไหวที่รุนแรงของพรรค จึงส่งสิบโทฮิตเลอร์เข้าไปสอดแนม ฮิตเลอร์ชื่นชอบนโยบายชาตินิยมและแนวคิดต่อต้านชาวยิวของพรรคแรงงานเยอรมันมากเพราะสอดคล้องกับความคิดของเขา แต่ไม่เห็นด้วยกับวิธีการบริหารพรรค เขาจึงเสนอให้ปรับวิธีการดำเนินงาน และใช้ความสามารถด้านวาทศิลป์โน้มน้าวสมาชิกให้คล้อยตาม

ความเป็นนักพูดที่เก่งกาจทำให้ฮิตเลอร์ถูกเชิญชวนให้เข้าเป็นสมาชิกพรรค ภายในเวลาอันสั้นฮิตเลอร์ก็ได้ร่วมในคณะกรรมการบริหารพรรค และได้ชักจูงเพื่อนทหารในกองทัพเข้าเป็นสมาชิกด้วยหลายคน ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1920 พรรคแรงงานเยอรมันจัดพิมพ์นโยบายพรรคที่เรียกว่าหลักการยี่สิบห้าข้อ (Twenty Five Points) มีสาระสำคัญ เช่น การต่อต้านสนธิสัญญาแวร์ซายส์ การเน้นอุดมการณ์ชาตินิยม การเรียกร้องการขยายดินแดนทางตะวันออก เป็นต้น¹⁹ หลังการประชุมเพื่อประกาศหลักการยี่สิบห้าข้อ ฮิตเลอร์ได้ลาออกจากกองทัพและทุ่มเททำงานให้กับพรรคแรงงานเยอรมัน ต่อมาในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1921 ฮิตเลอร์ขัดแย้งกับเดรกซ์เลอร์ หนึ่งในผู้ก่อตั้งพรรคเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงาน เขาจึงขู่ว่าลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคซึ่งทำให้เขาได้รับการสนับสนุนให้เป็นผู้นำพรรคแทนเดรกซ์เลอร์ เพราะแกนนำพรรคส่วนใหญ่ต่างตระหนักว่าความนิยมของพรรคอยู่ที่ฮิตเลอร์ ฮิตเลอร์ยอมที่จะอยู่ในพรรคต่อไปโดยมีเงื่อนไข เขาต้องเป็นหัวหน้าพรรคและมีอำนาจเด็ดขาด ในเดือนพฤศจิกายนปีเดียวกัน ฮิตเลอร์จัดตั้งกองกำลังพรรคขึ้นเพื่อทำหน้าที่รักษาความเป็นระเบียบ

¹⁹ ดูสัญญาชัย สุวังบุตร “National Socialist German Worker's Party (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei – NSDAP) ; Nazi Party : พรรคแรงงานสังคมนิยมแห่งชาติเยอรมัน, พรรคนาซี” สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป อักษร L-O 5 (2551) : 599 – 609.

ในช่วงที่มีการจัดการชุมนุมและประชุมพรรค และเป็นหน่วยพิทักษ์ฮิตเลอร์ โดยเรียกชื่อว่า หน่วยพายุ หรือหน่วยเอสเอ (Stromtrooper ; SA – Sturmabteilung) ซึ่งในเวลาต่อมามีบทบาทสำคัญ ในการสนับสนุนให้ฮิตเลอร์ขึ้นสู่อำนาจ ต่อมาฮิตเลอร์ให้สมาชิกพรรคเรียกชื่อเขาในนามพรรคนาซีว่า ฟือเรอร์ (Führer)

ในช่วงระหว่างค.ศ. 1921 – 1923 พรรคนาซีประสบความสำเร็จในการเผยแพร่อุดมการณ์ พรรคและขยายฐานอำนาจของพรรคออกไปอย่างกว้างขวางในแคว้นบาวาเรีย โดยรัฐบาลฝ่ายขวา ของบาวาเรียให้การสนับสนุน ต่อมาเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในเยอรมนีซึ่งเป็นผลจากการ ที่ฝรั่งเศสส่งกำลังทหารเข้ายึดแคว้นรุห์ ฮิตเลอร์เห็นว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็น โอกาสสำคัญของการ ยึดอำนาจ เมื่อการนัดหยุดงานของกรรมกรในแคว้นรุห์ และการประกาศงดชำระค่า ปฏิกรรมสงครามทำให้สถานการณ์ทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคมเลวร้ายมากขึ้น เกิดการจลาจล ตามเมืองต่าง ๆ รวมทั้งภาวะเงินเฟ้อและคนตกงานทั่วประเทศ ฮิตเลอร์และกลุ่มผู้นำฝ่ายขวาของรัฐ บาวาเรียจึงวางแผนโค่นอำนาจรัฐบาล โดยใช้เมืองมิวนิกเป็นจุดเริ่มต้นของการเคลื่อนไหวเพราะใน เวลานั้นรัฐบาลบาวาเรียซึ่งมีกุสตาฟ ริทเทอร์ ฟอน คาร์ เป็นผู้นำก็ต้องการ โค่นอำนาจรัฐบาลที่กรุง เบอร์ลินด้วย แผนยึดอำนาจของพรรคนาซีจึงนำไปสู่เหตุการณ์ที่เรียกว่ากบฏ โรงเบียร์ระหว่างวันที่ 8-9 พฤศจิกายน ค.ศ. 1923

แผนยึดอำนาจกำหนดไว้ในวันที่ 8 พฤศจิกายน ชนชั้นนำทางสังคมและการเมืองของบาวาเรียจำนวนมากจะชุมนุมกันที่โรงเบียร์เบียร์เกอร์เบรา เคลเลอร์ ฟังคำปราศรัยของกุสตาฟ ฟอน คาร์ กองกำลังพรรคนาซีกว่า 600 คนเข้าปิดล้อมโรงเบียร์และโน้มน้าวให้คาร์และตัวประกันคน สำคัญให้ร่วมมือยึดอำนาจเมื่อได้รับการสนับสนุนจากเหล่าผู้มีอำนาจของบาวาเรียแล้ว ในวันที่ 9 พฤศจิกายนก็จะเคลื่อนกองกำลังเข้ากรุงเบอร์ลิน การยึดอำนาจเป็นไปตามแผนที่วางไว้ แต่เมื่อเหล่า ตัวประกันได้รับการปล่อยตัวพวกเขาก็เปลี่ยนความคิดและรวมกำลังต่อต้านฮิตเลอร์ ทั้งยังแจ้งข่าว เรื่องการยึดอำนาจแก่สื่อมวลชนทำให้กองทัพได้รับคำสั่งให้เข้าปราบปรามผู้ก่อกบฏอย่างเด็ดขาด แกนนำพรรคนาซีส่วนใหญ่ถูกจับ ส่วนฮิตเลอร์แม้จะหลบหนีไปได้แต่ก็ถูกจับในอีก 2 วันต่อมา แม้กบฏโรงเบียร์จะล้มเหลวเพราะไม่ได้รับการสนับสนุนจากกองทัพ ตำรวจ และกลุ่มการเมือง รวมทั้งมวลชนทั่วไป แต่ผลสำคัญคือชื่อของฮิตเลอร์และพรรคนาซีเริ่มเป็นที่รู้จักและยอมรับกัน มากขึ้นทั้งให้บทเรียนแก่ฮิตเลอร์ในการยึดอำนาจทางการเมืองครั้งต่อไป²⁰ ฮิตเลอร์ถูกนำตัวขึ้น พิจารณาคดีที่ศาลประชาชนที่เมืองมิวนิก ศาลตัดสินปรับเงินเขา 200 มาร์คทองคำและต้องโทษจำคุก

²⁰ ดู ศัญชัย สุวังบุตร, “Beer Hall Putsch; Munich Putsch : กบฏโรงเบียร์, กบฏที่เมืองมิวนิก,” สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป อักษร A-B 1 (2547) : 148-151.

5 ปี ที่คุกกันต์สเบิร์ก ฮิตเลอร์ถูกห้ามทำกิจกรรมทางการเมืองในที่สาธารณะจนถึงค.ศ. 1928 แต่อย่างไรก็ตามอีก 9 เดือนต่อมาเขาก็ได้รับนิรโทษกรรม

ไมน์แคมป์

ขณะจำคุกฮิตเลอร์ได้เขียนหนังสือ ไมน์แคมป์ที่ได้ชื่อว่าเป็นคัมภีร์ทางการเมืองของชาวเยอรมัน และเป็นคู่มือแนวนโยบายของพรรคนาซี เขามักใช้เวลาส่วนใหญ่อ่านหนังสือในห้องสมุด คุกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และการเมือง หนังสือที่มีอิทธิพลทางความคิดของเขามากคือ หนังสืออัตชีวประวัติของเฮนรี ฟอร์ด (Henry Ford) นักอุตสาหกรรมรถยนต์ชาวเยอรมันเรื่อง My Life and Work และ The International Jew โดยหนังสือเล่มหลังได้มีการอ้างว่าพวกยิวคบคิดวางแผนที่จะยึดครองโลก และแนวคิดการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้ฮิตเลอร์ยังได้อ่าน The Protocols of the Elders of Zion ซึ่งกล่าวถึงแผนยึดครองโลกของชาวยิว อย่างไรก็ตาม หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 แม้จะมีการพิสูจน์ว่า The Protocols เป็นเอกสารที่ให้ร้ายชาวยิว แต่ฝ่ายที่เกลียดชังชาวยิวยังเชื่อมั่นว่าเป็นเรื่องจริง ฮิตเลอร์เห็นว่าการวิพากษ์วิจารณ์กลับทำให้ The Protocols มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น และความล้มเหลวของเยอรมนี ปัญหาเงินเฟ้อ การว่างงานและอื่นๆล้วนเกี่ยวพันกับแผนร้ายของชาวยิว²¹ ฮิตเลอร์เชื่อว่าชาวยิวมีส่วนทำลายเยอรมันด้วยการ จ้างแทงข้างหลังซึ่งทำให้จักรวรรดิไรค์ที่ 2 ต้องพินาศลง

แนวคิดหลักในไมน์แคมป์ว่าด้วยเรื่องเชื้อชาติ ความบริสุทธิ์และความเหนือกว่าของเชื้อชาติ โดยฮิตเลอร์ได้ชี้แจงว่า เชื้อชาติคือสิ่งบ่งชี้ที่สำคัญของการดำรงอยู่และอธิบายความสัมพันธ์ของมนุษย์ ชาวอารยัน (Aryans) และชาวยิวเป็นศัตรูกันมาตั้งแต่ต้น ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเชื้อชาติไม่ได้เพียงปัญหาของประวัติศาสตร์โลกแต่รวมไปถึงวัฒนธรรมทั้งหมดของมนุษย์ด้วย ฮิตเลอร์เชื่อว่ามิเพียงสายเลือดเพียงอย่างเดียวเท่านั้นที่จะอยู่คงทนถาวรไม่ว่ามนุษย์นั้นจะเข้มแข็งหรืออ่อนแอจากประสบการณ์และความทรงจำต่างๆที่ได้รับมา ทำให้ฮิตเลอร์มองว่าปัญหาต่างๆมากมายที่เกิดขึ้นทุกวันนี้ มีเพียงเรื่องของเชื้อชาติเท่านั้นที่ได้รับการคุ้มครองจากชาติ ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นว่าปัญหานี้มีความสำคัญในฐานะที่เป็นเหตุปัจจัยของการเกิดขึ้นและเสื่อมลงของอารยธรรมมนุษย์ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาของชาวยิว (Jewish Problem) จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำก่อนการทำความเข้าใจปัญหาเรื่องเชื้อชาติ (Racial Problem) การฟื้นฟูประเทศเยอรมนีจะไม่บรรลุผลสำเร็จถ้าปราศจากความรู้เกี่ยวกับปัญหาชาวยิวอย่างชัดเจน ดังนั้นปัญหาชาวยิวจึงต้องถูกกำจัดไป ชนชาติ

²¹ สตีเฟน สิวังบุตร. “ไมน์แคมป์ (Mein Kampf) หนังสือต้องห้ามแห่งคริสต์ศตวรรษที่ 20 ,” วารสารราชบัณฑิตยสถาน 31,1 (มกราคม-มีนาคม 2549) : 171-172.

อารยันนั้นเป็นผู้สร้างและพัฒนาวัฒนธรรม ดังนั้นทั้งอารยธรรมและวัฒนธรรมของมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจแยกออกจากชาวอารยันได้ โดยธรรมชาติ โดยสายเลือด ทำให้ชาวอารยันเป็นผู้ที่ได้รับการเลือกสรรให้ปกครองโลก การคงอยู่ของวัฒนธรรมจึงขึ้นอยู่กับการศึกษาและคุ้มครองจากชาวอารยันสายเลือดบริสุทธิ์เท่านั้น ดังเช่นที่ฮิตเลอร์ได้กล่าวไว้ว่า “เราต้องต่อสู้เพื่อปกป้องเชื้อชาติและประชาชน และการคงไว้ซึ่งสายเลือดบริสุทธิ์ของพวกเรา เพื่อเสรีภาพและอิสรภาพของปิตุภูมิประชาชนของเราต้องเติบโตอย่างมีคุณภาพ เพื่อทำภารกิจที่พระเจ้าได้กำหนดมา”²² จากคำพูดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าฮิตเลอร์มีความต้องการที่จะสงวนสังคมของเชื้อชาติบริสุทธิ์ไว้ การมีสัมพันธกับชาติอื่นจะทำให้เชื้อชาติอารยันเสื่อมโทรมลง รัฐต้องกำหนดให้เชื้อชาติเป็นศูนย์กลางของชีวิต และไม่จำเป็นที่จะต้องอำนวยความสะดวกให้กับพวกยิวหรือพวกนอกกฎหมาย ซึ่งภารกิจเหล่านี้ประชาชนชาวเยอรมันต้องร่วมกันสร้างขึ้น

สำหรับฮิตเลอร์แล้วชาวอารยันคือตัวแทนความสมบูรณ์แบบของมนุษย์ ในขณะที่ชาวยิวเป็นศูนย์รวมของความชั่วร้าย เขากล่าวอ้างถึงความชั่วช้าเลวทรามของชาวยิวว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่ในสายเลือด ซึ่งปรากฏให้เห็นเป็นหลักฐานทางด้านกายภาพ จิตใจ และวัฒนธรรม และความชั่วร้ายเหล่านี้ได้ค่อยๆ แทรกซึมเข้าสู่สังคมเยอรมันสมัยใหม่ ชาวยิวเปรียบเสมือนสิ่งปฏิกูลและเชื้อโรคที่เป็นพาหะนำโรคร้ายเข้าสู่สายเลือดอื่นๆ ฮิตเลอร์กล่าวหาชาวยิวโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของความเสื่อมทรามทางเพศ และกล่าวโทษว่าเป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดโรคซิฟิลิส (syphilis) ชาวยิวเป็นเหมือนปรสิตที่ทำให้เชื้อชาติอารยันต้องแปดเปื้อน เปรียบเสมือนฝูดูดเลือดทางการเงินและเศรษฐกิจ ฮิตเลอร์เชื่อว่าชาวยิวนั้นคือพวกที่ไม่มีภาษาและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ดังนั้นพวกเขาจึงต้องดูดกลืนเอาจากวัฒนธรรมอื่น และท้ายที่สุดก็จะถูกทำลายไป ไม่นับคัมภีร์จึงเป็นมุมมองที่กล่าวถึงความขัดแย้งระหว่างชาวอารยันกับชาวยิว สำหรับฮิตเลอร์แล้วเขาเชื่อว่าชาวยิวเป็นสาเหตุของความชั่วร้าย ความเคราะห์ร้าย และโศกนาฏกรรมทั้งหมด²³

ช่วงการฟื้นฟูและการมีเสถียรภาพ ค.ศ. 1924-1929

แม้เชตรเซมันน์จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเพียงช่วงเวลาอันสั้น แต่แนวทางการบริหารประเทศที่ยอมรับสถานะความเป็นจริงของปัญหาการเมืองและเศรษฐกิจโดยพยายามแก้ไขให้ตรงกับปัญหา รวมทั้งการปรับนโยบายการต่างประเทศด้วยการร่วมมือกับประเทศตะวันตกมากขึ้น

²²Lucy S. Dawidowicz., *The War Against the Jews 1933-1945*, (New York : Holt, Rinehart and Winston, 1975), 18.

²³ Lucy S. Dawidowicz., *The War Against the Jews 1933-1945*, 18

ตลอดจนการพยายามฟื้นฟูสถานภาพความเป็นมหาอำนาจของเยอรมนีอย่างรอบคอบและค่อยเป็นค่อยไปก็เป็นแนวทางปฏิบัติที่นายกรัฐมนตรีคนต่อ ๆ มานำมาสานต่อเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์วิลเฮล์ม มากซ์ นายกรัฐมนตรีคนใหม่จากพรรคเซนเตอร์ ยังคงสนับสนุนขบวนการเอมิแกร์ให้เข้าร่วมในคณะรัฐบาลผสมชุดใหม่ โดยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ การดำเนินงานของเขามีส่วนทำให้สาธารณรัฐไวมาร์ระหว่าง ค.ศ. 1924-1928 เป็นช่วงเวลาที่ค่อนข้างมีเสถียรภาพ

นอกจากนี้บรรยากาศเสรีทางการเมืองระหว่างประเทศก็มีส่วนเอื้อให้เยอรมนีสามารถแก้ไขปัญหภายในประเทศได้อย่างราบรื่น การสิ้นสุดอำนาจของนายกรัฐมนตรีเรมอนด์ ปวงกาเร (Remond Poincare) แห่งฝรั่งเศส ซึ่งมีนโยบายเข้มงวดกับเยอรมนีและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในอังกฤษ ซึ่งทำให้เจมส์ แรมเซย์ แมกดอนัลด์ (James Ramsay MacDonald) ผู้นำพรรคแรงงานเป็นนายกรัฐมนตรีโดยเป็นรัฐบาลเสียงข้างน้อยที่ต้องร่วมมือกับพรรคเสรีนิยมก็มิผลดีต่อปัญหาเยอรมนี อังกฤษซึ่งสนับสนุนการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศจึงโน้มน้าวฝรั่งเศสให้ผ่อนปรนการบีบบังคับเยอรมนีในเรื่องการจ่ายค่าปฏิกรรมสงคราม และนำไปสู่การประชุมระหว่างประเทศขึ้นใน ค.ศ. 1924

การประชุมระหว่างประเทศใน ค.ศ. 1924 เป็นผลสืบเนื่องจากการที่ฝ่ายสัมพันธมิตรเริ่มตระหนักว่าการบีบบังคับให้เยอรมนีจ่ายค่าปฏิกรรมสงครามที่เกินกำลังความสามารถนั้นไม่เพียงแต่จะสร้างปัญหามากขึ้นให้แก่รัฐบาลเยอรมันเท่านั้น แต่จะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของยุโรปโดยรวมด้วย อังกฤษจึงผลักดันการจะแก้ปัญหาเยอรมนีและทำให้ฝ่ายสัมพันธมิตรเห็นชอบโดยให้แต่งตั้งคณะกรรมการค่าปฏิกรรมสงคราม ฝ่ายสัมพันธมิตร โดยมีชาลส์ เกตส์ ดอว์ (Charles Gates Dawes) นายธนาคารชาวอเมริกันเป็นประธาน มีการจัดประชุมขึ้นครั้งแรกที่กรุงปารีสในเดือนเมษายน ค.ศ. 1924 เพื่อพิจารณาปัญหาการชดเชยค่าปฏิกรรมสงครามของเยอรมนี และมีมติให้รัฐบาลเยอรมันกู้ยืมเงินจากต่างประเทศ 800 ล้านดอลลาร์ทองเพื่อให้เป็นทองคำสำรองและพัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อให้รัฐบาลเยอรมันปรับปรุงระบบการเงินและการธนาคาร มีการลงนามในแผนดอว์ (Dawes Plan)²⁴ ที่กรุงลอนดอนในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1924 หลังจากนั้นฝรั่งเศสและเบลเยียมก็ถอนกำลังออกจากแคว้นรูห์ เงินกู้ระยะสั้นจากต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

²⁴ แผนดอว์ เป็นแผนการช่วยเหลือเยอรมนีระหว่างค.ศ.1924-1929 ของประเทศสัมพันธมิตร เพื่อให้เยอรมนีซึ่งพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่ 1 สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ การชำระหนี้สินและค่าปฏิกรรมสงครามให้ได้ทันกำหนดเวลา (ดู อนันต์ชัย เลาหะพันธ์, “Dawes Plan 1924 : แผนดอว์ พ.ศ. 2467 สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป อักษร C-D 2 (2544) : 249-251.)

สหรัฐอเมริกาเริ่มหลังไหลเข้าสู่เยอรมนี และเยอรมนีก็ใช้เงินดังกล่าวชำระหนี้แก่อังกฤษและฝรั่งเศส อุตสาหกรรมเริ่มฟื้นตัวทำให้อัตราการว่างงานลดลงและเศรษฐกิจก็เริ่มดีขึ้นตามลำดับ

การยอมรับในแผนคอรัของฝรั่งเศสทำให้ชเตรเซมันน์รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเห็นเป็นโอกาสใช้เป็นเงื่อนไขปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างเยอรมนีกับฝรั่งเศสให้ดีขึ้น ตามข้อกำหนดในสนธิสัญญาแวร์ซาย ฝรั่งเศสต้องปฏิเสธด้วยข้ออ้างว่าเยอรมนีได้ใช้เหตุการณ์แคว้นรุห์เพื่อประวิงเวลาการลดกำลังอาวุธ รัฐบาลเยอรมนีจึงประท้วง²⁵ ชเตรเซมันน์ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากอังกฤษจึงพยายามแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นโดยให้บริเวณไรน์แลนด์ เป็นเขตปลอดทหารเพื่อค้ำประกันเส้นพรมแดนตะวันตกระหว่างเยอรมนีกับฝรั่งเศสและเบลเยียม อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอของชเตรเซมันน์ได้สร้างความขุ่นเคืองแก่พวกชาตินิยมและกลายเป็นประเด็นโต้แย้งในรัฐสภา เนื่องจากพวกชาตินิยมและฝ่ายอนุรักษ์วิตกว่าหากไรน์แลนด์เป็นเขตปลอดทหาร ฝรั่งเศสอาจเห็นเป็นโอกาสเข้ายึดครองได้ พรรคประชาธิปไตยของเยอรมันซึ่งไม่พอใจท่าทีของนายกรัฐมนตรีในการโอนอ่อนตามข้อเรียกร้องของประเทศตะวันตกจึงถอนตัวจากคณะรัฐบาลผสม เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1924 รัฐบาลของมากซ์จึงสิ้นสุดลง²⁶ และจัดให้มีการเลือกประธานาธิบดีในวันที่ 29 มีนาคม ค.ศ. 1925 ผลการเลือกตั้งในรอบแรกก็ไม่มีผู้สมัครคนใดได้เสียงข้างมากเป็นเอกฉันท์ ในการเลือกตั้งรอบ 2 เมื่อวันที่ 26 เมษายน จอมพลเพาล์ ฟอน ฮินเดนบวร์กได้เป็นประธานาธิบดี

หลังการเลือกตั้งประธานาธิบดี ชเตรเซมันน์พยายามหาทางแก้ไขความขัดแย้งระหว่างเยอรมนีกับฝรั่งเศสโดยเสนอการจัดการประชุมระหว่างประเทศขึ้นและเพื่อให้เยอรมนีมีสถานภาพเป็นที่ยอมรับอีกครั้งในวงการทูตระหว่างประเทศ อังกฤษสนับสนุนแนวความคิดการร่วมมือเพื่อรักษาสันติภาพและเห็นด้วยกับข้อเสนอของชเตรเซมันน์จึงโน้มน้าวฝรั่งเศสให้ยอมรับแนวความคิดเรื่องการจัดการประชุมระหว่างประเทศขึ้นเพื่อแก้ไขความบาดหมางระหว่างกัน และเพื่อหาแนวทางป้องกันการเกิดสงครามและนำไปสู่การจัดการประชุมระหว่างประเทศขึ้นที่เมืองโลคาร์โน ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ระหว่างวันที่ 5-16 ตุลาคม ค.ศ. 1925 มีวัตถุประสงค์สำคัญที่จะแก้ไขปัญหาลิ้นเขตแดนระหว่างประเทศตามที่สนธิสัญญาแวร์ซายกำหนดไว้ และคาดหวังว่าจะนำไปสู่การสร้างสันติภาพในยุโรป ประเทศที่เข้าร่วมการประชุมซึ่งประกอบด้วย อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี เบลเยียม โปแลนด์และเชโกสโลวาเกีย ไม่ได้มีผู้แทนเข้าประชุมด้วย แต่ก็ได้ลงนามในสนธิสัญญาโลคาร์โนที่เกี่ยวข้องกับประเทศตนเอง

²⁵ สัตยชัย สุวังบุตร, นาซีในสมัยไวมาร์, 95.

²⁶ เรื่องเดียวกัน, 96.

ส่วนสนธิสัญญาโลการ์โนซึ่งมีทั้งหมด 7 ฉบับได้สร้างบรรยากาศความร่วมมือและความเข้าใจอันดีให้เกิดขึ้นทั่วยุโรป²⁷

การจัดตั้งพรรคนาซีใหม่

ในช่วงเวลาที่ปัญหาทางเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศเริ่มคลี่คลายลง ฮิตเลอร์ซึ่งพ้นโทษเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม ค.ศ. 1924 ก็คิดจัดตั้งพรรคนาซีขึ้นใหม่อีกครั้งโดยรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่ผู้นำและมีกลไกการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ในต้น ค.ศ. 1925 ฮิตเลอร์ขอจัดตั้งพรรคนาซีขึ้นใหม่โดยให้สัญญากับผู้ปกครองของรัฐบาเวเรียว่า พรรคนาซีจะเคารพและยึดมั่นกฎหมายและรัฐธรรมนูญ ทั้งจะไม่ใช้กำลังยึดอำนาจทางการเมือง ในการชุมนุมจัดตั้งพรรคเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1925 ฮิตเลอร์กล่าวปราศรัยโจมตีลัทธินาซีและพวกยิว ทั้งเรียกร้องการสร้างเอกภาพภายในพรรคภายใต้การนำของเขา ฮิตเลอร์ประกาศชัดเจนว่าเมื่อพ้นการทัณฑ์บน เขาจะดำรงตำแหน่งผู้นำพรรคซึ่งก็ได้รับการสนับสนุนอย่างท่วมท้นจากผู้ร่วมชุมนุม ทั้งเขายังได้เป็นสมาชิกพรรคหมายเลข 1 ด้วย

ต่อมาในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1926 ฮิตเลอร์เรียกประชุมเหล่าผู้นำพรรคนาซีที่เมืองบัมแบร์กทางเยอรมนีตอนใต้เพื่อระดมปัญหาความขัดแย้งภายในพรรคระหว่างกลุ่มและฝ่ายต่าง ๆ ฮิตเลอร์เชื่อมั่นว่าเสถียรภาพของสาธารณรัฐไวมาจะดำรงอยู่เพียงช่วงเวลาอันสั้น เขาจึงเตรียมการที่จะคอยเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสในการจะนำพรรคก้าวสู่อำนาจทางการเมือง ฮิตเลอร์วางแนวทางการดำเนินงานของพรรคเป็น 2 ระดับ กล่าวคือ การเคลื่อนไหวบ่อนทำลายเสถียรภาพของรัฐบาลทุกรูปแบบเพื่อหาหนทางยึดอำนาจทางการเมืองตามวิถีทางรัฐสภา และการจัดตั้งคณะรัฐบาลเงาของพรรคเพื่อติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐบาล และเพื่อรอโอกาสที่จะขึ้นบริหารปกครองประเทศได้ทันทีที่รัฐบาลสาธารณรัฐไวมาจะถูกโค่นอำนาจ นอกจากนี้ยังมีกรตั้งหน่วยรักษาความปลอดภัยที่เรียกว่า หน่วยเอสเอส (SchutzStaffel – SS) ขึ้นใน ค.ศ. 1926 โดยอยู่ใต้การควบคุมของหน่วยเอสเอในระยะแรก หน่วยเอสเอสมิบทบาทความสำคัญไม่มากนักจนกระทั่งไฮน์ริช ฮิมม์เลอร์ (Heinrich Himmler)²⁸ ได้ปรับโครงสร้างและ

²⁷ ดู สัตยชัย สุวังบุตร, “Locarno, Treaties of, Locarno Pacts : สนธิสัญญาโลการ์โน; กติกาสัญญาโลการ์โน (พ.ศ.2468) สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป อักษร L-O 5 (2551) : 189-192.

²⁸ เป็นผู้บัญชาการหน่วยเอสเอส ผู้บัญชาการทหาร และสมาชิกระดับสูงของพรรคนาซี ดำรงตำแหน่งหัวหน้าตำรวจเยอรมันและรัฐมนตรีมหาดไทย นับตั้งแต่ ค.ศ. 1943 ฮิมม์เลอร์ควบคุมตำรวจและกองกำลังความมั่นคงทั้งหมด รวมทั้งเกสตาโป (ตำรวจลับของรัฐ) และภายหลังเป็นผู้บัญชาการกองทัพกำลังทดแทน

การบริหารของหน่วยเอสเอสให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นจนหน่วยเอสเอสมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในการเสริมสร้างอำนาจของพรรคนาซี ขณะเดียวกันก็มีการจัดตั้งหน่วยยุวชนฮิตเลอร์ขึ้นในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1926 โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยเอสเอส

ในค.ศ.1927 พรรคนาซีเตรียมจัดชุมนุมใหญ่พรรคอย่างเปิดเผยและเป็นทางการครั้งแรกที่เมืองนูเรมเบิร์ก เพื่อแสดงพลังพรรคและประชาสัมพันธน์ โยบาย โดยวัตถุประสงค์สำคัญคือการชี้้นำความคิดให้แก่สมาชิกพรรคและประชาชนชาวเยอรมันเรื่องการสร้างความบริสุทธิ์ของเชื้อชาติและเปิดตัวพรรคให้เป็นที่ยอมรับและรู้จักมากขึ้นในหมู่ชนชั้นกลาง เพื่อเตรียมการในการเลือกตั้งที่ได้กำหนดขึ้นกลางค.ศ.1928 ในการเลือกตั้งทั่วไปพรรคการเมืองต่างๆได้ทำการหาเสียงกันอย่างเข้มแข็ง แต่การที่รัฐบาลก่อนข้างมีเสถียรภาพและเศรษฐกิจที่มั่นคงขึ้นทำให้การหาเสียงของพรรคฝ่ายขวาโดยเฉพาะพรรคนาซีไม่ประสบความสำเร็จมากนัก ผลการเลือกตั้งพรรคนาซีได้เสียงเพียง 12 นั้ง หรือร้อยละ 3 ของผู้ออกเสียงเลือกตั้งเท่านั้น แฮร์มันน์ มึลเลอร์ (Hermann Müller) ผู้นำพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยเยอรมันซึ่งเคยดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในค.ศ. 1920 จึงเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง เขาจัดตั้งรัฐบาลผสมซึ่งส่วนใหญ่เป็นพรรคการเมืองฝ่ายซ้าย ชเตรเซมันน์ ยังคงร่วมในคณะรัฐบาลผสมชุดนี้ด้วย โดยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศดั้งเดิม

หลังการเลือกตั้งผ่านไปไม่นานนัก ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1928 พรรคนาซีได้จัดตั้งโรงเรียนนักพูด (speakers school) ทางไปรษณีย์ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือการศึกษา และสร้างสมาชิกพรรคทั่วไปให้เป็นนักพูดและให้สมาชิกพรรคที่ได้รับการอบรมเดินทางไปยังเมืองหลวงของเขตที่ใกล้กับภูมิลำเนาเพื่อจะได้มีโอกาสได้ฟังการปราศรัยของนักพูดเขต (Gau-speaker) หรือผู้นำพรรคระดับชาติ ฮิตเลอร์สนับสนุนโรงเรียนนักพูดอย่างมาก และสนับสนุนให้ผู้นำพรรคระดับต่าง ๆ เข้าเรียน ต่อมาโรงเรียนนักพูดก็เปิดสอนอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม ค.ศ. 1929 นอกจากการฝึกอบรมการเป็นนักพูดแล้ว พรรคนาซียังเริ่มใช้สิ่งพิมพ์ให้เห็นประโยชน์ด้วย โดยมีการจัดทำนิตยสารภาพรายสัปดาห์ The Illustrierter Beobachter (Illustrated Observer) ออกเผยแพร่ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1928 นิตยสารภาพรายสัปดาห์ฉบับนี้จะนำเสนอเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับนโยบายและกิจกรรมของพรรค อย่างไรก็ตามการดำเนินงานในระยะแรกยังไม่ราบรื่นเท่าที่ควร เพราะพรรคมีปัญหาเรื่องการเงิน แต่หลังต้นค.ศ. 1933 เป็นต้นมา งานประชาสัมพันธน์และโฆษณาชวนเชื่อของพรรคในรูปแบบมวลชนต่าง ๆ ก็มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จอย่างมาก ต่อมาในวันที่ 16 พฤศจิกายน พรรคนาซีก็ได้มีการจัดการชุมนุมขึ้น โดยฮิตเลอร์ได้ปราศรัยเน้นประเด็น

(Replacement Army) และผู้มีอำนาจเต็มทั่วไปสำหรับฝ่ายปกครองของจักรวรรดิไรค์ทั้งหมด ฮิมม์เลอร์เป็นหนึ่งในผู้ทรงอำนาจที่สุดของนาซีเยอรมนีและเป็นหนึ่งในบุคคลที่รับผิดชอบโดยตรงที่สุดของโฮโลกอสต์

ปัญหาเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศ รวมถึงสอดแทรกเรื่องสงครามโลกและการที่เยอรมนีถูกกล่าวหาอย่างไร้ความเป็นธรรมในฐานะผู้รับผิดชอบต่อการก่อสงคราม อีกทั้งยังเน้นการสร้างชุมชนเพื่อปวงชน (community of the people) ซึ่งมีพื้นฐานบนเลือดบริสุทธิ์ (pure blood) โดยชี้ให้เห็นว่าประเทศที่มีพลเมืองเชื้อชาติผสมจะนำไปสู่การล่มสลายของชาติ และระบอบประชาธิปไตยคือความผิดพลาด ทั้งการกำจัดลัทธิมากซ์และความขัดแย้งทางชนชั้นจะทำให้ชาวเยอรมันอยู่รอด²⁹

แม้รัฐบาลของมิลเลอร์จะได้ชื่อว่าเป็นรัฐบาลที่มีอายุยืนยาวที่สุดของสาธารณรัฐไวมาร์ (มิถุนายน ค.ศ. 1928 – มิถุนายน ค.ศ. 1930) แต่ก็ขาดความเป็นเอกภาพในการดำเนินงาน เนื่องจากพรรคการเมืองที่ร่วมในรัฐบาลมักคำนึงถึงผลประโยชน์ของพรรคมากกว่าส่วนรวมและคอยคานอำนาจกันและกันทั้งพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยเยอรมันเองก็ขัดแย้งกันระหว่างสมาชิกฝ่ายสายกลางกับกลุ่มปีกซ้าย ปัญหาการเก็บภาษีได้ไม่เพียงพอและอัตราการว่างงานที่เพิ่มมากขึ้นสืบเนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่เริ่มชะลอตัว ทำให้รัฐบาลมีภาระในการจ่ายค่าประกันสังคมสถานะเศรษฐกิจที่กลับย่ำแย่มากขึ้นทำให้รัฐบาลตระหนักว่าจะไม่สามารถจ่ายค่าปฏิกรรมสงครามรายปีเป็นเงินสดตามที่กำหนดไว้ในแผนคอส์ ชเตรเซมันน์จึงเจรจาขอความช่วยเหลือจากประเทศสัมพันธมิตรเพื่อให้แก้ไขแผนคอส์ ประเทศสัมพันธมิตรจึงจัดตั้งคณะกรรมการค่าปฏิกรรมสงครามชุดใหม่ขึ้น โดยมีโอเวน ดี ยังก์ (Owen D. Young) คณะกรรมการค่าปฏิกรรมสงครามได้เปิดประชุมที่กรุงปารีสเป็นครั้งแรกแต่ไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนเพราะประเทศต่าง ๆ คำนึงถึงผลประโยชน์ของตนมากกว่าส่วนรวม ต่อมาจึงมีการจัดการประชุมที่กรุงเฮก ซึ่งสามารถตกลงกันได้ในระดับหนึ่งและนำไปสู่การจัดทำร่างแผนยังก์ (Young Plan)³⁰ ขึ้นในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1929 โดยแผนยังก์และรัฐบาลมิลเลอร์ได้รับการต่อต้านจากพรรคการเมืองฝ่ายขวาโดยเฉพาะพรรคชาติเยอรมัน (German National Party) ซึ่งมีอัลเฟรด ฮูเกนแบร์ก (Alfred Hugenberg) เป็นผู้นำซึ่งมีบทบาทในการเคลื่อนไหว ฮูเกนแบร์กเป็นทั้งนักการเมืองและนักธุรกิจที่มีอิทธิพลมากคนหนึ่ง รวมถึงเป็นเจ้าของสื่อในขณะนั้นด้วยโดยเขาใช้สื่อที่มีอยู่โจมตี

²⁹ สัตยชัย สุวังบุตร, นาซีสมัยไวมาร์, 122

³⁰ เป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นในค.ศ.1929 เพื่อจัดการกับหนี้สินค่าปฏิกรรมสงครามหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 และประกาศใช้แทนที่แผนการคอส์ในค.ศ.1930 หลังจากเห็นว่าเยอรมนีไม่อาจแบกรับภาระค่าปฏิกรรมสงครามมหาศาลได้เมื่อเวลาผ่านไป กำหนดให้เยอรมนีต้องชำระหนี้เป็นประจำทุกปีละ 473 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จากค่าปฏิกรรมสงครามทั้งหมดสามส่วนได้แบ่งออกเป็นสามส่วนที่ต้องจ่ายให้ครบจำนวนอย่างไม่มีเงื่อนไข และอีกสองส่วนที่เหลือเป็นส่วนที่สามารถผ่อนชำระต่อไปอีกได้

รัฐบาลและให้เงินทุนสนับสนุนพรรคนาซีเพื่อให้เคลื่อนไหวโจมตีรัฐบาลโดยเฉพาะการโน้มนำมวลชนให้เชื่อว่าประชาชนกำลังตกเป็นทาสของนายทุนต่างชาติซึ่งกำลังนำประเทศไปสู่ความพินาศ การสนับสนุนดังกล่าวชี้ให้เห็นว่านักธุรกิจอุตสาหกรรมมีส่วนเบื้องหลังในการผลักดันให้พรรคนาซีประสบความสำเร็จทางการเมือง พวกเขาเชื่อว่าจะสามารถใช้ประโยชน์จากพรรคนาซีในการบ่อนทำลายระบอบประชาธิปไตยซึ่งจะเปิดโอกาสให้กลุ่มการเมืองฝ่ายอนุรักษนิยมกลับมาใช้อำนาจอีกครั้ง ฮิตเลอร์จึงใช้ประโยชน์จากการเป็นพันธมิตรกับฝ่ายอนุรักษนิยมซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปสร้างคะแนนนิยมให้กับตัวเองในฐานะนักวาทศิลป์ และขณะเดียวกันก็ใช้หน่วยเอสเอเป็นเครื่องมือทางการเมืองก่อความรุนแรงตามถนน

ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1929 เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ (Great Depression) ทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางสังคมต้องหยุดชะงักลง และในเวลาไม่กี่เดือนเศรษฐกิจเยอรมันก็ดิ่งลงเหวอย่างรวดเร็ว สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่เริ่มเกิดที่ตลาดหุ้นที่สหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นตลาดใหญ่ที่สุดในโลก ความผันผวนของราคาหุ้นทำให้นักลงทุนเทขายหุ้นส่งผลให้ตลาดหุ้นซึ่งเป็นศูนย์กลางของแหล่งลงทุนล้มละลายและส่งผลกระทบต่อประเทศต่าง ๆ ในยุโรปซึ่งเป็นลูกหนี้ของสหรัฐอเมริกา รวมถึงเยอรมนีด้วย เนื่องจากสหรัฐอเมริกาปฏิเสธที่จะให้เยอรมนีกู้ยืมเงินต่อและยังเรียกเงินกู้คืน อีกทั้งเยอรมนียังถูกบีบบังคับจากประเทศต่าง ๆ ที่ประสบปัญหาเศรษฐกิจให้ชำระเงินกู้ยืมด้วย³¹ ภายในระยะเวลาอันสั้นธุรกิจและอุตสาหกรรมนับไม่ถ้วนล้มละลาย ประชาชนต่างแย่งชิงกันแลกเปลี่ยนเงินสดที่มีอยู่เป็นทองคำหรือเงินสกุลต่างประเทศที่มีเสถียรภาพ ขณะเดียวกันทองคำและเงินสกุลต่างประเทศจำนวนมากก็ไหลออกนอกประเทศ ธนาคารต่าง ๆ ทอยล้มละลาย รัฐบาลจึงประกาศปิดธนาคารและควบคุมการเคลื่อนไหวของเงินตราอย่างเข้มงวด อุตสาหกรรมหนักของเยอรมนีประสบปัญหาอย่างรุนแรง มูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศซึ่งเป็นรายได้หลักของชาติลดลงถึงร้อยละ 55 จำนวนคนว่างงานเพิ่มมากขึ้น ระบบการประกันการว่างงานทั้งหมดซึ่งคุ้มครองการว่างงานในระยะสั้นและในเขตเขตการว่างงานที่ไม่ใหญ่มากนักล่มสลายลง ผู้คนที่หิวโหยและตกงานระเห่ร้อนตามท้องถนนและหมกมุ่นกับการคิดหาทางช่วยเหลือครอบครัวตนเอง คนที่มีงานทำอยู่ก็ถูกบีบบังคับให้ยอมรับค่าตอบแทนที่ลดลงอย่างมาก ผู้คนสิ้นเนื้อประดาตัวและจำนวนไม่น้อยพยายามก่อเรื่องเพื่อให้ถูกจับกุมเพื่อจะได้กินอาหารในคุก ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำจึงไม่เพียงสร้างกองทัพของคนว่างงานที่มีผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาลเท่านั้น แต่ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สาธารณรัฐล่มสลายด้วย

³¹ ดู สมร นิตินันท์ประภาส, ประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกา ค.ศ.1865-1945 : ยุคหลังสงครามกลางเมืองถึงสงครามโลกครั้งที่สอง, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548), 279-293.

นายกรัฐมนตรีมีลเลอร์ซึ่งถูกฝ่ายอนุรักษ์และฝ่ายสังคมนิยมหัวรุนแรงในสภาไรค์ชตาคต่อต้านนโยบายการควบคุมค่าใช้จ่ายและตัดทอนงบประมาณไม่สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและการเงินรวมทั้งคนว่างงานได้ จึงลาออกจากตำแหน่งในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1930

เยอรมนี ค.ศ. 1929 – 1933

การลาออกของมีลเลอร์เปิดทางให้ไฮน์ริช บร็อนนิง (Heinrich Brüning) หัวหน้าพรรคเซนเตอร์ซึ่งเชี่ยวชาญทางการคลังได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 มีนาคม ค.ศ. 1930 บร็อนนิงเชื่อมั่นว่าวิกฤตเศรษฐกิจสามารถแก้ไขได้ด้วยการลดภาวะเงินเฟ้อ และควบคุมเศรษฐกิจอย่างเข้มงวดซึ่งรวมถึงการตัดรายจ่ายของรัฐในการคุ้มครองคนว่างงาน เขาเสนอให้ลดเงินเดือนข้าราชการลงร้อยละ 20 และตัดโครงการสาธารณะต่าง ๆ ของรัฐ ทั้งกดดันนายจ้างและนักธุรกิจให้ลดค่าจ้างแรงงานลงร้อยละ 10 เขาวางนโยบายการแก้ปัญหาเศรษฐกิจด้วยวิธีการเก็บภาษีเพิ่มและตัดงบประมาณ แต่บร็อนนิงก็ตระหนักว่านโยบายแก้เศรษฐกิจดังกล่าวจะไม่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มการเมืองสังคมนิยม อย่างไรก็ตามนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลด้วยการใช้มาตรการรัดเข็มขัดและจัดงบประมาณสมดุลไม่ผ่านความเห็นชอบจากสภาไรค์ชตาค บร็อนนิงจึงเสนอให้ประธานาธิบดีอินเคนเคนบวร์กใช้อำนาจตามมาตรา 48 ของรัฐธรรมนูญไวมาร์ประกาศใช้กฎฉุกเฉินเพื่อปกครองประเทศและผลักดันนโยบายเศรษฐกิจให้บรรลุผลด้วยข้ออ้างว่ารัฐบาลของเขารับผิดชอบต่อประเทศชาติไม่ใช่สภาไรค์ชตาค การประกาศใช้มาตรา 48 ดังกล่าวนับว่าเป็นการเริ่มต้นการปกครองของระบบรัฐบาลประธานาธิบดี และการใช้อำนาจเผด็จการซึ่งมีส่วนทำลายความมั่นคงของสาธารณรัฐไวมาร์ สภาไรค์ชตาคประณามการใช้มาตรา 48 และลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลซึ่งมีชัยชนะอย่างฉิวเฉียด บร็อนนิงจึงขอให้ประธานาธิบดียุบสภา และกำหนดการเลือกตั้งใหม่ในเดือนกันยายน ค.ศ. 1930³²

การเลือกตั้งเกิดขึ้นขณะที่บรรยากาศทางสังคมอยู่ในภาวะสิ้นหวังและหดหู่ เพราะปัญหาบีบคั้นทางเศรษฐกิจและการเมือง แม้การถอนกำลังทหารของฝรั่งเศสจากเขตไรน์แลนด์และรายงานข่าวที่ประธานาธิบดีเฮอริเบิร์ต ฮูเวอร์ (Herbert Hoover) แห่งสหรัฐอเมริกาเสนอการพักหนี้ค่าปฏิกรรมสงครามและหนี้สินสงครามให้แก่เยอรมนีน่าจะเป็นข่าวดีสำหรับรัฐบาลแต่ก็ไม่ได้ทำให้บรรยากาศทางสังคมดีขึ้น พรรคนาซีซึ่งปรับโครงสร้างการดำเนินงานของพรรคตั้งแต่ค.ศ. 1925 และมีบทเรียนการเลือกตั้งในค.ศ. 1928 ได้ให้ความสำคัญกับการหาเสียงเลือกตั้งทุกชั้นตอนอย่างละเอียด ฮิตเลอร์และเหล่าแกนนำนาซีต่างปราศรัยในประเด็นเรื่องที่ประชาชนสนใจและเน้นการ

³² สตีฟซึ สัวังบุตร, นาซีสมัยไวมาร์, 132.

โจมตีนโยบายทางเศรษฐกิจและการเล่นพรรคเล่นพวกของรัฐบาลชุดต่าง ๆ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของพรรคพวกตนเองซึ่งนำไปสู่การฉ้อราษฎร์บังหลวงและความพินาศของประเทศชาติ พรรคนาซีโจมตีระบบไวมาร์ สนธิสัญญาแวร์ซาย พรรคคอมมิวนิสต์ ยิว และอื่น ๆ อย่างรุนแรง และให้สัญญาที่จะฟื้นฟูเศรษฐกิจ การสร้างความอยู่ดีกินดีของประชาชนและการนำเยอรมนีกลับไปสู่ความเป็นชาติมหาอำนาจโดยมีรัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นตามหลักการของผู้นำ (leadership principle) และการสร้างประชาคมแห่งชาติ (national community) เพื่อชาวอารยัน นโยบายของพรรคนาซีได้ให้ความหวังบางสิ่งบางอย่างแก่ประชาชนทุกระดับชั้นและวิธีการหาเสียงหลากหลายที่น่าประทับใจก็มีส่วนทำให้ความคิดที่ถ่ายทอดมีพลัง นโยบายของพรรคนาซีในแนวชาตินิยมและการให้ความหวังที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้นในวันข้างหน้าสร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนเยอรมันอย่างมาก ผลของการเลือกตั้งแม้ว่าพรรคเอสพีดีจะคงเป็นพรรคที่ได้รับเลือกเข้าสู่สภาเป็นจำนวนมากแต่ก็เลือนหายไปไม่น้อย ส่วนพรรคนาซีและพรรคคอมมิวนิสต์ได้รับเลือกเข้าสู่สภาเป็นจำนวนมาก โดยพรรคนาซีนับเป็นพรรคใหญ่อันดับสองในสภาไรช์ชตาค โดยได้ที่นั่งในสภา 107 ที่นั่ง³³ ชัยชนะครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าพรรคนาซีเป็นที่ยอมรับของประชาชนมากขึ้น และฐานเสียงของพรรคก็ขยายตัวอย่างรวดเร็ว

การบริหารงานสมัยที่สองของบร็อนิง

หลังการเลือกตั้งบร็อนิงได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งและเขาสามารถรวบรวมพรรคการเมืองฝ่ายขวาอื่น ๆ จัดตั้งรัฐบาลเสียงข้างน้อยขึ้นใหม่ แต่สถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ยังคงเลวร้ายอย่างต่อเนื่อง และการก่อวินาศกรรมของพรรคนาซีในสภาซึ่งได้รับการสนับสนุนจากพรรคคอมมิวนิสต์เพื่อขัดขวางแผนนโยบายของรัฐทำให้การบริหารงานของบร็อนิงไม่ราบรื่น การอภิปรายตัดสินในสภามักไม่มีข้อสรุปและจบลงด้วยการตะโกนโจมตีกัน ความไม่มีประสิทธิภาพของสภาไรช์ชตาคไม่เพียงบ่อนทำลายวิถีทางของประชาธิปไตยเท่านั้น แต่ยังทำให้การบริหารโดยอาศัยอำนาจของประธานาธิบดียังคงมีความจำเป็นสืบต่อไปด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่พรรคนาซีต้องการเพราะอำนาจเผด็จการของประธานาธิบดีระยะยาวจะมีส่วนถ่วงเวลาของการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจและเป็นเงื่อนไขให้สาธารณชนในท้ายที่สุดยอมรับการใช้อำนาจเผด็จการ

ส่วนฝ่ายอนุรักษนิยมก็ไม่พอใจเพราะเห็นว่าเป็นการประวิงเวลาการบริหารที่ไร้ประสิทธิภาพของรัฐบาล และปัญหาเศรษฐกิจที่เลื่อมทรุดอย่างต่อเนื่องจะมีส่วนเร่งการล่มสลายของสาธารณรัฐไวมาร์ซึ่งจะเปิดทางให้พวกตนก้าวสู่อำนาจได้ การกดดันทั้งจากฝ่ายซ้ายและขวาทำ

³³ สตีฟ สว่างบุตร, นาซีในสมัยไวมาร์, 105.

ให้บริอ์นิงยังคงต้องอาศัยอำนาจกฤษฎีกาในการบริหารและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและการเงิน ขณะเดียวกันก็หลีกเลี่ยงที่จะร่วมมือกับสภาไรค์ชตาคมากขึ้น โดยมักปรึกษาหารือกับผู้นำของพรรคการเมือง หรือกลุ่มการเมืองที่กคคันรัฐบาล โดยตรงหรือใช้สภาไรค์รัทหรือสภาสูงทำหน้าที่ออกกฎหมายเอง เป้าหมายของการบริหารของบริอ์นิง คือการใช้ความเดือดร้อนของสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำโน้มน้าวให้มหาอำนาจตะวันตกผ่อนปรนเรื่องค่าปฏิกรรมสงครามและเลื่อนเวลาชำระหนี้สินออกไป ตลอดจนวางรากฐานการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจด้วยการตัดค่าใช้จ่ายด้านสวัสดิการต่าง ๆ บริอ์นิงยังพยายามหาเสียงสนับสนุนจากฝ่ายขวาด้วยการสนับสนุนแผนการดำเนินงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในการจัดตั้งสหภาพศุลกากรระหว่างเยอรมนีกับออสเตรียเพื่อรวมตัวด้านการค้าและสร้างกำแพงภาษีสินค้านำเข้าร่วมกันซึ่งคาดหวังว่าจะเป็นพื้นฐานของการรวมประเทศทั้งสองเข้าด้วยกัน แต่ฝรั่งเศสต่อต้านอย่างมาก เมื่อเยอรมนีเผชิญกับวิกฤตการณ์ล้มละลายของกิจการธนาคารในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1931 และต้องการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศอีก ฝรั่งเศสก็คัดค้านการกู้ยืมเงินฉุกเฉินและเกือบทุกเรื่องที่ยุโรปเสนอ

วิกฤตการณ์ล้มละลายของธุรกิจธนาคารและปัญหาเงินทุนจำนวนมากไหลออกนอกประเทศทำให้เศรษฐกิจเยอรมนีเลวร้ายลง บริอ์นิงแถลงแก่ประชาชนว่าสถานการณ์ตกต่ำทางเศรษฐกิจจะยังคงดำรงอยู่จนถึง ค.ศ. 1935 อย่างไรก็ตามสหรัฐอเมริกาได้เข้าแทรกแซงโดยโน้มน้าวฝรั่งเศสให้ยอมผ่อนปรนการชำระค่าปฏิกรรมสงครามเป็นเวลาหนึ่งปี การผ่อนปรนดังกล่าวนับเป็นความสำเร็จประการหนึ่งของบริอ์นิงเพราะมีส่วนทำให้คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านการเงินต้องจัดประชุมตามเงื่อนไขของแผนยังและมีมติว่าเยอรมนีไม่สามารถจะชำระหนี้สินสงครามได้แม้หลังช่วงการผ่อนปรนสิ้นสุดลง คณะกรรมการจึงเสนอให้ยกเลิกค่าปฏิกรรมสงครามและหนี้สินของฝ่ายสัมพันธมิตร

อย่างไรก็ตามพรรคการเมืองต่าง ๆ ซึ่งไม่พอใจในมาตรการเพิ่มภาษีและการตัดรายจ่ายค่าสวัสดิการสังคมของบริอ์นิง รวมทั้งจำนวนคนว่างงานที่ยังเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ยังคงเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาล หน่วยเอสเอของพรรคนาซีก็เพิ่มกำลังติดอาวุธแก่พรรคตน โดยอ้างว่าสถานการณ์ไม่สงบ พรรคนาซีและพรรคชาตินิยมเยอรมันใช้เงื่อนไขความไม่พอใจของประชาชนเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลอย่างเปิดเผยด้วยการจัดชุมนุมร่วมกันที่ฮาร์ซบูร์ก (Harzburg) เมืองเล็ก ๆ ในแคว้นบรันสวิก (Brunswick) เพื่อจัดตั้งรัฐบาลแห่งชาติขึ้นและวางนโยบายการดำเนินงานร่วมกัน ความสามานสามัคคีของแนวร่วมฮาร์ซบูร์กก็แตกร้างเพราะฮิตเลอร์หวาดระแวงว่าฮูเกนแบร์กจะใช้เขาและพรรคนาซีเป็นเครื่องมือ ความนิยมที่เพิ่มของประชาชนต่อพรรคนาซีทำให้ฮิตเลอร์ต้องการเคลื่อนไหวดำเนินงานอย่างอิสระ ต่อมาเมื่อประธานาธิบดีอินเดนบูร์กประกาศจะลงสมัครเป็น

ประธานาธิบดีสมัยที่ 2 พรรคชาติเยอรมันและกลุ่มขบวนการสังคมนิยมที่โธดอร์ ดีสเตอร์เบิร์ก (Theodor Duesterberg) แกนนำคนสำคัญของกลุ่มลงแข่ง ฮิตเลอร์ก็ลงแข่งขันด้วย ทำให้แนวร่วมดังกล่าวล่มสลายลง

การเลือกตั้งประธานาธิบดี ค.ศ. 1932

ในส่วนของพรรคนาซีนั้น โยเซฟ เกิบเบิลส์ (Josef Goebbels) แกนนำคนสำคัญซึ่งรับผิดชอบด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในการเลือกตั้งได้ทำให้ฮิตเลอร์มีภาพลักษณ์ที่โดดเด่นเหนือผู้สมัครคนอื่น ๆ เขานำเสนอภาพอินเดนบูร์กเคียงคู่กับฮิตเลอร์ โดยชี้แนะทางคิดว่าอินเดนบูร์กได้รับใช้ประเทศอย่างสมเกียรติแต่ถึงเวลาที่เขาจะต้องก้าวลงจากอำนาจเพื่อเปิดทางให้คนหนุ่ม เช่นฮิตเลอร์ทำหน้าที่แทน มิฉะนั้นสภาวะกบฏทางเศรษฐกิจและคนาธิปไตยทางการเมืองจะยังคงดำรงอยู่ พรรคนาซีรณรงค์หาเสียงอย่างเข้มแข็งและยิ่งใหญ่ด้วยการจัดชุมนุม การสวนสนาม การเดินพาเหรด การประชุมและอื่น ๆ ทั้งใช้สื่อสิ่งพิมพ์ทุกประเภทในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ฮิตเลอร์กล่าวปราศรัยหาเสียงอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยและบารมีของเขาก็เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งเป็นที่ยอมรับของมวลชนตลอดจนเป็นข่าวใหญ่หน้าหนึ่งตลอดเวลา ผลการเลือกตั้งไม่มีผู้สมัครคนใดได้เสียงเกินครึ่งจากจำนวนคะแนนบัตรเลือกตั้งทั้งหมดทำให้ต้องเลือกตั้งกันใหม่อีกครั้ง และอินเดนบูร์กได้รับชัยชนะ ฮิตเลอร์แม้จะผิดหวังแต่ก็มีความเชื่อมั่นมากขึ้นในการต่อสู้ทางการเมือง เพราะเขาเป็นที่นิยมชมชอบมากขึ้นทั้งพรรคนาซีก็มีคะแนนเสียงมากกว่าการเลือกตั้งครั้งใด ๆ ที่ผ่านมา

นอกจากนี้ในการเลือกตั้งระดับรัฐในปีเดียวกัน พรรคนาซีมีชัยชนะในรัฐใหญ่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปรัสเซีย บาวาเรีย ฮัมบูร์ก เวือร์เทิมแบร์ก และแซกโซนี - อันฮัลต์ (Saxony- Anhalt) ซึ่งทำให้สามารถคุมเสียงการจัดตั้งรัฐบาลแห่งรัฐขึ้นได้ พรรคนาซียังได้รับการสนับสนุนมากขึ้นจากรัฐอื่น ๆ ทางภาคตะวันออกของประเทศซึ่งเคยเป็นฐานสำคัญของพรรคชาตินิยมด้วย ชัยชนะการเลือกตั้งระดับรัฐและท้องถิ่นครั้งนี้ได้สร้างความเชื่อมั่นและความฮึกเหิมอย่างมากแก่พรรคนาซี ความสำเร็จของพรรคนาซีในการเลือกตั้งระดับรัฐครั้งนี้มีส่วนทำให้พรรคนาซีปรับโครงสร้างองค์การพรรคให้เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วยการจัดตั้งหน่วยต่อต้านข่าวกรองขึ้นในกลาง ค.ศ. 1932 หน่วยดังกล่าวมีหน้าที่สอดแนมและรวบรวมข้อมูลของ สมาชิกพรรคนาซีและฝ่ายตรงข้าม

ชัยชนะของพรรคนาซีทำให้ไฮเลอร์ซึ่งต้องการโค่นรัฐบาลรือนิงหาทางเจรจาลับกับฮิตเลอร์เพื่อร่วมกันจัดตั้งรัฐบาลโดยเสนอว่าจะยกเลิกคำสั่งห้ามการเคลื่อนไหวของหน่วยเอสเอและหน่วยเอสเอส ฮิตเลอร์ยอมรับข้อเสนอดังกล่าวโดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องมีการเลือกตั้งสภาไรค์ชตาค

ใหม่ ชไลเซอร์จึงกดดันฮินเดนบูร์กให้ปลดกรือเนอร์ซึ่งเป็นฐานอำนาจของบร็อนิงออกจากตำแหน่ง และโน้มน้าวผู้นำกองทัพให้สนับสนุนเขา บร็อนิงจึงถูกโคตเคียวทางการเมืองและต่อมาก็ถูกปลด การปลดบร็อนิงนำไปสู่การยุบสภาไรช์ชตาค และการเลือกตั้งก่อนกำหนดซึ่งนับว่าเป็นความผิดพลาดของฮินเดนบูร์กและกลุ่มที่ใกล้ชิดเขาเพราะมีส่วนทำลายระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา และแผ้วทางให้พรรคนาซีก้าวสู่อำนาจ³⁴

ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1932 ชไลเซอร์สามารถโน้มน้าวประธานาธิบดีฮินเดนบูร์กให้แต่งตั้งฟรันซ์ ฟอน พาเพิน (Franz von Papen) เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลของพาเพินเริ่มบริหารประเทศด้วยการเข้าควบคุมสื่อมวลชน การพยายามทอนอำนาจของสภาไรช์ชตาค พาเพินแถลงต่อสภาว่าเขาจะสร้างรัฐใหม่ แต่แนวความคิดการสร้างรัฐใหม่ที่คลุมเครือ และแนวนโยบายการบริหารที่กว้างไม่ชัดเจนก็ทำให้พาเพินถูกต่อต้านอย่างมาก พรรคเซนเตอร์ซึ่งไม่ยอมรับนโยบายของพาเพินจึงกดดันให้เขาลาออกจากการเป็นสมาชิก พาเพินจึงยุบสภาหลังจากเข้าบริหารได้เพียง 3 วัน อย่างไรก็ตามทั้งพาเพินและชไลเซอร์ต่างเห็นชอบในการบริหารงานที่จะร่วมมือกับพรรคนาซี ในวันที่ 16 มิถุนายนจึงการยกเลิกคำสั่งเรื่องห้ามการเคลื่อนไหวในที่สาธารณะของหน่วยเอสเอและเอสเอส และกำหนดการเลือกตั้งใหม่ในเดือนกรกฎาคมตามข้อเรียกร้องของฮิตเลอร์

ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง พรรคนาซีหาเสียงอย่างเข้มแข็งและน่าประทับใจ มีการจัดขบวนพาเหรดใหญ่โต ฮิตเลอร์เดินทางกว่า 50,000 กิโลเมตร และกล่าวปราศรัยตามเมืองและนครต่าง ๆ รวม 50 แห่งโดยปลุกกระแสมความเกลียดชังต่อสนธิสัญญาแวร์ซาย พวกยิวและความล้มเหลวของสาธารณรัฐ ฮิตเลอร์ชี้ให้เห็นว่าวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นเพราะพวกยิว การกำจัดยิวออกจากหน้าที่การงานและตำแหน่งทางสังคม โดยการนำของพรรคนาซีจะเป็นหลักประกันของการกินดีอยู่ดีและมีงานทำ เขาชี้ให้เห็นว่าอัตราดอกเบี้ยที่สูงและห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ ของชาวยิวที่ควบคุมการค้าเป็นหลักฐานแผนร้ายของยิวที่จะทำลายร้านค้าย่อยและช่างฝีมือเชื้อสายอารยัน ยิวยังนำแนวคิดคอมมิวนิสต์มาเผยแพร่ด้วย แนวความคิดของฮิตเลอร์ดังกล่าวได้ทำให้ความคิดต่อต้านชาวยิวเริ่มขยายตัวมากขึ้นในสังคม สงครามเชื้อชาติเพื่อกำจัดยิวที่นาซีชี้นำจึงมีส่วนทำให้พรรคนาซีได้เสียงสนับสนุนจากประชาชนจำนวนไม่น้อย ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าพรรคนาซีเกือบได้เสียงขาดลอย โดยได้ที่นั่งในสภาถึง 230 ที่นั่งฮิตเลอร์ในฐานะผู้นำพรรคที่ได้เสียงมากที่สุดจึงคาดหวังว่าเขาจะได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี แต่ฮินเดนบูร์กซึ่งเกลียดชังพรรคนาซีและดูแคลนความสามารถของฮิตเลอร์กลับเสนอให้เขาเป็นรองนายกรัฐมนตรี โดยจัดตั้งรัฐบาลผสมร่วมกับพาเพิน ฮิตเลอร์ขุ่นเคืองมากและเสนอเงื่อนไขว่าเขาจะยอมรับร่วมจัดตั้งรัฐบาลผสมหากเขาได้

³⁴ สัตยชัย สุวังบุตร, นาซีสมัยไวมาร์, 146.

เป็นนายกรัฐมนตรี แต่ฮินเดนบวร์กปฏิเสธข้อเสนอดังกล่าว แอนสท์ เริม (Ernst Röhm) ผู้นำหน่วยเอสเอจึงพยายามกดดันฮิตเลอร์เพื่อให้ยึดอำนาจด้วยการก่อการปฏิวัติ แต่ฮิตเลอร์ไม่เห็นด้วยเพราะไม่แน่ใจท่าทีของกองทัพว่าจะสนับสนุนฝ่ายใด

ในการเปิดประชุมสภาไรช์ชตาคครั้งแรกหลังการเลือกตั้ง แฮร์มันน์ เกอริง (Hermann Göring) แกนนำนาซีได้รับเลือกตั้งให้เป็นประธานสภาด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่ซึ่งเป็นไปตามระเบียบของสภาที่พรรคการเมืองที่ได้เสียงมากที่สุดจะได้เป็นประธานสภาไรช์ชตาค เกอริงได้แสดงเจตนาชัดเจนให้เป็นที่รับรู้กันทั่วไปว่าเขาจะไม่ทำหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา โดยพรรคนาซีและพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งคุมเสียงส่วนใหญ่ในสภาต่างมีแนวคิดร่วมกันในการมุ่งล้มระบบประชาธิปไตย การที่รัฐสภาขาดเสียงสนับสนุนจากสภาไรช์ชตาคมีส่วนทำให้การบริหารงานไม่ราบรื่น ต่อมาพรรคนาซีได้ร่วมกับพรรคเซนเตอร์เปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลและผลการลงมติปรากฏว่ารัฐบาลพ่ายอย่างยับเยิน ฮินเดนบวร์กจึงยุบสภา และกำหนดเลือกตั้งในเดือนพฤศจิกายน ซึ่งเกิดขึ้นในบรรยากาศของความผันผวนทางการเมือง และการประท้วงของกรรมกรขนส่งในกรุงเบอร์ลินซึ่งพรรคนาซี พรรคคอมมิวนิสต์รวมทั้งนักศึกษามหาวิทยาลัยต่างเคลื่อนไหวสนับสนุน ความไม่สงบในสังคมดังกล่าวทำให้กลุ่มชนชั้นกลางหวาดผวา และผู้คนจำนวนไม่น้อยเบื่อหน่ายต่อความเป็นอันธพาลในท้องถนนของหน่วยเอสเอ ผลการเลือกตั้งจึงปรากฏว่าพรรคนาซีเสียคะแนนสนับสนุนบางส่วน ขณะเดียวกันพาเพินก็ได้รับเสียงสนับสนุนจากสภาไรช์ชตาคไม่มากนัก ขณะเดียวกันพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งได้ที่นั่งมากขึ้นเห็นว่าชัยชนะดังกล่าวเป็นเสมือนการเปิดฉากแรกแห่งการปฏิวัติ พรรคคอมมิวนิสต์จึงเริ่มเคลื่อนไหวปฏิวัติทุกรูปแบบที่จะโค่นรัฐบาลเกิบเบิลส์ซึ่งตระหนักว่าพรรคนาซีกำลังเริ่มสูญเสียคะแนนความนิยมจึงเห็นเป็นโอกาสที่จะใช้การเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์ในการปลุกกระดมชนชั้นกลางให้ตระหนักว่าพวกเขาอาจจะไม่มีทางเลือกอื่นใดอีกนอกจากต้องสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งระหว่างนาซีหรือคอมมิวนิสต์ พาเพินซึ่งยังคงได้รับการสนับสนุนจากประธานาธิบดีพยายามหาทางจัดตั้งรัฐบาลเสียงข้างมากโดยคิดแต่งตั้งฮิตเลอร์ให้เป็นนายกรัฐมนตรี แต่ฮินเดนบวร์กไม่เห็นด้วย ในการจัดตั้งรัฐบาลเสียงข้างมากนั้นพรรคนาซีและเอสพีปฏิเสธที่จะร่วมงานกับพาเพิน ส่วนพรรคเซนเตอร์และพรรคบาเวเรียเรียกร้องให้พาเพินลาออกและเสนอการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ที่รวมพรรคนาซีไว้ด้วย พาเพินซึ่งตระหนักว่าเขาไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาลที่เข้มแข็งได้จึงขอลาออกจากตำแหน่งแต่ยังคงรักษาการตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอยู่ เขาเสนอให้ประธานาธิบดียุบคณะรัฐมนตรีทั้งหมด และแต่งตั้งฮิตเลอร์เป็นนายกรัฐมนตรี ฮินเดนบวร์กยอมปฏิบัติตามแต่มีเงื่อนไขว่าเขาต้องจัดตั้งรัฐบาลที่มีเสียงข้างมากและไม่ให้สิทธิแก่ฮิตเลอร์ปกครอง โดยใช้กฎหมายของประธานาธิบดีเพราะเกรงว่าฮิตเลอร์อาจจะเปลี่ยนการปกครองเป็นแบบเผด็จการพรรคเดียว ฮิตเลอร์ซึ่งต้องการอำนาจโดย

ปราศจากเงื่อนไขปฏิเสธที่จะรับตำแหน่ง ในช่วงที่อินเดนบูร์กกำลังรื้อการตัดสินใจอยู่ ชไลเซอร์รัฐมนตรีกลาโหมก็เผยแพร่รายงานของกองทัพที่วิเคราะห์ว่าแผนของพาเพินจะนำไปสู่ความวุ่นวายในสังคม เพราะกองทัพจะไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ที่พรรคนาซีและพรรคคอมมิวนิสต์ก่อขึ้น และจะนำไปสู่การเกิดสงครามกลางเมือง ขณะเดียวกันเขาก็ฉวยโอกาสเสนอตนเองให้ประธานาธิบดีพิจารณาในการแก้ปัญหาการเมืองและให้ปลดพาเพิน อินเดนบูร์กจึงแต่งตั้งชไลเซอร์เป็นนายกรัฐมนตรี

ชไลเซอร์ต้องการสกัดกั้นฮิตเลอร์และคาดหวังจะจัดตั้งรัฐบาลผสมเสียงข้างมากที่มีเสถียรภาพด้วยการนำนายทุนและผู้นำสหภาพแรงงานและกลุ่มปีกซ้ายของพรรคนาซีเข้าร่วมในคณะรัฐบาล เขาเสนอตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีให้เกรเกอร์ ชตราสเซอร์ (Gregor Strasser) ผู้นำกลุ่มปีกซ้ายพรรคนาซีซึ่งมีฐานอำนาจในเยอรมนีตอนเหนือ ซึ่งสนับสนุนแนวทางสังคมนิยมและการปฏิรูปและต้องการประยุกต์หลักการสังคมนิยมเข้ากับนโยบายพรรค เขาขัดแย้งทางความคิดกับฮิตเลอร์โดยเฉพาะเรื่องการต่อต้านชาวยิวและยุทธศาสตร์ยุทธวิธีของพรรค แผนของชไลเซอร์ที่จะทำลายความเป็นเอกภาพของพรรคนาซีด้วยการแต่งตั้งชตราสเซอร์เป็นรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีแห่งปรัสเซียจึงสร้างความขัดแย้งอย่างรุนแรงภายในพรรคนาซีจนทำให้ฮิตเลอร์หวาดวิตกว่าเขากำลังจะสูญเสียอำนาจการควบคุมพรรค เพราะชตราสเซอร์เป็นที่นิยมในพรรคและมีอิทธิพลสูง ฮิตเลอร์จึงเรียกประชุมวาระพิเศษร่วมกับชตราสเซอร์และแกนนำพรรคนาซีคนอื่น ๆ ในวันที่ 5 ธันวาคม เพื่อหาทางยุติปัญหาความแตกแยกภายในพรรค เขาแถลงเน้นนโยบายของพรรคที่จะไม่ร่วมมือกับรัฐบาลชุดใด ๆ และห้ามสมาชิกพรรคทำข้อตกลงทางการเมืองกับรัฐบาลหรือพรรคการเมืองอื่น ๆ โดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากเขา ฮิตเลอร์ประสบความสำเร็จในการสร้างเอกภาพภายในพรรคเพราะสามารถโน้มนำแกนนำพรรคส่วนใหญ่ให้สนับสนุนเขาได้ ซึ่งทำให้ฮิตเลอร์มีความเชื่อมั่นมากขึ้น ชตราสเซอร์ซึ่งถูกกดดันอย่างหนักจึงตัดสินใจที่จะไม่ท้าทายอำนาจฮิตเลอร์และไม่รับข้อเสนอเข้าร่วมรัฐบาลของชไลเซอร์ เขาลาออกจากทุกตำแหน่งในพรรคในเวลาต่อมา และปลีกตัวออกจากการเมืองชั่วคราวด้วยการเดินทางไปพักผ่อนที่อิตาลี

การลาออกของชตราสเซอร์เปิดโอกาสให้ฮิตเลอร์กวาดล้างฐานอำนาจของชตราสเซอร์ในพรรคและปรับปรุงการดำเนินงานด้วยการรวมอำนาจมาที่ผู้นำ ความล้มเหลวของชไลเซอร์ในการชักจูงชตราสเซอร์และฝ่ายปีกซ้ายของนาซีให้เข้าร่วมในคณะรัฐบาลทำให้เขาต้องพยายามสร้างแนวร่วมกับฝ่ายสังคมนิยม เขาจึงเสนอโครงการโยธาสาธารณะเพื่อแก้ไขปัญหาตกงาน การชดเชยการขาดดุลตลอดจนการจัดทำแผนสวัสดิการสังคมและอื่น ๆ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและผลักดันการขับเคลื่อนทางสังคม แม้ฝ่ายสหภาพแรงงานจำนวนไม่น้อยจะสนับสนุนนโยบายของชไลเซอร์แต่ผู้นำพรรคเอสพีดีและพรรคชาติเยอรมันกลับต่อต้านและปฏิเสธที่จะร่วมมือจัดตั้งรัฐบาล พาเพินซึ่ง

ต้องการกลับสู่อำนาจอีกครั้งหนึ่งจึงได้โอกาสที่จะล้างแค้น เขาเริ่มโจมตีกลยุทธ์ของชไลเซอร์ในการแบ่งแยกพรรคนาซีและเคลื่อนไหวก้าวให้พรรคนาซีเข้าร่วมรัฐบาล แนวความคิดของพาเพินได้นำไปสู่การเจรจาตกลงลี้ภัยระหว่างพาเพินและฮิตเลอร์ ชไลเซอร์ซึ่งรู้ระยะและระยะเกี่ยวกับการโค่นอำนาจ เขาพยายามหาทางแก้สถานการณ์ด้วยการเข้าพบฮินเดนบวร์กโดยยอมรับว่าเขาล้มเหลวที่จะตั้งรัฐบาลเสียงข้างมากและขอให้ประธานาธิบดีสนับสนุนเขาด้วยการออกกฤษฎีกายุบสภาไรค์ชตาค เลื่อนการเลือกตั้งออกไปอีก 3 เดือน ประกาศสภาวะฉุกเฉินและยุบพรรคนาซีกับพรรคคอมมิวนิสต์ แต่ฮินเดนบวร์กปฏิเสธ ขาวคือเรื่องรัฐประหารทำให้ฮินเดนบวร์กไม่มีทางเลือกอื่นใดอีกนอกจากปลดชไลเซอร์ และยอมรับแผนของพาเพินในการจัดตั้งรัฐบาลพาเพิน – ฮิตเลอร์

การก้าวสู่อำนาจและการวางรากฐานอำนาจของฮิตเลอร์

ฮิตเลอร์ได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มกราคม ค.ศ. 1933 ทันทีที่ขึ้นสู่อำนาจ ฮิตเลอร์เริ่มวางนโยบายที่จะสร้างฐานอำนาจให้เข้มแข็ง โดยใช้กลไกรัฐเป็นเครื่องมือเข้าควบคุมและสั่งการเพื่อนำไปสู่การสร้างรัฐฮิตเลอร์นำเสนอพรรคนาซีเป็นทางเลือกใหม่แทนระบบปกครองเก่าที่อ่อนแอซึ่งขึ้นอยู่กับพรรคเอสดีและพรรคเซนเตอร์เท่านั้น ฮิตเลอร์ชี้แนะว่าพรรคการเมืองอื่น ๆ ล้วนล้มเหลวในการดำเนินนโยบายต่างประเทศและนำความพินาศทางเศรษฐกิจมาสู่ประเทศ เขาจึงขอเวลาชาวเยอรมันให้เขาปกครองประเทศ 4 ปีจากนั้นจึงค่อยตัดสินใจพรรคนาซี ฮิตเลอร์ปฏิเสธที่จะร่วมมือกับพรรคเซนเตอร์เพื่อจัดตั้งรัฐบาลเสียงข้างมากและสามารถโน้มน้าวพาเพินและคณะรัฐมนตรีให้ยุบสภาไรค์ชตาคเพื่อจัดการเลือกตั้งใหม่ได้สำเร็จ ประธานาธิบดีฮินเดนบวร์กประกาศยุบสภาในวันที่ 1 กุมภาพันธ์และให้มีการเลือกตั้งในเดือนมีนาคม อีกทั้งยังให้อำนาจฮิตเลอร์บริหารประเทศด้วยกฤษฎีกาฉุกเฉินเพื่อคุ้มครองพลเมืองเยอรมัน (Decree for the Protection of German People) เป็นเวลา 7 สัปดาห์ กฤษฎีกาดังกล่าวเปิดทางให้รัฐบาลห้ามการชุมนุมทางการเมือง การเผยแพร่หนังสือพิมพ์และสิ่งตีพิมพ์ของฝ่ายตรงข้าม ทั้งได้ใช้อำนาจปราบปรามพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้ามด้วยข้ออ้างว่าพรรคการเมืองดังกล่าวกำลังดำเนินกิจกรรมที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐและอื่น ๆ อีกทั้งมีการยุบรัฐสภาปรัสเซียและรัฐบาลส่วนท้องถิ่นทั้งหมด

นอกจากนี้ฮิตเลอร์ยังพยายามโน้มน้าวกองทัพให้สนับสนุนพรรคนาซีด้วยการจัดงานเลี้ยงเหล่าทหารอาวุโส ซึ่งในงานเลี้ยงดังกล่าวเขาขอให้กองทัพไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง และแสดงเจตจำนงที่จะติดอาวุธให้แก่กองทัพรวมทั้ง การรื้อฟื้นการเกณฑ์ทหารขึ้นมาใหม่ตลอดจนการแก้ไขสนธิสัญญาแวร์ซาย ฮิตเลอร์ชี้แจงว่าเป้าหมายหลักการบริหารของเขาคือการกำจัดพวกคอมมิวนิสต์และพวกฝ่ายสันติเพราะเขาต้องการให้เยอรมนีมีความพร้อมทางทหารเพื่อเข้าสู่สงครามเพื่อครอบงำ

เกียรติศักดิ์ศรีอีกครั้งหนึ่ง เขายังชี้แนะเป็นนัยเกี่ยวกับนโยบายการขยายดินแดนไปยังทางตะวันออก (Lebensraum) เพื่อชาวเยอรมัน แนวนโยบายดังกล่าวได้รับการสนับสนุนอย่างมากจากกองทัพ ในเวลาต่อมายังขอความสนับสนุนจากนักธุรกิจอุตสาหกรรมโดยกล่าวว่าไม่ว่าผลการเลือกตั้งจะออกมาในรูปแบบใด เขายืนยันจะสร้างประเทศให้เข้มแข็งและเป็นอิสระ เหล่านักธุรกิจอุตสาหกรรมต่างพอใจในคำสัญญาของฮิตเลอร์และไม่ลังเลใจที่จะให้การสนับสนุนทางการเงิน ทำให้พรรคนาซีไม่ต้องกังวลเรื่องปัญหาทางการเงินในการหาเสียงเลือกตั้ง

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองต่าง ๆ มาถึงจุดหักเหครั้งสำคัญเมื่อเกิดเหตุการณ์การเผาสภาไรช์ตาค (Reichstage Fire) เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1933 ตำรวจสามารถจับกุมมารีอุส ฟาน เดอร์ ลูบเบอ (Marius van der Lubbe) คอมมิวนิสต์หนุ่มชาวดัตช์ซึ่งลอบวางเพลิงได้ เกอริงใช้เหตุการณ์ดังกล่าวกล่าวหาว่าพรรคคอมมิวนิสต์กำลังวางแผนก่อการลุกฮือขึ้นสู้และเพื่อป้องกันการก่อการร้ายครั้งใหญ่ที่ติดตามมา เขาสั่งจับกุมสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์จำนวนมาก และดำเนินการกวาดล้างพวกคอมมิวนิสต์อย่างต่อเนื่องทั่วเยอรมนี

ภาพที่ 1 เหตุการณ์เพลิงไหม้สภาไรช์ตาค

ที่มา : **Reichstage Fire**, accessed 20 February 2013, available from <http://www.eyewitnesstohistory.com/reichstagfire.htm>

ฮิตเลอร์จึงสามารถโน้มน้าวประธานาธิบดีฮินเดนบวร์กซึ่งหวาดกลัวการปฏิวัติคอมมิวนิสต์ให้ยอมลงนามในกฤษฎีกาเพื่อพิทักษ์ประชาชนและรัฐ (Decree for the Protection of the People and the State) โดยกฤษฎีกานี้ได้ล้มเลิกสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของพลเมืองตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ ขยายอำนาจการตัดสินใจให้เกี่ยวโยงกับการก่ออาชญากรรมอื่น ๆ ด้วย ซึ่งรวมถึงการกบฏและการลอบวางเพลิง ซึ่งส่งผลให้ฝ่ายตรงข้ามพรรคนาซีถูกจับกุมเป็นอันมาก แม้กฤษฎีกาดังกล่าวจะมีวัตถุประสงค์เพื่อต่อต้านพวกคอมมิวนิสต์ แต่ก็กลายเป็นกฎหมาย

พื้นฐานของการสถาปนาระบบเผด็จการนาซีขึ้น เพราะพรรคนาซีได้ใช้เป็นเครื่องมือในการกำจัดพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้ามและวางฐานอำนาจของตนให้เข้มแข็ง

อย่างไรก็ตาม ผลการเลือกตั้งในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1933 สร้างความผิดหวังให้พรรคนาซี เพราะไม่ได้รับชัยชนะเด็ดขาดตามที่คาดการณ์ไว้ พรรคนาซีจึงตั้งรัฐบาลร่วมกับพรรคชาติเยอรมันฮิตเลอร์และในเวลาเดียวกันก็ดำเนินแผนที่จะล้มล้างรัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้พรรคนาซีมีอำนาจเด็ดขาดเพียงพรรคเดียว ในการเปิดประชุมครั้งแรกของสภาไรช์ชตาคเมื่อวันที่ 21 มีนาคม ฮินเดนบวร์กได้กล่าวสุนทรพจน์ให้ผู้แทนในสภานับสนุนและร่วมมือกับรัฐบาลใหม่ ส่วนฮิตเลอร์ก็กล่าว สุนทรพจน์อันปลุกเร้าและจับใจ โดยกล่าวถึงอดีตอันยิ่งใหญ่ของจักรวรรดิเยอรมันที่ถูกทำลายลงโดยพวกอาชญากรเดือนพฤศจิกายน และความอับชยของประเทศในสมัยสาธารณรัฐไวมา แต่การฟื้นตัวใหม่น่ามหัศจรรย์ที่กำลังจะเกิดขึ้นนับตั้งแต่เขาได้เป็นนายกรัฐมนตรี พรรคนาซีจะเป็นผู้สืบสานประวัติศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่และยาวนานของชาติเยอรมันในอดีต ฮิตเลอร์กล่าวสรุปว่าสาธารณรัฐเยอรมนีกำลังจะหมดบทบาทลง และจักรวรรดิไรค์ที่ 3 ที่กำลังสถาปนาขึ้นจะดำรงอยู่ถึงพันปี

สามวันหลังการเปิดสมัยประชุมสภาไรช์ชตาค ฮิตเลอร์เสนอร่างกฎหมายที่ให้อำนาจ (Enabling Act) คู่การพิจารณาของสภาไรช์ชตาคซึ่งได้รับความเห็นชอบ กฎหมายฉบับนี้ทำให้ฮิตเลอร์มีอำนาจเด็ดขาดและเป็นอิสระจากการควบคุมของประธานาธิบดีและคณะรัฐมนตรี เขาสามารถเสนอกฎหมายแทนสภาไรช์ชตาคและมีอำนาจเต็มในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ตลอดจนหลอมรวมระบบการเมืองและสังคมให้เป็นไปตามเจตจำนง ฮิตเลอร์จึงเป็นผู้นำเผด็จการที่ชอบธรรมตามกฎหมายเพราะได้รับการรับรองและแต่งตั้งทั้งจากสภาและประธานาธิบดีตามวิถีประชาธิปไตย ในปลายเดือนมีนาคมรัฐบาลนาซีใช้อำนาจเสนอบทบัญญัติกฎหมายว่าด้วย 'ไกลค์ซาลทุงแห่งรัฐกับจักรวรรดิไรค์ (Provisional Law for the Co-ordination (Gleichschaltung) of the State (Länder) with the Reich) เพื่อให้อำนาจรัฐบาลผ่านกฎหมายโดยไม่ต้องหารือกับรัฐบาลส่วนภูมิภาค มีการแต่งตั้งผู้ว่าการรัฐ (Reichstathalter) ซึ่งรับคำสั่งจากเบอร์ลินไปปกครองรัฐบาลแห่งรัฐ กฎหมายดังกล่าวทำให้รัฐบาลกลางที่เบอร์ลินสามารถรวบอำนาจได้อย่างเด็ดขาดและทำลายอำนาจอธิปไตยของรัฐต่าง ๆ ลง

ไกลค์ซาลทุง³⁵

การดำเนินการทำลายอำนาจอธิปไตยของรัฐเยอรมันต่าง ๆ ตามแนวทางไกลค์ซาลทุงเริ่มขึ้นเมื่อเกริงรัฐมนตรีมหาดไทยของปรัสเซียซึ่งเป็นรัฐที่ใหญ่ที่สุดได้อำนาจโดยพฤตินัยโดยเป็นผู้ว่าการรัฐแห่งไรค์ มีการแต่งตั้งผู้ว่าการรัฐซึ่งส่วนใหญ่เลือกจากพวกข้าหลวงเขต (gauleiters) ที่เป็นสมาชิกพรรคนาซีไปปกครองรัฐต่าง ๆ โดยมีอำนาจเต็มเหนือรัฐบาลรัฐ และเจ้าหน้าที่ข้าราชการของรัฐด้วยชื่ออ้างว่ารัฐบาลล้มเหลวที่จะสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคมหน่วยเอสเอและเอสเอสส่วนท้องถิ่นจะมีบทบาทสำคัญในการก่อจลาจลและสร้างความปั่นป่วนในสังคมเพื่อเปิดทางให้ส่วนกลางแต่งตั้งผู้ว่าการรัฐที่ภักดีต่อฟือเรอร์มาควบคุมดูแล ไกลค์ซาลทุงแห่งรัฐดำเนินการเสร็จสมบูรณ์ในวันที่ 30 มกราคม ค.ศ. 1934 เมื่อสภาสูงและสภาแห่งรัฐ (Landtag) ต่าง ๆ ถูกยุบรวมทั้งการเลือกตั้งในการปกครองระดับท้องถิ่น เมือง และจังหวัดก็ถูกยกเลิกด้วย ผู้นำประเทศจะทำหน้าที่ปกครองในนามของประชาชน และพรรคนาซีจะดำเนินการแต่งตั้งทุกตำแหน่งในทุกองค์กรที่เคยมีการเลือกตั้งในเดือนเมษายน ต่อมามีการประยุกต์ใช้ไกลค์ซาลทุงเข้ากับระบบราชการด้วยการออกกฎหมายการฟื้นฟูข้าราชการวิชาชีพและการเป็นนักกฎหมาย (Law for the Restoration of the Professional Civil Service and Law on Admission to Legal Practice) ซึ่งกำหนดคุณสมบัติพื้นฐานของบุคคลที่จะเป็นข้าราชการและนักกฎหมายทั้งยกเลิกสิทธิการอุทธรณ์และการคุ้มครองตามกฎหมาย กฎหมายฉบับนี้มีผลทำให้ข้าราชการและนักกฎหมายเชื้อสายยิวจำนวนมากในรัฐ ต่าง ๆ ถูกปลด ขณะเดียวกันก็มีการแต่งตั้งสมาชิกพรรคนาซีให้ดำรงตำแหน่งสำคัญต่าง ๆ ในทุกหน่วยราชการ และมีการจัดตั้งศาลพิเศษเพื่อพิจารณาไต่สวนบุคคลที่เป็นปรปักษ์ต่อพรรคนาซี อีกทั้งมีการณรงค์ปลดผู้หญิงออกจากงานราชการและอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้ผู้หญิงมีบทบาทและหน้าที่เป็นเพียงภรรยาและแม่โดยมีหน้าที่สำคัญคือการให้กำเนิดบุตรเท่านั้น

การที่กลไกรัฐและตำรวจตกอยู่ใต้อำนาจอิทธิพลของพรรคนาซีและพรรคการเมืองต่าง ๆ ถูกคุกคาม ส่งผลให้สภาพแรงงานต่าง ๆ มีสถานภาพอ่อนแอและไม่อาจคาดหวังที่จะหวังพึ่งพรรคเอสพีดีซึ่งเป็นพรรคตัวแทนของผู้ใช้แรงงานเพราะพรรคเอสพีดีก็กำลังเผชิญกับการถูกคุกคามและก่อกวนอย่างหนักจากพรรคนาซี หลังวันแรงงานแห่งชาติ สภาพแรงงานทั้งหมดทั้งหมดก็ถูกยุบ หน่วยเอสเอและหน่วยเอสเอสต่างบุกทำลายสำนักงานใหญ่ของสภาพแรงงาน

³⁵ ดู สมใจ ไพโรจน์ธีระรัชต์ “Gleichschaltung (CO-ordination) : ไกลค์ซาลทุง ” สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป เล่ม 3 อักษร E-G. (กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน , 2543), 379-381.

และเข้ายึดกองทุนสหภาพและสินทรัพย์ต่าง ๆ รวมทั้งจับกุมผู้ที่ต่อต้านส่งไปค่ายกักกันแรงงาน ต่อมาก็มีการประกาศจัดตั้งองค์กรแนวร่วมกรรมกร (German Labor Front-DAF) และให้เข้าควบคุมสมาคมของนายจ้างและลูกจ้างเข้าไว้ ผู้ใช้แรงงานทุกคนต้องเป็นสมาชิกและเสียค่าบำรุง ห้ามการชุมนุมและการร่วมเจรจาต่อรองอย่างเด็ดขาดทั้งนี้องค์กรดังกล่าวไม่รับชาวยิวเป็นสมาชิก

ในช่วงเวลาที่พรรคนาซีกำลังดำเนินการจัดระเบียบทางการเมืองและสังคมตามแนวทางไกค์ซังทุงอยู่นั้น เเกอริงรัฐมนตรีมหาดไทยของปรัสเซียก็จัดตั้งหน่วยตำรวจลับที่เรียกกันทั่วไปในเวลาต่อมาว่าเกสตาโป (Gestapo)³⁶ ขึ้นเพื่อพิทักษ์และเสริมอำนาจของฟือเรอร์ตลอดจนกำจัดศัตรูของพรรคนาซี ทั้งนี้การยุบพรรคแรงงานทำให้ผู้นำพรรคการเมืองต่างตระหนักว่าพรรคนาซีมีเป้าหมายจะสร้างระบบพรรคการเมืองเดียวในประเทศเพราะหลังการใช้กฎหมายที่ให้อำนาจพรรคการเมืองต่าง ๆ แทบจะหมดบทบาทและอิทธิพลลง พรรคคอมมิวนิสต์นับแต่เหตุการณ์เผาสภาไรช์ชตาก็แทบจะสลายตัวลงเพราะสมาชิกและแกนนำพรรคถูกกวาดล้างและจับกุม ต่อมาพรรคก็ถูกยุบลง ในส่วนของพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยเยอรมันหรือเอสพีดี ที่ทำการพรรคถูกทำลายและสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ถูกห้ามเผยแพร่ จำนวนสมาชิกพรรคลดลงอย่างรวดเร็วเมื่อแกนนำพรรคจำนวนหนึ่งลี้ภัยไปกรุงปราก (Prague) และเคลื่อนไหวต่อต้านฮิตเลอร์นอกประเทศ ฮิตเลอร์จึงเป็นโอกาสให้ยุบพรรค และเข้ายึดทรัพย์สินของพรรค และจับกุมผู้นำพรรคอื่น ๆ ที่อยู่ในประเทศ ส่วนพรรคการเมืองแนวทางประชาธิปไตยอื่น ๆ ก็ทยอยยุบตัวเองลง ในที่สุด

ส่วนพรรคเซนเตอร์และพรรคประชารบาวาเรีย (Bavarian People Party –BVP)ที่เป็นสาขาของพรรคเซนเตอร์ทางตอนใต้ของเยอรมนีซึ่งผู้นำเป็นพระราชกณะหลายรูปที่มีอิทธิพลทางศาสนาก็เริ่มเห็นว่าการดำรงอยู่ต่อไปของพรรคจะเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาเมื่อฮิตเลอร์ประกาศที่จะทำความตกลงกับศาสนจักร โดยมีเงื่อนไขว่าพระคาทอลิกต้องเลิกกิจกรรมทางการเมืองและรัฐจะค้ำประกันสิทธิต่าง ๆ ของศาสนจักร ข้อเสนอดังกล่าวทำให้ผู้นำศาสนจักรคาทอลิกและสำนักวาติกันยอมเจรจาและตกลงกับฮิตเลอร์ และมีมติให้ยุบพรรคเซนเตอร์ในเวลาต่อมา โดยพรรคบาวาเรียเองก็ประกาศยุบตัวลงก่อนหน้านั้น ต่อมามีการทำความตกลงระหว่าง

³⁶ เกสตาโป (Geheime Staats Polizei) ซึ่งหมายถึง ตำรวจลับเป็นหน่วยงานอิสระของรัฐทำหน้าที่ค้ำจุนลัทธินาซี พิทักษ์และเสริมอำนาจผู้นำพรรคนาซี และกำจัดฝ่ายตรงข้ามพรรคนาซีในเยอรมนีและดินแดนที่อยู่ภายใต้การครอบครองของเยอรมัน รวมทั้งรับผิดชอบต่อการสังหารชาวยิวทั่วยุโรป (ดู สมใจ ไพโรจน์ธีระรัชต์, “Gestapo : เกสตาโป,” สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป อักษร E-G 3 (2543) : 362-363)

สันตะปาปากับรัฐบาล หรือกงกอร์ด้า (Concordat) ค.ศ. 1933³⁷ สารสำคัญคือศาสนจักรมีเสรีภาพทางศาสนาอย่างเต็มที่และศาสนสมบัติได้รับความคุ้มครองจากรัฐ พระระดับบิชอปต้องปฏิบัติตามจรรยาวัธต่อจักรวรรดิไรค์ สันตะปาปาจะแต่งตั้งพระระดับบิชอปและอาร์ชบิชอปได้ภายหลังจากการหารือกับรัฐบาลเยอรมัน และพระห้ามยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมือง กงกอร์ด้าค.ศ. 1933 นับเป็นชัยชนะทางการทูตของพรรคนาซีเพราะชาวเยอรมันและนานาชาติเห็นว่าสำนักวาติกันยอมรับระบอบนาซีซึ่งส่งผลให้รัฐบาลนาซีเริ่มเป็นที่ยอมรับมากขึ้นในยุโรป การยุบตัวของพรรคการเมืองต่าง ๆ ยังทำให้พรรคนาซีกลายเป็นพรรคการเมืองเดียวที่มีอำนาจทางการเมือง และในวันที่ 14 กรกฎาคม ฮิตเลอร์กำหนดให้พรรคนาซีเป็นพรรคการเมืองหลักที่ชอบธรรมเพียงพรรคเดียวในเยอรมันและห้ามจัดตั้งพรรคการเมืองอื่นใดขึ้นอีก

ทางด้านสังคมนั้น ไกลด์ซาลทุงเริ่มคุกคามชาวยิวซึ่งในช่วงแรก ๆ ที่พรรคนาซีได้อำนาจทางการเมือง หน่วยเอสเอจะมีบทบาทสำคัญในการก่อวินาศกรรมชาวยิวและสร้างกระแสต่อต้านชาวยิวจนในระยะเวลาอันสั้นแนวคิดต่อต้านยิวเริ่มกลายเป็นหลักการแห่งรัฐ ในวันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 1933 พรรคนาซีต่อต้านชาวยิวอย่างเปิดเผยด้วยการรณรงค์คว่ำบาตรร้านค้าและธุรกิจของชาวยิวรวมทั้งต่อต้านชาวยิวที่มีอาชีพแพทย์และนักกฎหมายด้วย หน่วยเอสเอจะขวางกั้นทางเข้าร้านค้าชาวยิวและชูป้ายเรียกร้องให้ประชาชนที่ผ่านไปมาปกป้องตนเองด้วยการห้ามซื้อสินค้าของชาวยิว อย่างไรก็ตามการคว่ำบาตรร้านค้าชาวยิวครั้งนี้มีทั้งผู้ที่ไม่เห็นด้วยและที่คัดค้านซึ่งสื่อมวลชนต่างประเทศได้รายงานข่าวการเคลื่อนไหวของฝ่ายที่ต่อต้านการคว่ำบาตรอย่างละเอียดจนมีส่วนทำให้การคว่ำบาตรต้องสิ้นสุดลงในวันที่ 3 เมษายน อีกสี่วันต่อมา มีการออกกฎหมายฟื้นฟูข้าราชการวิชาชีพเมื่อวันที่ 7 เมษายนซึ่งกำหนดว่าชาวยิวหรือครอบครัวที่มีตาหรือยายคนใดคนหนึ่งเป็นยิวก็ให้ถือว่าบุคคลนั้นเป็นชาวยิวด้วย กฎหมายฉบับนี้ทำให้ชาวยิวและผู้ต่อต้านนาซีซึ่งรับราชการต่างถูกไล่ออกเป็นจำนวนมากยกเว้นชาวเยอรมันเชื้อสายยิวที่เคยเข้าร่วมรบในสงครามโลกที่ยังคงสามารถทำงานต่อไปอีกกระยะหนึ่ง แม้อังกฤษต่าง ๆ ส่วนใหญ่ของพลเมืองเชื้อสายยิวจะไม่ตระหนักถึงความเลวร้ายของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและยังคงแนะนำ

³⁷ เป็นความตกลงระหว่างสันตะปาปากับรัฐบาล ค.ศ. 1933 คือ ความปรารถนาประนีประนอมระหว่างสันตะปาปาพีตัสที่ 11 กับรัฐบาลพรรคแรงงานสังคมนิยมแห่งชาติเยอรมัน หรือพรรคนาซี เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม ค.ศ. 1933 แต่ความตกลงนี้ไม่บรรลุผลในทางปฏิบัติ เพราะมาตรการบีบบังคับที่พรรคนาซีนำมาใช้ในเวลาต่อมาทั้งกับคริสตจักรนิกายโรมันคาทอลิก และคริสตจักรโปรเตสแตนต์ในเยอรมนีละเมิดความตกลงนี้ (ดู สมใจ ไพโรจน์ธีระรัชต์, “Concordat 1933: ความตกลงระหว่างสันตะปาปากับรัฐบาล พ.ศ. 2476 ” สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป อักษร C-D 2 (2543) :171 – 172.)

ชาวยิวให้อดกลั้นและยึดมั่นในกฎระเบียบของสังคม แต่ชาวยิวจำนวน 37,000 คนก็เริ่มอพยพออกนอกประเทศ

ไกล์ซาลทุงยังถูกนำมาประยุกต์ใช้กับทุกองค์กรวิชาชีพ หน่วยงานและชมรม โดยบุคคลในทุกสาขาวิชาชีพต้องสังกัดแนวร่วมหรือสถาบันที่พรรคนาซีกำหนด มีการยกเลิกองค์กรหรือสถาบันอาชีพเดิม โดยบังคับให้พลเมืองเข้าสังกัดในองค์กรต่าง ๆ ที่พรรคนาซีจัดตั้งขึ้นซึ่งต้องให้คำปฏิญาณจงรักภักดีต่อฟือเรอร์ บุคคลที่ต่อต้านจะถูกกลั่นแกล้งคุกคามและกีดกันทางสังคมซึ่งส่งผลให้ปัญญาชนชั้นนำจำนวนมากต้องลี้ภัยไปต่างประเทศโดยเฉพาะเมื่อนาซีจัดตั้งกลุ่มต่อสู้เพื่อวัฒนธรรมเยอรมัน (Battle group for German Culture) ขึ้นมีการจับกุมกวาดล้างปัญญาชนศิลปินนักเขียนที่ต่อต้านนาซี รวมทั้งทำลายผลงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ ภาพเขียน ดนตรี และอื่น ๆ ซึ่งถือว่าเสื่อมทรามและไม่เป็นเยอรมัน (un-german) หลังเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1933 เป็นต้นมางานศิลปวัฒนธรรมทั้งหมดต้องตอบสนองและรับใช้พรรคนาซีและอยู่ใต้การควบคุมของหอวัฒนธรรมแห่งไรค์ (Reich Chamber of Culture) ปัญญาชนทุกคนถูกบังคับให้เข้าเป็นสมาชิก ทั้งนี้ในช่วงเวลาเดียวกัน พรรคนาซียังเข้าควบคุมสถานีวิทยุกระจายเสียงและตรวจตราสื่อสิ่งพิมพ์ทุกระดับอย่างเข้มงวด ทั้งสั่งปิดหนังสือพิมพ์จำนวนมาก ชมรมหรือสโมสรต่าง ๆ ที่เคยเป็นศูนย์รวมของกิจกรรมและความสามัคคีของผู้คนตามเมืองและหมู่บ้านก็ทยอยยุบตัวลง สิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนตลอดจนรากฐานของสถาบันทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรมของเยอรมนีในระบบเก่าจึงถูกบ่อนทำลายลง ไกล์ซาลทุงในเวลาอันสั้นจึงเป็นระบบที่แข็งแกร่งซึ่งค้ำจุนอำนาจของพรรคนาซีไว้อย่างมั่นคง³⁸

ในปลายเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1933 พรรคนาซีได้จัดการประชุมใหญ่ประจำปีครั้งที่ 5 ขึ้นในที่ประชุมฮิตเลอร์ได้กล่าวสุนทรพจน์ที่เร้าใจ โจมตีศัตรูของพรรคนาซีและให้สัญญาที่จะสร้างประชาคมเชื้อชาติ (radical community) ที่หลอมรวมประชาชาติเข้าด้วยกันตลอดจนเสนอการฟื้นฟูชาติขึ้นใหม่ด้วยการเน้นคุณค่าของสถาบันครอบครัวและหลักจริยธรรมคริสเตียน ความสำเร็จของประชาคมดังกล่าวทำให้ฮิตเลอร์มั่นใจมากขึ้นว่าชาวเยอรมันส่วนใหญ่จะสนับสนุนเขาและพรรคนาซี ในเดือนพฤศจิกายนต่อมาฮิตเลอร์จึงจัดให้มีการเลือกตั้งและการลงประชามติว่าชาวเยอรมันเห็นชอบกับการที่เยอรมนีถอนตัวจากการประชุมลคกำลังอาวุธที่นครเจนีวาและลาออกจากองค์การสันนิบาตชาติใน ค.ศ. 1933 หรือไม่ ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าพรรคนาซีซึ่งเป็นเพียงพรรคเดียวที่มีผู้แทนลงสมัครในการเลือกตั้งได้รับชัยชนะอย่างขาดลอย ฮิตเลอร์ตีความว่าชัยชนะครั้งนี้ว่าชาวเยอรมันสนับสนุนเขาเป็นผู้นำประเทศ

³⁸ สตีฟ สิวังบุตร, นาซีสมัยไวมาร์, 171-178.

คืนแห่งมิดยาว ค.ศ. 1934

ในค.ศ.1934 แอนสท์ เริม หัวหน้าหน่วยเอสเอซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกปีกซ้ายของพรรคนาซีเริ่มเคลื่อนไหวเรียกร้องการก่อปฏิวัติครั้งที่ 2 เพื่อให้พรรคนาซีได้อำนาจทางการเมืองอย่างสมบูรณ์ เริมและแกนนำเอสเอคนอื่น ๆ เห็นว่าการปฏิวัตินาซี ที่ทำให้ฮิตเลอร์ขึ้นสู่อำนาจเป็นชัยชนะของการก่อการปฏิวัติยึดอำนาจทางการเมืองครั้งแรกที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์และจำเป็นต้องก่อการปฏิวัติอีกครั้ง เริมและสมาชิกปีกซ้ายของพรรคยังไม่พอใจที่ฮิตเลอร์สนับสนุนนักการเมืองหัวอนุรักษ์ นายทุน และนายทหารระดับสูงให้เข้าร่วมกับคณะรัฐบาล และผิดหวังที่ฮิตเลอร์ไม่ตอบแทนให้แก่สมาชิกหน่วยเอสเอที่ช่วยยึดอำนาจซึ่งจำนวนไม่น้อยตกงาน เริมเรียกร้องฮิตเลอร์ให้ปรับคณะรัฐบาลและเปลี่ยนแปลงสภาพของหน่วยเอสเอให้เป็นกองทัพประชาชนของรัฐเยอรมันใหม่โดยให้กองทัพเยอรมัน (Reichwehr) เข้าร่วมกับเอสเอภายใต้การนำของเขา ชื่อเรียกร้องของเริมและการเคลื่อนไหวของสมาชิกนาซีปีกซ้ายทำให้ฮิตเลอร์หวาดวิตก เพราะในขณะนั้น ประธานาธิบดีฮินเดนบวร์กมีสุขภาพอ่อนแอ หากเสียชีวิตลง กลุ่มการเมืองฝ่ายอนุรักษ์นิยมอาจผลักดันให้มีการแต่งตั้งประธานาธิบดีคนใหม่ที่มีแนวความคิดอนุรักษ์ซึ่งจะสามารถขัดขวางแผนของฮิตเลอร์ที่อ้างการรวมตำแหน่งนายกรัฐมนตรีกับประธานาธิบดีเป็นตำแหน่งเดียวกัน ฮิตเลอร์ยังตระหนักว่าการรักษาอำนาจทางการเมืองและได้เป็นประธานาธิบดีนั้น เขาจะต้องได้รับการสนับสนุนจากกองทัพ ฮิตเลอร์จึงเริ่มนโยบายเชิงรุกด้านการต่างประเทศด้วยการติดอาวุธให้กองทัพเพื่อหาโอกาสแย่งชิงดินแดนที่สูญเสียจากข้อกำหนดของสนธิสัญญาแวร์ซายกลับคืนซึ่งทำให้ได้รับการสนับสนุนอย่างมากจากผู้นำกองทัพ แต่ผู้นำเหล่านี้เกลียดชังเริมและไม่แน่ใจว่า ฮิตเลอร์จะเห็นด้วยกับ โรมม หรือไม่ ผู้นำกองทัพและนายพลแวร์เนอร์ ฟอน บลอมแบร์ก (Werner von Blomberg) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมคนใหม่จึงโน้มน้าวให้ฮิตเลอร์ตัดสินใจเลือกข้างระหว่างกองทัพกับเอสเอ

ต่อมาฮิตเลอร์จึงมีคำสั่งให้เอสเอหยุดกิจกรรมความเคลื่อนไหวที่จะทำให้สาธารณชนตื่นตระหนก ซึ่งคำสั่งดังกล่าวทำให้เริมขุ่นเคืองและต่อต้านฮิตเลอร์อย่างเปิดเผยมากขึ้น เริมวิพากษ์โจมตีนโยบายต่างประเทศของเยอรมนีอย่างต่อเนื่องและต่อต้านนโยบายการควบคุมการแสดงออกทางความคิด อีกทั้งยังโจมตีประณามแกนนำที่ใกล้ชิดฮิตเลอร์ว่าเป็นพวกประจบสอพลอและชี้ให้เห็นการดำเนินนโยบายที่ผิดพลาดของเหล่าแกนนำนาซีดังกล่าว การโจมตีของเริมทำให้ฝ่ายแกนนำนาซีรวมตัวกันหาทางกำจัดเริมซึ่งเป็นคู่แข่งทางการเมือง ขณะเดียวกันสมาชิกพรรคนาซีปีกขวาที่ไม่พอใจพฤติกรรมส่วนตัวของเริมก็เรียกร้องให้มีการดำเนินการกับหน่วยเอสเอเพื่อรักษาจริยธรรมที่บริสุทธิ์ในสังคมและปกป้องชื่อเสียงของพรรคและผู้นำพรรค ฮิตเลอร์พยายาม

หาทางประนีประนอมกับเริม โดยแต่งตั้งเริมเป็นรัฐมนตรีไม่ประจำกระทรวงในคณะรัฐบาล และยังผลักดันการออกกฎหมายว่าด้วยการประกันความเป็นเอกภาพของพรรคและรัฐ (Law for Securing the Unity of Party and State) ซึ่งเห็นว่าพรรคเป็นเสาหลักของรัฐและความคุ้มครองกิจกรรม ทุก ๆ ด้านของรัฐ กฎหมายดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายที่จะป้องปรามการเคลื่อนไหวเตรียมก่อการปฏิวัติของหน่วยเอสเอ

ในเดือนเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1934 ฮิตเลอร์กล่าวสุนทรพจน์แก่ข้าหลวงเขตในกรุงเบอร์ลิน โดยชี้แนะถึงการเกิดสภาวะกบฏทางการเมืองและสังคมที่เป็นผลสืบเนื่องจากการเคลื่อนไหวปฏิวัติของกลุ่มที่ไม่ยอมรับอำนาจของผู้นำและพรรค สุนทรพจน์ดังกล่าวเปิดทางให้เกอริงวางแผน กำจัดเริมด้วยการสนับสนุนจากฮิมเลอร์เป็นหัวหน้าตำรวจแห่งปรัสเซียและรองหัวหน้าใหญ่ของหน่วยเกสตาโปเพื่อให้ฮิมเลอร์ควบคุมตำรวจทั่วยุโรปและให้ตำรวจดูแลกิจกรรมการเคลื่อนไหวของหน่วยเอสเอได้สะดวกขึ้น ขณะเดียวกันกองทัพก็สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ฮิตเลอร์ในเรื่อง ความจงรักภักดีด้วยการห้ามชาวยิวเข้ารับราชการทหารและนำเครื่องหมายสวัสติกะ (Swastika) ของ พรรคมาเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องหมายกองทัพ ในปลายเดือนกุมภาพันธ์ฮิตเลอร์จัดการประชุม ระหว่าง บลอมแบร์กกับเหล่าผู้นำหน่วยเอสเอและเอสเอส เริมถูกบีบให้ลงนามในข้อตกลงที่ว่าเขา จะไม่พยายามให้กองทัพอยู่ภายใต้การควบคุมของเอสเอ หลังการประชุมครั้งนี้กองทัพก็สนับสนุน ฮิตเลอร์อย่างมาก ส่วนเริมก็เริ่มถูกตำรวจติดตามการเคลื่อนไหว ในเดือนเมษายนต่อมาฮิตเลอร์พบกับผู้นำกองทัพและให้สัญญาว่ากองทัพจะเป็นเสาหลักของประเทศและหน่วยเอสเอจะถูกถอน อำนาจจนหมดบทบาทและอิทธิพลลง ผู้นำกองทัพจึงตกลงที่จะสนับสนุนฮิตเลอร์เป็นผู้นำสืบต่อ จาก อินเดนบูร์ก ข้อตกลงดังกล่าวทำให้ฮิมม์เลอร์และไฮดริชกุข่าวว่าเริมกำลังวางแผนยึดอำนาจทำให้ฮิตเลอร์คล้อยตามความเห็นที่จะกวาดล้างหน่วยเอสเอ แต่เขายังไม่ตัดสินใจเด็ดขาดที่จะกำจัด เริม ฮิมม์เลอร์จึงปล่อยข่าวว่าการปกป้องเริมและหน่วยเอสเอของฮิตเลอร์เป็นเพราะฮิตเลอร์มี พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ข่าวลือดังกล่าวเชื่อกันว่ามีส่วนทำให้ท้ายที่สุดฮิตเลอร์เห็นชอบกับการ กวาดล้างเอสเอและเริม ซึ่งนำไปสู่การกวาดล้างอันนองเลือดหรือคืนแห่งมีดยาว(Night of the Long Knives) เหตุการณ์กวาดล้างไม่ได้จำกัดเฉพาะพวกเอสเอเท่านั้น แต่ยังรวมถึงฝ่ายตรงข้ามกับนาซี และศัตรูเก่าของฮิตเลอร์ด้วย³⁹

ฮิตเลอร์ชี้แจงต่อคณะรัฐบาลเกี่ยวกับมูลเหตุการกวาดล้างโดยอ้างว่าเริมและชไลเชอร์ คบคิดก่อการปฏิวัติซึ่งจะนำไปสู่ความวุ่นวายทางสังคม ทั้งพวกคอมมิวนิสต์ที่แอบแฝงในพรรคก็ ก่อวุ่นและสร้างสถานการณ์ ในการแถลงต่อสภาไรค์ชตาค เขากล่าวถึงเหตุผลและความจำเป็น

³⁹ สตีฟ สว่างบุตร และอนันต์ชัย เลาหะพันธุ์, *ทรบณะประวัติศาสตร์ยุโรปในคริสต์ศตวรรษที่ 20*, 129-137.

ของการกวาดล้างเพื่อป้องกันและคุ้มครองประชาชนนับหมื่นคนให้รอดพ้นจากการถูกเข่นฆ่าและเพื่อรักษาไว้ซึ่งกฎหมายและความเป็นระเบียบของสังคม สภาไรช์ซตากยอมรับเหตุผลของฮิตเลอร์และลงมติเป็นเอกฉันท์ผ่านกฎหมายว่าด้วยมาตรการป้องกันตัวของรัฐ (Law Regarding Measures of State Self – Defense) ที่ถือว่าปฏิบัติการกวาดล้างที่ฮิตเลอร์ดำเนินการเป็นการป้องกันตัวของรัฐที่ถูกกฎหมายและเป็นหน้าที่และการกระทำที่กล้าหาญของวีรบุรุษ เหตุการณ์กินมีดยาวได้ทำให้ฮิตเลอร์มีชื่อเสียงและความนิยมมากขึ้นและกองทัพก็ประกาศสนับสนุนและภักดีต่อเขา ส่วนหน่วยเอสเอสถูกแยกออกจากเอสเอและกลายเป็นเครื่องมือแห่งอำนาจบริหารของพรรคนาซี

หลังการกวาดล้างอันนองเลือดครั้งนี้ฮิตเลอร์มีอำนาจเด็ดขาดทางการเมืองและปราศจากผู้ท้าทาย ต่อมาในวันที่ 1 สิงหาคม ฮิตเลอร์ได้มีโอกาสพบกับฮินเดนบวร์กและในวันเดียวกันเขาก็ประกาศยุบสำนักงานของประธานาธิบดีด้วยข้ออ้างว่าฮินเดนบวร์กได้ใช้กฎหมายที่ให้อำนาจแต่งตั้งเขาเป็นผู้สืบทอดและให้เขาดำรงตำแหน่งทั้งผู้นำประเทศและนายกรัฐมนตรี ในวันรุ่งขึ้นฮินเดนบวร์กก็ถึงแก่กรรม เมื่อข่าวอสังกรรมของเขารับรู้โดยทั่วไป ฮิตเลอร์ก็ประกาศรวมตำแหน่งประธานาธิบดีและนายกรัฐมนตรีเข้าเป็นตำแหน่งเดียวกัน โดยเขาดำรงตำแหน่งฟือเรอร์และผู้นำแห่งไรค์ เขาใช้อำนาจของประธานาธิบดีดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการสูงสุดของกองทัพด้วย หลังจากนั้นชาวเยอรมันได้มีการลงประชามติในการสนับสนุนการรวมอำนาจประธานาธิบดีให้แก่ฟือเรอร์ ซึ่งผลการลงประชามตินับได้ว่าเป็นชัยชนะอย่างท่วมท้นของฮิตเลอร์และพรรคนาซี

เยอรมนีค.ศ.1933-1939

ในค.ศ.1933 ประมาณว่ามีชาวยิวอาศัยอยู่ในเยอรมันกว่า 560,000 คนซึ่งคิดเป็นร้อยละ 0.9 ของจำนวนประชากรทั้งหมดของประเทศ⁴⁰ 2 ใน 3 ของพลเมืองชาวยิวทั้งหมดอาศัยอยู่ตามเมืองใหญ่ๆ เช่น เบอร์ลิน โดยรวมกันเป็นชุมชน ชาวยิวส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเป็นช่างฝีมือ ทำธุรกิจการค้าขนาดเล็ก หรือจัดสรรสินค้าและบริการให้กับชาวนาท็องถิ่น กลุ่มที่มีฐานะมั่งคั่งจะอาศัยอยู่ทางตะวันตก ส่วนที่ยากจนอาศัยอยู่ทางตะวันออกของเมือง ชาวยิวจำนวนมากไม่น้อยมีอาชีพเกี่ยวข้องกับทางการเงิน การเป็นนายหน้า และการค้า พวกเขาได้เข้ามามีอิทธิพลทางการค้าในด้านต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมโลหะหนัก การเข้ามามีส่วนแบ่งตลาดการค้าัญพืช การเข้ามามีบทบาทในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า และอุตสาหกรรมสิ่งทอ การเข้ามามีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ การเงินและ

⁴⁰ Leni Yahil, *The Holocaust the Fate of European Jewry* (New York.: Oxford University Press, 1990), 16.

การผูกขาดการค้าของชาวยิว ทำให้คนเยอรมันมองว่าชาวยิวมุ่งแต่จะหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง ทำให้คนเยอรมันไม่พอใจและรังเกียจชาวยิวมากขึ้น

ฮิตเลอร์เมื่อมีอำนาจทางการเมืองเขาจึงมุ่งหวังจะทำลายอิทธิพลของชาวยิวในสังคมและแยกชาวเยอรมันเชื้อสายยิวออกจากพลเมืองชาวเยอรมัน แนวความคิดดังกล่าวทำให้มีการผลักดันการออกกฎหมายทำหมัน (Sterilisation Law) โดยมีจุดประสงค์ที่จะสร้างชาติที่แข็งแรงปราศจากโรคทางพันธุกรรมต่างๆ เนื้อหาของกฎหมายว่าด้วยการทำหมันพลเมืองชายหญิงที่ป่วยเนื่องจากพันธุกรรม ด้วยโรคประสาท หูหนวก ตาบอด จิตหลอน ร่างกายไม่สมบูรณ์ ระบบประสาทผิดปกติและอื่นๆ กฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 5 มกราคม ค.ศ. 1934 เป็นต้นไป หลังออกกฎหมายทำหมันแล้วรัฐบาลนาซียังจัดตั้งสถาบันที่เรียกว่า ศาลสุขภาพด้านพันธุกรรม (Hereditary Health Court) เพื่อทำหน้าที่พิจารณาตัดสินบุคคลที่จะต้องถูกทำหมัน กฎหมายทำหมันจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการวางนโยบายคัดเลือกลายพันธุ์ประชากรของพรรคนาซีเพื่อกำจัดมลภาวะทางเชื้อชาติ (racial pollution)⁴¹

ในช่วงเวลาเดียวกันมีการเคลื่อนไหวในวงราชการเพื่อแยกแยะเจ้าหน้าที่รัฐที่ไม่ใช่เชื้อชาติอารยันออกจากพลเมืองเชื้อสายอารยัน และการรณรงค์สร้างคามบริสุทธิ์ของเผ่าพันธุ์อารยัน ขบวนการต่อต้านชาวยิว (Anti-Semitism)⁴² ซึ่งก่อตัวขึ้นอย่างรวดเร็วจึงเคลื่อนไหวอย่างหนัก

⁴¹ สัญชัย สุวังบุตร. “คืนกระจกแตก - ปฏิบัติการแรกของการกวาดล้างยิว”. วารสารราชบัณฑิตยสถาน 33.3(กรกฎาคม-กันยายน 2551), 64-65.

⁴² สันนิษฐานว่าการรณรงค์ต่อต้านชาวยิว ใช้เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1860 โดยมอริทซ์ ชไตน์ชไนเดอร์ (Moritz Steinschneider) ชาวออสเตรียเชื้อสายยิวในวลี “antisemitic prejudices” ชไตน์ชไนเดอร์ใช้วลีนี้ในการบรรยายความคิดของเอิร์นเนสต์ เรนัน (Ernest Renan) นักคิดและนักเขียนชาวฝรั่งเศส ที่กล่าวถึงสาเหตุที่ว่า “ชนเซมิติก” มีลักษณะต่ำกว่า “ชนอารยัน” ความคิดที่เกี่ยวกับชาติพันธุ์และวัฒนธรรม ได้แพร่หลายไปทั่วยุโรปในครึ่งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยเฉพาะเมื่อนักประวัติศาสตร์ชาตินิยมชาวปรัสเซียไฮน์ริค ฟอน ไทรทส์เคอ (Heinrich von Treitschke) เผยแพร่ปรัชญาการดูถูกชาติพันธุ์อย่างกว้างขวาง สำหรับไทรทส์เคอแล้วคำว่า “เซมิติก” ก็คือคำที่แต่เขียนต่างออกไปแต่ความหมายก็คือ คนยิว นั่นเอง ในปี ค.ศ. 1873 นักหนังสือพิมพ์ชาวเยอรมัน วิลเฮล์ม มาร์ร (Wilhelm Marr) พิมพ์จุลสารชื่อ Der Sieg des Judenthums über das Germanenthum : Vom nicht confessionellen Standpunkt aus betrachtet ที่เป็นการแสดงความเป็นปฏิปักษ์ต่อคนยิวในฐานะกลุ่มชน หรือความเป็นปฏิปักษ์ต่อความเป็นยิว หรือความเป็นปฏิปักษ์ต่อปรัชญาของความเป็นยิว ที่มาร์รเห็นว่าเป็นสิ่งที่แทรกซึมเข้ามาในวัฒนธรรมเยอรมันในจุลสารฉบับต่อมา The Way to Victory of the Germanic Spirit over the Jewish Spirit ที่พิมพ์ในปี ค.ศ. 1880 มาร์รขยายความคิดเพิ่มขึ้น และจุลสารกลายเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย ในปีเดียวกันมาร์รก็ก่อตั้ง “กลุ่มสันนิบาตต่อต้านเซมิติก” (Antisemiten-Liga) ซึ่งเป็นองค์กรเยอรมันองค์กรแรกที่มี

เพื่อให้รัฐกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อสร้างความบริสุทธิ์ทางเชื้อชาติให้เข้มแข็งมากขึ้น ตลอดช่วง ค.ศ.1933 มีการออกกฎหมาย 42 ฉบับตัดสิทธิทางสังคมด้านต่าง ๆ ของพลเมืองเยอรมันเชื้อสายยิว กฎหมายและมาตรการต่าง ๆ ที่ต่อต้านทำให้ชาวยิวจำนวนหนึ่งเริ่มมีปฏิกิริยาตอบโต้มาตรการต่าง ๆ ของรัฐ นำไปสู่การจัดตั้งองค์กรผู้แทนพลเมืองเยอรมันเชื้อสายยิวแห่งไรค์ (Reich Representation of German Jew) ขึ้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน ค.ศ. 1933 เพื่อปกป้องสิทธิความเป็นพลเมืองของชาวยิวเชื้อสายเยอรมัน ในขณะที่รัฐบาลนาซีได้จัดตั้งหอวัฒนธรรมแห่งไรค์ ในความดูแลกำกับของโจเซฟ เกิบเบิลส์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงภูมิปัญญาสาธารณชนและการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อกีดกันชาวยิวออกจากธุรกิจบันเทิงทุกแขนง เกิบเบิลส์ได้ให้เหตุผลว่าชาวยิวไม่มีความเหมาะสมที่จะดูแลวัฒนธรรมอันมีค่าของชาวเยอรมัน⁴³ ชาวยิวได้ตอบโต้ด้วยการจัดตั้งสมาคมวัฒนธรรมชาวยิวขึ้น (Jewish Cultural Association) เพื่อว่าจ้างศิลปินชาวยิวและให้การสนับสนุนผู้เข้าชมชาวยิวด้วย (สมาคมนี้ถูกปิดตัวลงใน ค.ศ.1941) แต่รัฐบาลนาซีก็เพิกเฉยต่อการเคลื่อนไหวของชาวยิว ชาวยิวที่มีฐานะหวาดวิตกต่ออนาคตของตนเองจึงเริ่มอพยพออกนอกประเทศ

กฎหมายนูเรมเบิร์ก

ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1935 ฮิตเลอร์และรัฐบาลนาซีเริ่มนโยบายต่อต้านกิจการทางสังคมของชาวยิวอย่างเป็นทางการด้วยการสั่งคว่ำบาตรธุรกิจของชาวยิวและใช้วิธีการรุนแรงต่อชาวยิวที่ต่อต้าน มีประกาศห้ามชาวยิวเข้าชมภาพยนตร์ ละคร และตัดสิทธิการใช้สถานที่สาธารณะ และคุกคามสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของชาวยิว มีการปิดประกาศโจมตีต่อต้านชาวยิวโดยทั่วไป เช่น ไม่มีบริการสำหรับชาวยิว (No Jews Served), ยิวและสุนัขไม่อนุญาตให้เข้า (Jews and Dogs not Admitted), ชาวยิวคือความโชคร้ายของเรา (The Jews are our misfortune) เป็นต้นในเดือนกันยายน ปีเดียวกันนั้น มีการผลักดันร่างกฎหมายนูเรมเบิร์ก 2 ฉบับ ฉบับแรกเป็นร่างกฎหมายว่าด้วยความเป็นพลเมือง (Reich Citizenship Laws) มี 3 มาตรา เนื้อหากฎหมายเพิกถอนสิทธิความเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์ของชาวยิวซึ่งถูกกำหนดให้กลายเป็นพลเมืองชั้นที่สอง ชาวเยอรมันที่มีเชื้อสายอารยันเท่านั้นคือพลเมืองของจักรวรรดิ และจะได้รับสิทธิต่าง ๆ ทางการเมืองด้วย ฉบับที่สองกฎหมายฉบับที่สองว่าด้วยการปกป้องสายเลือด และเกียรติภูมิเยอรมัน (Law for the Protection of

---

จุดประสงค์ในการต่อต้านสิ่งที่กลุ่มเห็นว่าเป็นอันตรายต่อประเทศเยอรมนีและวัฒนธรรมเยอรมันที่มาจากชาวยิว และอิทธิพลของชาวยิวและสนับสนุนโครงการโยกย้ายประชากรด้วยกำลังออกจากเยอรมนี

⁴³ Deborah Dwork and Robert Jan van Pelt, **Holocaust : A History**, (New York : W.W. Norton and Company, 2002), 83.

German Blood and German Honor) มีรายละเอียดในการกระตุ้นให้เกิดความเข้าใจในสายเลือดเยอรมันบริสุทธิ์อย่างลึกซึ้งซึ่งเป็นสิ่งแรกที่ควรกระทำก่อน เพื่อให้คนเยอรมันยังคงดำรงอยู่ต่อไป และเป็นแรงบันดาลใจที่แน่วแน่เพื่อให้ชาติเยอรมันคงอยู่ตลอดไป เพราะฉะนั้นจึงห้ามการแต่งงานระหว่างชาวยิวกับชาวเยอรมัน การจดทะเบียนสมรสที่เกิดขึ้นนอกประเทศให้ถือเป็นโมฆะ รวมไปถึงห้ามการมีความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างกัน ห้ามชาวยิวว่าจ้างสตรีชาวเยอรมันที่อายุต่ำกว่า 45 ปี ทำงานในบ้าน ห้ามชาวยิวใช้ธงชาติเยอรมัน⁴⁴ ต่อมาวันที่ 14 พฤศจิกายนก็มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติลูกครึ่ง เพื่อให้คำจำกัดความของ คำว่าลูกครึ่ง (Mix Blood : Mischlinge) คือบุคคลใดก็ตามที่มีปู่ ย่า ตา หรือยาย 2 คนขึ้นไปเป็นยิวให้ถือเป็นลูกครึ่งที่ต้องถูกจำกัด หากบุคคลใดมีปู่ ย่า ตา หรือยายเป็นยิวเพียง 1 คนเท่านั้นก็จะไม่ถูกกวาดล้าง

กฎหมายอนุกรมเบอร์กทั้งสองฉบับไม่เพียงแยกชาวยิวออกจากชาวเยอรมันทั้งทางการเมือง กฎหมายและสังคมเท่านั้น แต่ยังเปิดทางให้รัฐบาลดำเนินการขับไล่ชาวยิวออกจากชุมชนที่เคยอยู่อาศัยให้เป็นพื้นที่ปลอดยิวอีกด้วย การขับไล่นี้ดังกล่าวนับเป็นมาตรการแรกของการแก้ปัญหายิว⁴⁵ อย่างไม่รู้ที่ตาม ในการดำเนินการต่อต้านชาวยิวทางเศรษฐกิจนั้น จะค่อยเป็นค่อยไปในช่วงแรก เพราะฮัลมาร์ ชัคท์ (Hjalmar Schacht) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจตระหนักถึงสภาพเศรษฐกิจของเยอรมัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอัตราว่างงาน เขาจึงให้ปรับนโยบายเศรษฐกิจให้เหมาะสมโดยสนับสนุนให้มีการจ้างงานในโครงการสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ต่างๆ ของรัฐ เพื่อบรรเทาปัญหาการว่างงาน นโยบายดังกล่าวได้เริ่มมาตั้งแต่ปลายค.ศ. 1932 เขายังแนะนำโครงการที่ชื่อว่า แผนใหม่ (New Plan) ซึ่งเป็นความพยายามที่จะให้เยอรมนีสามารถพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลเข้าควบคุมเรื่องการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และกำหนดปริมาณการนำเข้าสินค้าทุกประเภท ทั้งพยายามทำข้อตกลงทวิภาคีกับประเทศต่างๆ ในทวีปอเมริกาใต้และยุโรป โดยให้สินเชื่อกว่าต่างประเทศด้วยการชำระเป็นเงินมาร์คเพื่อซื้อสินค้าเยอรมันและการลงทุนทางการค้า เยอรมนีก็จะใช้เงินมาร์คดังกล่าวซื้อวัตถุดิบจากต่างประเทศ ขณะเดียวกันชัคท์ไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่รัฐบาลกระทำต่อชาวยิวซึ่งเขาเรียกว่า "กิจกรรมผิดกฎหมาย" เพราะบริษัทหรือธุรกิจขนาดใหญ่ของชาวยิวยังคงมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของเยอรมนี

ในค.ศ. 1936 การคุกคามชาวยิวอ่อนป่วนลงเนื่องจากเยอรมนีกำลังเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันโอลิมปิกในกรุงเบอร์ลินในค.ศ. 1936 รัฐบาลนาซีต้องการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ จึงอ่อนป่วนความเข้มงวดในการคุกคามชาวยิวลง มีการลดป้ายและเครื่องหมายที่คุกคามชาวยิวออก

⁴⁴ Yehuda Bauer, *A History of Holocaust* (Danbury : Franklin Watts, 1982), 102 – 103.

⁴⁵ สัตยชัย สุวังบุตร “การแก้ปัญหายิวครั้งสุดท้าย : นโยบายกวาดล้างชาวยิวทั่วยุโรป,” *วารสารราชบัณฑิตยสถาน*, 34.4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2552) : 719.

ทั่วประเทศ ห้ามสื่อมวลชนเสนอข่าวชาวยิวหรือเรื่องที่จะก่อให้เกิดความสงสัยได้⁴⁶ แต่หลังกีฬาโอลิมปิกสิ้นสุดลงมาตรการขังขังชาวยิวก็เริ่มต้นขึ้นอีกครั้ง ประมาณว่าค.ศ.1936-1938 ชาวยิวเยอรมันเชื้อสายยิวจำนวนกว่า 30,000 คนเดินทางออกนอกประเทศ ชาวยิวที่ยังคงอยู่ในประเทศ จะถูกบีบบังคับให้ออกจากงานและห้ามมีกิจกรรมทางสังคม⁴⁷

ในช่วงที่เป็นเจ้าภาพจัดกีฬาโอลิมปิกนั้น เยอรมนีก็เคลื่อนกำลังเข้าสู่ไรน์แลนด์และสามารถยึดครองได้สำเร็จ การกระทำของเยอรมนีนับเป็นการละเมิดข้อตกลงในสนธิสัญญาโลคาร์โนค.ศ.1925 และยังทำให้ข้อตกลงในสนธิสัญญาแวร์ซายเป็นโมฆะ นอกจากนั้น สงครามกลางเมืองสเปนที่ปะทุขึ้นในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1936 เยอรมนีได้ร่วมมือกับอิตาลี ช่วยเหลือนายพล ฟรานซิสโก ฟรังโก (Francisco Franco) ผู้นำกลุ่มชาตินิยมที่ต้องการโค่นล้มอำนาจสาธารณรัฐประชาธิปไตยสเปน สงครามในครั้งนี้ทำให้เยอรมนีได้ทดลองอาวุธและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการรบ ทั้งการใช้รถถัง เครื่องบิน และปืนใหญ่ ในเดือนสิงหาคมค.ศ.1936 อิตาลียังได้จัดทำแผนเศรษฐกิจที่จะสนับสนุนเรื่องการติดอาวุธซึ่งเรียกกันว่า แผนสี่ปี (Four Year Plan) แผนสี่ปีเน้นการเพิ่มผลผลิตทางเกษตรกรรม การควบคุมการส่งออกและนำเข้า เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจ การพึ่งตนเองด้านวัตถุดิบ และโดยเฉพาะการพัฒนาวัสดุสังเคราะห์ แผนสี่ปีมีเป้าหมายที่จะให้เยอรมนีพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ และมุ่งกำลังการผลิตทั้งหมดในการติดอาวุธและเสริมกำลังรบ เกอริงเป็นผู้มีอำนาจเต็มในการดำเนินการให้แผนสี่ปีบรรลุผล⁴⁸ ในเดือนตุลาคมต่อมา เยอรมนีและอิตาลีได้ลงนามร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันใกล้ชิดในกติกาสัญญาสันติภาพแกนโรม-เบอร์ลิน (Rome-Berlin Axis) ในการจะจัดระเบียบใหม่ในยุโรป และในเดือนพฤศจิกายนเยอรมนีได้ลงนามร่วมกับญี่ปุ่นในกติกาสัญญาต่อต้านคอมมิวนิสต์ (Anti-Comintern Pact) เพื่อต่อต้านการขยายอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์ และอิตาลีได้เข้าร่วมกติกาสัญญาต่อต้านคอมมิวนิสต์ในเดือนมีนาคม ค.ศ.1937 ซึ่งทำให้แกนร่วมโรม-เบอร์ลินขยายตัวเป็นแกนร่วมโรม-เบอร์ลิน-โตเกียว (Rome-Berlin-Tokyo Axis)

ภายใต้แผนสี่ปีฮิตเลอร์เชื่อว่าการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของเยอรมันคือการขยายดินแดนไปทางตะวันออก เพราะนอกจากจะได้ทรัพยากรอันอุดมสมบูรณ์มาเลี้ยงดูประชาชนในประเทศแล้ว

⁴⁶ คู สัญชัย สุวังบุตร, “โอลิมปิก ค.ศ.1936 : กีฬาแห่งสวัสดิเกะ,” วารสารราชบัณฑิตยสถาน 34 : 1 (มกราคม-มีนาคม) : 88-104.

⁴⁷ สัญชัย สุวังบุตร และอนันต์ชัย เลาหะพันธุ์, *ทฤษฎีประวัติศาสตร์ยุโรปในคริสต์ศตวรรษที่ 20*, 147.

⁴⁸ Jackson J. Spielvogel, *Hitler and Nazi Germany A History* (New Jersey : Prentice Hall, 2001), 94-96.

ยังได้ดินแดนที่จะระบายพลเมืองที่กำลังล้นประเทศไปตั้งรกรากในดินแดนเหล่านั้นด้วย ต่อมาฮิตเลอร์วางแผนที่จะผนวกออสเตรียและเข้ารุกรานเชกโกสโลวาเกีย และประสบความสำเร็จอย่างงดงามเมื่อสามารถผนวกออสเตรียเข้ากับเยอรมนี (Anschluss) ได้ในวันที่ 12 มีนาคม ค.ศ. 1938 อีก 1 ปีต่อมาก็ผนวกดินแดนโบฮีเมียและโมราเวียของเชกโกสโลวาเกียเข้ากับเยอรมนี การผนวกดินแดนดังกล่าวทำให้เยอรมนีมีพลเมืองชาวยิวเพิ่มขึ้นกว่า 250,000 คน ในวันที่ 17 สิงหาคม ค.ศ. 1938 รัฐบาลนาซีได้ออกกฎหมายที่มีชื่อว่า The Law Regarding Changes of family Name and Given Name ซึ่งกำหนดว่าตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 1939 ให้ชายชาวยิวทุกคนใช้ชื่อว่า “อิสราเอล” (Israel) และผู้หญิงให้ชื่อว่า “ซาราห์” (Sarah) ในเดือนตุลาคมได้มีการประกาศยกเลิกหนังสือเดินทางของชาวยิวและการจะเดินทางออกนอกประเทศได้ก็ต้องได้รับหนังสือเดินทางฉบับใหม่ที่ออกโดยรัฐและต้องเดินทางออกภายใน 2 สัปดาห์

คืนกระจกแตก (Night of Broken Glass)⁴⁹

เมื่อฮิตเลอร์มีคำสั่งให้บุคคลที่มีเชื้อสายยิวอพยพออกจากเยอรมัน ชาวยิวส่วนใหญ่มุ่งหน้าอพยพเข้าไปในโปแลนด์ เนื่องจากในโปแลนด์มีชาวยิวอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก แต่โปแลนด์ไม่สามารถรองรับจำนวนของชาวยิวได้หมดนำไปสู่ความวุ่นวายบริเวณชายแดนทั้งหมดที่ติดกับเยอรมนี ข่าวเรื่องราวของผู้อพยพบริเวณชายแดนที่อยู่ในภาวะสับสนและไร้ความหวังแพร่กระจายไปถึงกรุงปารีสทำให้แฮร์เชล กรินชปัน (Harschel Grynszpan) เด็กหนุ่มชาวโปแลนด์เชื้อสายยิววัย 17 ปี รู้สึกไม่พอใจและโกรธแค้นเพราะครอบครัวของเขาถูกขับไล่ออกจากเยอรมันและติดอยู่บริเวณชายแดน เขาจึงไปเรียกร้องขอความเป็นธรรมที่สถานเอกอัครราชทูตเยอรมันประจำกรุงปารีสแต่ไม่เป็นผล ทำให้เขาบันดาลโทสะและล้างแค้นให้ครอบครัวจมนำไปสู่การสังหารนายแอนส์ท ฟอน ราท (Ernst von Rath) เลขาธิการลำดับที่สามของสถานทูตเยอรมัน เหตุการณ์ดังกล่าวมีการตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์ของนาซีโดยชี้หน้าว่ายิวได้ประกาศสงครามกับเยอรมันและได้นำไปสู่การเคลื่อนไหวต่อต้านชาวยิวที่เรียกว่า “คืนกระจกแตก” ระหว่างวันที่ 9-10 พฤศจิกายน ค.ศ. 1938

เกิบเบิลส์ได้ฉวยโอกาสจากการเสียชีวิตของฟอน ราทปลุกปั่นชาวเยอรมันให้เกลียดชังและต่อต้านชาวยิวอย่างรุนแรง สมาชิกหน่วยเอสเอส เอสเอและชาวเยอรมันหัวรุนแรงได้ตระเวนทำลายทุบกระจก ขว้างปาก้อนหินใส่กระจกหน้าต่างบ้านช่อง ร้านค้าของชาวยิว ทั้งยังทำร้ายทุบตี

⁴⁹ ดู ศัญชัย สุวังบุตร. “คืนกระจกแตก – ปฏิบัติการแรกของการกวาดล้างยิว,” วารสารราชบัณฑิตยสถาน 33.3 (กรกฎาคม-กันยายน 2551), 64-73.

ชาวยิว นอกจากนี้มีการลอบวางเพลิงโบสถ์ของยิว และยิวเอาทรัพย์สินมีค่ามาเป็นของตน ตลอดคืนวันที่ 9 ต่อเนื่องถึงวันที่ 10 เกิดไฟไหม้ทั่วบริเวณที่อยู่อาศัยของชาวยิว เหตุการณ์ในครั้งนี้ได้ทำให้ธุรกิจของชาวยิวได้รับความเสียหายมากกว่า 7,500 แห่ง โบสถ์ยิวถูกเผาทำลาย 191 แห่งและอีก 76 แห่งถูกทำลายลงอย่างราบคาบ บ้านเรือนเสียหายจากเพลิงไหม้ 171 แห่ง ชาวยิวจำนวนเกือบ 100 คนถูกสังหารและมีชาวยิวบาดเจ็บมากกว่า 1,000 คนและถูกจับกุมเป็นจำนวนกว่า 20,000 คน⁵⁰ ชาวยิวจำนวนกว่าครึ่งที่ถูกจับถูกส่งไปยังค่ายบูเคนวัลด์ (Buchenwald) ค่ายดาเคา (Dachau) และซัคเซินเฮาเซิน(Sachsenhausen) การสังหารชาวยิวในวันที่ 9 พฤศจิกายน ค.ศ. 1938 ถือเป็น “จุดจบของการเริ่มต้น” (The end of the beginning) และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันที่ 10 พฤศจิกายน ค.ศ. 1938 ถือเป็น “จุดเริ่มต้นของจุดจบ” (The beginning of the end) ซึ่งเหตุการณ์นี้นับเป็นก้าวแรกของการสังหารหมู่ชาวยิวในเวลาต่อมา⁵¹

ภาพที่ 2 การทำลายร้านค้าของชาวยิวในเหตุการณ์คืนกระจกแตก

ที่มา : **Night of Broken Glass**, accessed 20 February 2013, available from

<http://www.holocaustresearchproject.org/holoprelude/kristallnacht.html>

---

⁵⁰ Gerald Reitlinger , **The Final Solution : The Attempt to Exterminate the Jews of Europe.** (New York : Barnes&Company, 1961),13 -14.

⁵¹ Deborah Dwork and Robert Jan van Pelt, **Holocaust : A History** ,102.

การบุกโปแลนด์และจุดเริ่มต้นของสงครามโลกครั้งที่ 2

เมื่อเยอรมนีวางแผนจะก่อสงครามและไม่ต้องการเปิดศึกสองแนวรบ เยอรมนีได้เจรจาทำข้อตกลงกับสหภาพโซเวียตและนำไปสู่การลงนามในกติกาสัญญาไม่รุกรานกันระหว่างนาซี - โซเวียต (Nazi – Soviet Non- Aggression Pact)⁵² ในวันที่ 23 สิงหาคม ค.ศ. 1939 หรือที่เรียกกันว่า กติกาสัญญาริบเบนทรอป – โมโลตอฟ (Ribbentrop – Molotov) ซึ่งมีข้อตกลงลับในการแบ่งโปแลนด์ โดยสหภาพโซเวียตได้ครอบครองดินแดนส่วนใหญ่ของโปแลนด์ตะวันออก และเยอรมันจะได้ดินแดนส่วนที่เหลือทั้งหมด ข้อตกลงดังกล่าวนับเป็นการแบ่งโปแลนด์ครั้งที่ 4 ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งนี้เพราะฮิตเลอร์เรียกร่องสิทธิการครอบครองจนวนโปแลนด์ เยอรมนีบุกโปแลนด์ในวันที่ 1 กันยายน ค.ศ. 1939 และสามารถยึดครองโปแลนด์ได้เพียง 3 สัปดาห์ วันแรกของการเข้ารุกรานชาวยิวได้ร่วมรบเคียงข้างทหารชาวโปแลนด์ตามแนวชายแดนในเวลาต่อมาสมรภูมิมิรบก็ขยายไปยังรอบ ๆ กรุงวอร์ซอ และที่เมืองนี้พลเมืองกว่าหนึ่งหมื่นคนเสียชีวิตจากการทิ้งระเบิดอย่างหนักของเยอรมนี

ในวันที่ 2 กันยายน เมืองในโปแลนด์ตะวันตกหลายแห่งถูกทิ้งระเบิดจนพินาศ ในวันอาทิตย์ที่ 3 กันยายน อังกฤษและฝรั่งเศสก็ได้ประกาศสงครามกับเยอรมนี แต่ก็ยังไม่มียุทธวิธีที่แน่ชัดในการยับยั้งการกระทำของเยอรมนี ส่งผลทำให้กองทัพเยอรมันสามารถเข้ารุกรานโปแลนด์ได้อย่างรวดเร็ว ในระยะเวลาเพียง 1 ชั่วโมงของการยึดครอง เยอรมนีดำเนินการกวาดล้างชาวยิวเชื้อสายยิวโดยหน่วยเอสเอสพิเศษจะปฏิบัติการสังหารชาวยิวที่พบเห็น ในวันที่ 4 กันยายน ชาวยิวจำนวนมากต่างพากันหลบหนีออกจากเมือง Piotrkow โดยพวกเขาเชื่อว่าพวกเขาจะปลอดภัยหากอยู่ไกลจากเมือง Piotrkow แต่กระนั้นเหตุการณ์กลับไม่เป็นไปอย่างที่พวกเขาคาดหวังไว้ เพราะเยอรมนีก็ได้ทิ้งระเบิดโจมตีหนักถึงสองครั้ง และยังใช้เครื่องบินในการค้นหาผู้หลบหนีด้วย ในขณะที่ในเมือง Czestochowa ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากเมือง Piotrkow ชาวยิวจำนวน 180 คนได้ถูกยิง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเมืองนี้ถูกเรียกว่า “Bloody Monday”⁵³

⁵² ดู ศัญชัย สุวังบุตร “Nazi-soviet Pact; German-Soviet Nonaggression Pact; Ribbentrop-Molotov Pact : (1939) : กติกาสัญญานาซี-โซเวียต,กติกาสัญญาไม่รุกรานกันระหว่างเยอรมัน-โซเวียต,กติกาสัญญาริบเบนทรอป-โมโลตอฟ (พ.ศ.2482), ” สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป อักษร L-O 5 (2551) : 609-614.

⁵³ Martin Gilbert, **The Holocaust : the Jewish Tragedy**, (Glasgow : William Collins Sons & Co. Ltd, 1986), 87.

ต่อมาเมื่อทหารเยอรมันเข้ายึดเมืองใดได้ก็จะทำการวางเพลิงเผาเมือง และโบสถ์ในส่วนที่เป็นที่อยู่อาศัยของชาวยิว รวมไปถึงการสังหารชาวยิวจำนวนหนึ่งด้วยวิธีการเผาทั้งเป็น เช่น ที่เมือง Bedzin ทหารเยอรมันได้บังคับให้ชาวยิวจำนวนสองพันคนเข้าไปอยู่ในโบสถ์แล้วปิดล็อกประตูก่อนจุดไฟเผา หรือที่เมือง Widawa ทหารเยอรมันสั่งให้ Abraham Mordechai Morocco พระประจำเมืองเผาพระคัมภีร์ แต่เขาปฏิเสธจึงถูกเผาทั้งเป็น เป็นต้น ส่วนชาวยิวที่พยายามหลบหนีจากการถูกวางเพลิงจะถูกยิงทิ้ง และหลังจากที่ไฟมอดลง ทหารเยอรมันจะเดินเท้าเข้าไปยังบ้านเรือนที่รอดพ้นจากการถูกไฟไหม้เพื่อทำการตรวจสอบ เมื่อพบชาวยิวที่ยังรอดชีวิตก็จะสังหารทันที ส่วนชาวยิวที่ไม่ได้ถูกรวมในกลุ่มที่ถูกสังหารก็จะถูกบังคับให้ทำความสะอาดพื้นที่ และจัดการกับซากปรักหักพัง ชาวยิวสูงอายุจะถูกตัดทอนคราทำมาถ่วงการถูกเหยียดหยาม และเยาะเย้ยของทหารเยอรมัน ในโปแลนด์ตะวันตก และโปแลนด์กลาง ทหารเยอรมันจะคัดเลือกประชาชนชาวยิวโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ชายเพื่อใช้เป็นแรงงาน ชาวยิวเหล่านี้จะถูกสั่งให้ถอดเสื้อผ้าออกเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของร่างกายและหลังจากนั้นจะถูกนำไปเป็นแรงงานในการทำงาน จะมีทหารเยอรมันหนึ่งคนยืนอยู่เบื้องหลังชาวยิวแต่ละคน หากทำงานได้ไม่เป็นที่พอใจจะถูกลงโทษ

ในขณะที่การฆ่าฟันและความรุนแรงเกิดขึ้นโดยทั่วไปในโปแลนด์ตะวันตก โปแลนด์ตะวันออกก็ถูกสหภาพโซเวียตบุกเมื่อวันที่ 17 กันยายน ค.ศ. 1939 ซึ่งแทบจะไม่มี การต่อต้านเลย ส่วนในกรุงเบอร์ลินได้มีการจัดการประชุมในวันที่ 21 กันยายน เกี่ยวกับการจัดการชาวโปแลนด์เชื้อสายยิวในระยะยาว โดยมีไรน์ฮาร์ด ไฮดริช (Reinhard Heydrich) หัวหน้าสำนักงานกลางความมั่นคงแห่งจักรวรรดิไรค์เป็นประธาน การประชุมครั้งนี้นำไปสู่การกำหนดขอบเขตสถานที่อยู่อาศัยของชาวโปแลนด์เชื้อสายยิว ชาวยิวส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่จะถูกบังคับให้อพยพไปเมืองที่ตั้งใกล้ทางรถไฟ และเพื่อให้แน่ใจว่าจะมีการเคลื่อนย้ายชาวยิวให้เป็นไปตามแผนมีการจัดตั้งสภาชาวยิว (Jewish Councils) ขึ้นในแต่ละเมืองเพื่อลงทะเบียนชาวยิวทั้งหมด รวมไปถึงสำรวจทรัพย์สินของชาวยิวด้วย ต่อมาในวันที่ 23 กันยายน ซึ่งเป็นวันสำคัญทางศาสนา juday เรียกว่าวันแห่งการไถ่บาป (Day of Atonement) ถือว่าเป็นช่วงเวลาอันทรงเกียรติของชาวยิว แต่สำหรับนาซีวันนี้คือช่วงเวลาที่เหมาะสมต่อการทำความรุนแรง มีการกลั่นแกล้งชาวยิวด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ให้พระชาวยิวกวาดถนนและตีด้วยดาบปลายปืนในขณะที่พวกเขาทำงานอยู่ หรือบังคับให้ชาวยิวลากรถขนขยะจากที่หนึ่งไปสู่อีกที่หนึ่ง ผู้เห็นเหตุการณ์เล่าว่า ในขณะที่ชาวยิวกำลังเก็บขยะขึ้นรถอยู่นั้น ทหารชาวเยอรมันที่ผ่านมามีเห็นก็เฉียดตึกชาวยิว บังคับให้พวกเขาเดินและกระโดดไปรอบ ๆ และยังถ่ายรูปไว้ด้วยหรือมีการบังคับชาวยิวเข้าไปห้องประชุมของโรงเรียนสอนศาสนา ไม่อนุญาตให้เข้าห้องน้ำ หากมีความจำเป็นจะต้องขับถ่ายก็ให้ใช้ห้องโถงประชุมนั้นเลย และให้ใช้พระคัมภีร์ สมุดสวดมนต์

หรือสิ่งของที่ชาวยิวให้การนับถือทำความสะอาดร่างกาย⁵⁴ เป็นต้น ส่วนในกรุงวอร์ซอก็มีการทิ้งระเบิดทางอากาศในส่วนที่เป็นเขตที่อยู่อาศัยของชาวยิว ต่อมาเมื่อการต่อสู้ใกล้จะสิ้นสุดลง ชาวยิวที่รอดชีวิตต่างพากันอพยพไปยังโปแลนด์ตะวันออก

ในเย็นของวันที่ 30 สิงหาคม ค.ศ. 1939 เมืองเอาชวิทซ์(Oswiecim) ถูกบุกโจมตีโดยกองกำลังที่ 14 ภายใต้การนำของนายพลวิลเฮล์ม ลิสต์ (Wilhelm List) ผู้บัญชาการกองกำลังตะวันออกเฉียงใต้ ในวันแรกของการโจมตีทหารเยอรมันได้ตัดสินใจที่จะใช้เมืองเอาชวิทซ์เป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในการวางระบบทางรถไฟ และใช้เป็นที่ตั้งของหน่วยกองพันทหารม้าที่ 6 ของโปแลนด์ (The 6th Polish Cavalry Battalion) ในวันเดียวกันทหารโปแลนด์ได้ละทิ้งเมืองเอาชวิทซ์และย้ายฐานทัพไปยังเมืองคราโควซึ่งอยู่ห่างออกไปทางตะวันออก 60 กิโลเมตรซึ่งประชาชนจำนวนมากต่างพากันหลบหนีออกไปเช่นกัน ในวันที่ 1 กันยายน ประชาชนที่เดินทางออกจากเมืองมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นชาวยิว โดยมุ่งหน้าเข้าสู่เมืองคราโคว ขณะเดียวกันหน่วยระวังหลังกองทัพเยอรมันกำลังมุ่งหน้าเดินทางเข้าสู่เอาชวิทซ์ ในช่วงที่สถานการณ์ของกองทัพเยอรมันกำลังได้เปรียบอยู่นั้น ฮิมเลอร์ได้โทรเลขคำสั่งด่วนให้จัดตั้งกองกำลังทหารขึ้นในเย็นวันที่ 3 กันยายน เนื่องจากเกิดการต่อสู้และต่อต้านอย่างหนักจากชาวโปแลนด์ในพื้นที่อุตสาหกรรมของอัปเปอร์ไซลีเซีย (Upper Silesia) ส่วนที่เมืองเอาชวิทซ์นั้นทหารโปแลนด์ได้พยายามทำลายเส้นทางคมนาคมขนส่งของเยอรมัน โดยการระเบิดสะพานข้ามแม่น้ำโซลา (Sola) ซึ่งถือเป็นเส้นทางสำคัญที่สุดในการเข้าเมือง ทหารเยอรมันสร้างสะพานข้ามแม่น้ำใช้โป๊ะหินและสามารถเข้ายึดเมืองได้ในวันที่ 4 กันยายน ค.ศ. 1939 หลังจากนั้นหนึ่งสัปดาห์จักรวรรดิเยอรมันได้ถูกเปลี่ยนเป็น Auschwitz ตามภาษาเยอรมัน แม้จะยึดครองเมืองเอาชวิทซ์ได้ แต่หลายสัปดาห์ผ่านไปก็ยังไม่มีความชัดเจนว่าจะรวมเมืองเอาชวิทซ์เข้ากับแคว้นอัปเปอร์ไซลีเซียหรือไม่ หรือให้คงอยู่เป็นเขตการปกครองของจักรวรรดิไรค์ หรือให้อยู่ภายใต้การปกครองของ General Government⁵⁵ เมื่อยังไม่มีกำหนดทาง

⁵⁴ Gilbert, *The Holocaust : the Jewish Tragedy*, 91.

⁵⁵ General Government เป็นพื้นที่ของโปแลนด์ที่อยู่ภายใต้การปกครองของนาซีเยอรมันในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 ในค.ศ. 1939 ถึงต้นค.ศ. 1945 โดยรัฐบาลนาซีได้กำหนดให้ดินแดนในอาณัติแยกออกมาปกครองเองในฐานะแคว้นหนึ่งของจักรวรรดิไรค์ที่ 3 ส่วนใหญ่จะอยู่ทางตอนกลางและตอนใต้ของโปแลนด์ รวมถึงเมืองใหญ่ ๆ เช่น วอร์ซอ และคราโคว ลูบลิน

กฎหมายที่ชัดเจน ในวันที่ 26 ตุลาคม ค.ศ. 1939 ได้มีการประชุมเกี่ยวกับเขตพรมแดนใหม่ของจักรวรรดิไรช์ขึ้นภายในกระทรวงมหาดไทย และท้ายที่สุดกำหนดให้เมืองเอาวิทซ์เป็นส่วนหนึ่งของออสเตรีย การพ่ายแพ้ของโปแลนด์ทำให้เยอรมนีมีจำนวนประชากรชาวยิวเพิ่มขึ้นอีก

บทที่ 3

ค่ายเอาชวิทซ์ (Auschwitz)

หลังจากยึดครองโปแลนด์ได้เป็นผลสำเร็จ รัฐบาลนาซีได้ใช้เมืองลูบลิน (Lublin) เป็นพื้นที่สำหรับทดลองโครงการอันหลากหลาย ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือการกำหนดพื้นที่เป็นเขตสงวนไว้เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของชาวยิวอพยพ และแรงงานชาวยิว โดยอพยพชาวเยอรมันที่อาศัยอยู่ในเมืองดังกล่าวกลับประเทศเพื่อเป็นการเตรียมพื้นที่รองรับชาวยิว รวมไปถึงชาวโปแลนด์และชาวฮังการี ชาวยิวส่วนมากที่อพยพมายังเมืองลูบลินจะมาจากกรุงเวียนนา ดินแดนโบฮีเมีย และโมราเวีย ของเชโกสโลวาเกีย ความคิดเกี่ยวกับเขตสงวนดังกล่าวไม่ใช่ความคิดใหม่ทั้งหมด โดยเหตุผลที่เลือกเมืองลูบลิน เพราะเยอรมนีเชื่อว่าศูนย์รวมของอำนาจชาวยิว และต้นกำเนิดชาติพันธุ์ของพวกยิวอยู่ในเมืองดังกล่าว งานเขียน *The Jew on the Eastern Border* ซึ่งถูกนำมาใช้ในการโฆษณาชวนเชื่อของนาซีของ Hermann E. Seifert ก็ระบุว่าเมืองลูบลินคือต้นกำเนิดแห่งพลังชีวิตอันยิ่งใหญ่เช่นเดียวกับแหล่งชุมทรัพย์ที่ไม่อาจจำกัดได้ของชาวยิวซึ่งจะหลั่งไหลไปยังส่วนต่าง ๆ ของโลก เป็นจุดเริ่มต้นของการกำเนิดอีกครั้งของชาวยิว ลูบลินจึงถูกรักษาให้ดำรงอยู่ในสัญญาอันมั่นคงของชาวยิว เมื่อเมืองมีการเชื่อมโยงกับยิว ดังนั้นชาวยิวควรกลับไปยังจุดกำเนิดของตน⁵⁶

สภาพพื้นที่ของเมืองลูบลินมีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นที่กักขังชาวยิว เพราะอยู่ไกลจากชายแดนตะวันออก และแห้งแล้ง พื้นที่แห่งนี้ไม่ได้ถูกคาดการณ์ที่จะใช้เพียงเพื่อจัดการชาวยิวพื้นเมืองเท่านั้น แต่หมายถึงคนเชื้อสายยิวทุกคนในยุโรป โดยชาวยิวที่อพยพมาถึงดินแดนแห่งนี้ส่วนใหญ่ต่างก็เหน็ดเหนื่อย และเจ็บไข้จากการเดินทางที่ยากลำบาก ขาดแคลนเสื้อผ้า และยารักษาโรคที่มีประสิทธิภาพ เมื่อมาถึงชาวยิวจะถูกส่งให้ไปพักในหลายที่ของเมือง เช่น ในตึกร้าง

---

⁵⁶ Leni Yahil, *The Holocaust : The Fate of European Jewry*, (New York : oxford University, 1990),160.

โรงทหาร โกดังสินค้า คอกม้า โบสถ์ และโรงเรียน ชาวยิวบางส่วนต้องออกไปอยู่ตามทุ่งโล่งใน
พื้นที่ที่มีเพียงรั้วลวดหนามกั้น ชาวยิวจำนวนกว่าพันคนเสียชีวิตจากภาวะอดอยาก และโรคระบาด

เกตโต⁵⁷

ในช่วงระหว่างเวลาที่ยังไม่ได้มีการลงมติเกี่ยวกับการแก้ปัญหาชาวยิวว่าจะเป็นไปใน
ทิศทางใดรัฐบาลนาซีได้ตั้งเกตโตขึ้นเพื่อใช้เป็นศูนย์กักกันชั่วคราว เกตโตแห่งแรกสร้างขึ้นใน
เดือนตุลาคม ค.ศ.1939 ที่เมือง Piotrkow ต่อมา เกตโตถูกจัดให้เป็นจุดอำนวยความสะดวกที่จะใช้
ในการรวบรวมแรงงานที่สำคัญเพื่อการทำลายล้าง เกตโตนั้นไม่ได้มีอยู่ทุกเมือง แต่จะมีตาม
ยุทธศาสตร์ที่จะมีการเคลื่อนย้ายชาวยิวจากหมู่บ้าน หรือเมืองเล็ก ๆ ไปยังเมืองที่มีขนาดใหญ่กว่า
เกตโตจำนวนนับร้อยถูกจัดขึ้นในยุโรปที่อยู่ภายใต้การยึดครองของนาซี เกตโตที่ถูกสร้างขึ้นใน
สมัยของนาซีนั้นได้ถูกให้คำจำกัดความจากนักโทษว่า “เป็นคุกที่ไร้หลังคา (a prison without a
roof)”⁵⁸ในการสร้างเกตโตครั้งแรกมีจุดประสงค์เพื่อ โดดเดี่ยว และแยกชาวยิวออกจากชาวโปแลนด์

⁵⁷ เกตโต เป็นส่วนหนึ่งของเมืองใช้เป็นที่อยู่อาศัยของชนกลุ่มน้อยต่างๆ เริ่มใช้ครั้งแรกในค.ศ.1516 เพื่อ
ใช้เป็นเขตที่อยู่อาศัยของชาวยิวในเมืองเวนิส ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลนาซีสร้างเกตโตขึ้นเพื่อ
กักกันชาวยิวบางครั้งรวมถึงชาวยิปซีด้วย เป็นเขตพื้นที่ปิดอยู่ในยุโรปตะวันออก สามารถแบ่งออกเป็นสาม
ประเภท ประเภทแรกเกตโตปิด ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในโปแลนด์และสหภาพโซเวียตภายใต้การยึดครองของนาซี
เกตโตเหล่านี้ถูกล้อมด้วยกำแพงอิฐหรือรั้วลวดหนามซึ่งชาวยิวไม่ได้รับอนุญาตให้ออกนอกพื้นที่หากฝ่าฝืน
ทางการเยอรมันจะสังหารทันที เกตโตของนาซีส่วนใหญ่เป็นประเภทนี้ ประเภทที่สองเกตโตเปิด ไม่มีกำแพงหรือ
รั้วล้อม ส่วนใหญ่สร้างในช่วงต้นของสงครามโลกครั้งที่สอง มีข้อจำกัดอย่างเคร่งครัดในการเข้าและออก ประเภท
สุดท้ายเกตโตกึ่งปิดหรือทำลาย มีขึ้นในช่วงปลายของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ เพียงสองถึงหกสัปดาห์เท่านั้น เกตโต
เหล่านี้ถูกปิดผนึกอย่างแน่นหนา ชาวยิวที่ถูกคุมขังในเกตโตเหล่านี้หรือถูกเนรเทศหรือถูกสังหาร โดทหารเยอรมัน
โดยในวันที่ 21 มิถุนายน ค.ศ.1943 มีคำสั่งให้กวาดล้างเกตโตทั้งหมดในยุโรปตะวันออก และอพยพชาวยิว
ทั้งหมดไปยังค่ายกักกัน

⁵⁸ Holocaust Education & Archive Research Team, **The Ghettos of the Holocaust**, accessed 17 June
2012, available form , <http://www.holocaustresearchproject.org/ghettos/index.html>.

ทั้งนี้เหตุผลในการสร้างเกตโตก็สอดคล้องกับคำสั่งของเฮย์ดริช หัวหน้าสำนักงานกลางความมั่นคง ที่ทำให้ยุบชุมชนชาวยิวที่มีจำนวนผู้อยู่อาศัยน้อยกว่า 500 คน⁵⁹ ชาวยิวจำนวนนับพันจะถูกส่งไปอยู่รวมกันที่เกตโตจนกลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่ของชาวยิว ซึ่งจะตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองเกตโตส่วนใหญ่จะมีการล้อมรั้ว หรือกั้นกำแพงรอบ ๆ และตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ยากจน หรือได้รับการพัฒนาน้อย

รัฐบาลนาซีมีคำสั่งให้ผู้ที่ไม่ใช่ชาวยิวอพยพออกจากบริเวณพื้นที่ที่ได้กำหนดเป็นเขตเกตโต และให้ไปอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่กำหนดไว้ ชาวยิวจะย้ายเข้าไปยังสถานที่ที่ถูกตั้งเป็นเกตโตแทน ชาวยิวต้องอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่กำหนด โดยครอบครัวสามถึงสี่ครอบครัวต้องอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมเพียงครอบครัวเดียวและนำไปสู่การเกิดโรคระบาดในเวลาต่อมา รัฐบาลนาซียังพยายามโน้มน้าวให้บุคคลที่มีเชื้อชาวยิวให้ยอมรับว่าเกตโตเป็นสิ่งจำเป็นในการปกป้องพวกเขาจากชาวยิว เพราะชาวยิวคือพาหะนำโรค นอกจากนี้ยังมีการกล่าวหาชาวยิวว่าเป็นผู้ที่ให้ความร่วมมือกับศัตรู ดังนั้นชาวยิวจึงควรจะถูกจำกัดให้อยู่ภายในเกตโต⁶⁰ เกตโตแห่งที่สองถูกสร้างขึ้นที่เมืองโลดซ์ (Lodz) ในค.ศ. 1939 ซึ่งเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรม โลดซ์เกตโต และวอร์ซอเกตโตเป็นเกตโตที่มีชื่อเสียงในการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดและต่อต้านนาซีเยอรมัน ซึ่งกักกันชาวยิวกว่า 500,000 คน ชาวยิวที่อดตายและเสียชีวิตเพราะโรคภัยในเกตโตทั้งสองแห่งนับตั้งแต่เดือนมิถุนายนค.ศ. 1941 เป็นต้นมาโดยเฉลี่ยมีจำนวน 2,000 คน และ 800 คนตามลำดับ⁶¹

ขณะเดียวกันเขตกักกันในเมืองลูบลินต้องประสบกับปัญหา เนื่องจากความขัดแย้งกันระหว่างผู้บริหารในการกำหนดนโยบายการจัดการปัญหาชาวยิว แต่ท้ายที่สุดได้ข้อสรุปว่าจะสร้างค่ายกักกันแรงงานสำหรับชาวยิวขึ้น ซึ่งภายหลังคือค่ายสังหารชาวยิวโดย Odilo Globocnik หัวหน้า

⁵⁹ Philip Friedman, **Road to Extinction : Essays on the Holocaust**, edited by Ada Jane Friedman (New York : Jewish Publication Society of America, 1980), 60.

⁶⁰ Holocaust Education & Archive Research Team, **The Ghettos of the Holocaust**, accessed 17 June 2012, available form , <http://www.holocaustresearchproject.org/ghettos/index.html>.

⁶¹ ศัญชัย สุวังบุตร, “Final Solution (Endlosug) : การปัญหาชาวยิวครั้งสุดท้าย, มาตรการสุดท้าย” **สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป อักษร E – G 3 (2543) : 137.**

หน่วยเอสเอสและตำรวจในเมืองลูบลินได้รับความไว้วางใจให้ดำเนินการกวาดล้างชาวยิวในค่าย
กักกันในเมืองลูบลิน⁶²

ภาพที่ 3 การใช้ชีวิตในเกตโตของชาวยิว

ที่มา : Michael Radford's Journal, **Jewish Ghetto**, accessed 20 February 2013, available from
<http://michaelradfordsjournal.blogspot.com/2013/01/finals-research-jewish-ghettos.html>

ภาพที่ 4 วอร์ซอเกตโต

ที่มา : Wikipedia Encyclopedia, **Warsaw Ghetto** ,accessed 20 February 2013, available from
http://en.wikipedia.org/wiki/Warsaw_Ghetto

---

⁶² Philip Friedman, **Road to Extinction : Essays on the Holocaust**, 34 – 36.

ค่ายกักกัน

ค่ายกักกันเป็นอีกสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งในการใช้กักขังและกดขี่ข่มเหงนักโทษภายใต้การปกครองของนาซี รัฐบาลนาซีใช้ค่ายกักกันเหล่านี้สำหรับคุมขังศัตรูทางการเมือง และบุคคลที่รัฐบาลพิจารณาเห็นว่าไม่เป็นที่พึงปรารถนาในทางสังคมหรือเชื้อชาติ ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ค่ายกักกันมีบทบาทสำคัญในฐานะการเป็นศูนย์กลางการกำจัดชาวยิว ยิปซี นักโทษทางการเมือง รวมถึงชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ที่อยู่ภายใต้การปกครองของนาซี พัฒนาการของค่ายกักกันนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วง คือ ค.ศ.1933-1936 , ค.ศ.1936-1942 และค.ศ.1942-1945

ค่ายกักกันในค.ศ.1933-1936 ช่วงแรกของค่ายกักกันถูกใช้สำหรับคุมขังศัตรูทางการเมือง ซึ่งได้แก่พวกฝ่ายซ้ายและเสรีนิยม ค่ายกักกันมีขึ้นหลังเหตุการณ์เพลิงไหม้สภาไรค์สตาบใน วันที่ 28 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1933 สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ถูกจับกุมเป็นจำนวนมาก และเพื่อจัดการกับปัญหานักโทษที่เพิ่มมากขึ้น รัฐบาลนาซีได้คิดสร้างคดียุติธรรมค่ายกักกันขึ้นเพื่อใช้คุมตัวนักโทษ ค่ายกักกันที่ถูกสร้างขึ้นในระยะแรก เช่น ค่ายดาเคา ค่ายซัคเซินเฮาเซิน เป็นต้น

ค่ายดาเคา ดาเคาเป็นค่ายกักกันแห่งแรกของนาซี ตั้งอยู่ห่างจากเมืองมิวนิกไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือประมาณ 15 กิโลเมตรสาเหตุที่รัฐบาลนาซีเลือกดาเคาเพราะเป็นสถานที่ตั้งโรงงานผลิตอาวุธในสมัยสงครามโลกครั้งที่หนึ่งซึ่งสามารถจัดเตรียมพื้นที่ได้ตามต้องการ มีการประกาศเปิดค่ายอย่างเป็นทางการในวันที่ 20 มีนาคม ค.ศ. 1933 นักโทษกลุ่มแรกถูกส่งมายังค่ายในวันที่ 22 มีนาคม ได้แก่ สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ และพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย ภายใต้การควบคุมของตำรวจจากบาวาเรีย จนกระทั่งหน่วยเอสเอสเข้ามารับช่วงต่อในวันที่ 21 เมษายน โดยมีทีโอดอร์ อิก (Theodor Eicke) เป็นผู้บัญชาการ เขาเป็นผู้วางโครงการจัดระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ สำหรับการใช้ชีวิตภายในค่าย ต่อมาเมื่อ Eicke ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดูแลควบคุมค่ายกักกันทั้งหมด กฎข้อบังคับเหล่านี้จึงได้ถูกนำมาใช้ในค่ายดาเคา ซึ่งกลายมาเป็นสถานที่ฝึกภาคพื้นดินของหน่วยเอสเอส โดยสมาชิกหน่วยจะได้เรียนรู้ถึงความแตกต่างของบทลงโทษต่าง ๆ และไม่มีทางเลือกที่จะฆ่าเมื่อโอกาสมาถึง⁶³ เมื่อแรกเริ่มเปิดใช้ค่ายดาเคาถูกใช้เป็นที่คุมขังผู้ที่มีความคิดทางการเมืองตรงข้ามกับพรรคนาซีเท่านั้น จนกระทั่งค.ศ. 1935 ค่ายนี้ถูกใช้เป็นที่คุมขังบุคคลทั้งหมดที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดตามกฎหมาย นักโทษชาวยิวกลุ่มแรกที่ถูกส่งตัวมายังค่ายเป็นที่รู้จักกันว่าเป็นผู้ที่มีความคิดทางการเมืองต่อต้านรัฐบาลนาซี นักโทษชาวยิวในค่ายดาเคาจะได้รับการปฏิบัติที่เลวร้ายกว่านักโทษกลุ่มอื่น ๆ จำนวนนักโทษชาวยิวเพิ่ม

⁶³ Barbara Distel, "Dachau," *Encyclopedia of Holocaust : A- D*, edited by Israel Gutman (N.Y. : Macmillan Publishing Company 1990) : 342.

มากขึ้นหลังจากคืนกระจกแตกในค.ศ. 1938 ประชาชนชาวยิวจำนวนมากนับหมื่นคนทั่วทั้งเยอรมนีถูกจับกุมและส่งไปกักขังที่ค่ายดาเคา แต่ชาวยิวคนใดที่แสดงความต้องการจะเดินทางออกนอกประเทศจะได้รับการปล่อยตัว ต่อมาเมื่อมีการกำจัดชาวยิวอย่างเป็นทางการเป็นระบบในค.ศ. 1942 ชาวยิวในค่ายดาเคา และค่ายอื่นๆ ในจักรวรรดิไรค์จะถูกส่งไปยังค่ายสังหารในโปแลนด์ ค่ายดาเคาเป็นค่ายที่ไม่มีการสังหารหมู่ด้วยแก๊สพิษ แต่มีการทดลองทางการแพทย์เช่นเดียวกันกับค่ายกักกันอื่นของนาซี⁶⁴

ค่ายซัคเซินเฮาเซิน ค่ายตั้งอยู่ใกล้กับกรุงเบอร์ลิน เริ่มก่อสร้างในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1936 โดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างเพื่อใช้ในภาวะสงคราม และหลังจากเหตุการณ์คืนกระจกแตก ชาวยิวจำนวน 1,800 คนถูกส่งตัวมาที่นี่ และในจำนวนนี้มี 450 คนถูกสังหารในทันทีที่มาถึงค่าย ค่ายซัคเซินเฮาเซินมีนักโทษประมาณ 200,000 คนเมื่อสงครามโลกครั้งที่สองได้เริ่มขึ้น สภาพการณ์ภายในค่ายก็เลวร้ายลง ในค.ศ. 1939 มีนักโทษเสียชีวิต 800 คน และเพิ่มขึ้นถึง 4,000 คนในค.ศ. 1940 นักโทษส่วนใหญ่ในค่ายจะถูกส่งตัวมาจากประเทศโปแลนด์ ต่อมาเดือนเมษายน ค.ศ. 1941 ได้มีการสร้างค่ายบริวารของค่ายซัคเซินเฮาเซินขึ้นเพื่อใช้เป็นที่พักสำหรับนักโทษสภาพการณ์ภายในค่ายบริวารเหล่านี้ไม่ค่อยมีความรุนแรง นักโทษที่ถูกส่งตัวมายังค่ายบริวารมักมีโอกาสรอดชีวิตที่มากกว่านักโทษค่ายหลัก⁶⁵ เดือนสิงหาคมค.ศ. 1941 หน่วยเอสเอสได้เริ่มการสังหารหมู่ นักโทษด้วยการยิง ในเดือนต่อมาเชลยสงครามชาวโซเวียตประมาณ 13,000-18,000 คนถูกส่งตัวมาสังหารยังค่ายแห่งนี้ ค่ายซัคเซินเฮาเซินได้มีการสร้างห้องรมแก๊ส และลานเผาศพในค.ศ. 1943

ค่ายกักกันที่สร้างขึ้นในค.ศ. 1936 – 1942 เป็นช่วงของการเตรียมตัวเข้าสู่สงคราม และช่วงระยะเวลาขยายตัวของค่ายกักกันหลังจากการเกิดสงครามโลกครั้งที่สองขึ้น เยอรมนีสามารถเข้ายึดครองดินแดนในยุโรปได้เป็นจำนวนมาก นักโทษที่อยู่ภายใต้การปกครองก็เพิ่มจำนวนมากขึ้นทำให้ต้องสร้างค่ายกักกันเพิ่มขึ้น และให้ขยายเครือข่ายของค่ายกักกันไปยังยุโรปตะวันออก จนในเวลาอันรวดเร็วค่ายกักกันกลายเป็นสถานที่เพื่อใช้สังหารเป้าหมายที่เป็นศัตรูนาซีอย่างแท้จริง ค่ายกักกันสำคัญที่สร้างขึ้นในช่วงนี้ เช่น ค่ายบูเคนวัลด์ ค่ายเอาชวิทซ์ และค่ายเชลล์โม เป็นต้น⁶⁶

⁶⁴ Barbara Distel, "Dachau," *Encyclopedia of Holocaust* : A - D, 342.

⁶⁵ Falk Pingel, "Sachsenhausen" *Encyclopedia of Holocaust* : S-Z, edited by Israel Gutman (N.Y. : Macmiillan Publishing Company 1990) : 1321.

⁶⁶ Pingel, "Concentration Camps" *Encyclopedia of Holocaust* : A - D, edited by Israel Gutman Gutman (N.Y. : Macmiillan Publishing Company 1990) : 310.

ค่ายบูเคนวัลด์ เป็นหนึ่งในค่ายกักกันที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในเยอรมนี มีค่ายบริวาร 130 ค่าย ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของประเทศ สร้างขึ้นในวันที่ 16 กรกฎาคม ค.ศ. 1937 นักโทษกลุ่มแรกที่ถูกส่งตัวมายังค่ายมีจำนวน 149 คน ส่วนใหญ่เป็นพวกอาชญากรและผู้ที่ถูกจับด้วยเหตุผลทางการเมือง ค่ายบูเคนวัลด์ถูกแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกเรียกว่า “Large Camp” สำหรับนักโทษที่มีตำแหน่งหรือฐานะทางการเมือง “Small Camp” สำหรับนักโทษทั่วไป และ “Tent Camp” สร้างขึ้นเพื่อเตรียมรองรับนักโทษชาวโปแลนด์หลังจากที่เยอรมนีเข้ารุกรานในค.ศ. 1939 นอกเหนือจากทั้งสามส่วนแล้วค่ายบูเคนวัลด์ยังประกอบไปด้วย สำนักงานบริหารค่าย โรงนอนของหน่วยเอสเอส และ โรงงานอุตสาหกรรมภายในค่าย โดยมี คาร์ล คอช (Karl Koch ค.ศ. 1937 – 1941) และเฮร์มันน์ ฟิสเตอร์ (Hermann Pister 1942-1945) เป็นผู้บัญชาการค่าย เดือนกรกฎาคม ค.ศ.1938 มีจำนวนนักโทษในค่าย 7,723 คน และต่อมาในเดือนกันยายนเพิ่มขึ้นอีก 2,200 คน โดยพลเมืองชาวยิวที่ได้รับการรวมจากออสเตรียเข้ากับเยอรมนีถูกส่งมากักขังที่นี่ นอกจากนี้หลังเหตุการณ์คืนกระจกแตกก็มีชาวยิวถูกจับกุมและส่งตัวมายังค่ายบูเคนวัลด์นับหมื่นคน ค่ายบูเคนวัลด์จึงมีนักโทษมากกว่า 18,000 คน⁶⁷

นักโทษชาวยิวในค่ายบูเคนวัลด์ได้รับการปฏิบัติอย่างทารุณ พวกเขาต้องทำงาน 14-15 ชั่วโมงต่อวัน และต้องอดทนต่อสภาพความเป็นอยู่ที่เลวร้ายและการลงโทษที่โหดร้าย จนนำไปสู่การต่อต้านขึ้นภายในค่าย นักโทษที่เป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์เยอรมันในค่ายเป็นผู้นำ ต่อมาเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้น นักโทษทางการเมืองได้หลั่งไหลเข้าสู่ค่ายบูเคนวัลด์เป็นจำนวนมาก จากหลายประเทศที่เยอรมนีได้เข้ายึดครอง ทำให้กลุ่มต่อต้านได้ก่อตัวเพิ่มมากขึ้น โดยแบ่งกลุ่มตามสัญชาติในค.ศ. 1943 ได้เกิดการเคลื่อนไหวได้คืบขึ้น ซึ่งก็รวมไปถึงชาวยิวด้วย โดยมีชื่อว่า International Underground Committee การเคลื่อนไหวในค่ายบูเคนวัลด์นั้นค่อนข้างประสบความสำเร็จ สมาชิกกลุ่มสามารถลักลอบนำอาวุธ และคินปืนเข้ามาภายในค่ายได้⁶⁸

ค่ายเชลล์มโน ค่ายกักกันค่ายแรกของนาซีที่ใช้แก๊สพิษในการสังหารหมู่ และเป็นค่ายแรกที่ทำกรสังหารหมู่ภายใต้มาตรการการแก้ไขปัญหาชาวยิวครั้งสุดท้าย สร้างขึ้นในวันที่ 7 ธันวาคม ค.ศ. 1941 และถูกกำหนดให้เป็นศูนย์กลางการกำจัดชาวยิวในโลดซ์เกตโต และแคว้นวอเทอเกา (Warthegau) ทั้งหมด ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านในเชลล์มโน ห่างจากเมืองโลดซ์ไปทางทิศตะวันตก ประมาณ 75 กิโลเมตร ค่ายถูกสร้างขึ้นเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกอยู่ใน Schloss ซึ่งเป็นเขตพระราชวังเก่าภายในหมู่บ้านใช้เป็นสถานที่รับรอง ศูนย์กลางการสังหาร และเป็นที่พักอาศัยของเจ้าหน้าที่ดูแลค่าย ส่วน

⁶⁷ Yehoshua R. Buchler, “Buchenwald,” *Encyclopedia of Holocaust : A- D*, edited by Israel Gutman (N.Y. : Macmillan Publishing Company, 1990) : 254.

⁶⁸ Ibid, 2556.

ที่สองตั้งอยู่ใน Waldlage อยู่ติดกับป่าใช้เป็นสถานที่สำหรับฝัง และเผาศพ ในต้นเดือนธันวาคม ค.ศ. 1941 มีการนำรถแก๊ส 3 คันมาใช้ในค่าย ด้านในรถปิดสนิทด้วยประตูสองชั้น ภายนอกมีลักษณะคล้ายกับรถขนเฟอร์นิเจอร์ทั่วไป มีขนาดกว้าง 2.2 เมตร ยาว 4-5 เมตร และสูง 2 เมตร สามารถบรรจุคนได้ 50 - 70 คนได้ในแต่ละคัน

อย่างไรก็ตาม ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1943 เมื่อชาวยิวทั้งหมดในแคว้นวอเทอเกาถูกกำจัดลง รัฐบาลนาซีได้ประกาศยกเลิกค่ายแห่งนี้ และเจ้าหน้าที่ค่ายถูกส่งตัวไปยังยูโกสลาเวีย ต่อมาในเดือนเมษายน ค.ศ. 1944 ได้มีแผนการที่จะกวาดล้างโลดซ์เกตโต รัฐบาลนาซีจึงตัดสินใจที่จะเปิดใช้ค่ายเชลล์โนอีกครั้ง เจ้าหน้าที่ที่ถูกส่งตัวไปยังยูโกสลาเวียถูกเรียกตัวกลับมาเพื่อจุดประสงค์นี้ ในวันที่ 23 มิถุนายน ค.ศ. 1944 ได้เริ่มการขนส่งชาวยิวจากโลดซ์เกตโตมายังค่ายเชลล์โน ซึ่งระบบการสังหารในค่ายยังคงเดิมทุกอย่าง กลางเดือนกรกฎาคมก็ได้มีการขนส่งชาวยิวจากเกตโตไปยังค่ายเอาชวิทซ์⁶⁹

ค่ายเอาชวิทซ์ 1 (Auschwitz I)

ต้นค.ศ. 1940 ฮิมเลอร์ได้ให้ความสนใจเมืองเอาชวิทซ์ และได้มีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่หน่วยเอสเอสออกสำรวจพื้นที่ทั้งหมดตามแนวชายแดน สำหรับก่อสร้างค่ายกักกันแห่งใหม่ เอริช ฟอน เดม บาช เซเลสกี (Erich von dem Bach-Zelewski) หัวหน้าสำนักงานใหญ่เอสเอสประจำภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ได้เสนอค่าย Sachsendanger ที่มีอยู่ก่อนแล้วว่ามีเหมาะสม ในขณะที่เจ้าหน้าที่เอสเอสอาวุโสคนอื่นก็มีคำแนะนำที่แตกต่างกันออกไป เจ้าหน้าที่เอสเอสผู้เชี่ยวชาญเองก็มีความกังวลต่อการกำหนดสถานที่ก่อสร้างในเมืองเอาชวิทซ์เช่นกัน เพราะสิ่งก่อสร้างและค่ายทหารได้ขรุขระผุพัง พื้นที่บริเวณโดยรอบก็เฉอะแฉะจากน้ำบนผิวดินและปลักตม ซึ่งอาจทำให้เจ็บป่วยจากไข้มาลาเรีย และยังมีปัญหาเกี่ยวกับน้ำบาดาลอีกด้วย อย่างไรก็ตามทางเบอร์ลินได้มีการส่งคณะกรรมการเข้ามาตรวจสอบพื้นที่อย่างละเอียดอีกครั้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจก่อสร้างในเดือนเมษายน ค.ศ. 1940 เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับค่ายกักกันได้สังเกตเห็นผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการสร้างค่ายในเมืองเอาชวิทซ์ กล่าวคือ มีความเหมาะสมในการใช้เป็นจุดเชื่อมต่อระบบการขนส่ง สามารถเดินทางเข้าถึงทุกส่วนของยุโรปได้โดยไม่ยาก และเมือง

⁶⁹ Shmuel Krakowski, "Chelmno" *Encyclopedia of the Holocaust : A- D*, edited by Israel Gutman (N.Y. : Macmillan Publishing Company, 1990) : 286.

เอาชวิทซ์เองก็มีสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการอยู่อาศัย เนื่องจากมีหนองน้ำอยู่เป็นจำนวนมากทำให้ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของความชื้นอยู่เสมอ และยังเลวร้ายลงเมื่อเข้าสู่ฤดูหนาว ดังนั้นจึงสามารถใช้ประโยชน์จากธรรมชาติเพื่อให้บรรลุดัตถประสงค์ในการทำลายล้างมนุษย์ได้อีกประการหนึ่ง⁷⁰

ด้วยเหตุผลดังกล่าวค่ายเอาชวิทซ์จึงได้ถูกสร้างขึ้นในวันที่ 27 เมษายน ค.ศ. 1940 ค่ายเอาชวิทซ์จึงเป็นค่ายกักกันแห่งที่ 7 ของรัฐบาลนาซี โดยมีรูดอล์ฟ โฮส (Rudolf Höss ค.ศ. 1901 – 1947) เข้ารับตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการค่ายในวันที่ 4 พฤษภาคม ค.ศ. 1940 และเขายังเป็นผู้ริเริ่มคำขวัญที่ว่า “การทำงานนำมาซึ่งอิสรภาพ” (Arbeit Macht Frei : Work Makes You Free) ซึ่งปรากฏอยู่เหนือประตูทางเข้าค่าย สำหรับนักโทษแล้วคำขวัญดังกล่าวเป็นเพียงการเสียดสี เพราะการทำงานในค่ายกักกันของนาซีมีความหมายถึงการถูกใช้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์การก่อกวน การถูกทำร้าย ฆาตกรรม และความตาย⁷¹

โฮสในฐานะผู้บัญชาการมีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องความปลอดภัยภายในค่าย เขาจึงเป็นหัวหน้าของหน่วยรักษาความปลอดภัยเอสเอสด้วย และมีอำนาจในการจัดการเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในค่ายทั้งหมด การบริหารงานของบุคลากรภายในค่ายถูกแบ่งออกเป็น 6 แผนกประกอบไปด้วย แผนกแรก คือ สำนักงานผู้บัญชาการค่าย ดำเนินงานโดยผู้ช่วยหรือนายทหารคนสนิทของผู้บัญชาการ มีหน้าที่รับผิดชอบการทำงานของเจ้าหน้าที่หน่วยเอสเอส ติดต่อสื่อสารและเตรียมอาวุธให้กับกองทัพ แผนกที่สอง เป็นแผนกการเมืองสำหรับตัวแทนของเจ้าหน้าที่เกสตาโป ตำรวจลับ และคริปโป (Kripo) ตำรวจปราบอาชญากรรมที่อยู่ภายในค่ายอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของเกสตาโปท้องถิ่น หรือขึ้นตรงต่อสำนักงานกลางความมั่นคงแห่งจักรวรรดิไรค์ ก่อตั้งขึ้นในช่วงเริ่มต้นของสงครามทำหน้าที่ในการสอบสวน หรือไต่สวนนักโทษ แผนกที่สาม เป็นที่รวมการดำเนินงานของหน่วยงานคุ้มกันอารักขา ทำหน้าที่คุ้มครองเจ้าหน้าที่ระดับสูงภายในค่าย แผนกที่สี่ กองอำนาจการ แผนกที่ห้า นายแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ และแผนกสุดท้าย ศูนย์ฝึกรบและ

⁷⁰ Yahil, *The Holocaust : The Fate of European Jewry*, 364.

⁷¹ Sybille Steinbacher, *Auschwitz : A History* (New York : The Penguin Group, 2005), 26.

กองสวัสดิการกองกำลังเอสเอส สำนักงานกลางบริหารเอสเอสเป็นส่วนหนึ่งของกองทหารรักษาการณ์ แต่ไม่รวมเข้ากับการบริหารจัดการภายในค่าย

ในปลายปีค.ศ. 1940 มีการตัดสินใจที่จะสร้างสิ่งก่อสร้างทั่วไปขึ้นในพื้นที่ เช่น เขตอุตสาหกรรม โรงงาน โรงนอน ร้านค้า บ้านพักเจ้าหน้าที่หน่วยเอสเอส และเขตพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งทั้งหมดถูกเพิ่มเข้าไปเป็นส่วนประกอบของค่าย ขอบเขตของพื้นที่ที่ขยายออกไปทำให้เจ้าหน้าที่เอสเอสได้ครอบครองในส่วนของหมู่บ้าน ป่า บ่อน้ำ และพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด โดยสถานที่เหล่านี้ถูกเรียกว่า “SS Zone of Interest” ซึ่งถูกจัดให้เป็นเขตรักษาความปลอดภัย ครอบคลุมเนื้อที่ประมาณ 40 ตารางกิโลเมตร มีที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูก 15,000 ไร่ ต่อมาได้กลายสภาพมาเป็นฟาร์มขนาดใหญ่มีนักโทษถูกส่งเข้ามาทำงานที่นี่ประมาณ 10,000 คนซึ่งส่วนมากเป็นผู้หญิง และยังเป็นสถานียกพลทางรถไฟเพื่อช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกต่อชาวนาเยอรมันที่มาตั้งถิ่นฐานในเมืองเอาชวิทซ์และได้หมายต่าที่นาที่ยึดมาจากชาวโปแลนด์ มีการปิดป่าเดือนล้อมรอบทั้งพื้นที่กำแพงคอนกรีต หอสั่งเกตการณ์ และรั้วลวดหนามไฟฟ้า⁷²

ภาพที่ 5 ค่ายเอาชวิทซ์ 1

ที่มา : 20th century.com, The Entrance Sign That States "Arbeit Macht Frei", accessed 20 February 2013, available from <http://urania-josegalisifilho.blogspot.com/2012/04/auschwitz-ad-infinitum-discussion-with.html>

⁷² Sybille Steinbacher, *Auschwitz :A History* ,27.

นักโทษที่ค่ายเอาชวิทซ์ 1

ในวันที่ 14 มิถุนายน ค.ศ. 1940 ค่ายเอาชวิทซ์เปิดทำการในฐานะค่ายกักกันหรือค่ายที่ใช้ในการขนส่งนักโทษ (Transit Camp) นักโทษที่เดินทางเข้ามาจำนวนมากจะถูกแบ่งกลุ่ม โดยการจับแยกออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ และนำมารวมกันใหม่อีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นจึงทำการขนส่งนักโทษไปยังค่ายกักกันอื่น ๆ หลังจากนั้นไม่นานค่ายเอาชวิทซ์ได้กลายมาเป็นค่ายกักกันแบบถาวร ในวันประกาศจัดตั้งมีนักโทษชาวโปแลนด์จำนวน 728 คนถูกส่งมายังค่าย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กนักเรียนและทหาร การขนส่งนักโทษครั้งใหญ่เกิดขึ้นในเดือนสิงหาคม และกันยายน ค.ศ. 1940 นักโทษจากกรุงวอร์ซอจำนวน 1,666 คน และ 1,705 คน ถูกส่งตัวมายังค่ายเอาชวิทซ์ ซึ่งเกือบทั้งหมดถูกใช้ไปในการก่อสร้างค่าย⁷³ ต่อมาประชากรจำนวนมากถูกส่งตัวมาสังหารในค่ายเอาชวิทซ์ แต่ในระยะแรกนั้นค่ายก็ยังไม่ได้เป็นศูนย์กลางในการสังหาร วัตถุประสงค์แรกของการเปิดใช้ค่ายเพื่อไว้สำหรับกักขังนักโทษทางการเมืองชาวโปแลนด์ ดังนั้นนักโทษส่วนใหญ่ภายในค่ายจึงไม่ใช่ชาวยิวจนกระทั่งกลางค.ศ. 1942 มีนักโทษชาวยิวเพิ่มมากขึ้นและส่วนใหญ่เป็นนักโทษทางการเมือง แต่ก็ยังนับว่าจำนวนชาวยิวยังมีน้อยมากหากเทียบกับจำนวนนักโทษอื่นในค่าย และเนื่องจากในช่วงระยะเวลาดังกล่าวยังไม่มียุทธศาสตร์ในการสังหารนักโทษอย่างเป็นทางการเสียชีวิตของนักโทษส่วนใหญ่จึงมีสาเหตุมาจากความอดอยากหิวโหย การทำงานที่มากเกินไป การถูกเขี่ยหินทำร้าย การถูกจับแขวนคอ และการถูกยิง

ในการระบุและแยกประเภทนักโทษในค่ายได้มีการใช้แถบสีป้ายสามเหลี่ยมที่เรียกว่า Winkiel เข็มติดไว้บนเสื้อของนักโทษ โดยใช้สีเป็นตัวกำหนด แถบสามเหลี่ยมสีแดงสำหรับนักโทษทางการเมือง แถบสามเหลี่ยมสีเขียวคือพวกอาชญากร แถบสามเหลี่ยมสีดำคือกลุ่มคนเร่ร่อนที่ถูกส่งมายังค่าย รวมไปถึงชาวยิปซี แถบสามเหลี่ยมสีชมพูสำหรับพวกกรักร่วมเพศและผู้ทำผิดกฎหมายโดยการล่วงละเมิดทางเพศ และแถบสามเหลี่ยมสีเหลืองสำหรับชาวยิวนอกจากนี้ยังได้มีการนำตัวอักษรและตัวเลขมาใช้ในการแบ่งแยกประเภทเช่นเดียวกัน โดยตัวอักษรถูกนำมาใช้ ในการระบุสัญชาติ ยกตัวอย่างเช่น ตัวอักษร “P” หมายถึงชาวโปแลนด์ ยกเว้นตัวอักษร “E” ที่ใช้สำหรับนักโทษ ที่ถูกจับกุมได้ในขณะที่หลบหนีจากการถูกใช้แรงงาน

⁷³ Steinbacher, *Auschwitz :A History*, 29.

สำหรับชาวยิวนั้นเสื้อผ้าจะถูกติดด้วยสัญลักษณ์ดาวเดวิด และมีแถบสามเหลี่ยมที่มีสีแตกต่างกันติดอยู่เหนือสามเหลี่ยมสีเหลืองอันแรก ในกลางค.ศ. 1944 ได้มีการใช้แถบยาวสี่เหลี่ยมแทนที่ดาวเดวิดติดอยู่เหนือแถบสามเหลี่ยม⁷⁴ อย่างไรก็ตามทั้งแถบสี่สามเหลี่ยมและตัวอักษรเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงการจัดหมวดหมู่และการแยกประเภทของนักโทษ แต่สัญลักษณ์ที่ใช้ในการระบุตัวบุคคลจะใช้การสักตัวเลข รอยสักสามารถทำให้ชีวิตนักโทษที่ถูกขับออกจากรายชื่อนี้ได้ และง่ายต่อการตรวจสอบในกรณีที่เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลนักโทษผิด โดยตัวเลขจะถูกสักลงบนแขนซ้ายของนักโทษหลังจากเดินทางมาถึงค่ายเอาชวิทซ์ นักโทษที่ถูกส่งมาในรถเที่ยวเดียวกันส่วนใหญ่จะถูกสักเรียงตามตัวอักษร กล่าวคือ พวกเขาจะถูกสั่งให้เข้าแถวเรียงหนึ่งโดยจัดลำดับเรียงตามตัวอักษรนำหน้าชื่อตัว แต่นักโทษชาวยิวจะถูกสักสัญลักษณ์รูปสามเหลี่ยมเพิ่มเติมเข้าไปใต้ตัวเลข ตัวเลขที่มีจำนวนมากหรือจำนวนน้อยก็มีความสำคัญเช่นกัน นักโทษที่มีรอยสักเป็นตัวเลขจำนวนน้อยหมายถึงพวกเขาถูกส่งตัวมายังค่ายตั้งแต่ช่วงแรกเริ่ม และยังสามารถมีชีวิตอยู่รอดได้ รอยสักเหล่านี้เปรียบเสมือนตราประทับที่จะติดอยู่บนแขนซ้ายของนักโทษไปชั่วชีวิต⁷⁵

ภาพที่ 6 ตัวอย่างรอยสักตัวเลขของนักโทษ

ที่มา : Wikipedia Encyclopedia, **Identification in Nazi camps**, accessed 20 February 2013, available from http://en.wikipedia.org/wiki/Identification_in_Nazi_camps

⁷⁴Robert Jay Lifton, **The Nazi Doctor: Medical Killing and the Psychology of Genocide** (New York :, Basic Book Inc, Publisher, 1986), 153.

⁷⁵ Primo Levi, **Survival in Auschwitz** translated by Stuart Woolf (New York : Collier-Macmillan Ltd. 1996), 23.

สภาพความเป็นอยู่ของนักโทษภายในค่ายย่ำแย่มาก พวกเขาต้องนอนเบียดเสียดแออัดกัน ในช่วงแรกมีเพียงกระสอบที่ขัดฟางข้าววางบนพื้นสำหรับนอนเท่านั้น มีบ่อน้ำสองบ่อสำหรับนักโทษจำนวนหลายพันคนในการใช้ชำระล้าง และสุขาที่สร้างขึ้นจากการขุดคูเพียงหนึ่งแห่งในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1941 จึงมีการสร้างห้องสุขา และห้องอาบน้ำสำหรับนักโทษเพิ่มขึ้นอย่างละ 1 ห้อง หลังจากนั้นได้มีการสร้างเตียงไม้ 2 ชั้น โดยนักโทษ 6 คนหรือมากกว่าต้องใช้นอนร่วมกัน ทั้ง ๆ ที่ออกแบบมาสำหรับ 3 คน ตอนเช้านักโทษจะได้รับชา หรือกาแฟคนละถ้วย มือกลางวันเป็นซูปผัก เช่น หัวไชเท้า มันฝรั่ง หรือข้าวฟ่าง แต่ไม่มีเนื้อสัตว์ ส่วนมือเย็น นักโทษจะได้รับขนมปังซึ่งเก่าและแห้ง และมักขึ้นราอยู่เสมอ อาหารวนเวียนอย่างนี้ไปทุกเช้า การขาดอาหารที่มีคุณภาพและกินไม่เต็มอิ่มในแต่ละมือได้นำมาซึ่งความอ่อนแอ และความเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานอย่างถึงที่สุด และความเจ็บป่วย

นักโทษในค่ายทุกคนยังต้องเผชิญกับความกดดันหลายอย่างภายใต้เงื้อมมือของเหล่า เอสเอส ปัญหาความแตกต่างในเรื่องของชาติกำเนิด การเมือง และศาสนา ยังทำให้นักโทษในค่ายซึ่งไม่ใช่เฉพาะในค่ายเอาชวิทซ์เท่านั้น ยังรวมถึงนักโทษในค่ายกักกันอื่น ๆ ได้คิดจะรวมกลุ่มจัดตั้งสังคมนักโทษขึ้นมาให้มีลักษณะเป็นชุมชน โดยแต่ละกลุ่มชุมชนจะทำการแข่งกันกันเสมอ ทั้งนี้เพราะต้องการเป็นนักโทษที่มีตำแหน่งสูง เช่น ธุรการ โรงนอน (Barrack – Room Oderlies) เสมียน (Block Clerks) คาโป (Kapo) เพราะจะได้สิทธิทำหน้าที่ดูแลนักโทษภายในค่าย ซึ่งนักโทษเรียกว่าการปกครองตนเอง (Self – Administration) เป็นระบบที่หน่วยเอสเอสให้การสนับสนุน และกำหนดขอบเขตอำนาจได้ตามอำเภอใจ ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างนักโทษมากยิ่งขึ้น นักโทษที่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวและมีเชื้อสายอารยันจะถูกเรียกว่าเป็นนักโทษชั้นสูงของค่าย (The Camp Elite) งานของพวกเขา คือ คอยจับตาดูการรวมกลุ่มของนักโทษ และในสิ่งที่หน่วยเอสเอสสนใจ เพื่อแลกกับสิทธิหลายอย่าง เช่น ไม่โดนคุกคาม หรือทำร้าย ได้ที่พักอาศัยและอาหารที่ดีกว่าคนอื่น⁷⁶

ในค่ายจะมีการจ้างคนงานจากภายนอกมาทำงานในหน้าที่ช่างปูน ช่างประกอบชิ้นส่วนคนขับรถเกี่ยดิน และหัวหน้าคนงาน ซึ่งพวกเขาจะถูกแยกแยะออกจากกลุ่มนักโทษทั่วไปโดยใช้

⁷⁶ Steinbacher, *Auschwitz :A History*, 34 – 36.

เอกสารพิเศษ สวมปลอกแขนสีเขียวมีชื่อบริษัทที่พวกเขาสังกัด และรหัสของพนักงานซึ่งในขณะนั้นมีจำนวนมากว่า 1,000 คนอยู่ในค่าย แรงงานเหล่านี้เป็นตัวกลางที่สำคัญที่สุดระหว่างนักโทษกับโลกภายนอก โดยนักโทษจะขอความช่วยเหลือจากพวกเขาให้ส่งจดหมายหรือติดต่อกับโลกภายนอกค่าย

ระหว่างค.ศ. 1943 – 1944 นักโทษสองในสามพยายามหลบหนีออกจากค่ายกักกัน โดยเฉพาะค่ายเอาชวิทซ์มีการหลบหนีมากกว่าค่ายอื่น ๆ และมากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ที่พยายามหลบหนีเป็นชาวโปแลนด์ ในช่วงปีดังกล่าวจำนวนผู้พยายามหลบหนีทั้งหมด 822 คนมีทุกเชื้อชาติ เป็นผู้ชายจำนวน 757 คน และผู้หญิงจำนวน 45 คน หลบหนีไปได้ 144 คน แต่ 327 คนถูกจับได้ และที่เหลือถูกยิงทิ้ง⁷⁷ ทุกครั้งที่มีนักโทษในค่ายหลบหนี นักโทษที่เหลือจะถูกเรียกตัวมาเข้าแถวเพื่อลงโทษ และกองกำลังตำรวจในเขตคาคโทวิทซ์ (Kattowitz) เริ่มตรวจสอบและค้นหา โดยการใช้ทรัพยากรบุคคลทั้งหมด ประกอบด้วยหน่วยเอสเอสเคลื่อนที่ ศูนย์ขมกลืน ต่อมาหน่วยรักษาความปลอดภัยจะจัดตั้งหลักหรือเสารอบ ๆ พื้นที่ค่ายโดยมีระยะห่างของหลักแต่ละหลักประมาณ 100 เมตร มีกองทหารประจำตำแหน่งดังกล่าวในเวลากลางคืน หากนักโทษถูกจับได้หลังแหกคุก จะรู้ชะตากรรมของตนเองได้ว่าต้องถูกฆ่า

แม้ว่าการลงโทษจะรุนแรง แต่นักโทษในค่ายก็ยังคาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือจากพลเมืองชาวโปแลนด์จากการถูกขังให้ไปสำรวจ ทำไร่ไถ และบริหารจัดการแหล่งน้ำ พวกเขาหวังว่าพลเมืองเหล่านั้นจะให้ขนมปัง ยารักษาโรค เงิน เสื้อผ้า และหนังสือพิมพ์ นอกจากนี้มีการลักลอบนำข้อความหรือจดหมายเข้าไปในค่ายอย่างลับ ๆ จำนวนมากด้วย ซึ่งถึงแม้หน่วยเอสเอสจะน่ากลัว แต่ก็ยังมีการจัดตั้งและพัฒนาองค์กรต่อต้านภายในค่ายโดยผู้ที่ให้การสนับสนุนเป็นกลุ่มแรก คือ นักโทษที่เป็นนักสังคมนิยมและชาตินิยม ซึ่งร่วมกันในการจัดตั้งองค์กรให้มีเอกภาพ

ในต้นค.ศ. 1942 การเคลื่อนไหวต่อต้านภายในค่ายแบ่งออกเป็นหลายกลุ่มเชื้อชาติและศาสนา โดยส่วนมากผู้นำคือ นักโทษที่เป็นนักสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์ ส่วนนักโทษชาวฝรั่งเศส ชาวยูโกสลาเวีย ชาวออสเตรีย ชาวรัสเซีย ชาวเชค และชาวยิวจะมีกลุ่มของตนเองในค่ายแต่ในไม่ช้า

⁷⁷ Steinbacher, *Auschwitz : A History*, 36 – 37.

ก็มักหาทางร่วมมือกับกลุ่มอื่นโดยรวมอยู่ใต้การนำของ “กลุ่มต่อสู้เอาชวิทซ์” (Combat Group Auschwitz) กลุ่มต่อสู้ดังกล่าวจะเข้ายึดครองสถานที่สำคัญต่าง ๆ ในค่ายอย่างค่อยเป็นค่อยไปโดยแทรกซึมเข้าไปในสำนักงานผู้บัญชาการและฝ่ายการเมือง สำนักงานจัดหาแรงงาน และห้องพยาบาล การช่วยเหลือตัวเองจึงพัฒนาขึ้นหลากหลายรูปแบบ มีการนำวิธีการก่อวินาศกรรมมาใช้เป็นครั้งแรก⁷⁸

แผนการมาดากัสการ์(Madagascar Plan)

นับตั้งแต่มีการเริ่มต้นการดำเนินโครงการในโปแลนด์ ฮิมเลอร์เองได้เร่งดำเนินการตามแผนการทางเชื้อชาติ และเขายังเป็นผู้ควบคุมแผนงานในการแลกเปลี่ยนประชากร และการเนรเทศชาวยิว โดยคาดหวังว่าในช่วงฤดูร้อน ค.ศ. 1940 ชาวยิวจำนวนมากจะถูกอพยพไปยังดินแดนโพ้นทะเล ซึ่งแนวความคิดนี้นำไปสู่แผนการที่เรียกว่าแผนการมาดากัสการ์ โดยมีจุดประสงค์ที่จะเนรเทศชาวยิวในยุโรปไปยังหมู่เกาะทางตะวันออกของแอฟริกา โดยในค.ศ. 1938 คาร์ล ออดอล์ฟ ไอชมันน์(Karl Adolf Eichman) หัวหน้าสำนักงานอพยพชาวยิวได้รับคำสั่งให้ลองพิจารณาถึงแนวคิดดังกล่าว เมื่อฝรั่งเศสพ่ายแพ้ต่อเยอรมนีในยุทธการที่ฝรั่งเศส (Battle of France)⁷⁹ ในเดือนมิถุนายนค.ศ.1940 รัฐบาลฝรั่งเศสยอมให้ฝรั่งเศสตอนเหนือกรุงปารีส รวมทั้งดินแดนตลอดชายแดนฝรั่งเศสกับเบลเยียม สวิตเซอร์แลนด์ และมหาสมุทรแอตแลนติกทั้งหมดอยู่ภายใต้การยึดครองของเยอรมนี ชัยชนะต่อฝรั่งเศสทำให้เยอรมนีนำโครงการการจัดตั้งถิ่นฐานชาวยิวในแอฟริกาหรือแผนการมาดากัสการ์มาพิจารณาทบทวนอีกครั้งหนึ่ง

สำนักงานกลางความมั่นคงแห่งจักรวรรดิไรค์จึงได้เริ่มต้นที่จะวางแผนงานดังกล่าว โดยได้รับความเห็นชอบจากฮิตเลอร์เดือนสิงหาคม ค.ศ. 1940 ไอชมันน์ได้เสนอบันทึกความทรงจำจำนวน 14 หน้าอธิบายถึงเกาะและเสนอความคิดเห็นในการอพยพชาวยิวจำนวน 4 ล้านคนออกจากจักรวรรดิไรค์ เพื่อไปตั้งถิ่นฐานยังเกาะมาดากัสการ์ โดยชาวยิวเหล่านั้นต้องไปอาศัยอยู่ในเขตโต

⁷⁸ Steinbacher, *Auschwitz : A History*, 39-40.

⁷⁹ เป็นการรบตามแผนบุกโจมตีสายฟ้าแลบของเยอรมนีเข้าไปในดินแดนของฝรั่งเศส กองทัพเยอรมันมีชัยชนะอย่างรวดเร็ว สามารถยึดครองดินแดนส่วนใหญ่ของประเทศฝรั่งเศสรวมทั้งกรุงปารีสไว้ได้ ดินแดนส่วนที่เหลืออยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลฝรั่งเศสที่ร่วมมือกับเยอรมนี มีวีชี (Vichy) เป็นเมืองหลวง ขณะที่กองกำลังทหารและพลเรือนจำนวนหนึ่งได้จัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นอยู่ที่ประเทศอังกฤษเพื่อต่อต้านอำนาจเยอรมนี (ดู สุจิตรา วุฒิสถียร “France, Battle of : ยุทธการที่ฝรั่งเศส” สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป อักษร E-G. 3(2543):181-185.

ภายใต้การควบคุมดูแลของตำรวจรักษาความปลอดภัย อย่างไรก็ตามแผนการมาดากัสการ์ถูกล้มเลิกไปในที่สุด เพราะต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก และใช้เวลาในการอพยพที่ยาวนาน ไม่คุ้มกับการลงทุน อีกทั้งอาจมีอุปสรรคในการอพยพ เพราะเส้นทางการเดินเรืออยู่ในเขตอิทธิพลของอังกฤษ ในปีเดียวกันเยอรมนีล้มเหลวในยุทธการที่เกาะอังกฤษ (Battle of Britain)⁸⁰ ทำให้ฮิตเลอร์ตัดสินใจเปิดแนวรบด้านตะวันออกในค.ศ. 1941 เพราะเกรงว่าสหภาพโซเวียตจะเข้ายึดครองคาบสมุทรบอลข่าน ทั้งเป็นการดำเนินนโยบายตามแผนการขยายดินแดนไปทางตะวันออกของพรรคนาซี เยอรมนีจึงใช้แผนปฏิบัติการบาร์บารอสซา (Operation Barbarossa)⁸¹ บุกสหภาพโซเวียต

ปฏิบัติการบาร์บารอสซา

ปฏิบัติการบาร์บารอสซาเป็นชื่อรหัสสำหรับแผนการบุกสหภาพโซเวียตของนาซีเยอรมนีระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ปฏิบัติการดังกล่าวเริ่มต้นขึ้นในวันที่ 22 มิถุนายน ค.ศ. 1941 ชื่อปฏิบัติการบาร์บารอสซาถูกตั้งชื่อตามพระนามของจักรพรรดิฟรีดริช บาร์บารอสซา แห่งจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ ผู้นำสงครามครูเสดครั้งที่สาม วัตถุประสงค์ของปฏิบัติการนี้ คือ การพิชิตสหภาพโซเวียตทางภาคพื้นยุโรปทั้งหมด ปฏิบัติการบาร์บารอสซาไม่ประสบความสำเร็จอย่างที่ฮิตเลอร์คาดหวังไว้ ในทางยุทธวิธีแล้ว กองทัพเยอรมันก่อให้เกิดความเสียหายใหญ่หลวงต่อสหภาพโซเวียต โดยการยึดครองพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญของประเทศเอาไว้ อย่างไรก็ตาม ไม่นานหลังจากปฏิบัติการบาร์บารอสซา กองทัพเยอรมันไม่อาจเป็นฝ่ายบุกในแนวรบด้านตะวันออกอีกต่อไปและหลังจากนั้นก็ประสบความพ่ายแพ้

ชัยชนะที่ได้ในยุโรปตะวันตกทำให้ฮิตเลอร์ได้คาดหวังผลประโยชน์หลายประการที่จะได้หลังจากการเอาชนะสหภาพโซเวียต เมื่อสหภาพโซเวียตพ่ายแพ้แล้ว จะทำให้สามารถปลด

⁸⁰ เป็นการรบทางอากาศระหว่างกองทัพอากาศเยอรมัน (Luftwaffe) กับกองทัพอากาศอังกฤษ (British Royal Air Force) ในสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นการรบที่เยอรมนีมุ่งใช้กำลังกองทัพอากาศเพียงอย่างเดียวเพื่อจู่โจมอังกฤษแบบสายฟ้าแลบ มุ่งผลให้อังกฤษยอมแพ้อย่างรวดเร็ว แต่กองทัพอังกฤษสามารถป้องกันไม่ให้เยอรมนียึดครองอังกฤษได้ ทำให้เยอรมนีพลาดพลังและเสียหายอย่างหนักเป็นครั้งแรกในสงคราม (ดู สุจิตรา วุฒิสวัสดิ์ “Britain, Battle of (1940) : ยุทธการที่เกาะอังกฤษ (พ.ศ.2483)” สารานุกรมประวัติศาสตร์สากล สมัยใหม่ : ยุโรป อักษร A-B. 1 (2543), 268-272.

⁸¹ ดู สมใจ ไพโรจน์ธีระรัชต์ “Barbarossa ; Operation Barbarossa : บาร์บารอสซา, แผนปฏิบัติการบาร์บารอสซา” สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป เล่ม 1 อักษร A-B. พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน , 2543), 134-135.

ประจําการทหารส่วนใหญ่ในกองทัพเพื่อนําไปแก้ปัญหาการขาดแรงงานของเยอรมนีในขณะนั้น เนื่องจากเมื่อการรบสำคัญสิ้นสุดลงแล้ว จึงไม่ต้องการทหารจำนวนมากอีกต่อไป ยูเครนจะกลายเป็นแหล่งอาหารราคาถูกที่อุดมสมบูรณ์ให้กับชาวเยอรมัน เนื่องจากมีความเหมาะสมต่อการทำการเกษตร สหภาพโซเวียตมีประชากรมากมายเป็นแหล่งแรงงานทาสราคาถูกซึ่งจะช่วยเพิ่มความมั่นคงทางภูมิยุทธศาสตร์ให้กับประเทศเยอรมนีอย่างมาก และสามารถเข้าถึงแหล่งน้ำมัน เพื่อตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจได้โดยแผนการรุกรานถูกกำหนดให้มีขึ้นในวันที่ 15 พฤษภาคม ค.ศ. 1941 กองทัพเยอรมนีได้บุกเข้าโจมตีสหภาพโซเวียตในวันที่ 22 มิถุนายน ค.ศ. 1941 และมีชัยชนะอย่างรวดเร็วในระยะแรก แต่เมื่อฤดูหนาวมาถึงสถานการณ์รบก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามการบุกโจมตีสหภาพโซเวียตในครั้งนี้ นับเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญของนโยบายแก้ปัญหายิวด้วย รัฐบาลนาซีสั่งการให้หน่วยสังหารพิเศษเอสเอส (Special Killing Squads of the SS) ติดตามกองทัพเยอรมันเข้าไปในสหภาพโซเวียตโดยแบ่งเป็น 4 กลุ่มเข้าปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละพื้นที่ ดังนี้

หน่วยสังหารพิเศษกลุ่มเอ ประจําการในรัฐบอลติก (Baltic States) หน่วยสังหารพิเศษกลุ่มดี ในเบสซาราเบีย (Bessarabia) และยูเครนทางตอนใต้ อีกทั้งยังทำหน้าที่ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยต่าง ๆ ด้วย ส่วนหน่วยสังหารพิเศษบี และซีรับผิดชอบพื้นที่ในตอนกลาง กระบวนการในการกวาดล้างในหลาย ๆ เมืองที่มีขนาดเล็ก ชาวยิวทั้งหมดจะถูกสังหารโดยทันที ส่วนชาวเมืองท้องถิ่นที่ให้ความร่วมมือจะถูกนำมาเสริมกำลังทางทหารในฐานะกองหนุน ขณะที่ภายในเมืองขนาดใหญ่จะมีการคัดแยกคนแก่ คนเจ็บ หรือผู้ที่อ่อนแอออก เพื่อให้เหลือแต่คนหนุ่มสาวที่มีมีสุขภาพแข็งแรง และเหมาะสมที่จะนำไปใช้แรงงานส่วนวิธีการในการสังหารเหยื่อจะถูกสั่งให้ขุดหลุมหรือสนามเพลาะขนาดใหญ่แล้วให้ยื่นเรียงหน้ากระดานที่ปากหลุมก่อนจะถูกยิงด้วยปืนโดยศพจะตกลงไปทับถมกันอยู่ในหลุม การสังหารหมู่ที่นองเลือดที่สุดเกิดขึ้นที่เมืองเคียฟ (Kiev) ในช่วงปลายเดือนกันยายน ค.ศ. 1941

ในช่วงแรกของการทำสงครามการปฏิบัติต่อเชลยสงครามชาวโซเวียต (POWs) ของนาซีนั้น ไม่ใช่เพียงเป็นเชื้อชาติที่ไร้ค่าเท่านั้น แต่ยังปฏิบัติในฐานะที่เป็นศัตรูคนสำคัญด้วย และรัฐบาลนาซียังอ้างว่าตนไม่ได้มีพันธะในการปฏิบัติต่อเชลยสงครามอย่างมีมนุษยธรรม เพราะสหภาพโซเวียตเองไม่ได้ลงนามในอนุสัญญาเจนีวา ว่าด้วยเรื่องนักโทษสงคราม ซึ่งเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ ดังนั้น ผู้ที่อยู่ภายใต้กฎหมายนี้เท่านั้นถึงจะได้รับการคุ้มครอง เชลยสงครามโซเวียตเป็นเหยื่อรายแรกของนโยบายความอดอยาก (Policy of Mass Starvation) ในดินแดนตะวันออก ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1941 กองทัพเยอรมันตั้งค่ายกักตักส่วนอาหารเพียง 2,200 แคลอรีต่อวันสำหรับการทำงาน

ซึ่งไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพในระยะยาว แต่ในทางปฏิบัตินักโทษส่วนใหญ่ได้รับน้อยกว่า การปันส่วนอย่างเป็นทางการที่กำหนดไว้ โดยนักโทษโซเวียตได้รับจากการปันส่วนมากที่สุดเพียง 700 แคลอรีต่อวัน ภายในไม่กี่สัปดาห์ มีนักโทษจำนวนมากต้องตายลงเพราะความอดอยาก ความทุกข์ทรมานจากการขาดสารอาหารและหิวโหยทำให้นักโทษหลายคนพยายามที่จะบรรเทา ความหิวด้วยการกินหญ้าและใบไม้ นอกจากนี้ยังมีการทำข้อกำหนดเล็กน้อยเกี่ยวกับที่พักอาศัย ของนักโทษ โดยทหารเยอรมันสร้างค่ายพักชั่วคราวให้ แต่ก็ขาดแคลนทั้งอาหารและเสื้อผ้า มีอยู่ หลายครั้งที่นักโทษต้องขุดหลุมลงไปใต้ดินเพื่อใช้เป็นที่กำบังจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ในช่วงปลายค.ศ.1941 ได้เกิดโรคระบาดขึ้นได้แก่โรคไทฟอยด์และบิด ซึ่งได้กลายมาเป็นสาเหตุ หลักของการเสียชีวิตอีกประการหนึ่ง ในเดือนตุลาคมแค่เดือนเดียวมีนักโทษเสียชีวิตเฉลี่ยวันละ ประมาณ 5,000 คน ในช่วงต้นฤดูหนาวการเสียชีวิตเป็นไปอย่างรวดเร็วขึ้น เพราะไม่มีเครื่อง ป้องกันจากความหนาว

เชลยศึกในค่ายของเยอรมันส่วนใหญ่จะถูกส่งไปขุดสนามเพลาะ หลุมหลบภัย หรือ เพาะปลูกในเขตการยึดครองของนาซีในยุโรปตะวันออก ระหว่างทางมีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต ลงเป็นจำนวนมาก นักโทษส่วนใหญ่ต้องเดินเท้าเป็นระยะทางหลายร้อยกิโลเมตร ใครที่แสดง อาการเหนื่อยหรืออ่อนเพลียจะถูกยิงทันที ผู้เสียชีวิตที่มีจำนวนมากนั้นไม่ได้ตายลงเพราะ สภาพแวดล้อมที่โหดร้ายในค่ายเพียงอย่างเดียว แต่รวมไปถึงการสังหารหมู่ด้วยการยิงทิ้งของ นายทหารเยอรมันอีกด้วย อย่างไรก็ตามจะไม่มี การสังหารนักโทษในค่ายของเชลยสงคราม ยกเว้น แต่กรณีผู้ที่ต้องการจะหลบหนีจะถูกยิงทิ้งทันทีโดยไม่มี การเตือน สำหรับการสังหารนักโทษเหล่านี้ จะถูกส่งตัวไปยังพื้นที่ที่มีการเตรียมไว้แล้วทิ้ง

ในช่วง 5 สัปดาห์แรกของแผนการบาร์บารอสซามีชาวยิวถูกสังหารเป็นจำนวนมาก กล่าวคือ ตั้งแต่วันที่ 22 มิถุนายน – 31 ธันวาคม ค.ศ.1941 หน่วยสังหารพิเศษได้ฆ่าชาวยิวไปถึง 439,826 คน และในปีค.ศ.1942 การกวาดล้างครั้งที่ 2 ได้เริ่มต้นขึ้นและชาวยิวได้ถูกสังหารเพิ่มอีกประมาณ 400,000 คน ในช่วงปลายปีค.ศ.1942 ชาวยิวเชื้อสายยิวถูกสังหารไปกว่า 1 ล้านคน อย่างไรก็ตามแม้หน่วยสังหารจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ปัญหาที่ตามมาก็คือ การสังหารหมู่ด้วยการยิงนั้น มีราคาแพง และยังสร้างความกดดันทางอารมณ์ให้แก่ผู้สังหารด้วย⁸² ในช่วงปลายปี 1941 ผู้บัญชาการหน่วยสังหารพิเศษก็ประสบความสำเร็จในการเริ่มสังหารหมู่ด้วยการใช้รถแก๊ส (gassing van) และเริ่มให้มีการสร้างห้องรมแก๊สขึ้นในค่ายสังหาร โดยค่ายเชลล์โม (Chelmno) ใน

⁸² Roderick Stackelberg, **Hitler's Germany** (London : Palgrave Macmillan, 1999), 225.

เมืองโลดซ์ที่สร้างขึ้นในค.ศ.1941 เป็นค่ายแรกในโปแลนด์ที่เริ่มมีการสังหารด้วยแก๊ส โดยเริ่มต้นใช้แก๊สสังหารในปีค.ศ.1942

การประชุมที่วันน์เซและการแก้ปัญหาชาวยิวครั้งสุดท้าย (Wannsee Conference and the Final Solution)

หลังจากที่ได้เริ่มให้มีการรมด้วยแก๊สเพียงหกสัปดาห์ สมาชิกพรรคที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาชาวยิวได้มาประชุมกัน เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างราบรื่น ที่สำนักงานใหญ่ตำรวจลับในกรุงเบอร์ลิน ตามกำหนดการเดิมคือวันที่ 8 ธันวาคม ค.ศ.1941 แต่เหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดก็เกิดขึ้น เมื่อญี่ปุ่นโจมตีเพิร์ล ฮาร์เบอร์ (Pearl Harbor) ในวันที่ 7 ธันวาคม ค.ศ.1941 ส่งผลให้สหรัฐอเมริกาเข้าสู่สงคราม ทำให้การประชุมต้องเลื่อนออกไป จนกระทั่งมีการกำหนดให้มีการประชุมใหม่อีกครั้งในวันที่ 20 มกราคม ค.ศ.1942 ที่คฤหาสน์ชานกรุงเบอร์ลินบริเวณทะเลสาบโกรสเซอร์วันน์เซ (Grosser-Wannsee) ส่วนวัตถุประสงค์ของการประชุมมีขึ้นเพื่อหาบทสรุปของการแก้ปัญหาชาวยิว และจัดขึ้นเพื่อการเตรียมความพร้อมสำหรับมาตรการที่รุนแรงขึ้นไปอีก โดยให้ความร่วมมือในการดำเนินนโยบายที่เป็นเอกภาพและคำว่า “ การแก้ปัญหาครั้งสุดท้าย” ก็เป็นชื่อรหัสที่ใช้เรียกเพื่อความเป็นระบบและเป็นแบบแผน⁸³ โดยตั้งใจที่จะใช้เป็นแผนงานในการกวาดล้างชาวยิวทั่วยุโรป ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบไปด้วยผู้นำระดับสูงจากกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ผู้นำหน่วยเอสเอส เจ้าหน้าที่จากสำนักงานกลางความมั่นคงแห่งจักรวรรดิไรค์ รวมไปถึงตัวแทนจากเขตยึดครองยุโรป ตะวันออกของนาซีเปิดการประชุมด้วยการประกาศแต่งตั้ง เกอริง เป็นผู้มีอำนาจเต็มที่ในการแก้ปัญหาชาวยิวครั้งสุดท้าย⁸⁴ และอธิบายถึงขอบเขตของการดำเนินงาน อ돌ฟ์ ไฮน์มันน์ ซึ่งตอนนี้อยู่ตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการสำนักงานเชื้อชาติและการตั้งถิ่นฐานใหม่ (Race and Resettlement Office) ซึ่งเป็นหน่วยงานใหม่ของสำนักงานกลางความมั่นคง เป็นคนดูแลและรายงานเรื่องสถิติ ซึ่งก็รวมไปถึงชาวยิวทั้งหมดในยุโรปทั้งยุโรปตะวันตกและประเทศที่เป็นกลางด้วย รวมจำนวนกว่า 11 ล้านคน

⁸³ ดู สัญชัย สุวังบุตร, “การแก้ปัญหาชาวยิวครั้งสุดท้าย : นโยบายกวาดล้างชาวยิวทั่วยุโรป” วารสารราชบัณฑิตยสถาน 34 : 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2552) , 725-726.

⁸⁴ Roderick Stackelberg, *Hitler's Germany* (London : Palgrave Macmillan, 1999), 225.

หลังการประชุม ได้มีการสร้างค่ายสังหารใหม่ขึ้นอีกสามค่าย คือ เบลเซก (Belzec) สร้างขึ้นที่เมืองลูบลินในเดือนมีนาคม ค.ศ.1942 ค่ายโซบิบอร์ (Sobibor) สร้างขึ้นที่เมืองลูบลินในเดือนมีนาคมเช่นกัน และค่ายเตรบลิงกา (Treblinka) สร้างขึ้นในเดือนกรกฎาคม ค.ศ.1942 ซึ่งตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของวอร์ซอ ซึ่งในช่วงระหว่างเดือนมีนาคม ค.ศ. 1942 ถึงเดือนตุลาคม ค.ศ. 1943 ค่ายทั้งสามนี้ ได้สังหารชาวยิวไปเป็นจำนวนประมาณ 1.75 ล้านคน แต่ค่ายสังหารที่ใหญ่ที่สุดและเป็นที่ยึดกันดีคือ เอาชวิทซ์ (Auschwitz)

ค่ายเอาชวิทซ์ - บิรเคเนา (Auschwitz – Birkenau) หรือเอาชวิทซ์ 2

บิรเคเนาเป็นค่ายขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดาค่ายกักกันและค่ายบริวาร (Sub –Camps) กว่า 40 แห่งที่สร้างขึ้นในศูนย์การสังหารเอาชวิทซ์ ตลอดเวลา 3 ปีที่ดำเนินการมีการขยายขอบเขตการปฏิบัติการอย่างกว้างขวาง เมื่อแรกเริ่มก่อสร้างในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1941 ในขั้นต้นกำหนดใช้เป็นค่ายกักกันเชลยสงครามจำนวน 125,000 คน ต่อมาในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1942 ได้เปลี่ยนสถานภาพเป็นสาขาของค่ายเอาชวิทซ์ 1 และใช้เป็นศูนย์กลางการกวาดล้างชาวยิวด้วย นับตั้งแต่ ค.ศ. 1944 ค่ายบิรเคเนากลายเป็นสถานที่ที่นักโทษถูกส่งตัวคุมขังและจากนั้นมีการคัดเลือกนักโทษที่แข็งแรงส่งต่อไปเป็นแรงงานทาสตามโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในจักรวรรดิไรค์

ความคิดในการก่อตั้งค่ายกักกันบิรเคเนาใน Brzezinka ซึ่งเป็นหมู่บ้านแห่งหนึ่งใกล้กับค่ายเอาชวิทซ์มีส่วนเกี่ยวข้องกับฮิมเลอร์ เมื่อเขาเดินทางมาเยี่ยมชมค่ายเอาชวิทซ์ครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 1941 โดยรูคอล์ฟ เฮิสต์ได้บันทึกในอัตชีวประวัติว่าฮิมเลอร์สั่งให้ขยายขอบเขตของค่ายกักกันที่มีอยู่ให้กว้างขวางขึ้น และแผนก่อสร้างครั้งใหม่ คือ การสร้างค่ายกักกันสำหรับเชลยสงครามชาวโซเวียต⁸⁵ มีคำสั่งให้สร้างค่ายกักกันแห่งใหม่ขึ้นในวันที่ 26 กันยายน ค.ศ. 1941 ในต้นเดือนตุลาคม คาร์ล บิสชอฟฟ์ (Karl Bischoff) หัวหน้าคณะผู้บริหารการก่อสร้างอาคารกลางของกองกำลังพลเรือนและตำรวจในเอาชวิทซ์ (The Head of the Hastily Founded Central Building Administration of the Waffen – SS and the Police in Auschwitz) เป็นหัวหน้างานและคอยประสานงานก่อสร้าง พื้นที่แห่งแรกที่ถูกเลือกไม่ใช่บิรเคเนา แต่เป็นพื้นที่บริเวณค่ายเอาชวิทซ์ในเขต

⁸⁵ Memorial and Museum Auschwitz – Birkenau, **Auschwitz II- Birkenau**, accessed ,30 December 2012 , available from http://en.auschwitz.org/h/index.php?option=com_content&task=view&id=10&Itemid=9

ซาโซล (Zasole) แต่หลังจากการเดินสำรวจพื้นที่ในบิรเคเนาของเฮิสส์ในวันที่ 4 ตุลาคม ค.ศ. 1941 ได้มีการเปลี่ยนแปลงสถานที่เป็นบิรเคเนา การก่อสร้างจึงเริ่มในอีก 2 วันต่อมา

ในการวางผังค่ายครั้งแรกประมาณกันว่าขนาดของค่ายต้องสามารถรองรับนักโทษได้กว่า 100,000 – 125,000 คน แต่ระหว่างดำเนินการสร้างมีการปรับผังค่ายกักกันหลายครั้ง ในค.ศ.1942 มีการกำหนดให้เพิ่มขีดความสามารถที่จะรองรับนักโทษเป็น 2 เท่า ค่ายจะถูกแบ่งเป็น 4 ส่วน แต่ละส่วนใช้ตัวเลขโรมันเป็นเครื่องหมาย ส่วนแรกออกแบบให้รองรับนักโทษได้ 20,000 คน อีกสามส่วนที่เหลือแต่ละส่วนรองรับนักโทษได้ 60,000 คน พื้นที่ในค่ายกักกัน 437.5 ไร่ จะมีการสร้างห้องรมแก๊สสำหรับสังหารหมู่ชาวยิวซึ่งดำเนินการสร้างในค.ศ. 1943 เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของการกำจัดชาวยิว ตามแผนการที่กำหนดเดิม เชลยสงครามชาวโซเวียตซึ่งถูกจองจำจะเป็นแรงงานก่อสร้างโดยเชลยสงครามชาวโซเวียตจำนวน 10,000 คนถูกนำตัวมาจากค่ายกักกันเชลยสงครามที่ Neuhammer am Quais (ปัจจุบัน คือ Swietoszow) และจาก Lamsdorf (ปัจจุบันคือ Lambinowice) เพื่อสร้างค่ายในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1941 นักโทษเหล่านี้ต้องเดินเท้าทุกวันไปยังเขตพื้นที่ก่อสร้างที่หมู่บ้าน Brzezinka ส่วนชาวโปแลนด์ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านดังกล่าวจะถูกขับไล่ออกไปตั้งแต่เดือนเมษายน ค.ศ.1941 หมู่บ้านของทั้งหมดก็ถูกรื้อทำลาย Brzezinka ตั้งอยู่ในพื้นที่ขนาด 40 ตารางกิโลเมตร และถูกเรียกว่า Camp interest Zone

BI คือส่วน (Segment) แรกของค่ายบิรเคเนาที่ดำเนินการก่อสร้างตามแผนงาน การก่อสร้างเริ่มในช่วงปลายฤดูหนาว ค.ศ. 1941/1942 โดยแบ่งเป็น 2 เขต (Sector) คือ BIA และ BIb รวมถึงก่อสร้างที่เพิ่มขึ้นมาภายหลังแล้วประกอบด้วยโรงนอน 62 หลัง โรงเรือนอีก 10 ซึ่งมีห้องซักล้างและห้องสุขา โรงครัว โรงอาบน้ำสาธารณะ และโรงเก็บของ งานก่อสร้างในส่วนที่ 2 คือ BII เริ่มก่อสร้างในค.ศ. 1942 และเสร็จสิ้นปลายค.ศ. 1943 งานก่อสร้างในส่วนที่ 2 แบ่งออกเป็น 7 เขต โรงเรือนที่ทำด้วยไม้เขต BIIa ประกอบด้วยโรงนอน 16 หลัง โรงนอน 3 หลังที่มีห้องน้ำ ห้องอาบน้ำ และโรงครัว เขต BIIb,c,d และ e แต่ละเขตจะประกอบไปด้วยอาคารนอน 32 หลัง มี 6 หลังที่มีห้องอาบน้ำและห้องสุขา และมี 2 โรงครัว เขต BIIf มีโรงนอน 17 หลัง และโรงอาบน้ำสาธารณะ 1 หลัง โรงเรือนอีก 30 หลังใช้เป็นโกดังเก็บสินค้าเป็นหลักซึ่งสร้างขึ้นอยู่ในเขต BIIg พร้อมด้วยโรงอาบน้ำสาธารณะ 1 หลังที่ทำจากอิฐ ในค.ศ. 1942 งานก่อสร้างในส่วนที่สาม BIIIก็

เริ่มขึ้น แต่การรบในแนวหน้าเริ่มเข้ามาใกล้เอาชวิตซ์ในค.ศ. 1944 ทำให้การก่อสร้างหยุดชะงักลง งานก่อสร้างในส่วนที่สิ่งไม่เกิดขึ้น

โรงนอนหรืออาคารนอนในค่ายที่สร้างด้วยไม้จะไม่มีหน้าต่าง โรงนอนที่สร้างด้วยอิฐมีลักษณะเป็นเพิงชั้นเดียวพร้อมหน้าต่าง 8 บานที่ปิดสนิท วัตถุประสงค์ได้ประมาณ 3 ตารางฟุต ในโรงนอนอิฐห้องสี่ห้องจะถูกทำเครื่องหมายไว้ระหว่างผนังกันที่สูง 230 เซนติเมตร มีชั้นที่ทำจากไม้วางกันอยู่ 2 ชั้น วัตถุประสงค์ได้ 170×200 เซนติเมตร และวัดจากพื้นสูงห่างกันชั้นละ 75 เซนติเมตร ชั้นทั้งสามที่ขนานไปกับพื้นราบเรียกว่า “Roosts” แต่ละชั้นจะถูกใช้เป็นที่พักอาศัยหรือห้องนอนสำหรับ 5 – 12 คนขึ้นอยู่กับสภาพความแออัดภายในค่าย โรงนอนแต่ละหลังใช้เป็นที่พักสำหรับนักโทษประมาณ 600 -800 คน แต่มักจะเพิ่มเป็น 1,000 – 1,400 คนอยู่เสมอ⁸⁶ ในขณะที่โรงนอนอาคารไม้จะติดตั้งเตียงไม้ 3 ชั้น วัตถุประสงค์ได้ 100 × 175 เซนติเมตรมีไว้สำหรับให้นักโทษหญิงนอนรวมกันหลาย ๆ คน ส่วนอาคารที่เป็นเรือนพยาบาลนั้นจะเป็นเพียง 2 ชั้นมีขนาดเท่ากับเตียงในเรือนนอน นักโทษที่ป่วยหนักมักจะนอนเปลือยอยู่บนแผ่นกระดานบาง ๆ บนที่นอนที่ทำจากฟางคลุมด้วยผ้าห่มที่เต็มไปด้วยเหาหรือแมลงรบกวน ผู้ที่มีสิทธิที่จะได้เข้าไปรับบริการจะต้องเป็นไข้ที่มีอุณหภูมิสูงกว่า 39 องศาเซลเซียส⁸⁷

งานก่อสร้างในแต่ละส่วนที่ถูกแบ่งออกเป็นแต่ละเขตนั้นแยกออกจากกันด้วยรั้วลวดหนามไฟฟ้า หอรักษาความปลอดภัยตั้งอยู่โดยรอบค่ายทั้งหมด เส้นทางรถไฟ และทางลาดสำหรับขนนักโทษลงได้รับการตรวจสอบในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1944 สิ่งก่อสร้างทั้งหมด ประกอบไปด้วยที่พักอาศัยประมาณ 300 หลัง อาคารสำนักงาน โครงสร้างพื้นฐานสำหรับโรงเรือนและอาคารต่าง ๆ ทั้งนี้ยังมีการขุดคูเพื่อระบายน้ำระยะทาง 13 กิโลเมตร รั้วลวดหนาม 16 กิโลเมตร และถนนที่ยาวกว่า 10 กิโลเมตรภายในพื้นที่ประมาณ 1,400,000 ตารางเมตรในบิร์เคนเนา

เมื่อรูดอล์ฟ เฮสส์ ผู้บัญชาการค่ายเอาชวิตซ์ได้รับมอบหมายให้กำจัดชาวยิว จึงมีการสร้างห้องรมแก๊สชั่วคราว 2 หลังเพิ่มเข้าไปในการก่อสร้างค่ายบิร์เคนเนาในค.ศ. 1942 ซึ่งเป็นที่รู้จักในนาม

⁸⁶ Anna Pawelczynska, *Values and Violence in Auschwitz* (Berkeley : University of California Press, 1979), 28.

⁸⁷ *Ibid.*

ของบังเกอร์ 1 และ 2 (Bunkers 1 and 2) โดยตัดแปลงจากบ้านพักชาวนาชาวโปแลนด์ที่ถูกขับไล่ออกไป ห้องรมแก๊สชั่วคราวหลังแรกดำเนินการแล้วเสร็จในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1942 และหลังที่สองในช่วง กลางปี ห้องรมแก๊สขนาดใหญ่ทั้ง 4 หลังและฌาปนสถานหรืออาคารเผาศพได้เริ่มก่อสร้างในช่วง กลางค.ศ. 1942 โดยประมาณไว้ว่าภายในปี จะสามารถสังหารและเผาศพชาวยิวได้ 1.6 ล้านคน ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคมค.ศ. 1942 ถึง 22 พฤศจิกายน ค.ศ. 1943 ค่ายบิร์เคเนาอยู่ภายใต้บริหารของ รูดอล์ฟ เฮสส์ ผู้บัญชาการค่ายเอาชวิทซ์ ต่อมาอิมเลอร์สั่งให้มีการจัดระบบค่ายเอาชวิทซ์ใหม่ และ แบ่งแยกออกจากกันเป็น 3 ค่าย ค่ายบิร์เคเนาจึงได้ชื่อใหม่เป็น เอาชวิทซ์ 2 (Auschwitz II Concentration Camp) โดยมีฟริทซ์ ฮาร์ทเจนสไตน์ (Fritz Hartjenstein) เป็นผู้บัญชาการ และ ดำเนินการต่อเนื่องไปจนกระทั่งวันที่ 25 พฤศจิกายน ค.ศ. 1944 เมื่อค่ายเอาชวิทซ์ 1 และ 2 รวมเข้า ด้วยกันภายใต้ชื่อ “Konzentrationslager Auschwitz” โดยริชาร์ด เบียร์ (Richard Baer) เป็นผู้ บัญชาการค่าย ระหว่างค.ศ. 1942 – 1945 หน่วยงานต่าง ๆ ในค่ายบิร์เคเนาได้ปฏิบัติงานแยกออก จากกัน แม้กระนั้นก็ยังมีความเชื่อมโยงกันอยู่ในฐานะค่ายและเป็นเครื่องมือในการสังหารหมู่ ชาวยิว ผู้อำนวยการค่ายเป็นผู้ขับเคลื่อนการทำงานของแต่ละองค์กรภายในค่าย

ค่ายย่อยแห่งแรกที่ตั้งขึ้นภายในค่ายกักกันบิร์เคเนา คือ ค่ายสำหรับนักโทษชาย (Men's Camp) ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1942 ไซ้กักกันนักโทษชายหลากหลายสัญชาติ ตั้งอยู่ในเขต BIb ค่าย สำหรับนักโทษหญิง (Women's Camp) เปิดทำการในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1942 ตั้งอยู่ในเขต BIa และขยายตัวออกไปรวมเอาเขต BIb เข้าไว้ด้วยกันในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1943 นักโทษหญิง หลากหลายเชื้อชาติ (ส่วนใหญ่เป็นชาวยิว รวมถึงชาวโปแลนด์ เยอรมัน และอื่น ๆ) กว่า 10,000 คนถูก ส่งตัวจากค่ายเอาชวิทซ์ 1 มายังค่ายบิร์เคเนา นอกจากนี้มีการเปิดหน่วยการปกครองค่ายใหม่ 7 แห่ง ในส่วน BII ในค.ศ. 1943 หน่วยแรก คือ ค่ายสำหรับครอบครัวชาวยิปซี (Gypsy Family Camp) เปิด ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1943 ในเขตพื้นที่ BIIc ตลอดระยะเวลาที่เปิดทำการมีจำนวนชาวยิปซี ทั้งหมดจากเยอรมนี ออสเตรีย ราชอาณาจักรใน โปแลนด์และโมราเวีย และดินแดนทั้งหมดที่ถูกผนวก เข้ากับจักรวรรดิไรช์ที่ถูกส่งตัวมาที่นี้จำนวน 23,000 คน ชาวยิปซีถูกส่งตัวเข้าห้องรมแก๊สประมาณ 3,000 คน และค่ายแห่งนี้ถูกกวาดล้างในวันที่ 2 สิงหาคม ค.ศ. 1944

ค่ายของนักโทษชายในเขตพื้นที่ BIIa สร้างขึ้นในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1943 นักโทษชายที่อยู่ค่ายนี้ย้ายมาจากเขตพื้นที่ BIb ในเดือนเดียวกันได้มีการเปิดเรือนพยาบาลสำหรับผู้ชาย (A Hospital Camp for Men) ในเขต BIIb ค่ายกักกันเชื้อโรคสำหรับนักโทษชาย (A Quarantine Camp for Men Prisoners) เปิดขึ้นในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1943 ในเขต BIIa ค่ายกักกันสำหรับครอบครัวชาวยิวจาก Theresienstadt (A Family Camp for Jew from Theresienstadt) เปิดทำการในวันที่ 8 กันยายน ในเขตพื้นที่ BIIb มีชาวยิวจำนวน 18,000 คนจากเกตโตในเมือง Terezin ถูกส่งตัวมาที่นี่ ในค.ศ. 1943 – 1944 ค่ายดังกล่าวเป็นค่ายแห่งที่สองต่อจากค่ายยิปซีที่ผู้ชายสามารถอยู่รวมกันกับผู้หญิงและเด็กได้ ค่ายครอบครัวทั้งสองแห่งนี้ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์ในการโฆษณาชวนเชื่อเป็นที่รู้จักกันในนาม Letter Campaign นักโทษชาวยิวในเขต BIIb จะถูกบังคับให้เขียนจดหมายซึ่งได้มีการกำหนดข้อมูลและตรวจสอบไว้ล่วงหน้าแล้ว โดยมีจุดประสงค์หลอกลวงหรือบิดเบือนความจริงต่อสาธารณชน และเพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินการขับไล่ชาวยิวออกจากจักรวรรดิไรค์⁸⁸

ส่วนกลุ่มอาคารโกดังเก็บของนั้นมีชื่อเรียกว่า Kanada II ซึ่งเป็นที่เก็บสัมภาระที่ยึดมาได้จากชาวยิวซึ่งมีอยู่จำนวนมากและมีการจัดประเภทกันที่นี้อีกด้วย โกดังเก็บของเปิดขึ้นในเดือนธันวาคมในเขตพื้นที่ BIIg นอกจากนี้ยังมีค่ายขนส่งอีก 3 ค่าย เปิดทำการในค.ศ. 1944 สองในสามเปิดขึ้นในเขต BIIc และ BIII สำหรับนักโทษหญิงชาวยิว ส่วนอีกแห่งหนึ่งสำหรับนักโทษชาย ซึ่งตั้งอยู่ในเขต BIIe โดยใช้อาคารนอนของค่ายยิปซีหลังจากที่พวกยิปซีถูกกวาดล้างไปแล้ว ส่วนห้องรมแก๊ส และอาคารเผาศพนั้นสร้างเป็นอาคารตั้งแยกออกจากกันซึ่งทั้งหมดรับคำสั่งตรงจากผู้บัญชาการค่ายและฝ่ายการเมือง (Politische Abteilung) เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง หลังการแบ่งค่ายออกเป็น 3 ค่าย ผู้บัญชาการกองกำลังรักษาการณ์ได้รับคำสั่งมอบหมายในการควบคุมดูแลปฏิบัติการในการกวาดล้าง กองบัญชาการค่ายเอาชวิทซ์ 2 จึงอยู่ในฐานะฐานบัญชาการของผู้นำในการควบคุมค่ายเอาชวิทซ์ ค่ายบิรเคเนาในช่วงที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาการค่ายเอาชวิทซ์ 1 และภายหลังที่ดำเนินงานในการปกครองตนเองนั้นต่างก็มีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับทั้งกับค่ายเอาชวิทซ์ 1 และ 3 ทั้งนี้เป็นผลมาจากการที่ผู้บัญชาการกองกำลังรักษาการณ์ค่ายเอาชวิทซ์ 1 ได้มีคำสั่ง

⁸⁸ Memorial and Museum Auschwitz – Birkenau, **Auschwitz II- Birkenau**, Accessed 30 December 2012 , Available from http://en.auschwitz.org/h/index.php?option=com_content&task=view&id=10&Itemid=9

เรียกร้องให้ทั้ง 3 ค่ายทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด และผู้บัญชาการค่ายเอาชวิทซ์ยังได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่อาวุโสในการบริการด้านความสัมพันธ์อันดีกับผู้บัญชาการคนอื่น ๆ และมีความสามารถในการยุติข้อขัดแย้งระหว่างกันในวันที่ 22 พฤศจิกายน ค.ศ. 1943

เมื่อเยอรมนีประสบความล้มเหลวในการบุกกรุงมอสโก และการเข้าร่วมสงครามในยุโรปของสหรัฐอเมริกา ทำให้เยอรมนีเริ่มปรับเปลี่ยนแผนรบ และยุทธวิธีทางเศรษฐกิจ การเมืองและกองทัพ มีการใช้เชลยสงครามชาวโซเวียตเป็นแรงงานในอุตสาหกรรมของเยอรมนี เพื่อใช้ประโยชน์ในการผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ต่างๆแก่กองทัพเยอรมัน ทำให้ไม่มีการส่งเชลยสงครามจากแนวหน้ามาสู่ค่ายบิรเคเนาอีก แต่จะส่งพวกเขาเหล่านั้นไปยังค่ายเพื่อใช้แรงงานแทน ในเวลาต่อมา มีการขนส่งชาวยิวจำนวนมากไปยังค่ายกักกันเพื่อใช้เป็นแรงงาน ค่ายเอาชวิทซ์ซึ่งอยู่ในฐานะหนึ่งในศูนย์กลางการสังหารจึงเป็นจุดในการกระจายแรงงานชาวยิว ทำให้ค่ายบิรเคเนาไม่ใช่ค่ายเชลยสงครามอีกต่อไป⁸⁹ เชลยสงครามชาวโซเวียตที่ยังคงมีชีวิตอยู่จึงถูกย้ายไปยังเมือง Brzezinka และชาวยิวที่ถูกเลือกให้มาเป็นแรงงานจะถูกส่งมายังค่ายบิรเคเนาแทน รวมไปถึงนักโทษชาวโปแลนด์ส่วนที่ลงทะเลเบียนในค่ายเอาชวิทซ์ ในขณะที่ชาวยิว และชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ ก็จะถูกส่งตัวมาทำงานที่นี้เช่นกัน

การแบ่งค่ายเอาชวิทซ์ออกเป็น 3 ค่าย มีสาเหตุหลายประการ ประการแรก ค่ายมีความซับซ้อนและขยายพื้นที่ออกไปอย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดความยากลำบากในการบริหาร การแบ่งแยกจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ มีระบบและเป็นแบบแผนที่มีประสิทธิภาพ หลังแยกจากค่ายเอาชวิทซ์ 1 แล้ว ค่ายบิรเคเนาหรือเอาชวิทซ์ 2 ประกอบไปด้วยหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้ สำนักงานกลางการบริหาร โกดังเก็บสินค้าหลักของหน่วยเอสเอส อาคารเชิงปฏิบัติการ และบริษัทต่าง ๆ เช่น Deutsche Ausrüstungswerks : G.m.b.H – Daw, Deutsche Erd – und Steinwerke : G.m.b. H – Dest และ Deutsche Lebensmittel GmbH แรงงานต่างๆที่เข้ามาทำงานในหน่วยงานเหล่านี้คือนักโทษกลุ่มแรกภายในค่าย นักโทษที่เจ็บป่วยหรือถูกคัดเลือกแล้วว่าจะต้องเสียชีวิตจากค่ายเอาชวิทซ์ทั้งหมด และบรรดานักโทษที่ตกค้างจากค่ายอื่น ๆ ก็จะถูกส่งตัวมารวมกันที่นี้และถูก

⁸⁹ Memorial and Museum Auschwitz – Birkenau, **Auschwitz II- Birkenau**, Accessed 30 December 2012 , Available from http://en.auschwitz.org/h/index.php?option=com_content&task=view&id=10&Itemid=9

สังหารในค่ายเอาชวิทซ์ 2 นอกจากนี้ค่ายยังมีวัตถุประสงค์จะใช้เป็นที่รวมศูนย์แรงงานและการแบ่งสรรแรงงานนักโทษไปยังค่ายกักกันอื่น ๆ ใดก็ตาม ในค.ศ. 1942 – 1943 การจัดส่งแรงงานนักโทษจากค่ายกักกันไปยังเยอรมนีเป็นไปอย่างจำกัด เพราะความต้องการใช้แรงงานนักโทษภายในค่ายมีจำนวนมากกว่า ในช่วงเวลานั้นความเหมาะสมของค่ายกักกันในเยอรมนีมีข้อจำกัดในการรองรับนักโทษชาวยิวจึงทำให้มีการขนส่งนักโทษจำนวน 1,600 คนจากค่ายในเยอรมนีไปยังค่ายบิร์เคเนาในเดือนตุลาคมค.ศ.1942 ทำให้สัดส่วนนักโทษในค่ายบิร์เคเนาจึงเพิ่มมากขึ้น พรรคนาซีจึงโฆษณาชวนเชื่อว่าการย้ายค่ายกักกันต่าง ๆ ในเยอรมนีเป็นเขตปลอดยิว (Judenfrei) จำนวนนักโทษที่เพิ่มขึ้นในค่ายบิร์เคเนาทำให้ต้องมีการพิจารณาถึงเรื่องความปลอดภัย สถานการณ์ด้านสาธารณสุข และโรคระบาด ซึ่งระบบบริการทั้งหมดนั้นก็เพิ่มขึ้นเต็มขีดความสามารถแล้วเช่นกัน

ค่ายบิร์เคเนาที่เช่นเดียวกับค่ายเอาชวิทซ์ คือเป็นทั้งค่ายกักกันที่ใช้กักขังนักโทษหลายประเภท หลายกลุ่ม การสังหารเกิดขึ้นในค่าย ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและสถานการณ์ที่ดำรงอยู่ นักโทษในค่ายกักกันจึงมีโอกาสที่จะมีชีวิตที่ยืนยาว และในฐานะที่เป็นศูนย์สังหารโดยตรง (Direct Extermination Center) ซึ่งนอกจากชาวยิวจะถูกกำจัดแล้ว เหยื่อหรือนักโทษกลุ่มอื่นๆ ก็จะถูกสังหารด้วยเช่นกันแต่ในอัตราส่วนที่น้อยกว่า นักโทษที่ลงทะเบียนในค่ายกักกันนั้นสาเหตุหลักของการเสียชีวิตก็คือความอดอยาก ในขณะที่ในศูนย์กลางการสังหารส่วนใหญ่จะเสียชีวิตจากการถูกรมแก๊ส ทั้งนี้ค่ายสังหารจะจัดส่งแรงงานไปยังค่ายกักกัน พร้อมนำศพและนักโทษที่เจ็บป่วยจากค่ายกักกันกลับมาสังหารและเผาทำลายตามคำสั่ง ส่วนค่ายกักกันนั้นจะจัดส่งเจ้าหน้าที่หน่วยเอสเอส และนักโทษที่ทำหน้าที่ผู้ช่วยไปยังค่ายสังหารเพื่อปฏิบัติงานในห้องรมแก๊ส อาคารเผาศพ และลานเผาศพกลางแจ้ง และทำหน้าที่จัดเตรียมการขนส่งนักโทษพร้อมทรัพย์สินของพวกเขาไปยังค่ายสังหาร ร้อยละ 90 ของนักโทษส่วนใหญ่ในค่ายเอาชวิทซ์จะเสียชีวิตในค่ายบิร์เคเนาโดยเฉลี่ยแล้วมีประมาณมากกว่า 1 ล้านคน และ 9ใน10 คนจะเป็นชาวยิว นักโทษชาวโปแลนด์กว่า 70,000 คนเสียชีวิตหรือถูกฆ่าในค่ายเอาชวิทซ์และบิร์เคเนา ชาวยิปซีประมาณ 20,000 คน รวมไปถึงเชลยสงครามชาวโซเวียตและนักโทษอื่น ๆ ก็เช่นกัน

ค่ายโมโนวิทซ์ (Monowitz) หรือค่ายเอาชวิทซ์ 3

ค่ายกักกันในเมืองโมโนวิทซ์ (Monowice) เป็นหนึ่งในค่ายบริวารของค่ายเอาชวิทซ์ที่มีขนาดใหญ่ที่สุด โดยเป็นสำนักงานใหญ่ของระบบอุตสาหกรรมของค่ายบริวาร และผู้บัญชาการค่ายเป็นผู้จัดการและผู้บริหารค่ายโดยหัวหน้าหน่วยเอสเอสรายงานตรงต่อเขา ผู้ริเริ่มก่อตั้งค่ายคือบริษัทอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ไอ.จี. ฟาเบน (I.G. Farben Industrie A.G.) ที่ต้องการจะสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่แห่งที่สามของบริษัทสำหรับผลิตยางสังเคราะห์และเชื้อเพลิงเหลว ค่ายแห่งใหม่นี้ตั้งอยู่ในพื้นที่ของไซลีเซีย (Silesia) ในช่วงเดือนธันวาคม ค.ศ. 1940 – มกราคม ค.ศ. 1941 มีข้อโต้แย้งเสนอแนะเกี่ยวกับสถานที่ก่อสร้างหลากหลาย และในท้ายที่สุดก็ตกลงกันได้ว่าจะใช้บริเวณที่ราบระหว่างพื้นที่ทางตะวันออกของค่ายเอาชวิทซ์และหมู่บ้านในเมืองดอริ (Dwory) กับเมืองโมโนวิทซ์ เนื่องจากมีชัยภูมิทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสม สามารถเข้าถึงเส้นทางรถไฟ อยู่ใกล้แหล่งน้ำ (แม่น้ำวิสตุลา) และมีวัดอุทิศที่เพียงพอในการนำไปใช้ เช่น ถ่านหิน (เพราะมีเหมืองแร่อยู่ในเมือง Libiaz, Jawiszowice และ Jaworzno) หินปูนหรือปูนขาว (ในเมือง Krzeszowice) และเกลือ (ในเมือง Wicliezka) นอกจากนี้ยังมีความเป็นไปได้ที่บริษัทจะสามารถว่าจ้างนักโทษจากค่ายเอาชวิทซ์ที่ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงมาทำงานได้

ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน ค.ศ. 1941 บริษัทไอ.จี. ฟาเบนได้แสดงความต้องการในการหาที่ตั้งสำหรับธุรกิจการค้าโดยการซื้อที่ดินในราคาถูก ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่เยอรมันทำการจับไล่ ชาวยิวรวมถึงชาวโปแลนด์บางส่วนออกจากเมืองเอาชวิทซ์และยึดบ้านและทรัพย์สินเป็นของรัฐ และขายให้กับบริษัทไอ.จี. ฟาเบนเพื่อให้ใช้เป็นที่พักของลูกจ้างบริษัทที่มาจากเยอรมนี เจ้าหน้าที่ของบริษัทไอ.จี. ฟาเบนยังได้ทำความเข้าใจกับผู้บัญชาการค่ายกักกันในกรว่าจ้างนักโทษที่มีทักษะในการทำงานก่อสร้างด้วยอัตราค่าจ้างวันละ 3-4 มาร์คต่อวันอีกด้วย ออตโต อัมบรอส (Otto Ambros) กรรมการบริหารบริษัทไอ.จี. ฟาเบนได้เขียนจดหมายถึงเพื่อนร่วมงานของเขาเกี่ยวกับการเจรจาต่อรองครั้งนี้ด้วยว่า ความสัมพันธ์ครั้งใหม่ระหว่างบริษัทกับหน่วยเอสเอสให้ผลดีอย่างมาก⁹⁰

⁹⁰ Memorial and Museum Auschwitz – Birkenau, **Auschwitz III-Monowitz Concentration Camp** , Accessed 30 December 2012 , Available from <http://en.auschwitz.org/h/index.php?option=com>.

นักโทษแรงงานกลุ่มแรกถูกส่งไปยังสถานที่ก่อสร้างโรงงานในช่วงกลางเดือนเมษายน ค.ศ. 1941 และตั้งแต่นั้นเดือนพฤษภาคมนักโทษเหล่านั้นต้องเดินเท้าเป็นระยะทาง 7 – 6 กิโลเมตรทุกวันจากค่ายไปยังเขตก่อสร้าง ในแต่ละวันการทำงานของพวกเขาก็เริ่มขึ้นตั้งแต่เวลาประมาณตีสามในตอนเช้า ปลายเดือนกรกฎาคมเมื่อจำนวนนักโทษพิเศษเหล่านี้เพิ่มขึ้นประมาณ 1,000 คน ไอ.จี.ฟาเบนจึงได้เริ่มขนส่งนักโทษที่เป็นแรงงานทางรถไฟระหว่างค่ายแม่ไปยังสถานี่ Dwory ในการทำงานนั้นนักโทษต้องทำงานหนักต่าง ๆ เช่น การทำรั้ววัดถนน การขุดคูระบายน้ำ วางสายโทรเลข และการสร้างถนน เป็นต้น การทำงานได้หยุดชะงักลงเนื่องจากเกิดโรคไข้รากสาดใหญ่ซึ่งเป็นโรคระบาดขึ้นในค่ายเอาชวิทซ์ 1 และบิรเคเนา อย่างไรก็ตามในช่วงฤดูใบไม้ผลิ ค.ศ. 1942 เหล่านักโทษก็กลับมาทำงานอีกครั้ง ทั้งนี้บริษัทเองก็มีความกังวลเกี่ยวกับโอกาสที่จะสูญเสียนักโทษไปจึงตัดสินใจที่จะสร้างค่ายที่เรียกว่า Buna Camp และเปลี่ยนแปลงโรงงานที่จะสร้างขึ้นเพื่อแรงงานพลเรือนใกล้กับเมืองโมโนวิทซ์ให้เป็นที่พักสำหรับนักโทษ แต่เนื่องจากความล่าช้าในการจัดส่งลวดหนามทำให้กำหนดการต้องเลื่อนออกไป

ค่ายโมโนวิทซ์เป็นค่ายกักกันค่ายแรกที่เกิดขึ้นและได้รับการสนับสนุนการเงินจากบริษัทเอกชนแล้วเสร็จในฤดูร้อนค.ศ. 1943⁹¹ แม้ว่าโรงงาน 4 หลังสุดท้ายจะสร้างในอีก 1 ปีต่อมา จำนวนนักโทษภายในค่ายเพิ่มขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไปจากจำนวน 3,500 คน ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1942 เป็น 6,000คนในอีกปีครึ่งต่อมา และเพิ่มเป็น 11,000คนในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1944แต่จำนวนแรงงานที่บริษัทต้องการก็ไม่เพียงพอเนื่องจากมีนักโทษเสียชีวิตมาก บริษัทเรียกร้องให้ส่งแรงงานมาเพิ่มโดยอ้างว่าได้ลงทุนในค่ายโมโนวิทซ์มากกว่า 700 ล้านดอลลาร์ (หรือประมาณ 1.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ)⁹² ทางบริษัทจึงส่งจดหมายร้องเรียนไปยังเกอร์ฮาร์ด เมอเรอ (Gerhard Maurer) ผู้ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบการว่าจ้างนักโทษในค่ายกักกัน ต่อมาวันที่ 10 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1943 เมอเรอได้เดินทางไปยังเมืองเอาชวิทซ์และให้คำสัญญาเกี่ยวกับทางไอจี ฟาเบนว่าจะจัดหานักโทษกลุ่มใหม่ให้

⁹¹ Steinbacher, **Auschwitz : A History**, 52 - 53.

⁹² United States Holocaust Memorial Museum, **Historical Atlas of the Holocaust** (New York : Macmillan Publishing, 1996), 97.

ตลอดระยะเวลาการเปิดทำการค่าย มีนักโทษจำนวนมากตกเป็นเหยื่อของการทำงานหนัก และถูกส่งตัวไปยังโรงพยาบาลที่ค่ายเอาชวิทซ์ 1 ที่นั่นพวกเขาจะถูกฆ่าด้วยการฉีดสารฟีนอล (Phenol เป็นสารเคมีชนิดหนึ่งได้จากน้ำมันดิน มีฤทธิ์เป็นยาฆ่าเชื้อ โรคและสังเคราะห์อินทรียสาร) เข้าสู่หัวใจ หรือถูกส่งตัวไปยังค่ายบิร์เคเนาที่ซึ่งจะถูกกำจัดหลังจากทำการคัดเลือกใหม่อีกครั้งในโรงพยาบาลของเขต BIIf หรือถูกส่งไปฆ่าในทันทีที่ห้องรมแก๊ส มีจำนวนอีกไม่น้อยที่เสียชีวิตที่โรงพยาบาลโมโนวิทซ์ และนักโทษแรงงานอีกจำนวนหนึ่งก็ถูกยิงตายในสถานที่ที่ก่อสร้างหรือถูกแขวนคอภายในค่าย การเสียชีวิตที่เกิดขึ้นในค่ายโมโนวิทซ์นั้น ไม่ได้เป็นผลสืบเนื่องมาจากสภาพการดำรงชีวิตที่ยากลำบาก เพราะแม้โรงนอนในค่ายโมโนวิทซ์จะแออัดไม่ต่างจากค่ายบิร์เคเนา แต่ที่โมโนวิทซ์ก็ยังมีหน้าต่างและเครื่องให้ความร้อนในฤดูหนาว ส่วนอาหารในค่ายโมโนวิทซ์นั้น บริษัทไอ.จี.ฟาเบนเป็นผู้รับผิดชอบเรียกว่า อาหารเพื่อสุขภาพ (Health Care) และยังมีอาหารเสริม เรียกว่า Buna Suppe ให้ด้วย⁹³

ค่ายโมโนวิทซ์จึงเป็นค่ายที่มีการปันส่วนอาหารที่ดีกว่าค่ายอื่น ๆ⁹⁴ กล่าวได้ว่าเหตุผลหลักของอัตราการเสียชีวิตที่สูงในค่ายโมโนวิทซ์นั้นเนื่องมาจากการทำงานหนักตามความต้องการของหัวหน้างาน ซึ่งหัวหน้างานจะต้องดูแลนักโทษเป็นจำนวนมาก และนักโทษเองก็ยิ่งถูกหน่วยเอสเอสและคาโปบังคับทุบตีทำร้ายให้ทำงานเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มากขึ้น ในความเป็นจริงแล้ว พวกนักโทษทำงานได้ช้ากว่าคนงานเยอรมันแม้ว่าพวกเขาจะถูกเขียนดีก็ตาม ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้คณะผู้บริหารโรงงานเกิดความไม่พอใจนำไปสู่การเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่ระดับสูงของค่ายกดดันให้มีการเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่หน่วยเอสเอสในการควบคุมดูแลนักโทษ ในภายหลังก็มีการคัดเลือกหน่วยคาโปที่เป็นอาชญากรชาวเยอรมันส่งมาที่โมโนวิทซ์ ต่อมาทางบริษัทก็ได้มีการนำเสนาระบบในการจ่ายเงินค่าจ้างเป็นรายชิ้น และมีการออกอุบายต่างๆ กระตุ้นให้คนงานอยากทำงาน เช่น อนุญาตให้คนงานใส่หน้ากากข้อมือ ไว้ผมยาว และมีการให้ใบแทนธนบัตรเพื่อใช้ในโรงอาหารซึ่งมีทั้งบุหรี

⁹³ Steinbacher, **Auschwitz A History**, 53.

⁹⁴ Memorial and Museum Auschwitz – Birkenau, **Auschwitz III-Monowitz Concentration Camp** ,

และของหวานขาย อีกทั้งยังสามารถไปใช้บริการในช่องโสมถึซึ่งเปิดขึ้นในค่ายโมโนวิทซ์ในค.ศ. 1943 ฟรี⁹⁵

การขนส่งนักโทษ

รัฐบาลนาซีใช้การขนส่งทางรถไฟเป็นวิธีการหนึ่งในการกำหนดจัดระเบียบชนชาติในยุโรปตะวันออกใหม่ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ในค.ศ. 1941 ผู้นำนาซีตัดสินใจที่จะใช้มาตรการแก้ปัญหาครั้งสุดท้ายในการสังหารหมู่ชาวยิวทั้งหลายในยุโรป โดยใช้ระบบรถไฟข้ามทวีปเพื่อการขนส่งหรืออพยพชาวยิวออกจากถิ่นที่อยู่อาศัยเดิมซึ่งส่วนใหญ่จะถูกส่งไปยุโรปตะวันออก ต่อมาเมื่อมีการสร้างค่ายสังหารพิเศษสำหรับชาวยิวขึ้น รัฐบาลนาซีจึงใช้รถไฟในการขนย้ายชาวยิวไปยังค่ายสังหารเหล่านี้ ในกรณีที่รถไฟไม่สามารถใช้งานได้ หรือเส้นทางมีระยะสั้นจะใช้รถบรรทุกหรือการเดินเท้าแทน ในการประชุมที่วันน์เซ ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1942 ได้มีการประมาณจำนวนชาวยิวที่จะถูกขับไล่และสังหาร 11 ล้านคนรวมไปถึงชาวยิวที่อาศัยอยู่ในประเทศนอกเหนือการครอบครองของเยอรมนี เช่น โอร์แลนด์ สวีเดน ตุรกี และอังกฤษ⁹⁶ การอพยพครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากหลายหน่วยงานของรัฐบาลเยอรมัน ซึ่งรวมไปถึงสำนักงานกลางความมั่นคง สำนักงานตำรวจ กระทรวงคมนาคม และกระทรวงการต่างประเทศ ผู้นำเอสเอส และตำรวจจะประสานงานกันโดยตรงในการเนรเทศ สำนักงานตำรวจได้รับกองกำลังเสริมจากส่วนท้องถิ่น หรือความร่วมมือจากดินแดนที่ยึดครองในการสำรวจและขนส่งชาวยิวไปยังค่ายสังหาร กระทรวงคมนาคมติดต่อประสานงานตารางการเดินทางรถไฟ ส่วนกระทรวงต่างประเทศจะทำหน้าที่เจรจาต่อรองกับประเทศพันธมิตรของเยอรมนีในการส่งมอบชาวยิวให้อยู่ภายใต้การดูแลของเยอรมนี

รถไฟขนส่งขบวนแรกดำเนินการในวันที่ 16 ตุลาคม ค.ศ. 1941 เป็นการขนส่งชาวยิวออกจากเยอรมนีไปยังเกดโดในยุโรปตะวันออกโดยมีชื่อเรียกว่า “รถไฟขบวนพิเศษ” (Sonderzuge : Special Train) เจ้าหน้าที่การรถไฟเยอรมันใช้ทั้งขบวนรถไฟโดยสารและรถไฟขนส่งสินค้าในการ

⁹⁵ Memorial and Museum Auschwitz – Birkenau, **Auschwitz III-Monowitz Concentration Camp** , Accessed 30 December 2012 , Available from <http://en.auschwitz.org/h/index.php?option=com>

⁹⁶ ดู ศัญชัย สุวังบุตร, “Final Solution(Endlösung) : การแก้ปัญหาชาวยิวครั้งสุดท้าย, มาตรการสุดท้าย” สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป อักษร E-G 3 (กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2543), 134-141.

อพยพ ชาวยิวอพยพจะไม่ได้รับทั้งน้ำและอาหารตลอดการเดินทาง ความแออัดยัดเยียดจากการเดินทางโดยขบวนรถไฟที่ปิดสนิทสร้างความทรมานเป็นอย่างมาก พวกเขาต้องอดทนกับความร้อนที่ร้อนจัดในฤดูร้อนและเย็นจัดในฤดูหนาว ถึงอำนวยความสะดวกด้านสุขอนามัยนอกเหนือจากถังส้วมเพียง 1 ใบก็ไม่มีอะไรอีก กลิ่นเหม็นจากสิ่งปฏิกูลยิ่งสร้างความทุกข์ทรมานแก่ผู้อพยพยิ่งไปอีก การขาดแคลนอาหารและน้ำทำให้มีผู้เสียชีวิตหลายคนก่อนรถไฟจะเดินทางถึงจุดหมายปลายทาง ตำรวจติดอาวุธที่เดินทางมากับขบวนรถไฟได้รับคำสั่งให้ยิงใครก็ตามที่พยายามจะหลบหนี

ช่วงระหว่างเดือนธันวาคม ค.ศ. 1941 – เดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1942 ค่ายสังหาร 5 แห่งได้ถูกสร้างขึ้นในโปแลนด์ ได้แก่ ค่ายเชลล์มโน เบลเซก โซบิบอร์ เทรบลิชกา และเอาชวิทซ์ – บิร็คเนา นักโทษชาวยิวที่ถูกส่งมายังค่ายเบลเซกส่วนใหญ่มาจากทางตอนใต้และตะวันออกเฉียงใต้ของโปแลนด์ ในขณะที่ชาวยิวจาก Greater German Reich (เยอรมนี ออสเตรีย ชูเตนแลนด์ และรัฐในอารักขาของโปแลนด์ และ โมราเวีย)อพยพเข้าสู่เขตการปกครองเมืองลูบลินระหว่างเดือนตุลาคม ค.ศ. 1941 ถึงช่วงปลายฤดูร้อนค.ศ. 1942 ชาวยิวที่อาศัยอยู่ในเขตการปกครองเมืองลูบลินจะถูกส่งเข้าค่ายโซบิบอร์ นอกจากนี้ยังมีการขนส่งชาวฝรั่งเศสและชาวดัตช์เชื้อสายยิวมายังค่ายโซบิบอร์ ในช่วงฤดูใบไม้ผลิและฤดูร้อนค.ศ. 1943 และชาวโซเวียตเชื้อสายยิวจากเกตโตในเบลารุสและ ลิทัวเนียในช่วงปลายฤดูร้อนค.ศ. 1943 เจ้าหน้าที่เยอรมันทำการขนส่งชาวยิวจากกรุงวอร์ซอ และราดอม(Radom) ไปยังค่ายเตรบลิชกา นอกจากนี้ยังมีการจับไล่ชาวยิวที่อาศัยอยู่ในโลดซ์เกตโต และชาวโปแลนด์ไปยังค่ายเชลล์มโนในช่วงระหว่างมกราคม ค.ศ. 1942 และฤดูใบไม้ผลิ ค.ศ. 1943 และต้นฤดูร้อน ค.ศ. 1944 ในขณะที่ชาวยิวจาก Greater German Reich ถูกขนส่งมายังค่ายเอาชวิทซ์ ครั้งแรกในวันที่ 18 กรกฎาคม ค.ศ. 1942 จากกรุงเวียนนาช่วงปลายเดือนตุลาคม ค.ศ. 1942 จนกระทั่งถึงเดือนมกราคม ค.ศ. 1945 ชาวยิวจำนวนกว่า 75,000 คนที่ยังคงอยู่อาศัยใน Greater German Reich ก็ถูกขับไล่มายังค่ายเอาชวิทซ์ – บิร็คเนา⁹⁷

ตั้งแต่ช่วงปลายฤดูหนาวค.ศ.1943 รถไฟขนส่งชาวยิวจากทุกประเทศในยุโรปที่อยู่ภายใต้การยึดครองของเยอรมนีตั้งแต่เนเธอร์แลนด์ทางตอนเหนือถึงประเทศกรีซ และเกาะโรดส์ (Island of

⁹⁷ United States Holocaust Memorial Museum, **Deportations to Killing Centers**, Accessed 30 January 2012, Available from <http://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10005372>

Rhodes)นอกชายฝั่งประเทศตุรกีทางตอนใต้ จากที่ลาดเชิงเขาพีเรนีสในฝรั่งเศสทางตะวันตกไปจนสุดเขตแดนทางตะวันออกถึงโปแลนด์และรัฐบอลติกเข้าสู่ค่ายกักกันต่าง ๆ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่เยอรมันและเจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่นต่างร่วมมือกันจับไล่ชาวยิวออกจากยุโรปตะวันตกผ่านทางค่ายขนส่งที่มีอยู่ทั่วไปในประเทศที่อยู่ใต้การยึดครองของเยอรมนี ยกตัวอย่างเช่น ค่ายดรานซี (Drancy Camp) ในฝรั่งเศส ค่ายเวสเตอร์บอร์ก (Westerbork Camp) ในเนเธอร์แลนด์ เป็นต้น

ทั้งนี้ระหว่างเดือนมีนาคม ค.ศ. 1942 ถึงพฤศจิกายนค.ศ. 1943 หน่วยเอสเอสได้ทำการจับไล่ชาวยิวประมาณ 1, 526,000 คน โดยการขนส่งรถไฟไปยังค่ายเบลเซก โซบิบอร์ และเตรบลิнка โดยระหว่างเดือนธันวาคมค.ศ. 1941 ถึงเดือนมีนาคม ค.ศ. 1943 และอีกครั้งในเดือนมิถุนายน – กรกฎาคม ค.ศ. 1944 ชาวยิวประมาณ 156,000 คน และชาวยิปซีประมาณ 2,000 คนถูกส่งตัวไปยังค่ายเชลล์มโนโดยทางรถไฟ รถบรรทุกและการเดินเท้า ช่วงระหว่างเดือนมีนาคม ค.ศ. 1942 ถึงเดือนธันวาคม ค.ศ. 1944 ชาวยิวจำนวน 1.1 ล้านคน และชาวยิปซีประมาณ 23,000 คนถูกส่งเข้าค่ายเอาชวิทซ์ – บิรเคเนาซึ่งทั้งหมดเดินทางโดยรถไฟ⁹⁸

การบริหารและการปกครองของค่ายเอาชวิทซ์

ในบรรดาค่ายกักกันทั้งหมดเอาชวิทซ์มีบทบาทสำคัญในการสังหารชาวยิวตามแผนที่ได้กำหนดในการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ของนาซี มีการรวบรวมเจ้าหน้าที่จากหน่วยเอสเอสสาขาต่าง ๆ จำนวนมากไว้ที่นี่ โดยจะแบ่งเขตพื้นที่กันรับผิดชอบ ซึ่งบางหน่วยก็ปฏิบัติหน้าที่ซ้อนทับกัน ตลอดระยะเวลาของการเปิดทำการค่ายหน่วยเอสเอสถูกส่งตัวมาปฏิบัติหน้าที่ทั้งหมด 8,000 – 8,400 คน ซึ่งในจำนวนนี้มีเจ้าหน้าที่ผู้หญิงประมาณ 200 คนโดยมีรูคอล์ฟ ไฮสเป็นผู้บัญชาการค่ายคนแรก ดำรงตำแหน่งในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1940 – เดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1943 ต่อมาอาเธอร์ ลิเบเฮนเชล (Arthur Liebehenschel) ได้เข้ามารับตำแหน่งต่อในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1943 - เดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1944 โดยมีริชาร์ด เบียร์ (Richard Baer) รับหน้าที่เป็นผู้บัญชาการคนสุดท้ายในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1944 – เดือนมกราคม ค.ศ. 1945 ผู้บัญชาการค่ายคือบุคคลที่มีอำนาจเต็มสูงสุดเหนือทุกคน แต่ในทางกลับกัน เขาต้องรายงานสถานการณ์ภายในค่ายต่อกองตรวจสอบค่าย

⁹⁸ United States Holocaust Memorial Museum, **Deportations to Killing Centers**, Accessed 30 January 2012, Available from <http://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10005372>

(Inspectorate of Concentration Camp) หลังจากที่ถูกตรวจสอบได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของสำนักการบริหารและเศรษฐกิจ (SS – Economic and Administrative Office : SS- WVHA)⁹⁹ ในวันที่ 3 มีนาคม ค.ศ. 1942 ผู้บัญชาการค่ายกักกันต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจของ Office Group D ซึ่งตั้งอยู่ในสำนักเศรษฐกิจและการบริหารและผู้บัญชาการค่าย (Camp Director) เป็นผู้ที่มียานาจรองจากผู้บัญชาการค่าย

โครงสร้างองค์กรภายในค่ายเอาชวิทซ์แบ่งเป็น 7 ฝ่าย ได้แก่ สำนักงานผู้บัญชาการฝ่ายการเมือง ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนักโทษแรงงาน ฝ่ายเศรษฐกิจ ศูนย์การแพทย์ และฝ่ายสวัสดิการ โดยมีการแบ่งแยกกันบริหาร ฝ่ายบริหารและฝ่ายการเมืองมีบทบาทสำคัญในการชี้นำระบบสังหาร ผู้ที่ปฏิบัติงานในฝ่ายการเมืองได้แก่ตำรวจลับ และตำรวจปราบอาชญากร หัวหน้าฝ่ายการเมืองต้องรายงานต่อผู้บัญชาการค่าย และสำนักงานกลางความมั่นคงและดำเนินงานตามคำสั่งจากทั้งสองส่วน ต่อมาได้มีการจัดตั้งหน่วยสืบสวนขึ้นภายในฝ่ายการเมืองซึ่งได้สร้างความหวาดกลัวเป็นอย่างมากต่อบรรดาเหล่านักโทษ ฝ่ายการเมืองมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับนักโทษอย่างกว้างขวาง เช่น จัดเก็บประวัติและคัดแยกประเภทนักโทษ การจัดการพาปนสถาน สังเกตความสัมพันธ์ระหว่างนักโทษกับหน่วยเอสเอส ปราบปรามนักโทษที่เคลื่อนไหวต่อต้าน และควบคุมการดำเนินมาตรการการจำกัดขีวิต หน้าที่รับผิดชอบดังกล่าวทำให้ฝ่ายการเมืองเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญที่สุดในโครงสร้างองค์กรของค่ายเอาชวิทซ์¹⁰⁰ ทั้งนี้ผู้บัญชาการค่ายและหัวหน้าฝ่ายการเมืองจะร่วมกันตัดสินใจในการส่งนักโทษไปกักขังในค่าย และการส่งตัวไปสังหาร

ในส่วน of ศูนย์การแพทย์นั้นจะมีความโดดเด่นในระบบของการกวาดล้าง หน่วยการแพทย์มีเป้าหมายที่แตกต่างกัน 2 ประการ คือ ให้การรักษาบรรดาเจ้าหน้าที่เอสเอส และกำจัดนักโทษ นายแพทย์เอสเอสจะทำการคัดเลือกนักโทษในโรงพยาบาล และเฟิกเฉยต่อสภาพสุขภาพของนามัยที่เลวร้ายภายในค่าย ทั้งนี้ นายแพทย์จะมีส่วนร่วมในการคัดเลือกนักโทษใหม่ที่

⁹⁹ WVHA มีหน่วยงานหลักอยู่ 5 หน่วย โดย Amtsgruppe A ดูแลเรื่องการเงิน กฎหมาย และการบริหาร Amtsgruppe B จะเป็นฝ่ายจัดหา และจัดซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ Amtsgruppe C ดูแลเรื่องอาคารสถานที่ Amtsgruppe D ดูแลค่ายกักกัน และ Amtsgruppe W ดูแลด้านเศรษฐกิจ

¹⁰⁰ Memorial and Museum Auschwitz – Birkenau, **The SS garrison in Auschwitz**, Accessed 30 December 2012, Available from http://en.auschwitz.org/h/index.php?option=com_content&task=view&id=20

เพิ่งเดินทางมาถึงเข้าสู่ห้องรมแก๊ส และดำเนินงานด้านการทดลองทางการแพทย์ หัวหน้าแพทย์มีหน้าที่กำกับดูแลศูนย์การแพทย์ของค่ายอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของหัวหน้าคณะแพทย์ประจำค่ายอีกด้วย โดยมีหน่วย Sanitatsdienstgrad _SDG เป็นผู้ช่วยทางการแพทย์และมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการสังหาร กล่าวคือเข้าไปมีส่วนร่วมในการฆ่านักโทษที่หมดแรงไม่สามารถทำงานได้ โดยการฉีดสารฟีนอลเข้าสู่หัวใจและมีการตั้งหน่วยที่เรียกว่า SS – Desinfektionskommando ทำหน้าที่เป็นผู้เทแก๊สพิษ Zyklon B เข้าสู่ห้องรมแก๊ส

ในเอาชวิทซ์นั้นมียกกำลังของพนักงานรักษาความปลอดภัยประจำอยู่ร้อยละ 75 โดยมีหน้าที่รักษาความปลอดภัย กองกำลังรักษาความปลอดภัยถูกตั้งขึ้น 8 – 10 กองร้อย 2 กองเสนาธิการ กองฝึกดูแลสุนัขเฝ้ายาม หน่วยเอสเอสให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยหัวกระโหลก (Death Head Unit :SS – Totenkopfverbände) ต่อมาภายหลังทหารจากกองบัญชาการทหารสูงสุดและกองทัพอากาศที่ไม่สามารถปฏิบัติงานในแนวหน้าได้ก็จะถูกมอบหมายให้มารักษาความปลอดภัยที่ค่ายเอาชวิทซ์ ส่วนการรักษาความปลอดภัยภายนอกค่ายนั้นมีการลาดตระเวนตามแนวรั้วของค่าย ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน เช่น การลุกฮือของนักโทษ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยจะเดินแถวเข้าไปในค่ายในจุดที่ต้องการความช่วยเหลือทันที

นอกจากนี้หน่วยเอสเอสยังแต่งตั้งตัวแทนเพื่อมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในเรื่องของการรักษาถูระเบียบให้แก่ักโทษที่ถูกเลือกทำหน้าที่เป็นหัวหน้าที่พักหรือโรงนอน โดยนักโทษเหล่านี้จะอยู่ภายใต้การดูแลและรับคำสั่งจากหน่วยเอสเอสในการทำงานวันต่อวัน นอกเหนือจากนี้จะถูกจ้างให้ทำงานตามความสามารถ หรือทำงานในโรงครัว และโรงซักล้างของค่าย ยกตัวอย่างเช่น ในช่วงก่อนสงครามนักโทษทางการเมืองเยอรมันต่างสนใจที่จะทำงานในตำแหน่งนี้กันมาก เพราะจะช่วยป้องกันพวกเขาจากการกระทำทารุณของเหล่าเอสเอส และสามารถปรับสภาพความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ได้รับส่วนแบ่งอาหารและสามารถปกป้องสมาชิกของกลุ่มที่จะถูกโยกย้ายไปยังค่ายที่มีอัตราการตายสูง

การรมแก๊สที่ค่ายเอาชวิทซ์

เดือนสิงหาคม ค.ศ. 1941 รูดอล์ฟ โฮสในฐานะผู้บัญชาการค่ายเอาชวิทซ์ได้รับคำสั่งให้เตรียมการสำหรับกำจัดชาวยิวขึ้นที่ค่ายเอาชวิทซ์ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหชาวยิว

ครั้งสุดท้ายและการสังหารหมู่ด้วยแก๊สพิษเป็นวิธีที่ถูกเลือกนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่เดิมใช้การยิงทิ้ง การแขวนคอ และการฉีดยาพิษ

ห้องรมแก๊สจะประกอบไปด้วยประตู 2 บาน ป้องกันการรั่วออกมาของแก๊ส เพดานที่ถูกเจาะให้เป็นรูสำหรับใส่แก๊สพิษเข้าไปข้างใน และติดตั้งระบบระบายอากาศ ห้องมีขนาดกว้าง 4.6 เมตร ยาว 16.8 เมตร มีพื้นที่ 77.28 ตารางเมตร ห้องรมแก๊สที่ค่ายเอาชวิทซ์ 1 ถูกใช้งานตั้งแต่ฤดูใบไม้ร่วง ค.ศ. 1941 ถึงเดือนตุลาคม ค.ศ. 1942 และเมื่อมีการก่อสร้างค่ายเอาชวิทซ์ 2 ได้มีการตัดแปลงกระท่อมของชาวนา 2 หลังเพื่อทำหน้าที่เป็นห้องรมแก๊ส หลังแรกถูกเปิดใช้ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1942 และอีกหนึ่งหลังในเดือนมิถุนายนในปีเดียวกัน เรียกว่าบังเกอร์ 1 และ 2 (บังเกอร์ 1 ถูกทิ้งทำลายในช่วงสิ้น ค.ศ. 1944 ในขณะที่บังเกอร์ 2 ถูกทิ้งในฤดูฝนปีเดียวกัน แต่ได้มีการนำกลับมาใช้ใหม่อีกครั้งในช่วงปลายปีในฐานะบังเกอร์ 5) บังเกอร์ทั้งสองหลังนี้มีขนาดกว้าง 7 เมตร ยาว 15 เมตร คิดเป็นพื้นที่ 105 ตารางเมตร ซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าที่ค่ายเอาชวิทซ์ 1 บังเกอร์ 1 ประกอบไปด้วยห้องรมแก๊ส 2 ห้อง แต่ละห้องมี 1 ประตู บังเกอร์ 2 มีห้องรมแก๊ส 4 ห้อง แต่ละห้องมีประตูทางเข้าอยู่ทางด้านหนึ่ง และประตูอีกบานหนึ่งอยู่ฝั่งตรงข้ามเพื่อใช้เป็นทางในการขนศพออก ห้างออกไปจากบังเกอร์จะมีอาคารไม้สำหรับเปลี่ยนเสื้อผ้า โดยเป็นของบังเกอร์ 1 สองหลัง และของบังเกอร์ 2 สามหลัง จากคำให้การของ Szlama Drago อดีตนักโทษที่เคยทำงานในหน่วยรบพิเศษ (Sonderkommando) ต่อผู้พิพากษาไตส์วานคศิชาวโปลในเมืองคราโควในวันที่ 10 พฤษภาคม ค.ศ. 1945 ได้อธิบายเกี่ยวกับบังเกอร์ไว้ว่า

พวกเราถูกนำตัวเข้าไปในป่าที่นั่นมีบ้านที่ทำจากปูนหลังคามุงด้วยฟางแห้ง ห้างออกไปประมาณ 30 – 40 เมตร จะมีอาคารไม้ 2 หลัง ส่วนด้านข้างจะมีหลุมขนาดกว้าง 7 เมตร ยาว 30 เมตร และลึก 3 เมตร จำนวน 4 หลุมขุดเตรียมไว้ บนปากหลุมถูกปกคลุมไปด้วยกลุ่มควันสีดำทะมึน...พวกเราทุกคนใส่หน้ากาก เมื่อเปิดประตูเข้าไปพวกเราเห็นซากศพจำนวนมากนอนเปลือยกายมีทั้งหญิงและชายทุกวัย พวกเราได้รับคำสั่งให้นำศพเหล่านั้นออกไปยังสนามหน้าบ้าน...ซึ่งจะมีหม้อพินและช่างตัดผมคอยถอนพินและตัดผมศพเหล่านั้น คนงานกลุ่มอื่นจะนำศพใส่รถเข็นมุ่งตรงไปยังหลุมที่ได้เตรียมไว้ ซึ่งจะมีอีกกลุ่มหนึ่งยังคงขุดหลุมและเผาศพอยู่ในนั้น ชั้นแรกจะนำท่อนไม้วางกั้นหลุม หลังจากนั้นจะเป็นไม้ชิ้นเล็ก ๆ วางซ้อนสลับกัน และสุดท้ายจะเป็นกิ่งไม้แห้ง คนงานอีกกลุ่มจะโยนศพลงไปในหลุม...หน่วยเอสเอสจะทำการโปรยน้ำมันก๊าดบนปากหลุมจากถังสี่มุม และจุดไฟเผา...หลังจากที่พวกเราขนศพทั้งหมดออกมาหมดแล้ว พวกเราจะต้องทำความสะอาดบ้านใหม่ทั้งหมด ทั้งขัดพื้น ปิดฝุ่น และทาสี

กำแพง ภายในจะถูกแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ส่วนแรกสามารถรองรับนักโทษทั้งหมดได้ประมาณ 1,200 คน ส่วนที่สอง 700 คน ส่วนที่สาม 400 คน และส่วนที่สี่ 250 คน ในส่วนของห้องที่มีขนาดใหญ่ที่สุดจะมี หน้าต่างบานเล็ก ๆ 2 บาน ส่วนที่เหลือจะมีเพียง 1 บานเท่านั้น ซึ่งหน้าต่างเหล่านี้จะถูกปิดสนิท ห้องแต่ละห้องจะมีทางเข้าแยกออกจากกัน บนประตูทางเข้าจะมีแผ่น โลหะ พร้อมคำอธิบายปิดไว้ว่ากระแสไฟฟ้าแรงสูงอันตรายถึงตายได้ (High Voltage – Danger of Death) แต่คำเตือนนี้จะเห็นได้ทางเดียวเมื่อตอนประตูปิดเท่านั้น ในทางกลับกันเมื่อประตูเปิดจะเห็นคำว่า สำหรับอาบน้ำ (To the Baths) แทน ผู้คนที่ถูกนำตัวเข้าไปในห้องนี้จะถูกรุมแก๊ส และประตูฝั่งตรงข้ามคือทางออกที่เอาไว้สำหรับลำเลียงศพออก ซึ่งบ้านหลังนี้ถูกเรียกว่า บังเกอร์ 2 ห่างออกไปอีก 500 เมตรจะมีบ้านอีกหนึ่งหลังเรียกว่าบังเกอร์ 1 ซึ่งมีขนาดค่อนข้างเล็กถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน แต่ละห้องมีประตูทางเข้าและหน้าต่างเล็ก ๆ อย่างละ 1 บาน ใกล้กับบังเกอร์ 1 จะมีโรงนาเล็ก ๆ หนึ่งหลัง และอาคารไม้อีกสองหลัง หลุมศพจะอยู่ห่างออกไปค่อนข้างไกล ซึ่งจะมีรางรถไฟเป็นตัวเชื่อมกับบังเกอร์¹⁰¹

ภาพที่ 7 ห้องรมแก๊ส

ที่มา : **The seven Gas Chambers at Auschwitz**, accessed 20 February 2013, available from http://www.deathcamps.org/gas_chambers/gas_chambers_auschwitz.html

¹⁰¹ Eugen Kogon, Hermann Langbein and Adalbert Ruckerl, **Nazi Mass Murder : A Documentary History of the Use of Poison Gas**, translate by Marry Scott and Caroline Lloyd – Morris (London : Yale University Press, 1993), 151 – 152.

ในค.ศ. 1943มีการก่อสร้างอาคารเฝ้าศพแห่งใหม่ขึ้น 4 หลังในค่ายบิร์คอเนาและ มีการลงเลขโรมันกำกับไว้¹⁰² อาคารเฝ้าศพเหล่านี้ตั้งอยู่ในค่ายด้านตะวันตก โดยอาคารหมายเลข II และ III จะอยู่ก่อนไปทางใต้มากกว่าอาคารหมายเลข IV และ V อาคารหมายเลข II และ III นั้นจะมีเตาเผาศพอยู่ในชั้นใต้ดิน ซึ่งแตกต่างจากอาคารหมายเลข IV และ V ที่ไม่มีห้องใต้ดิน และเตาเผาศพจะเชื่อมติดกับอาคารเฝ้า อาคารเฝ้าศพทั้งสี่หลังสร้างเสร็จพร้อมใช้งานได้ในค.ศ. 1943 ทั้งสี่หลังอาคารหมายเลข II เสร็จในวันที่ 31 มีนาคม อาคารหมายเลข III วันที่ 25 มิถุนายน อาคารหมายเลข IV 22 มีนาคม และอาคารหมายเลข V เสร็จวันที่ 4 เมษายน อาคารเฝ้าศพหมายเลข I (เอาชวิทซ์ 1) สามารถบรรจุศพได้ 340 ศพ หมายเลข II และ III หลังละ 1,440 ศพ หมายเลข IV และ V หลังละ 768 ศพ รวมทั้งหมดสามารถเผาศพได้ถึง 4,756 ศพต่อวัน ดังนั้นเมื่อทุกอย่างสร้างเสร็จโดยสมบูรณ์แล้วทั้งจำนวนและความสามารถในการรมแก๊สที่ค่ายเอาชวิทซ์จึงเหนือกว่าค่ายกักกันหรือศูนย์กลางการสังหารอื่น ๆ ของนาซี

ภายในอาคารเฝ้าศพสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน ส่วนแรกคือห้องเฝ้าศพ ส่วนต่อมาคือห้องโถงใหญ่ และส่วนสุดท้ายคือห้องรมแก๊ส ใจกลางห้องจะมีปล่องไฟขนาดใหญ่ และเตาเผาศพ 9 เตาวางเรียงกันอยู่โดยรอบ มีช่องลิฟท์ 4 ช่องสามารถเผาศพได้ครั้งละ 3 ศพภายในระยะเวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที ห้องถัดมามีขนาดค่อนข้างใหญ่รับนักโทษได้ประมาณ 2,000 คนมีป้ายเขียนบอกว่าเป็นห้องอาบน้ำ มีไฟสว่าง ตรงกลางห้องมีเสาเรียงเป็นแนวโดยรอบ ตลอดแนวกำแพงมีม้านั่งอยู่หลายตัว เหนือม้านั่งมีที่แขวนเสื้อซึ่งมีหมายเลขกำกับอยู่ หลังจากถอดเสื้อผ้าออกจนหมดแล้ว นายทหารเอสเอสจะนำเหยื่อเข้าไปอีกห้องหนึ่งซึ่งมีขนาดใหญ่เท่ากับห้องแรก เสาที่เรียงรายไปตามห้องนั้นนอกจากจะมีเสาคอนกรีตที่มีวัตถุประสงค์ในการค้ำยันน้ำหนักของเพดานแล้ว ยังมีเสากลางที่ทำด้วยโลหะแผ่น ทั้งนี้เพื่อให้สามารถเดินท่อแก๊สพิษที่พ่นออกมาจากหัวฝักบัวโลหะจำนวนมาก รูปลักษณะของฝักบัวนี้จึงใจทำมาเพื่อใช้หลอกล่อเหยื่อ เมื่อทหารเอสเอสเดินออกไปจากห้องแล้ว ประตูจะถูกปิดและไฟจะดับ ที่ด้านนอกเจ้าหน้าที่หน่วยเอสเอสจะสวมหน้ากากป้องกัน

¹⁰² เลขที่ลงกำกับบางครั้งมีการใช้หมายเลข I – IV เพราะไม่ได้มีการนับรวมอาคารเฝ้าศพหลังแรกที่สร้างขึ้นในค่ายเอาชวิทซ์ 1 ในค.ศ. 1940 บางครั้งใช้ II – V เพราะมีการนับรวมอาคารเฝ้าศพเดิมเป็นอาคารเฝ้าศพหมายเลข I ซึ่งในสารนิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนใช้ระบบนับตัวเลข II – V

แก๊สพิษปืนขึ้นไปบนหลังคา ก่อนเปิดฝากรอบออกแล้วเทสารพิษลงไปเบื้องล่าง โดยที่กระป๋องบรรจุจะมีฉลากติดไว้ว่า Zyklon for Destroying Pests¹⁰³ จากการบันทึกของนายแพทย์มิโคล นูสซลี (Miklos Nyiszli) แพทย์นักโทษที่ทำงานในค่ายเอาชวิทซ์ทำให้ทราบว่าแก๊สพิษดังกล่าวจะถูกนำมาจากภายนอกโดยรถของกาชาดและไม่เคยมีการเก็บแก๊สพิษเอาไว้ที่อาคารเผา¹⁰⁴ ใช้เวลาเพียงสามนาทีเหยื่อทุกคนก็จะตายลงทั้งหมด อีกยี่สิบนาทีต่อมาพัดลมระบายอากาศจะถูกเปิดเพื่อระบายเอาแก๊สพิษออก

ภาพที่ 8 เตาเผาศพ

ที่มา : Wikipedia Encyclopedia, **Crematorium at Auschwitz**, accessed 20 February 2013, available from http://en.wikipedia.org/wiki/File:Crematorium_at_Auschwitz_I_2012.jpg

อย่างไรก็ตามหน่วยเก็บศพชุดแรกยังคงต้องใส่หน้ากากป้องกันอยู่ เพราะแม้จะถูกระบายออกไปแต่ยังมีแก๊สพิษบางส่วนหลงเหลืออยู่ตามระหว่างศพ พวกเขาจะลึนน้ำล้างศพ หลังจากนั้นพวกเขาจะลากศพเข้าไปในลิฟท์ที่อยู่ห้องถัดไป และลิฟท์จะไปหยุดลงที่ห้องเผาศพ เมื่อศพถูกส่ง

¹⁰³ Eugen Kogon, Hermann Langbein and Adalbert Ruckerl, **Nazi Mass Murder: A Documentary History of the Use of Poison Gas**, 165.

¹⁰⁴ มิโคล นูอิสซลี, **บันทึกเลือดค่ายนรก เอาชวิทซ์**, แปลโดยธนพร รัตนสุวรรณ (กรุงเทพฯ :สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2553), 30.

ต่อหน่วยพิเศษอีกกลุ่มซึ่งประกอบด้วยสมาชิกชายจำนวน 8 คนจะทำการตรวจเพื่อถอนหรือหักฟันทองออกจากปากศพ รวมถึงทรัพย์สินมีค่าอื่น ๆ ของเหยื่อด้วย ฟันทองและของมีค่าที่ได้มาจากอาคารเผาศพทั้ง 4 หลังจะถูกส่งต่อไปยังโรงหล่อทองซึ่งอยู่ภายในอาคารเผาหมายเลข II หลังจากนั้นศพจะถูกส่งต่อไปให้หน่วยพิเศษประจำเตาเผาที่นั่นศพจะถูกวางเรียงกัน 3 ศพบนรถเข็นและถูกส่งเข้าเตาเผา เตาเผาและอาคารเผาศพในค่ายเอาชวิทซ์นั้นยังคงทำงานหนักอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งฤดูใบไม้ผลิ ค.ศ. 1844 ค่ายเอาชวิทซ์ก็ใกล้ที่จะถึงขีดสุด ปล่องไฟของอาคารเผาศพเริ่มร้าวเนื่องจากความร้อนที่มากเกินไป การถูกใช้งานอย่างหนักเป็นเวลานานและต่อเนื่องส่งผลเสียต่อตัวของมันเอง ท้ายที่สุดเหลือเพียงอาคารหมายเลข III ที่ยังคงใช้งานได้อยู่ ศพที่ออกมาจากห้องรมแก๊สจะถูกขนไปเผาที่ลานเผากลางแจ้งควบคู่กันไปด้วย

ในช่วงสุดท้ายของสงคราม ฮิมเลอร์รู้สึกกังวลใจเพราะไม่ต้องการให้ข้อมูลการสังหารด้วยแก๊สพิษถูกเปิดเผยต่อทหารสัมพันธมิตร ฮิมเลอร์จึงได้ตัดสินใจออกคำสั่งวันที่ 26 พฤศจิกายน ค.ศ. 1944 ให้มีการทำลายอาคารเผาศพของค่ายเอาชวิทซ์ และให้หยุดการอพยพชาวยิวลงโดยรถขบวนสุดท้ายที่ขนส่งชาวยิวเดินทางมาถึงค่ายเอาชวิทซ์ในวันที่ 3 พฤศจิกายน ค.ศ. 1944 ทั้งนี้อาคารเผาศพหมายเลข II จะถูกรื้อถอนในวันที่ 26 พฤศจิกายน และหลังจากนั้นอาคารหมายเลข III จะถูกรื้อถอนตามมาอย่างรวดเร็วที่สุดในขณะที่อาคารหมายเลข IV ถูกระเบิดทำลายไปจากการปฏิบัติของนักโทษตั้งแต่วันที่ 7 ตุลาคม ค.ศ. 1944 เหตุการณ์นั้นไม่มีผู้รอดชีวิต และเจ้าหน้าที่เอสเอสเสียชีวิตร่วมกับนักโทษด้วย 3 นาย มีแต่เพียงอาคารหมายเลข V ที่ยังคงทำงานอยู่จนกระทั่งถึงวันสุดท้ายของค่ายกักกัน โดยใช้ระเบิดไดนาไมต์ทำลายก่อนที่ข้อมูลจะรั่วไหลไป นับตั้งแต่วันที่ 20 มกราคม ค.ศ. 1945 มีเพียงศพที่ตายหรือเสียชีวิตจากการถูกฆ่าในค่ายเท่านั้นที่ถูกเผา ไม่มีการตายเนื่องจากการรมแก๊สอีกต่อไป

ค่ายเอาชวิทซ์นั้นเป็นศูนย์กลางการสังหารของรัฐบาลนาซีนับจากฤดูใบไม้ผลิ ค.ศ. 1942 ถึงเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1944 เป็นระยะเวลามากกว่า 2 ปี การสังหารหมู่โดยแก๊สพิษเกิดขึ้นทุกวัน จนกลายเป็นกิจวัตรประจำวันของค่าย และนั่นก็เป็นเหตุผลว่าทำไมชื่อของค่ายเอาชวิทซ์ยังคงเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกับคำว่า การสังหาร (Murder) โดยมีการประมาณจำนวนเหยื่อที่เสียชีวิตจากการถูกรมแก๊สเป็นชาวยิวอย่างน้อย 1,323,000 -1,334,700คน ชาวยิปซี 6,430 คน เซลยสงคราม

โซเวียต 1,065 คน ชาติอื่น ๆ อีก 3,655 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวโปแลนด์ อย่างไรก็ตาม นอกจากการเสียชีวิตจากการรุกรานแล้ว นักโทษยังเสียชีวิตจากโรคภัยไข้เจ็บ ความอดอยากและการทำงานหนัก เป็นผลจากสภาพความเป็นอยู่ที่เลวร้ายภายในค่ายด้วย

บทที่ 4

ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวยิวในค่ายเอาชวิทซ์

โดยทั่วไปนักโทษที่ถูกส่งไปยังค่ายกักกันต่างๆโดยทางรถไฟ เมื่อเดินทางถึงจุดหมายก็จะมีการบวนการคัดเลือกเพื่อแบ่งแยกประเภทนักโทษ กระบวนการคัดเลือกจะเริ่มต้นขึ้นเมื่อเชลยเดินทางมาถึงค่าย หลังลงจากรถไฟเชลยจะรวมตัวกันอยู่ที่ชานชาลาสถานี พวกเขาจะได้รับคำสั่งให้เข้าแถวๆละห้าคน โดยแยกชายหญิงออกจากกัน ขณะที่ยืนเข้าแถวกันอยู่นั้น นักโทษชายกลุ่มหนึ่งทำหน้าที่ขนถ่ายกระเป๋าจากขบวนตู้รถไฟ พร้อมกับศพที่เสียชีวิตจากการเดินทาง เมื่อการขนถ่ายคนเสร็จหมดแล้ว เชลยทุกคนจะได้รับคำสั่งให้เดินแถวผ่านหน่วยเอสเอสประมาณ 30 คน รวมทั้งหัวหน้าค่ายและนายทหารอื่นๆ เป็นการเริ่มต้นของการคัดเลือกครั้งแรก

กระบวนการคัดเลือก

เด็ก คนชรา คนป่วยหรือผู้ที่อ่อนแอจะได้รับคำสั่งให้ไปอยู่ทางซ้าย ซึ่งหมายความว่าคนกลุ่มนี้จะถูกส่งตัวเข้าห้องรมแก๊สทันที ในขณะที่ชายหญิงที่แข็งแรงและมีความเหมาะสมที่จะใช้ เป็นแรงงาน ได้รับคำสั่งให้ไปรวมอยู่ทางขวามือ เชลยกลุ่มนี้จะถูกคุมตัวออกจากสถานีรถไฟไปค่ายกักกัน เฮดี เฟรนด์ (Hedi Friend) เหลือรอดชีวิตคนหนึ่งบันทึกเล่าเมื่อมาถึงค่ายเอาชวิทซ์ว่าทันทีที่เธอลงจากรถไฟบุคคลกลุ่มแรกที่เธอได้เห็นคือ พวกผู้ชายในชุดลายทางท่าทางซีเมซาและวิตกกังวล บิดาของเธอได้ถามชายคนหนึ่งว่าที่นี่คือที่ไหน ชายคนนั้นมีอาการประหม่าทันที เขาหันมองรอบ ๆ จนแน่ใจว่าไม่มีใครเห็นแล้วตอบว่า ค่ายสังหาร หลังจากนั้นหน่วยเอสเอสที่จูงสุนัขพร้อมอาวุธในมือจะลงโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง หลังจากมีการประกาศแยกพวกชายหญิงออกจากกัน เธอก็ถูกจับแยกออกจากบิดา ต่อมาเธอก็แยกออกจากมารดาหลังจากได้รับการคัดเลือกรอบสองจากนายแพทย์โจเซฟ เมงเกล (Dr. Josef Mengele) ผู้ซึ่งได้รับฉายาว่าเป็นเทพแห่งความตาย (Angel of Death) เนื่องจากเป็นผู้ตัดสินว่าเชลยที่ถูกขนส่งมาโดยทางรถไฟเมื่อถึงค่ายเอาชวิทซ์แล้วใครจะถูกส่งเข้าห้องรมแก๊ส ไปใช้แรงงาน หรือรอดูกนำตัวไปทำการทดลองต่างๆ เขามีบทบาทสำคัญต่อการทำการทดลองทางการแพทย์ของนาซี

จากนั้นนักโทษจะตั้งแถวเรียงห้าโดยเฮดินั้นยืนอยู่เป็นคนสุดท้ายของแถว มุ่งหน้าเข้าสู่อาคารที่ถูกเตรียมไว้สำหรับใช้เป็นสถานที่อาบน้ำ ที่นั่นเจ้าหน้าที่หน่วยเอสเอสจะสั่งให้นักโทษทุกคนวางทรัพย์สินมีค่าทั้งหมดไว้ด้านหน้าและถอดเสื้อผ้าออก ส่วนรองทำให้ผู้เข้าไว้ด้วยกันแล้ววางแยกไว้อีกกองหนึ่ง เมื่อเปลือยกายหมด ทุกคนจะถูกกร้อนผม ใครก็ตามที่พยายามใช้มือปกปิดร่างกายจะถูกหน่วยเอสเอสที่คอยเดินตรวจตราทูปตีและบังคับให้ยืนตัวตรง หลังจากกร้อนผมเสร็จ นักโทษหลายคนจะถูกโกนขนตามส่วนต่างๆของร่างกายทั้งหมด ยกเว้นคิ้วเท่านั้นที่ไม่ถูกโกน¹⁰⁵ ต่อมา นักโทษในค่ายเอาวิทซ์ส่วนใหญ่จะให้ความหมายของกระบวนการคัดเลือกนี้ว่าเป็นการกำหนดชะตากรรมที่เหี้ยมโหดที่สุด¹⁰⁶

ขั้นตอนต่อไปคือการอาบน้ำ นักโทษจะผลัดกันเข้าไปอาบน้ำร้อนจากฝักบัว และถูกฆ่าเชื้อด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อบนศีรษะและตามส่วนต่างๆของร่างกายแล้วจึงถูกส่งตัวไปยังห้องรับแจกเสื้อผ้า หลังจากนั้นนักโทษทุกคนต้องออกไปยืนคอยอยู่น้ำอาคาร โดยรับคำสั่งให้เข้าแถวอีกครั้งเพื่อนับจำนวน เสื้อผ้าชิ้นที่สวมใส่ก็เป็นสาเหตุที่ทำให้นักโทษเจ็บป่วยเป็นโรคต่างๆ ในเวลาต่อมา บางรายป่วยหนักถึงขั้นเสียชีวิตก็มี¹⁰⁷ ในที่สุดนักโทษก็ได้รับคำสั่งให้เดินทางไปยังที่ตั้งของค่ายพัก ในค่ายหรือเรือนพักจะมีผู้คุมทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบเรือนพักหลังนั้น ๆ หมอโอดกา ซึ่งเป็นนักโทษคนหนึ่งได้บรรยายถึงสภาพเรือนนอนไว้ว่า เรือนนอนของเธอคือ อาคารหมายเลข 26 (barrack 26) โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน โดยมีเตาอิฐกั้นกลางเอาไว้ แต่ละด้านของเตาจะมีเตียง 3 ชั้น วางเรียงรายเป็นจำนวนมาก ซึ่งพวกเขาเรียกกันเป็นภาษาเยอรมันว่า koias มีขนาดประมาณ 12 × 5 ฟุต ใช้เป็นที่นอนของคน 17-20 คน ซึ่งต้องทนอยู่กันอย่างยัดเยียดไม่มีความสบายแม้แต่น้อย ในตอนแรกเตียงนอนเหล่านี้มีเพียงไม้กระดานวางนอนเท่านั้น หลังจากนั้นหนึ่งเดือนผู้คุมจึงนำผ้าห่มมาแจก โดยแจกให้ 2 ผืนต่อ 1 เตียง ด้วยพื้นที่ที่จำกัดทำให้ทุกคนไม่สามารถนอนได้พร้อมกัน หลายคนนั่งจับกลุ่มคุยกันโดยไม่ได้นอนตลอดคืน การจะเปลี่ยนอิริยาบถแต่ละครั้งต้องขอความร่วมมือหรือได้รับการยินยอมจากคนอื่นก่อน¹⁰⁸

¹⁰⁵ Hedi Friend, *The Road to Auschwitz* edited and translated by Michael Meyer (Lincoln : University of Nebraska press), 1996, 80-83.

¹⁰⁶ บรรยาย บุญฤทธิ, *ยมทูตแห่งค่ายนรกนาซี*, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เพชรกระรัต, 2537), 17.

¹⁰⁷ อนงนาฎ เถกิงวิทช์, *วรรณคดีประจักษ์พยาน บันทึกของสตรีผู้รอดชีวิตจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในยุโรประหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2* (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2551, 191.

¹⁰⁸ โอดกา เลงเชล, *บันทึกลับจากค่ายนรกนาซี*, แปลโดย ศานติหงส์ ว. จันทร (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกบัว), 2530, 48-49.

ภาพที่ 10 สภาพโรงนอนของนักโทษ

ที่มา : Auschwitz-Birkenau : history of man – made hell, **Women who stayed behind in the Birkenau**

barracks, accessed 20 February 2013, available from

<http://www.scrapbookpages.com/AuschwitzScrapbook/History/Articles/Liberation.html>

ส่วนกิจวัตรประจำวันของนักโทษในค่ายเอาชวิทซ์นั้น ทุกเช้านักโทษจะถูกปลุกในเวลาประมาณ 4.30 น.(ในฤดูหนาวนักโทษจะถูกปลุกในเวลา 5.30 น.)โดยหน่วยคาโปจะเข้ามาล้างด้วยน้ำเสียนกรรโชกหรือบางครั้งก็ทำร้ายทุบตี นักโทษจะมีเวลาในการชำระล้างหรือทำธุระส่วนตัวอื่นๆ และรอเวลาเข้าแถวเพื่อนับจำนวนในตอนเช้าและรอรับอาหารเช้า เสดิบันที่กิจวัตรประจำวันของนักโทษเอาไว้ว่า พวกเขาต้องตื่นแต่เช้ามืดแล้วต้องรีบวิ่งไปยังห้องสุขาที่เป็นเรือนขนาดใหญ่ อีกเรือนหนึ่ง ตรงกลางจะยกสูง ด้านข้างทั้งสองข้างจะมีหลุมเป็นจำนวนมาก ซึ่งพอที่จะให้คน 20 คน ปลดทุกข์ได้พร้อมกัน บางครั้งผู้คุมก็จะเข้ามาไล่เมื่อเห็นว่านักโทษนั่งนานเกินไป บางครั้งเพื่อความรวดเร็วนักโทษสองคนต้องใช้หลุมเดียวกันเพื่อปลดทุกข์ หลังจากนั้นนักโทษจะรีบวิ่งไปเพื่อเข้าแถวนับจำนวน การนับจำนวนนี้เป็นสิ่งสำคัญมากที่สุดของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน เสดิเปรียบเทียบการนับจำนวนนี้ว่าเป็นเหมือนพิธีกรรมทางศาสนา นักโทษจะถูกเรียกออกมานับ

จำนวนถึงสามครั้งต่อวัน โดยการเข้าแถวเรียงห้า ซึ่งในจำนวนนี้รวมถึงคนป่วยด้วย¹⁰⁹ ซึ่งโอลกาก็ได้บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในทำนองเดียวกันว่าการเข้าแถวเรียกชื่อนั้นทุกคนจะขาดไม่ได้ ไม่ว่าจะป่วยหนักเพียงใดก็ต้องไป ใครที่ป่วยจนยืนไม่ไหว ผู้คุมจะให้นอนในเปลผ้าใบนำไปวางไว้แถวแรกๆ ถัดจากแถวคนตาย โดยสรุปก็คือทุกคนต้องไปเข้าแถวรอเรียกชื่อไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ ทั้งสิ้น¹¹⁰ ภายหลังจากการเรียกชื่อศพของผู้เสียชีวิตจะถูกนำไปเผา หากเกิดความผิดพลาดในระหว่างการนับจะต้องทำการนับใหม่อีกครั้ง โดยผู้คุมเรือนนอนจะนับครั้งแรก ต่อมาโดยหน่วยเอสเอส ผู้บัญชาการค่ายจะนับเป็นคนสุดท้าย นักโทษต้องยืนอยู่หลายชั่วโมงและไม่สามารถออกจากแถวได้ไม่ว่าสภาพอากาศจะเป็นอย่างไรก็ตาม

หลังการนับจำนวนจะเป็นเวลาอาหารเช้า ทุกคนกระตือรือร้นในการรับแจกอาหารเช้า ซึ่งได้แก่ขนมปังชิ้นเล็ก ๆ เนยเทียมจำนวนเล็กน้อย หรือบางครั้งอาจเป็นแยมประมาณหนึ่งช้อนชา และกาแฟ (กาแฟมีลักษณะเป็นเพียงของเหลวสีดำไม่มีส่วนประกอบของน้ำตาลและนม และไร้ซึ่งรสชาติ) หลังการนับจำนวนในตอนเที่ยงจะถึงเวลาอาหารกลางวันซึ่งก็คือ ซุปใสๆ ใส่ผัก บางครั้งอาจมีเศษเนื้อปนมาบ้าง ซึ่งแน่นอนว่ามันไม่เพียงพอต่อความต้องการ แต่สำหรับ ฟิลิป มึลเลอร์ (Filip Müller) นักโทษชาวเชก เล่าว่าซूपที่ได้รับเป็นเสมือนยาที่ช่วยต่อชีวิต เขาเล่าว่าแม้จะอ่อนเพลียจากความหิวโหยแต่เขาก็กินเข้าไปเพื่อรับการปันส่วนน้ำซूपนี้ ช้อนไม่มีความจำเป็นสำหรับนักโทษอย่างพวกเขา เขายกถ้วยซूपขึ้นดื่มอย่างเสียดังและใช้ลิ้นเลียจนหยดสุดท้าย และรับรู้ได้ถึงพลังที่เริ่มฟื้นตัวขึ้นมา¹¹¹ ภายหลังจากพระอาทิตย์ตกดินมีการเข้าแถวเพื่อนับจำนวนนักโทษอีกครั้ง หลังจากนั้นจะได้รับคำสั่งให้ไปรับประทานอาหารเย็นประกอบด้วยซूपหนึ่งถ้วยเช่นเดียวกับตอนกลางวัน สำหรับนักโทษบางคนที่ได้เก็บสำรองขนมปังในตอนเช้าไว้สามารถที่จะนำมาทานได้ในตอนนี้ หลังจากนั้นต้องรีบเข้าห้องน้ำก่อนสัญญาณเคอร์ฟิวจะดังขึ้นและไฟดับตลอดคืน

วิกเตอร์ อี แฟรงเกิล¹¹² (Viktor E. Frankl) ได้วิเคราะห์สภาพการขาดอาหารของนักโทษว่า นอกจากจะเป็นสาเหตุของการคิดถึงอาหารอยู่ตลอดเวลาแล้วยังเป็นเหตุผลให้อธิบายข้อเท็จจริงที่ว่า ความต้องการทางเพศโดยทั่วไปก็จะเหือดหายไปด้วย นอกเหนือจากผลกระทบจากการซื้อคืนใน

¹⁰⁹ Friend, *the Road to Auschwitz* , 88-89.

¹¹⁰ โอลกา เลงเฮล , *บันทึกลับค่ายนรกนาซี* , 76.

¹¹¹ Filip Müller, *Eyewitness Auschwitz Three Year in the Gas Chambers* (Chicago : United States Holocaust Memorial Museum), 1999, 7.

¹¹² ศาสตราจารย์ด้านประสาทวิทยาและจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยเวียนนา และเป็นผู้มีชื่อเสียงด้านการบำบัดจิตด้วยวิธีหาความหมายชีวิต (Logotherapy) ประจำมหาวิทยาลัยนานาชาติของสหรัฐอเมริกา ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ถูกจับเป็นเชลย 3 ปีในค่ายเอาชวิทซ์ คาเคาและค่ายอื่น ๆ

ช่วงแรกของการเข้าสู่ค่ายกักกัน ปัญหาการขาดอาหารจะอธิบายปรากฏการณ์ซึ่งนักจิตวิทยามักจะมองเห็นในค่ายกักกันทุกแห่งที่มีแต่นักโทษชายส่วนใหญ่ ปัญหาเรื่องความเบี่ยงเบนทางเพศแทบจะไม่มีปรากฏให้เห็นแตกต่างกับสถานที่กักขังอื่น ๆ ที่จำกัดเฉพาะผู้ชายเท่านั้น เช่น นักโทษในค่ายทหาร โดยปกตินักโทษหรือผู้ต้องขังมักมีอารมณ์และความรู้สึกเรื่องเพศที่ละเอียดอ่อนและซับซ้อนกว่าบุคคลทั่วไป แต่นักโทษหลายคนที่หลายดูเหมือนว่าแม้ในความฝันก็ไม่คิดถึงเรื่องเพศเลย นักจิตวิทยาจึงวิเคราะห์ว่านักโทษส่วนใหญ่เผชิญกับภาวะแวดล้อมอันโหดร้ายและต่างพยายามที่จะรักษาชีวิตตัวเองให้รอด พวกเขาจึงไม่สนใจสิ่งอื่นที่ไม่ตอบสนองเป้าหมายดังกล่าว¹¹³

ชะตากรรมของเด็กในค่ายเอาชวิทซ์

ส่วนเด็กที่ถูกส่งตัวมายังค่ายเอาชวิทซ์มีประมาณ 232,000 คน และหนุ่มสาวอายุไม่เกิน 18 ปีประมาณ 1.3 ล้านคน พวกเขาถูกส่งตัวมาพร้อมผู้ใหญ่ในช่วงต้นค.ศ.1942 โดยเด็กชาวยิวเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดในค่าย เด็กส่วนใหญ่ถูกส่งตัวเข้าห้องรมแก๊สเพราะไม่สามารถนำมาใช้เป็นแรงงานได้ เว้นแต่ในบางครั้งเด็กชายหญิงจำนวนหนึ่งจะถูกคัดเลือกไปใช้แรงงานบางประเภท เช่น การขาดแคลนแรงงานในหลุมฝังศพ เด็กอายุ 13-14 ปีก็จะได้รับการลงทะเบียนเป็นลูกจ้างให้ไปทำงานใน โรงกลั่นน้ำมันหรือเหมืองถ่านหินในค่ายบริวารต่างๆ อย่างไรก็ตามนับตั้งแต่กลางค.ศ. 1943 เป็นต้นมาเด็กส่วนหนึ่งถูกนำมาใช้เป็นเหยื่อเพื่อทดลองทางการแพทย์ เด็กชาวยิวที่ถูกส่งมาค่ายเอาชวิทซ์จากเกตโตในเมือง Terezin ระหว่างเดือนกันยายน ค.ศ.1943 ถึงเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1944 ได้รับการปฏิบัติแตกต่างจากเด็กที่ถูกส่งมาในระยะแรก ๆ พวกเขาถูกจัดให้อยู่ในค่ายครอบครัวพิเศษในค่ายบิรเคเนา (BIb) พร้อมกับบิดามารดา เด็กชาวยิปซีที่ถูกส่งตัวมาระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ค.ศ.1943 ถึงเดือนสิงหาคมค.ศ.1944 ก็เช่นเดียวกันจะพักอยู่ในค่ายครอบครัวพิเศษด้วย แม้จะเป็นช่วงเวลาอันสั้นแต่เด็กเหล่านี้ยังได้รับสิทธิในการอยู่กับครอบครัวและคนที่รัก และได้รับอาหารที่ดีกว่านักโทษอื่นเล็กน้อย นโยบายว่าด้วยครอบครัวพิเศษเป็นเสมือนการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อสร้างภาพให้แก่โลกภายนอกและเพื่อบิดเบือนวัตถุประสงค์ที่แท้จริงเรื่องการขนส่งชาวยิวมายังค่ายกักกัน โดยทั่วไปสภาพแวดล้อมภายในค่ายเกี่ยวกับปัญหาเรื่องระบบสุขภาพและสุขอนามัยก็นำไปสู่การเกิดของโรคต่างๆ เช่น การระบาดของโรคไ้ซรากสาดใหญ่ โรคเรื้อนและโรคระบบบาดอื่นๆ อัตราการตายของชาวยิปซีโดยเฉพาะในเด็กก็เพิ่มจำนวนมากขึ้น ส่วนเด็กบางคนหมอมองเกล

¹¹³ วิกเตอร์ อี แฟรงเกิล , มนุษย์ ความหมาย และค่ายกักกัน แปลโดย อรรถ เทพวิจิต (นนทบุรี : ไร่พระเจ้า พับลิชซิ่ง),2549, 69-71.

จะฉีดยาให้เสียชีวิตแล้วนำศพไปชันสูตร ค่ายครอบครัวนั้นเริ่มค่อยๆถูกกวาดล้างในเดือน พฤษภาคม ค.ศ.1944 และสิ้นสุดลงในเดือนสิงหาคมปีเดียวกัน

สำหรับเด็กและหนุ่มสาวชาวโปแลนด์ที่ถูกจับส่งตัวมายังค่ายเอาชวิทซ์นั้นส่วนใหญ่ถูกจับในฐานะนักโทษการเมือง หรือเป็นผู้มีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวต่อต้าน หรือถูกปราบปรามจากการก่อจลาจลบนท้องถนน นอกจากนี้ท่ามกลางประชาชนที่ถูกขับไล่ออกจากแคว้น Zamość นับพันคนก็มีชะตากรรมที่น่าเศร้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกเด็กๆ ซึ่งพวกเขาเกือบทั้งหมดถูกฉีดยาให้เสียชีวิตหลังจากถูกส่งมาอยู่ในค่ายได้เพียงไม่กี่สัปดาห์ การขนส่งเด็กชาวโปแลนด์กลุ่มใหญ่ที่สุดมาจากกรุงวอร์ซอ จากเหตุการณ์การก่อจลาจลในเดือนสิงหาคมและเดือนกันยายน ค.ศ. 1944 พวกเขาถูกกักตัวรวมไว้กับผู้ใหญ่รวมจำนวนผู้ถูกจับกุมทั้งสิ้น 13,000 คน และไม่ต่ำกว่า 1,500 คน เป็นเด็กเยาวชนรวมถึงทารกด้วย นอกจากนี้ยังมีเด็กชาวโปแลนด์ที่ถูกพิจารณาตัดสินโทษประหารสำหรับความผิดเช่นการลักลอบขนอาหารหรือหลบหนีแรงงานทาส

ระหว่างค.ศ. 1943-1944 เด็กและเยาวชนกว่าหนึ่งพันคนถูกส่งตัวมาที่ค่ายเอาชวิทซ์จากพื้นที่ของสหภาพโซเวียตที่เยอรมนียึดครองซึ่งส่วนใหญ่มาจากเบโลรูสเซีย พวกเขาถูกจับพร้อมกับผู้ใหญ่ในฐานะผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆ ในการต่อต้านนาซี รวมไปถึงดินแดนทางตอนเหนือของเมืองมินสค์ (Minsk) และ Vitebsk ทั้งหมดถูกจับกุมโดยตำรวจเยอรมันสังกัดหน่วย Einsatzkommando ที่ 9 บางคนถูกกักตัวไว้และถูกยิงตายระหว่างทาง บางคนถูกส่งตัวไปยังค่ายเอาชวิทซ์ ซึ่งส่วนใหญ่เสียชีวิตลงในระยะเวลาเพียงไม่นาน เด็กจำนวนหนึ่งถูกส่งตัวไปยังค่ายกักกันสำหรับเด็กที่อยู่ทางตะวันออกในเมือง Potulice ซึ่งอยู่ใกล้กับเมืองโลดซ์ ในค.ศ.1944 เด็กชาวรัสเซียและเบโลรูสเซียที่อยู่ในค่ายกักกันมาดานก และค่ายสตัทท์ฮอฟ (Stutthof) รวมไปถึงเยาวชนชาวรัสเซียและยูเครนที่พยายามหลบหนีจากแรงงานทาสในประเทศเยอรมนีถูกส่งตัวมากักขังยังค่ายเอาชวิทซ์ทั้งหมด

ชะตากรรมของนักโทษเด็กและเยาวชนไม่ได้แตกต่างจากผู้ใหญ่ที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ทรมานจากความหิวโหย ความหนาวเย็น ถูกใช้เป็นแรงงานทาส ถูกลงโทษ ถูกสังหาร และถูกใช้เป็นหนูทดลองทางการแพทย์ ในปลายค.ศ.1943 มีการแยกอาคารนอนสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่สองปีขึ้นไป ลักษณะทั่วไปทางกายภาพไม่แตกต่างจากอาคารนอนของผู้ใหญ่ ไม่ได้รับแจกนมหรือการปันส่วนอาหารที่มีความเหมาะสมสำหรับเด็ก ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการเสียชีวิตของเด็กภายในค่าย หลังได้รับการปลดปล่อยเด็กๆที่รอดชีวิตอยู่ในสภาพที่น่าเวทนามาก หลายคนเสียชีวิตลงในโรงพยาบาลค่ายที่จัดตั้งขึ้นโดยกองทัพสหภาพโซเวียตและกาชาดโปแลนด์ หลังจากรับการตรวจแพทย์นิติเวชรายงานว่ามีเด็กส่วนใหญ่ได้รับความทุกข์ทรมานจากโรคที่ได้รับมาตั้งแต่อยู่ในค่าย โดยร้อยละ 60 เป็นโรคขาดสารอาหาร และอีกร้อยละ 40 เป็นวัณโรค

ทารกที่เกิดในค่าย

ส่วนทารกที่เกิดในค่ายนั้นไม่มีโอกาสที่จะรอดมีชีวิต เพราะค่ายมีนโยบายเด็ดขาดว่า ในทันทีที่มีทารกคลอดในโรงพยาบาล ทั้งมารดาและทารกต้องถูกส่งตัวไปสังหารที่ห้องรมแก๊สทั้งคู่ เว้นแต่ทารกที่เกิดมาสุขภาพไม่แข็งแรงและเสียชีวิตในเวลาต่อมา หรือในกรณีที่ทารกเสียชีวิตตั้งแต่อยู่ในครรภ์ ทั้งสองกรณีนี้เท่านั้นที่ผู้เป็นมารดาจะรอดชีวิตกลับไปอยู่ในค่ายได้ตามเดิม จากคำบอกเล่าของ Nomberg Przytyk เขื่อผู้รอดชีวิต ทำให้ทราบว่าผู้ออกคำสั่งสังหารทารกแรกเกิดทั้งหมดภายในค่ายคือหมอเมงเกเล เมงเกเลเชื่อว่าการนำศพทารกไปเผาโดยที่มารดาไม่ยินยอมไม่ใช่เรื่องผิดมนุษยธรรมแต่อย่างใด เพราะไม่มีสถานที่แห่งใดบนโลกนี้เป็นที่อยู่สำหรับชาวิวอยู่แล้ว¹¹⁴ นักโทษหญิงต่างรู้ดีว่าการตั้งครรภ์จะนำภัยร้ายแรงมาสู่ตน ดังนั้นจึงมีความพยายามที่จะปกปิดกันอย่างสุดความสามารถ โดยได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนนักโทษด้วยกัน นักโทษหญิงหลายคนสามารถปิดบังได้จนถึงวันสุดท้าย เมื่อครบกำหนดคลอดเพื่อนนักโทษจะช่วยกันทำคลอดอย่างลับๆ ในโรงนอน และจะฆ่าทารกที่ทันทีโดยทำเสมือนว่าเด็กได้เสียชีวิตตั้งแต่อยู่ในครรภ์ รวมไปถึงการแอบทำแท้ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษาชีวิตของผู้เป็นแม่ไว้ แม้พวกเขาจะตระหนักดีว่าการกระทำดังกล่าวจะขัดต่อหลักจริยธรรม แต่เพื่อที่จะมีชีวิตรอดต่อไปเหตุการณ์เหล่านี้จึงยังคงเกิดขึ้นกลายเป็น โศกนาฏกรรมและตราบาปที่โหดร้ายของนักโทษหญิงตั้งครรภ์ภายในค่าย¹¹⁵ อย่างไรก็ตาม ค.ศ.1943 ทารกแรกเกิดที่ไม่ใช่ชาวิวจะไม่ถูกฆ่าและจะได้รับการลงทะเบียน หมายเลขประจำตัว ส่วนทารกที่เกิดจากหญิงชาวิวยังคงถูกสังหารจนกระทั่งเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1944

การทำงานและชีวิตภายในค่าย

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตต่างๆภายในค่ายบริวารของค่ายบิรเคเนา ถูกใช้เป็นที่ทำงานสำหรับนักโทษ พวกเขาถูกส่งตัวไปทำงานยังสถานที่ต่างๆภายในค่าย เช่น โรงครัว โกดังเก็บมันฝรั่ง โรงเก็บเสื้อผ้า โรงซักล้าง คลังอาหาร คลังพัสดุ และโรงพยาบาล เป็นต้น งานที่ทำงานส่วนใหญ่ได้แก่ การสูบน้ำ ทำความสะอาดกวาดเตาเผาศพ ช่างไม้ ช่างไฟและอื่นๆ นักโทษแรงงานต่างๆเหล่านี้มีโอกาสในการรอดชีวิตกว่านักโทษทั่วไป เพราะจากการทำงานทำให้พวกเขาสามารถหาอาหารและเสื้อผ้าเพิ่มเติมได้ หรืออย่างน้อยก็สามารถหลีกเลี่ยงการเข้าแถวเรียกชื่อในช่วงที่สภาพ

¹¹⁴ Dalia Ofer and Lnore J. Weitzman, **Women in the Holocaust** (New Haven, Conn : Yale University Press, 1998), 329.

¹¹⁵ Ibid.

อากาศเลวร้าย เช่น ฝนตก หิมะตกหรือหนาวจัดหรือการถูกส่งไปทำงานนอกค่ายซึ่งมีชั่วโมงการทำงานที่ยาวนานและลำบากกว่า¹¹⁶ การสุม่เลือกนักโทษออกไปทำงานนอกค่ายเกิดขึ้นทุกวัน หลังจากการเข้าแถวเรียกชื่อในตอนเช้า นักโทษเหล่านี้ถูกเรียกว่า Aussenkommandos พวกเขาเดินเท้าผ่านเจ้าหน้าที่และเหล่าทหารเอสเอสที่คอยนับจำนวนขณะเดินออกจากค่าย รวมระยะทางเดินเท้ากว่า 2.4 กิโลเมตร

เขตพื้นที่ทำงานมีกองกำลังเอสเอสและสุนัขที่ได้รับการฝึกมาเป็นอย่างดี ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยและกำกับดูแลนักโทษโดยตรง กำหนดประเภทของงานและมอบหมายงานให้ปฏิบัติจนแล้วเสร็จ งานส่วนใหญ่ที่ทำเช่น การเลี้ยงปลา การทำงานในเหมืองถ่านหิน การขุดหลุมฝังศพขนาดใหญ่ เป็นต้น ชั่วโมงการทำงานนาน 12 ชั่วโมง เจ้าหน้าที่เอสเอสจะคอยยื่นคุมและจะยิงนักโทษทันทีหากนักโทษเหล่านั้นหยุดพัก (มีนักโทษจำนวนนับหมื่นเสียชีวิตจากความเหนื่อยล้าและโรคระบาด) จนกระทั่งถึงเวลาการเดินทางกลับค่ายของนักโทษ จากชั่วโมงการทำงานที่ยาวนานสร้างความอ่อนล้าเป็นอย่างมากแก่นักโทษ นักโทษคนใดที่หมดสติ หรือเสียชีวิตจะกลายมาเป็นภาระต่อเพื่อนนักโทษที่ต้องแบกพวกเขากลับค่าย ทันทึที่เดินกลับถึงค่าย ความรู้สึกของนักโทษทุกคนเมื่อมองเห็นประตูทางเข้าค่ายคือ ความรู้สึกหวาดกลัว ประตูค่ายเป็นจุดตรวจนับนักโทษที่กลับจากทำงานภายนอก สำหรับนักโทษแล้วเบื้องหลังประตูคือ ภาพของการลงโทษอย่างรุนแรงในทุกเรื่อง ยิ่งถ้าสร้างความไม่พอใจแก่ผู้คุม ผลที่ตามมาคือการถูกทำร้าย การลงโทษในรูปแบบต่างๆ ความรู้สึกกดดันและหวาดกลัวเหล่านี้จะทุเลาลงหากนักโทษสามารถผ่านจุดตรวจไปได้ การได้กลับไปโรงนอนจึงให้ความรู้สึกเหมือนพวกเขาเหล่านั้นได้กลับไปพักผ่อนที่บ้าน¹¹⁷

ส่วนนักโทษที่ส่งตัวไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม แต่ละคนต้องทำงานเป็นกะซึ่งมีสองกะคือกลางวันและกลางคืน เมื่อนักโทษออกจากพื้นที่ค่ายไปยังโรงงานจะถูกนับจำนวนอย่างถี่ถ้วน เมื่อนักโทษกะใหม่มาถึงนักโทษอีกกะหนึ่งก็จะหมดหน้าที่และกลับเข้าค่ายไป ก่อนเข้าค่ายจะมีการนับจำนวนนักโทษอีกครั้ง วิธีนี้ช่วยลดการหลบหนีของนักโทษได้ส่วนหนึ่ง ในระยะแรกนักโทษหญิงจะประสบปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับการทำงาน ได้ยากกว่าผู้ชาย เพราะส่วนใหญ่ไม่มีทักษะฝีมือแรงงาน งานที่ทำในโรงงานส่วนใหญ่เป็นการทำอาวุธยุทธโศปกรณ์ เช่น การประกอบชิ้นส่วนเครื่องยนต์ การทำความสะอาดและขัดลูกกระสุนปืนใหญ่ แรงงานที่มีอายุน้อยทำหน้าที่หยอดน้ำมันเครื่องจักรและเครื่องยนต์ เมื่อหมดชั่วโมงการทำงานจึงสามารถกลับเรือนพัก แม้ค่ายแรงงานจะไม่มีกการห้ามการเดินไปมาภายในค่าย หรือการไปมาหาสู่กันระหว่างโรงนอนของ

¹¹⁶ Anna Pawelczynska, *Value and Violence in Auschwitz* (Berkeley : University of California Press, 1979), 37.

¹¹⁷ *Ibid*, 41.

นักโทษ แต่การออกไปเดินก็เสี่ยงอันตรายมาก เพราะทหารยามมีแนวโน้มที่จะยิงการเคลื่อนไหวใดๆก็ตามที่ดูน่าสงสัย นอกจากการทำงานหนักในแต่ละวันแล้วนักโทษในค่ายเอาชวิทซ์ยังต้องเผชิญกับการลงโทษที่แสนทารุณต่างๆอีกด้วย

ภาพที่ 12 ตัวอย่างการทำงานของนักโทษในค่ายเอาชวิทซ์

ที่มา : Auschwitz-Birkenau State Museum Archives, **Prisoners at work**, accessed 20 February 2013, available from http://en.auschwitz.org/m/index.php?option=com_ponygallery&func=detail&id=100&Itemid=17

การลงโทษ

การลงโทษที่นำมาใช้ในค่ายโดยทั่วไปอยู่ภายใต้คำสั่งของผู้บัญชาการหรือผู้อำนวยการค่าย ส่วนใหญ่การลงโทษอันเนื่องมาจากการฝ่าฝืนกฎที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งได้แก่ ความพยายามหาอาหารเพิ่ม การละทิ้งหน้าที่การทำงาน การแสดงออกถึงพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่เหมาะสมเช่น การแอบสูบบุหรี่ หรือการทำตัวตามสบาย การไม่สวมเสื้อผ้าตามที่บังคับ รวมไปถึงความพยายามฆ่าตัวตายของนักโทษด้วย วิธีการลงโทษจะถูกกำหนดตามอำเภอใจของผู้คุม นักโทษอาจจะได้รับการลงโทษที่แตกต่างกันแม้จะกระทำความผิดแบบเดียวกัน ซึ่งวิธีการลงโทษมีหลายประการ เช่น การเขียนดี

การกักขังในอาคาร 11 การทรมานด้วยการแขวนคอ หรือการส่งตัวไปยังหน่วย penal company ที่มีหน้าที่ในการลงโทษ

การลงโทษด้วยการเขียนตี นักโทษจะถูกทารุณอย่างเปิดเผยในช่วงระหว่างการเข้าแถว เรียกชื่อในตอนเย็น นักโทษจะถูกนำตัวมาที่ลานด้านหน้าอาคาร 11 หรือภายในตัวอาคาร โดยที่เท้าของนักโทษจะถูกตรึงไว้กับต้นไม้หรือคอกที่ทำจากไม้ บริเวณช่องท้องจะวางอยู่บนสิ่งทีเรียกว่า “goat” ส่วนแขนจะถูกดึงเหยียดออกไปข้างหน้า แล้วเจ้าหน้าที่เอสเอสหรือผู้คุมจะใช้ไม้หรือแส้หนังเขียนตีพร้อมกับการนับจำนวนครั้งที่ตี หากล้มนับหรือนับพลาดการลงโทษจะถูกเริ่มใหม่ตั้งแต่ต้น

การลงโทษในอาคาร 11 นักโทษจะถูกขังทั้งในห้องปกติและห้องมืด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้ต้องสงสัยว่ามีส่วนเกี่ยวข้องในการติดต่อกับภายนอก การหลบหนี หรือพยายามช่วยเหลือผู้หลบหนี หรือถูกจับได้ขณะหลบหนี ภายในห้องขังปกติหน้าต่างบางส่วนจะถูกปิดจากด้านนอก และมีเตียงไม้สำหรับนักโทษไว้นอน ตรงกันข้ามกับห้องมืดจะมีการเจาะช่องระบายอากาศจากทางด้านนอก นักโทษจะนอนบนพื้น การถูกขังในห้องมืดใช้เวลาหลายวันหรือหลายสัปดาห์ต่อเนื่องกัน ส่วนใหญ่ นักโทษที่ถูกขังจะเสียชีวิตจากความอดอยาก ในช่วงต้น ค.ศ. 1942 มีการสร้างห้องที่เรียกว่า standing cells ซึ่งแบ่งพื้นที่ออกเป็นสี่ส่วน แต่ละส่วนมีเนื้อที่ประมาณ 1 ตารางเมตร มีช่องระบายอากาศขนาด 5x5 เซนติเมตรมีลูกกรงกัน ทางเข้ามีขนาดเล็กอยู่เหนือระดับพื้น ปิดด้วยแผ่นไม้ พื้นที่แต่ละส่วนขังนักโทษได้ 4 คน

ส่วนการแขวนคอนั้นเป็นทั้งวิธีการลงโทษและวิธีการสังหารอย่างหนึ่งซึ่งสร้างความเจ็บปวดทรมานให้นักโทษเป็นอย่างมาก การแขวนคอนั้นจะใช้พื้นที่ของโกดังเก็บของในอาคาร 11 หรือบริเวณลานภายนอกอาคาร มือของเหยื่อจะถูกมัดไพล่หลังและถูกแขวนคอกับหลัก โดยเท้าไม่ถึงพื้น และหมดสติลงเนื่องจากความเจ็บปวดอย่างแสนสาหัส การลงโทษในลักษณะเช่นนี้เป็นสาเหตุให้เกิดการจิกขาของเส้นเอ็นหัวไหล่ ทำให้นักโทษไม่สามารถขยับแขนได้ ส่งผลให้นักโทษเหล่านี้มีความเสี่ยงต่อการถูกส่งตัวไปยังห้องรมแก๊ส เพราะไม่สามารถที่จะทำงานได้¹¹⁸ การแขวนคอนักโทษที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุดครั้งหนึ่งในค่ายเอาชวิทซ์คือ การแขวนคอนักโทษแรงงาน 12 คน ซึ่งเป็นหัวหน้าผู้ตำรวจจริงวัด ในวันที่ 19 กรกฎาคม ค.ศ. 1943 เนื่องจาก 3 ใน 12 คนพยายามที่จะหลบหนี นอกจากนี้อาคาร 11 ยังถูกใช้เป็นสถานที่สำหรับสังหารนักโทษด้วยการยิง บริเวณด้านหน้าอาคารเป็นที่ตั้งของสิ่งก่อสร้างพิเศษเรียกว่า กำแพงแห่งความตาย (Death Wall)

¹¹⁸ Jacek Lachendro , **Punishment and Execution**, Accessed 3 February 2013, Available from http://en.auschwitz.org/h/index.php?option=com_content&task=view&id=22&Itemid=19

นักโทษจะถูกนำตัวมาที่กำแพงครวละสองคน มีเจ้าหน้าที่เอสเอสเดินตามและยิงพวกเขาบริเวณศีรษะจากทางด้านหลัง นักโทษที่ถูกขังอยู่ในคุกของอาคาร 11 กว่าร้อยคนถูกสังหารด้วยวิธีการนี้

สำหรับ penal company นั้น สร้างขึ้นในช่วงต้นเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1940 นักโทษกลุ่มแรกที่ถูกลงโทษที่นี่ได้แก่ นักบวชคาทอลิกและชาวยิวอีกจำนวนหนึ่งที่ถูกส่งตัวมาค่ายเอาชวิทซ์ในช่วงเวลาดังกล่าว ต่อมาภายหลังใช้ลงโทษนักโทษใดๆก็ตามที่ถูกส่งตัวมายังค่ายแห่งนี้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวโปแลนด์ นักโทษที่ถูกส่งตัวมาลงโทษที่นี่ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการพยายามหลบหนี การพยายามติดต่อกับบุคคลภายนอก การลักลอบสะสมอาหาร เงิน เสื้อผ้า หรือความเชื่อซึ่งเกี่ยวข้องกับงาน เป็นต้น penal company สร้างขึ้นครั้งแรกที่อาคาร 3 ในค่ายเอาชวิทซ์1 ต่อมาถูกย้ายมาอาคาร 11 และถูกย้ายไปยังค่ายบิรเคเนาในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1942 นักโทษใน penal company ถูกตัดขาดจากนักโทษอื่นภายในค่ายอย่างสมบูรณ์ โดยถูกสั่งห้ามไม่ให้ติดต่อกับหรือรับข่าวสารใด ๆ จากนักโทษอื่น ๆ และยังคงถูกกำหนดให้ไปใช้แรงงานหนัก ในขณะที่การถูกคุมคามทำร้ายจากหน่วยเอสเอสยังคงดำเนินต่อไป ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1942 เหล่านักโทษใน penal company พยายามที่จะหลบหนีมีเพียง 9 คนเท่านั้นที่สามารถหนีออกไปได้ แต่อีก 350 คนเสียชีวิตลงจากการถูกตามล่า¹¹⁹

ในเดือนเดียวกันได้มีการก่อตั้ง penal company สำหรับผู้หญิงขึ้นที่ค่ายบิรเวรบูดา (Buda sub - camp) ก่อนจะถูกย้ายมายังค่ายบิรเคเนาในฤดูใบไม้ผลิ ค.ศ. 1943 นักโทษส่วนใหญ่เป็นชาวโปแลนด์ ชาวยิว และชาวเยอรมันบางส่วน งานของนักโทษเหล่านี้ ได้แก่ การขุดลอกคูคลอง และบ่อน้ำ รื้อถอนสิ่งก่อสร้างที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ และสร้างถนน penal company เปิดทำการเรื่อยมาจนกระทั่งค่ายเอาชวิทซ์ถูกกวาดล้างในเดือนมกราคม ค.ศ. 1945 นอกจากการลงโทษดังกล่าวแล้วยังมีการลงโทษแบบอื่น ๆ ที่ได้มีการนำมาปรับใช้ในค่ายเอาชวิทซ์อีก เช่น การห้ามส่ง - รับจดหมาย หรือพัสดุ การให้นักโทษนั่งยอง ๆ โดยใช้มือค้ำพื้น หรือเก้าอี้เตี้ย หรือการให้นักโทษยืนระหว่างรั้วลวดหนามและปฏิเสธการให้อาหารแก่พวกเขา เป็นต้น

การใช้ชีวิตในสภาพความเป็นอยู่ที่ทนได้ยากยิ่งเหล่านี้ อาจกล่าวได้เลยว่านักโทษทุกคนนี้ถึงเรื่องฆ่าตัวตาย แม้จะแค่ในช่วงเวลาสั้นๆ ซึ่งเป็นความรู้สึกที่เกิดจากความรู้สึกท้อแท้สิ้นหวังกับสถานการณ์เสี่ยงกับความเป็นความตายอยู่ตลอดทุกวันทุกชั่วโมง วิธีฆ่าตัวตายที่นิยมกันมากที่สุด ในค่ายกักกันคือ การวิ่งใส่รั้วลวดหนามที่มีกระแสไฟฟ้า คร. แพรงเกิด กล่าวถึงการฆ่าตัวตายในค่ายว่าเป็นการกระทำและความคิดที่ไร้ประโยชน์ เพราะสำหรับนักโทษเชลยธรรมดาๆ คนหนึ่ง

¹¹⁹ Jacek Lachendro , **Punishment and Execution**, Accessed 3 February 2013, Available from http://en.auschwitz.org/h/index.php?option=com_content&task=view&id=22&Itemid=19

การคาดหวังกับชีวิตและโอกาสที่จะมีชีวิตรอดนั้นมีน้อยมากอยู่แล้ว¹²⁰ นอกจากการทำงานหนักและการถูกลงโทษในแต่ละวันแล้ว นักโทษในค่ายยังถูกนำตัวไปใช้ในการทดลองต่างๆทางการแพทย์ด้วย

ภาพที่ 13 รั้วลวดหนามติดกระแสไฟฟ้าแรงสูง

ที่มา : Jewish Virtual Library, **the Fence of Auschwitz**, Accessed 20 February 2013, Available from <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/auschfence.html>

การทดลองทางการแพทย์ในค่ายเอชวิทซ์

นายแพทย์เยอรมันจำนวนมากได้มีส่วนร่วมในการทดลองที่ค่ายกักกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทดลองที่เกี่ยวข้องกับการกดขี่ทางชาติพันธุ์อย่างรุนแรง โดยมีไฮน์ริช อิมเลอร์ หัวหน้าหน่วย เอสเอส เอิร์น กราวิทซ์ (Ernst Grawitz) หัวหน้าหน่วยแพทย์เอสเอส และวอลแฟรม ซีเวอร์ (Wolfram Sievers) ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ กองกำลังเอสเอส และเลขาธิการสมาคม Ahnenerbe Association เป็นผู้ริเริ่มให้มีการใช้การทดลองทางการแพทย์ซึ่งถือเป็นเครื่องมือของ

¹²⁰ วิกเตอร์ อี แฟรงเกิล , มนุษย์ ความหมาย และค่ายกักกัน, 51.

การสังหารอย่างหนึ่ง โดยสำนักงานกลางเศรษฐกิจและบริหารเป็นผู้รับผิดชอบทางการเงินและสนับสนุนการวิจัยพิเศษที่มาจากสถานีอนามัยเอสเอส (Werffen SS Hygiene Institute) ซึ่งควบคุมโดยโจอาคิม มรุกอฟสกี (Joachim Mrugowsky) การทดลองทางการแพทย์แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทคือประเภทแรก การทดลองที่มีวัตถุประสงค์เพื่อความอยู่รอดของบุคลากรในกองทัพ มีการทดลองที่ค่ายดาเคา โดยเป็นการทดลองบรรยากาศชั้นสูง (High – Altitude Experiments) ซึ่งออกแบบเพื่อทดสอบระดับความทนทานของร่างกายมนุษย์ ในบรรยากาศชั้นสูงโดยมีหรือไม่มีออกซิเจน เพื่อประโยชน์ของกองทัพอากาศของเยอรมนี การทดลองทำโดยขังเหยื่อไว้ในห้องกักอากาศลดความดัน (A Low Pressure Chamber) จำลองสภาพบรรยากาศที่นักบินเยอรมันอาจพบเจอในสงครามเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับระดับความสูงที่เป็นอันตรายต่อนักบิน เพื่อที่นักบินจะได้กระโดดร่มลงมาได้อย่างปลอดภัย นอกจากนี้ยังมีการทดลองแช่แข็ง (Freezing Experiments) เป็นการจำลองสถานะแช่แข็งเพื่อเป็นการหาวิธีการรักษาพยาบาลหรือวิธีให้ความอบอุ่นแก่ทหารเยอรมัน ในกรณีที่ต้องทำการรบในสมรภูมิที่ต้องเผชิญกับอุณหภูมิที่เย็นจัด และการทดลองน้ำแข็งเพื่อประโยชน์ของกองทัพอากาศและกองทัพเรือ วัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสลายเกล็ดน้ำแข็งที่ติดได้ ในกรณีที่นักบินเยอรมันติดตัวออกจากเครื่องบินตกลงไปในทะเล หรือกะลาสีเรือเยอรมันที่เรือจมลงโดยการถูกทิ้งระเบิด อาจารย์ชีวิตอยู่กลางทะเลได้นาน เหยื่อจะไม่ได้รับประทานอาหารดื่มแต่น้ำทะเลผ่านกระบวนการทางเคมี¹²¹

ประเภทต่อมา คือ การทดลองที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนา และการทดสอบทางเภสัชกรรม และการรักษาผู้ป่วยและบาดเจ็บ มีการทดลองขึ้นที่ค่ายดาเคา ค่ายซัคเซินเฮาเซิน ค่ายนาตซ์ไวลเลอร์ (Natzweiler) และค่ายบูเคนวัลด์ เป็นการทดลองสร้างภูมิคุ้มกัน โรคและเชรุ่มสำหรับทำการรักษาโรคติดต่อต่าง ๆ เช่น โรคมาลาเรีย ใช้รากสาเดใหญ่ วัณโรค ไทฟอยด์หรือใช้รากสาเดน้อย ไข้เหลือง และโรคไวรัสตับอักเสบบ ส่วนค่ายราเวนบร็อกจะทำการทดลองการปลูกถ่ายกระดูก (Bone – Grafting Experiments) โดยการตัดบางส่วนของกระดูก กล้ามเนื้อ และเส้นประสาทออกจากร่างกายเหยื่อเพื่อนำไปปลูกถ่ายให้เหยื่อคนอื่น การทดลองนี้ไม่เพียงแต่ทำให้เหยื่อเสียชีวิตเท่านั้น แต่ยังนำความพิการมาสู่ผู้รอดชีวิตอีกด้วยและการทดลองประสิทธิภาพของยาซัลฟานิลาไมด์ (Sulfanilamide) เพื่อประเมินผลของการใช้ยาต่อทหารในแนวหน้าเพื่อยืดชีวิตให้กลับมารักษาที่โรงพยาบาลได้ การทดลองแก๊สมัสตาร์ดที่ค่ายซัคเซินเฮาเซิน และนาตซ์ไวลเลอร์โดยเยอรมนีต้องการยาที่มีประสิทธิภาพในการรักษาแผลพุพองที่เกิดจากแก๊สมัสตาร์ด¹²²

¹²¹ วิเวียน ซปีตซ์, หมออำมหิตจากนรก, แพลโคยมนกดล เวชสวัสดี (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2551), 85, 184.

¹²² เล่มเดียวกัน, 165 – 169.

ประเภทสุดท้าย คือ การทดลองเพื่อค้นหาความได้เปรียบทางเชื้อชาติตามหลักการและทฤษฎีความคิดของนาซี ที่มีชื่อเสียงมากที่สุด คือ การทดลองเกี่ยวกับฝาแฝดของหมอเมงเกลเล¹²³ ที่ค่ายเอาชวิทซ์ นอกจากนี้เขายังทำการทดลองการฉีดเซรัมผู้พวกยิวซีโดยตรง เช่นเดียวกันกับที่หมอเวอเนอร์ ฟิสเชอร์ (Werner Fischer) ทำที่ค่ายซัคเซินเฮาเซิน เพื่อหาข้อสรุปว่าความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติส่งผลต่อการต่อต้านการแพร่กระจายของโรคอย่างไร การทดลองทางการแพทย์อื่นๆ ล้วนมีจุดประสงค์ที่จะขยายเป้าหมายความคิดทางเชื้อชาติของนาซีให้กว้างขวางออกไป เช่น การทดลองการทำหมัน (Sterilization Experiments) ซึ่งแรกเริ่มดำเนินการที่ค่ายเอาชวิทซ์และราเวนบรึค เป้าหมายที่กำหนดไว้คือการทำหมันต้องใช้เวลาน้อยที่สุด มีประสิทธิภาพและราคาถูกที่จะนำไปใช้กับศัตรูของเยอรมนีทั้งชาวยิว ยิปซีและกลุ่มอื่น ๆ

การทำหมัน

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 นายแพทย์เยอรมันให้การสนับสนุนการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับประชากรของผู้นำจักรวรรดิไรค์ พวกเขาศึกษาวิจัยการทำหมันหมู่อย่างกว้างขวาง เพื่อที่จะประยุกต์ใช้กับประชาชนที่เห็นว่าสมควรจะกำจัดให้หมดสิ้นไป ศาสตราจารย์คาร์ล เคลลาเบิร์ก (Professor Carl Clauberg)¹²⁴ ได้รับมอบหมายให้แสวงหาวิธีการที่ดีที่สุดในการทำหมันการทดลองหลักของหมอเคลลาเบิร์ก คือการทำหมันโดยไม่ใช้วิธีการผ่าตัดสำหรับนักโทษหญิงโดยจะทำการคัดเลือกนักโทษหญิงที่แต่งงานแล้วอายุระหว่าง 20 – 40 ปี และผู้ที่มีลูกแล้วจะได้รับความสนใจเป็นพิเศษ วิธีการทำหมันของเคลลาเบิร์กคือการฉีดสารเคมีที่มีฤทธิ์ในการทำลายหรือก่อให้เกิดความระคายเคืองต่อเนื้อเยื่อเข้าสู่ปากมดลูกเพื่อให้เกิดการอุดตันของท่อรังไข่ ทำให้ไม่สามารถมีบุตรได้ โดยสารเคมีที่ใช้จะมีความแตกต่างกัน และถูกเก็บเป็นความลับตามที่รูดอล์ฟ โสสในฐานะผู้บัญชาการค่าย และฐานะพยานผู้รู้เห็นได้บันทึกเหตุการณ์ในตอนนั้นไว้ว่า เขาได้รับรายงานและรายละเอียดทุกอย่างเกี่ยวกับกระบวนการทดลองจากหมอเคลลาเบิร์ก แต่ไม่เคยได้รับการเปิดเผย

¹²³ Nava Cohen, “Medical Experiment” *Encyclopedia of Holocaust E-G*, Edited by Israel Gutman (N.Y. : Macmillan Publishing Company), 255.

¹²⁴ ศาสตราจารย์เคลลาเบิร์กเป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญการรักษาเกี่ยวกับการทำหมัน ดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกสูตินารีเวชโรงพยาบาล Chorow ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เริ่มเข้ามาทำงานในค่ายกักกันเดือนธันวาคม ค.ศ. 1942 ที่ค่ายบิรเคนา หลังจากนั้นได้ย้ายมาประจำที่ค่ายเอาชวิทซ์ 1 เนื่องจากข้อเรียกร้องที่ต้องการสถานที่พิเศษสำหรับทำการวิจัย ทำให้เกิดการจัดตั้งอาคาร 10 (Block 10) ในค่ายเอาชวิทซ์ 1 ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1943 หรือที่เป็นที่รู้จักกันในนาม “Clauberg’s Block”

เกี่ยวกับสารเคมีที่เขาใช้อย่างแท้จริง¹²⁵ ปัจจุบันเชื่อว่าสารเคมีที่ใช้ดังกล่าวคือ ฟอรัมาลีน(Formalin) และยาชา (Novocain) ทั้งนี้ยาฉีดได้รับการฉีดซ้ำทุก ๆ 2 สัปดาห์หลังจากได้รับสารเคมีเป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ก็จะมีการติดตามผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยการฉายรังสี นอกจากนี้หมอมอเคลาเบิร์ต ยังมีโครงการจะให้นักโทษหญิงทุกคนมีเพศสัมพันธ์กับนักโทษชายเพื่อวัตถุประสงค์ในการทดลองทางปฏิบัติด้วย แต่โครงการทดลองดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นเนื่องจากสงครามสิ้นสุดลงก่อน หมอมอเคลาเบิร์ตเชื่อว่าหากมีผู้ช่วยที่เพียงพอ เขาจะสามารถทำหมันได้มากถึง 1,000 คนต่อวันดังที่ปรากฏในจดหมายที่เขาเขียนถึงอิมเลอร์เกี่ยวกับการทดลองการทำหมันหมูนักโทษหญิงในค่ายเอาชวิทซ์ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1943 ว่า

การทำหมันผู้หญิงโดยไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการผ่าตัดที่ข้าพเจ้าได้คิดค้นขึ้นนั้น ตอนนี้อยู่ที่ขอบเขตสมมุติฐานแบบแล้ว...โดยข้าพเจ้าคาดหมายว่าหากมีการสานต่องานวิจัยนี้ ในอนาคตจะสร้างผลประโยชน์ต่อการให้กำเนิดระยะยาว ซึ่งข้าพเจ้าสามารถทำนายเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้โดยด้วยเครื่องมืออุปกรณ์และผู้ช่วยที่มีความเหมาะสม แพทย์หนึ่งคนจะสามารถทำหมันผู้หญิงได้มากถึง 1,000 คนต่อวัน¹²⁶

วิธีการของหมอมอเคลาเบิร์ตจะไม่ได้ใช้การผ่าตัด แต่วิธีการดังกล่าวก็สร้างความเจ็บปวดอย่างมากต่อเหยื่อผู้ถูกทดลอง นักโทษหญิงหลายคนเสียชีวิตลงจากการทำหมัน และอีกหลายคนถูกส่งไปสังหารหลังการทดลองสิ้นสุด ทั้งนี้ นักโทษที่อยู่ภายใต้การควบคุมของมอเคลาเบิร์ตมีประมาณ 300 คน และมีการแยกนักโทษหญิงที่ได้รับการฉีดสารเคมีออกจากนักโทษทั่วไป นักโทษที่ปฏิเสธการเข้ารับการทดลองจะถูกส่งตัวกลับไปรมแก๊สที่ค่ายบิรเคเนา ส่วนมากกลุ่มที่ยังอยู่จะได้ผลข้างเคียง คือ เกิดอาการติดเชื้อในเยื่อช่องท้อง เลือดออกในช่องคลอดทำให้มีไข้สูงและเกิดภาวะโลหิตเป็นพิษ หมอโยฮันน์ เกิบเบล (Dr. Johannes Goebel) ผู้ช่วยของมอเคลาเบิร์ตในค่ายเอาชวิทซ์ จะคอยจัดหาสารเคมีที่จำเป็นต่อการทำลายเนื้อเยื่อ และคอยติดตามผลที่ได้จากการฉายรังสี โดยมีการประมาณจำนวนของเหยื่อที่ถูกทดลองอยู่ที่จำนวนตั้งแต่ 700 คนถึงหลายพันคน

เช่นเดียวกันกับนายแพทย์ฮอร์สต์ ชูมันน์ (Horst Schumann) ที่ได้เริ่มทำการทดลองการทำหมัน ในค่ายเอาชวิทซ์ในเวลาดังกล่าวเช่นกัน ชูมันน์เป็นหัวหน้าคณะผู้ก่อตั้งสถาบันสำหรับโรคที่ไม่สามารถรักษาได้ (Institution for the Incurably) ขึ้นที่โรงพยาบาล Grofeneck ในเมืองเวทเทมเบิร์ก (Wurtemberg) ต่อมาได้กลายมาเป็นสมาชิกของคณะกรรมการพิเศษทางการแพทย์

¹²⁵ Robert Jay Lifton, *The Nazi Doctors Medical Killing and the Psychology of Genocide* (New York : Basic Books, Inc. Publisher, 1986), 272.

¹²⁶ Jewish Virtual Library, *Carl Clauberg*, accessed 30 December 2013, available from <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/biography/Clauberg.html>

(Special Medical Commission) ทำหน้าที่ในการคัดเลือกผู้ป่วยและผู้ที่ไม่สามารถทำงานได้ภายในค่ายกักกันเข้าสู่ห้องรมแก๊ส ชูมันน์ได้ย้ายเข้ามาประจำอยู่ที่โรงเรือนหมายเลข 30 เขต B1a สำหรับนักโทษหญิงในค่ายบิรเคเนาซึ่งเป็นสถานที่ทำหมันจากการฉายรังสี (X-Ray) ที่ได้รับการติดตั้งเครื่องฉายรังสี 2 เครื่องเชื่อมต่อกับสายเคเบิลส่งตรงไปยังห้องควบคุม ซึ่งนักโทษชาวอิตาลีทั้งชายและหญิงจะถูกเกณฑ์เข้ามาเพื่อรับการทดลอง

การทำหมันจะประกอบไปด้วยการฉายรังสีไปที่รังไข่ของเพศหญิง และลูกอัณฑะของเพศชาย การฉายรังสีจะทำให้อวัยวะบริเวณช่องท้อง ขาหนีบ สะโพกหรือก้นของเหยื่อเกิดรอยไหม้จากการโดนรังสี และเนื้อเยื่อของอวัยวะจะเป็นหนองทำให้ไม่สามารถใช้งานได้อีก บันทึกของแพทย์หญิงโอลกา เลงเชล ทำให้ทราบรายละเอียดของการทดลองว่าในขณะที่มีการทดลองฉายรังสีจะมีการหยุดฉายเป็นบางช่วง เพื่อที่จะตรวจสอบว่าเหยื่อจะยังสามารถร่วมเพศได้หรือไม่ เมื่อได้รับการยืนยันจากแพทย์แล้วว่ารังสีได้ทำลายระบบสืบพันธุ์จนสิ้นเชิงแล้ว เหยื่อจะถูกส่งตัวไปสังหารในห้องรมแก๊ส นอกจากนี้ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1944 มีการทำหมันเด็กชายอายุ 13 – 17 ปี จำนวน 1,000 คนโดยมีการลงทะเบียนทำหมันให้ หลังจากนั้น 2-3 สัปดาห์เด็กเหล่านี้จะถูกเรียกตัวมาสอบถามถึงผลของการทดลองว่าพวกเขายังมีความรู้สึกต้องการทางเพศหรือไม่ แล้วให้สำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง ขณะที่กำลังจะหลั่งน้ำอสุจิออกมานั้น นายแพทย์เยอรมันจะใช้เครื่องมือชนิดหนึ่งเป็นโลหะแข็งสอดเข้าไปในท่อปัสสาวะ เพื่อรับเอาน้ำอสุจิซึ่งการกระทำเช่นนี้ก่อให้เกิดความเจ็บปวดต่อเหยื่อมาก หลังจากนั้นจะมีการนำน้ำอสุจิไปพิสูจน์ บางครั้งก็จะมีการตัดลูกอัณฑะเพื่อส่งไปตรวจสอบด้วยเช่นกัน เด็กที่ถูกตัดอัณฑะจะถูกแยกออกจากคนอื่น ๆ เมื่อผลการทดลองสำเร็จเด็กเหล่านี้จะถูกส่งตัวไปยังห้องรมแก๊ส

สำหรับนักโทษหญิงจะมีการฉายรังสีตรงบริเวณท้องน้อย จากนั้นแพทย์จะมาตรวจดูอาการแล้วผ่าตัดเอามดลูกและรังไข่ออก หมอชูมันน์ใช้วิธีการทดลองนี้หลายครั้งกับเด็กผู้หญิงอายุ 16 – 17 ปีโดยให้เหยื่ออนอนใต้เครื่องฉายรังสี แล้วเจ้าหน้าที่จะนำแผ่นโลหะแผ่นหนึ่งมาวางไว้ที่หน้าท้องอีกแผ่นรองไว้ที่หลังแล้วปล่อยรังสีตรงไปยังรังไข่จนหน้าท้องไหม้เกรียม หลังจากนั้น 2 เดือนก็จะถูกส่งเข้าไปรับการผ่าตัด โดยมีการให้เหตุผลของการทำหมันในนักโทษว่าหากเยอรมนีชนะสงครามแล้วสามารถทำหมันชาติพันธุ์อื่นที่ไม่ใช่เยอรมัน คนเหล่านั้นจะไม่สามารถสืบเชื้อสายได้ และจะไม่เป็นอันตรายต่อเยอรมนีอีกต่อไป และยังสามารถทำงานเป็นแรงงานให้กับประเทศเยอรมนีได้ต่อไปอีกเป็นเวลานาน เมื่อประชากรเยอรมันเพิ่มมากขึ้นพอจะครอบครองพื้นที่ต่าง ๆ ในยุโรปได้แล้ว คนเหล่านั้นก็จะล้มตายและสูญพันธุ์ไปในที่สุด¹²⁷

¹²⁷ โอลกา เลงเชล, บันทึกกลับจากค่ายนรกนาซี, 357 – 362.

ภาพที่ 14 ศาสตราจารย์คาร์ล เคลาเบิร์ก

ที่มา : **Carl Clauberg**, accessed 20 February 2013, Available from
<http://www.deathcamps.org/occupation/auschwitzmen.html>

ภาพที่ 15 นายแพทย์ฮอร์สท์ ชูมันน์

ที่มา : **Horst Schumann**, accessed 20 February 2013, Available from
<http://www.holocaustresearchproject.org/othercamps/auschwitzgaschambers.html>

ภาพที่ 16 นายแพทย์โจเซฟ เมงเกล

ที่มา : Wikipedia Encyclopedia, **Josef Mengele**, accessed 20 February 2013, Available from
https://en.wikipedia.org/wiki/Josef_Mengele

การทดลองเกี่ยวกับฝาแฝดและคนแคระ

ในขณะที่นายแพทย์เคลาเบิร์กและนายแพทย์ชูนันน์กำลังหมกมุ่นอยู่กับการทดลองและพัฒนาวิธีการเกี่ยวกับโครงสร้างทางชีววิทยาของมนุษย์ที่รัฐบาลนาซีสังเกตเห็นว่าไม่น่าพึงปรารถนานายแพทย์โจเซฟ เมงเกล ก็ได้เริ่มทำการศึกษาวิจัยและจุดประเด็นเรื่องฝาแฝด การศึกษาด้านสรีรวิทยาและพยาธิวิทยาของคนแคระ โดยได้รับความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับสถาบันวิจัยมนุษยวิทยา พันธุกรรมศาสตร์และการบำรุงพันธุ์เบอร์ลิน – ดาห์เลม (Kaiser Wilhelm Institute of Anthropology, Genetics and Eugenics in Berlin – Dahlem) เขาให้ความสนใจในความแตกต่างของสีตามนุษย์ สาเหตุการเกิด และวิธีการรักษาโรคฟันตกกระเนื่องจากฟลูโอไรด์เป็นพิษ (Noma Faciei) และคนที่มีพัฒนาการทางร่างกายผิดปกติ เช่น คนยักษ์ คนแคระ คนหลังค่อม เป็นต้น

ในการคัดเลือกเหยื่อที่ใช้ในการทดลอง หมอเมงเกลจะเป็นเดินทางไปคัดเลือกเองที่สถานีรถไฟ โดยได้รับความช่วยเหลือในการคัดเลือกจากหน่วยเอสเอสในการมองหาฝาแฝด รวมไปถึงคนแคระ และคนที่มีพัฒนาการทางร่างกายผิดปกติ ตามแถวที่เฉลยยื่นเรียงอยู่ที่หน้าตู้รถไฟ โดยมารดาของฝาแฝดส่วนใหญ่พร้อมจะยกลูกให้กับทีมค้นหาทันทีด้วยความหวังว่าลูกของตัวเองจะได้รับการดูแลเป็นพิเศษ ในขณะที่ฝาแฝดหรือคนที่มีลักษณะที่เป็นที่ต้องการแบบอื่นที่เป็นผู้ใหญ่แล้วรู้ว่าตนเป็นที่สนใจทางวิทยาศาสตร์ก็จะเข้าเสนอตัวเองอย่างเต็มใจด้วยความหวังว่าจะได้รับการดูแลที่ดีกว่า เมื่อลูกแฝดถูกคัดแยกออกไป พ่อแม่และครอบครัวของพวกเขาจะต้องอยู่เข้าแถวรอเพื่อรับการคัดเลือกต่อไป ในกรณีที่แฝดยังเด็กมาก แม่ของเด็กจะได้รับอนุญาตให้เข้าไปอยู่ด้วยเพื่อดูแลสุขภาพของเด็กระหว่างการทดลอง แฝดจะถูกตัดแยกจากคนอื่น ๆ ไปทางขวามือ โดยจะได้รับการสิทธิพิเศษให้สามารถเก็บชุดพลเรือนไว้ได้ อีกทั้งยังไม่ต้องตัดผมอีกด้วย หลังจากนั้นพวกเขาจะถูกสักด้วยตัวเลขพิเศษ ซึ่งในหลายกรณีฝาแฝดจะถูกสักคำว่า ZW ซึ่งเป็นตัวย่อของคำว่า Zwilling เป็นส่วนหนึ่งของหมายเลขที่สัก¹²⁸ ต่อมาผู้คุมจะนำพวกเขาไปยังโรงทหารที่ได้รับการออกแบบไว้เป็นพิเศษ ซึ่งเป็นที่ที่พวกเขาจะได้รับความใส่ใจในระดับหนึ่ง มีอาหารอย่างดี ที่นอนสบาย และสามารถจะอยู่อย่างมีความสุขจนมายั้งการที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะว่าพวกเขาจะได้ไม่ติดเชื้อแล้วทำให้แฝดคนใดคนหนึ่งต้องตายไปก่อนอีกคนหนึ่ง เพราะฝาแฝดจะต้องตายด้วยกัน และต้องตายในสภาพที่ดี¹²⁹ ทั้งนี้ภายในโรงนอนพวกเขาจะต้องกรอกประวัติเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวสั้น ๆ เช่น อายุ ส่วนสูง เป็นต้น ในกรณีที่เป็นเด็กไม่สามารถกรอกประวัติเองได้ ผู้ปกครองต้องเป็นผู้ทำแทน

¹²⁸ Robert Jay Lifton, *The Nazi Doctors Medical Killing and the Psychology of Genocide*, 348.

¹²⁹ มิโคล นูอิสซตี, *บันทึกเลือดคายนรก อาชวิพิช*, 30.

ในส่วนของกิจวัตรประจำวันนั้นฝาแฝดเหล่านี้ต้องตื่นในเวลา 6 นาฬิกาเพื่อเข้าแถวรับการเรียกชื่อน้ำโรงนอน รับประทานอาหารเช้า โดยในแต่ละวันหมอเมเกลจะเข้ามาตรวจ การมาของหมอไม่ได้สร้างความหวาดกลัวต่อเด็กแต่อย่างใด เพราะเขามักจะมาพร้อมกับขนม และพูดคุยพร้อมกับเล่นกับเด็ก ๆ กล่าวกันว่าเด็กแฝดคือหนึ่งในกลุ่มบุคคลที่มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีที่สุดในค่ายเอาชวิทซ์จนกว่าจะถูกนำตัวไปทดลอง¹³⁰ ในทุกวันแฝดทุกคนจะถูกเจาะเลือดในปริมาณมากจากแขนและนิ้วมือ และในบางครั้งแขนทั้งสองข้างจะถูกเจาะพร้อมกัน ในกรณีเด็กเล็กซึ่งมีแขนและนิ้วขนาดเล็กมากจะเปลี่ยนไปเจาะเลือดที่คอแทน แผลคูใดที่ถูกขนานเลขในแต่ละวันจะถูกส่งตัวไปยังห้องทดลอง ที่นั่นแฝดจะถูกส่งให้ถอดเสื้อออกแล้วนอนข้างกัน โดยจะมีเจ้าหน้าที่เข้ามาตรวจสอบรายละเอียดทุกส่วนของร่างกายอย่างระมัดระวัง

นอกจากนี้พวกเขาจะได้รับการตรวจและทดสอบหลาย ๆ อย่าง เช่น การตรวจเลือด การเปลี่ยนถ่ายเลือดระหว่างพี่น้องฝาแฝด การเจาะน้ำไขสันหลัง การพยายามเปลี่ยนสีตาให้เป็นสีน้ำเงินโดยการฉีดสารเคมีเข้าไปในดวงตาซึ่งบ่อยครั้งเป็นสาเหตุของความเจ็บปวดอย่างรุนแรง การติดเชื้อ และการตาบอดชั่วคราวหรือถาวรหากแฝดตาขณะทำการทดลอง เมงเกลจะควักลูกตาของพวกเขาออก และปักลูกตาเหล่านั้นไว้ที่ผนังห้องทำงานอย่างเดียวกับที่นักชีววิทยาปักตัวอย่างแมลงไว้เพื่อทำการศึกษา การทดลองเปลี่ยนสีตาดังกล่าว มีจุดประสงค์สำคัญเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาและพัฒนาความรู้ทางพันธุกรรม เพื่อจะทำให้แน่ใจว่าสตรีชาวเยอรมันจะสามารถตั้งครรภ์ และให้กำเนิดบุตรฝาแฝดที่มีนัยน์ตาสีฟ้า และผมสีบลอนด์อันเป็นชาวอารยันในอุดมคติของนาซี การฉีดสารเคมีจำนวนมากเข้าไปในร่างกาย จากคำบอกเล่าของมาร์ก และฟรานเซสกา เบอโควิทซ์ (Marc and Francesca Berkowitz) ฝาแฝดชายหญิงชาวเชกโกสโลวาเกียที่ว่า “...หลังจากถูกฉีดยาในครั้งแรกกว่า 150 เข็ม พวกเราหวาดกลัวมากและไม่อยากจะจินตนาการถึงการฉีดยาครั้งต่อไป...”¹³¹ ซึ่งผลจากการถูกฉีดสารเคมีดังกล่าวส่งผลให้เหยื่อต้องได้รับการทรมานอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีการทดลองผ่าตัดต่าง ๆ โดยไม่ใช้ยาชา เช่น การเปลี่ยนถ่ายอวัยวะ การตอน และการตัดอวัยวะดังคำบอกเล่ามอช ออฟเฟอร์ (Moshe Offer) แฝดผู้รอดชีวิตได้กล่าวถึงการเสียชีวิตของทิบิ (Tibi) พี่ชายของเขาไว้ว่า

¹³⁰ Jennifer Rosenberg, **Mengele's Children : The Twin of Auschwitz**, Accessed 30 December 2012, Available from <http://history1900s.about.com/od/auschwitz/a/mengeletwins.htm>.

¹³¹ **Victims of Mengele**. Accessed 3 April 2013. Available from <http://auschwitz.dk/Mengele/id24.htm>

ผมไม่เข้าใจว่าทำไมหมอเมงเกลถึงให้ความสนใจในตัวทิวี่ พี่ชายของผมมากนัก เขาเอาพี่ชายผมไปผ่าตัดหลายครั้ง ครั้งหนึ่งเขาผ่าเอากระดูกสันหลังของทิวี่ออก ทำให้พี่ชายผมเป็นอัมพาต...หลังจากนั้น เขาก็ตัดอวัยวะเพศพี่ชายของผม หลังจากการผ่าตัดในครั้งที่ 4 ผมก็ไม่ได้เห็นหน้าพี่ชายของผมอีกเลย¹³²...

อีกทั้งยังมีการทดลองเย็บตัวของเด็กแฝดติดกันเพื่อจะทำให้เกิดแผลสยามขึ้น เพื่อดูการทำงานของอวัยวะภายในร่วมกันและการเข้ากันของเนื้อเยื่อ นอกจากนี้เมงเกลยังมีการทดลองโดยการฉีดเชื้อโรคร้ายแรงซึ่งจะนำไปสู่การเสียชีวิต เช่น โรคไขกระดูกใหญ่ และวัณโรคเข้าสู่ร่างกายของเด็กแฝดคนใดคนหนึ่ง และเฝ้าสังเกตอาการอย่างใกล้ชิดจนกว่าเด็กแฝดคนนั้นจะเสียชีวิต หลังจากนั้นจะทำการสังหารแฝดอีกคนที่แยกเอาไว้ เพื่อนำร่างกายของเด็กทั้งสองมาตรวจสอบและหาผลของโรค อีกทั้งยังมีการวาดภาพศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างของกะโหลก หู จมูก ปาก มือ และเท้าของฝาแฝด โดยภาพแต่ละภาพจะจัดแยกใส่แฟ้มที่ทำขึ้นโดยเฉพาะ แสดงลักษณะของแต่ละคนอย่างสมบูรณ์ จากการทดลองทางการแพทย์เกี่ยวกับฝาแฝดที่มีอยู่จำนวนมากนั้น ที่มีชื่อเสียงที่สุด คือ การทดลองเพื่อค้นหาหน่วยของพันธุกรรมที่เป็นต้นตอของการเกิดโรคต่าง ๆ

ในการทดลองทางการแพทย์ขั้นสุดท้ายสำหรับเด็กแฝด คือ การชันสูตรพลิกศพ โดยจะมีการเปรียบเทียบแง่มุมต่าง ๆ ของกายวิภาคและพยาธิวิทยา ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างอวัยวะที่ทำงานผิดปกติกับอวัยวะที่ทำงานปกติ เปรียบเทียบระหว่างอวัยวะที่ผิดปกติด้วยกัน และการศึกษาธรรมชาติของความผิดปกติอื่น ๆ ซึ่งนี่เป็นขั้นตอนสำคัญที่สุดในการศึกษาฝาแฝด เพื่อจะใช้ในการตรวจสอบและเปรียบเทียบผลของโรค ซึ่งการจะประเมินความผิดปกตินั้นจะต้องทำในเวลาพร้อมกัน¹³³ ดังนั้นเมื่อมีฝาแฝดคนใดคนหนึ่งเสียชีวิต บ่อยครั้งที่ฝาแฝดอีกคนก็จะถูกฆ่าตามไป ทั้งนี้แพทย์ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ ก็คือ นายแพทย์มิโคล นูอิสซลี (Miklos Nyiszli) ผู้เชี่ยวชาญด้านพยาธิวิทยาซึ่งเป็น แพทย์นักโทษที่อยู่ภายใต้การควบคุมของหมอเมงเกล โดยเขาจะเป็นผู้ทำการพิสูจน์ศพของฝาแฝดที่เสียชีวิตจากการทดลอง หรือถูกสังหารด้วยจุดประสงค์อื่น ๆ สำหรับตรวจสอบหลังเสียชีวิต ความมุ่งหมายของการทดลองนั้นก็เพื่อต้องการที่จะค้นหาความลับของการขยายชาติพันธุ์ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในการเพิ่มจำนวนชาติพันธุ์ที่เหนือกว่า หากมีความเป็นไปได้ในอนาคตที่จะทำให้มารดาเยอรมันตั้งครรภ์แฝดให้ได้มากที่สุด เพื่อเพิ่มการผลิตชาติพันธุ์เยอรมัน¹³⁴

¹³² **Victims of Mengele.** Accessed 3 April 2013. Available from <http://auschwitz.dk/Mengele/id24.htm>

¹³³ มิโคล นูอิสซลี, *บันทึกเลือดค่ายนรก อาชววิทซ์*, 40.

¹³⁴ มิโคล นูอิสซลี, *บันทึกเลือดค่ายนรก อาชววิทซ์*, 41 – 42.

www.auschwitz.org

ภาพที่ 17 เด็กที่ถูกนำมาทดลองทางการแพทย์

ที่มา : Memorial and Museum Auschwitz – Birkenau, **Hospitals and medical experiments**,

Accessed 20 February 2013, available from

http://en.auschwitz.org/m/index.php?option=com_ponygallery&Itemid=17&func=viewcategory&catid=25

สันนิษฐานว่าฝาแฝดคู่แรก ๆ ที่ถูกนำมาทดลองคือฝาแฝดชาวฮังการีซึ่งถูกส่งมาเอาชวิตซ์ในปลายค.ศ. 1943 ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับที่เมงเกลเข้าดำรงตำแหน่งหัวหน้าแพทย์ของค่ายเอาชวิตซ์ ฝาแฝดคู่นี้มีอายุประมาณ 18 ปี มีรูปร่างหน้าตาดี โดยลักษณะเด่นที่ทำให้ฝาแฝดคู่นี้เป็นที่สนใจเพราะพวกเขามีผมและขนตามร่างกายมาก และเป็นนักกีฬา เมงเกลได้ทำการทดสอบฝาแฝดคู่นี้เป็นเวลาหลายวัน เริ่มแรกเขาจะวัดขนาดร่างกายอย่างละเอียด ฉายรังสี และถ่ายภาพพวกเขาในอิริยาบถต่าง ๆ รวมถึงให้ยืนยกแขนขึ้นเพื่อสังเกตขนรักแร้ หลังจากนั้นพวกเขาจะถูกสอดท่อเพื่อส่งแก๊สผ่านโพรงจมูกเข้าไปจนถึงปอด เพื่อดูการทำงานของปอดส่งผลให้เกิดการระคายเคืองและไออย่างหนัก และได้เก็บตัวอย่างน้ำลายไปทดสอบ นอกจากนี้พวกเขายังถูกทดลองด้วยการแช่น้ำร้อนจนกว่าจะหมดสติ หลังจากนั้นเมงเกลก็จะมัดและดึงผมพวกเขา ก่อนจะนำตัวกลับไปแช่น้ำร้อนอีกหลายครั้ง หลังจากถอนผมและโกนขนตามร่างกายเรียบร้อยแล้วก็จะ

ถ่ายรูปพวกเขาอีกครั้งหนึ่ง หลังจากผ่านการทดลองอันโหดร้ายจนเกินที่ร่างกายจะรับไหว พวกเขา
ก็ถูกสังหาร โดยการฉีดยาพิษเข้าสู่หัวใจ¹³⁵

การทดลองฝาแฝดของเมงเกลนั้นไม่สามารถสรุปได้อย่างแน่ชัดว่ามีการใช้ฝาแฝดในการ
ทดลองจำนวนเท่าใด แต่จากหนังสือ *Children of the Flames* ของลูเซตเต มาตาลอง เลกนาโด
(Lucette Matalon Lagnado) และเชลลา คอห์น เดเคิล (Sheila Cohn Dekel) ได้บันทึกจำนวนของฝา
แฝดที่ถูกใช้ในการทดลองของเมงเกลที่ค่ายเอาชวิทซ์ว่ามีประมาณ 1,500 คู่ และเมื่อค่ายเอาชวิทซ์
ได้รับการปลดปล่อยในวันที่ 27 มกราคม ค.ศ. 1945 เด็กที่เกี่ยวกับการทดลองของเมงเกลรอดชีวิต
จำนวน 200 คน¹³⁶ ต่อมาในทศวรรษที่ 1980 มีการขุดค้นพบซากของฝาแฝดเพียง 100 คู่ และจาก
คำให้การของนายแพทย์นูอิสลิตาให้รู้ว่า ภายในหนึ่งคืนเมงเกลสามารถสังหารฝาแฝดได้มากที่สุด
ถึง 14 คู่¹³⁷

ในส่วนของการทดลองคนแคระที่มีร่างกายผิดปกติ นั้นจะมีขั้นตอนและวิธีการในการวิจัยที่
คล้ายกับเด็กแฝด โดยการทดลองคนแคระที่โดดเด่น คือ การทดลองคนแคระจากครอบครัวโอวิทซ์
(Ovitz) ครอบครัวนักดนตรีชาวโรมาเนียที่รอดชีวิตจากค่ายเอาชวิทซ์ มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 12
คนและมี 7 คนเป็นคนแคระ ครอบครัวนี้ได้รับการบันทึกว่าเป็นครอบครัวคนแคระขนาดใหญ่ที่สุดใน
ค่ายเอาชวิทซ์ เมื่อมาถึงค่ายครอบครัวโอวิทซ์ดึงดูดความสนใจของเมงเกลเป็นอย่างมาก เขา
อยากรู้ความจริงเกี่ยวกับการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวที่มีทั้งคนปกติและคนแคระ
ซึ่งหายากมาก ครอบครัวโอวิทซ์จึงถูกแยกออกจากนักโทษคนอื่นๆ และถูกส่งตัวไปเพื่อรอรับการ
ทดลอง เมงเกลจัดให้พวกเขาอยู่ในห้องพิเศษ มีอาหารที่ดีถูกสุขอนามัย มีที่นอนและเสื้อผ้าเป็นของ
ตัวเอง เพื่อให้พวกเขามีสุขภาพที่ดีและพร้อมสำหรับการทดลอง ในการทดลองสมาชิกในครอบครัว
ได้รับการทดลองที่หลากหลายแตกต่างกัน เมงเกลสั่งเจาะไขกระดูก ถอนผมและฟันเพื่อตรวจสอบ
หาสัญญาณโรคทางพันธุกรรม มีการเทน้ำร้อนและเย็นลงในหู หยดสารเคมีเพื่อให้ตาบอด
ครอบครัวโอวิทซ์ยังมีสมาชิกที่เป็นทารกเพศชายวัยเพียง 18 เดือนเกิดจากสมาชิกในครอบครัวที่มี
ร่างกายปกติ แต่ได้รับการคลอดก่อนกำหนดจึงถูกนำตัวมาทดลองด้วย นอกจากนี้ครอบครัวโอวิทซ์
ยังเป็นพยานรู้เห็นในการทดลองคนแคระคู่ใหม่ซึ่งต่อมาถูกสังหารและนำศพไปดัมเพื่อนำกระดูก

¹³⁵ McCune, Lokota. **Medical Experiment**. Accessed 3 April 2013. Available from
http://www.kawvalley.k12.ks.us/schools/rjh/marneyg/04_holocaust-projects/04_mccune_medical-experiments.htm

¹³⁶ Wikipedia Encyclopedia. **Josef Mengele**. Accessed 3 April 2013. Available from
http://en.wikipedia.org/wiki/Josef_Mengele

¹³⁷ Robert Jay Lifton, **The Nazi Doctors Medical Killing and the Psychology of Genocide**, 350.

ไปจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์¹³⁸ นายแพทย์นูอิสลือบอกล่าวการตรวจสอบคนแคระที่ถูกเลือกจากสถานีรถไฟไว้ว่า เขาและคนอื่น ๆ จะทำการตรวจสอบคนเหล่านั้นก่อนที่จะให้หน่วยเอสเอสสังหาร นูอิสลือจะทำการผ่าศพชันสูตรและจดบันทึก พร้อมกับเก็บรักษาซากศพของพวกเขาด้วยแคลเซียมคลอไรด์ (Calcium Chloride) ก่อนจะบรรจุกระดูกที่ทำความสะอาดแล้วใส่ในหีบห่อเพื่อส่งไปยังสถาบันวิจัยมนุษย์วิทยา พันธุกรรมศาสตร์และการบำรุงพันธุ์เบอร์ลิน – ดาห์เลม นอกจากนี้ นายแพทย์ลอตเต เอ็ม (Lottie M.) ยังกล่าวถึงครอบครัวของคนแคระภายหลังจากการศึกษาวิจัยจบลงด้วยว่า “...เมื่อการศึกษาจบลง พวกนั้นก็จะถูกส่งไปยังห้องรมแก๊ส”¹³⁹

นอกจากนี้เมงเกลยังให้ความสนใจในการทดลองเรื่องโรคฟันตกระในเด็กซึ่งเป็นโรคที่หายาก แต่ในอาชวิทย์พบบ่อยในกลุ่มของพวกยิปซี โรคฟันตกระเป็นโรคอัมพาตชนิด ซึ่งจะทำลายเยื่อเมือกและเนื้อเยื่ออื่น ๆ ในช่องปากส่งผลให้เกิดเนื้องอกบริเวณใบหน้า ในการทดลองซึ่งจะเห็นได้จากคำบอกเล่าของแพทย์นักโทษคนหนึ่งว่า “วันหนึ่ง... หมอเมงเกลได้นำห่อหนังสือพิมพ์ซึ่งมีกลิ่นสารฟีนอลเข้ามา...เปิดดูพบว่าภายในเป็นศีรษะเด็กจำนวน 2 ศีรษะ...” จึงสรุปได้ว่าการทดลองนี้ เมงเกลจะสังหารเด็กที่เป็นโรคด้วยการฉีดสารฟีนอลเข้าสู่ร่างกาย หลังจากนั้นก็จะทำการตัดศีรษะของเด็กแล้วส่งไปตรวจเพื่อหาตัวอย่างของเชื้อแบคทีเรีย¹⁴⁰

การเคลื่อนไหวต่อต้าน

ในค่ายกักกันนักโทษที่มีสภาพความเป็นอยู่เลวร้ายและนักโทษต่างถูกทารุณกรรมทั้งทางกายและจิตใจ ดังนั้นการกระทำใด ๆ ที่จะสามารถช่วยฟื้นฟูกำลังใจ หรือรักษาชีวิตของเขาเอาไว้ได้ จะถูกนำมาปฏิบัติเพื่อต่อต้าน หรือคัดค้านต่อผู้ควบคุมค่าย แฮร์มันน์ ลังก์ไบน์¹⁴¹ (Hermann Langbein) อธิบายความหมายของการต่อต้านที่เกิดขึ้นภายในค่ายว่าเป็นการรวบรวมการกระทำ หรือการเตรียมการเพื่อดำเนินการตามคำสั่งในการคัดค้าน หรือบรรเทาการลงโทษต่อนักโทษทั้งหมดในค่ายซึ่งการกระทำต่าง ๆ ทั้งหมดมีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการที่จะทำให้สภาพความเป็นอยู่ทั่วไปภายในค่ายดีขึ้น ทั้งนี้ยังหมายความรวมถึงความพยายามให้ข้อมูลเกี่ยวกับค่ายกักกันต่อโลก

¹³⁸ Wikipedia Encyclopedia. **Josef Mengele**. Accessed 3 April 2013. Available from http://en.wikipedia.org/wiki/Josef_Mengele

¹³⁹ Robert Jay Lifton, **The Nazi Doctors Medical Killing and the Psychology of Genocide**, 360.

¹⁴⁰ **Ibid**, 360-361.

¹⁴¹ แฮร์มันน์ ลังก์ไบน์เคยถูกคุมขังที่ค่ายกักกันในประเทศฝรั่งเศส และในค.ศ. 1941 ถูกย้ายมาที่ค่ายกักกันที่ค่ายดาเคา ก่อนจะถูกส่งตัวมายังค่ายอาชวิทย์ในค.ศ. 1942 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเลขานุการคณะกรรมการค่ายกักกันสากล (International Concentration Camps Committee)

ภายนอกแม้จะมีความเป็นไปได้เพียงเล็กน้อยก็ตาม และให้ความหมายครอบคลุมถึงความพยายามหลบหนีด้วย หากการหลบหนีนั้นมีการวางแผนและทำให้เป็นระบบโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้านักโทษสามารถนำข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไปสู่โลกภายนอกได้¹⁴² หากแต่ในความเป็นจริงนักโทษต่างตระหนักดีว่าพวกเขาถูกโคดเดี่ยวจากโลกภายนอกโดยสมบูรณ์

สภาพแวดล้อมภายในค่ายก็เพียงพอที่จะทำให้กำลังใจของนักโทษถดถอยลง พวกเขาได้รับรู้ได้ถึงความหมองหม่นจากการถูกคุกคามทำร้ายที่รุนแรงมากขึ้นกรប់กับสิ่งที่ได้ยืมแล้วแล้วในทุกครั้งที่มีการรับนักโทษใหม่เข้ามาว่า “ทางที่จะออกไปจากที่นี่มีเพียงทางเดียวคือผ่านทางปล่องไฟเท่านั้น”¹⁴³ ยิ่งเป็นการบั่นทอนจิตใจมากยิ่งขึ้นเพราะนักโทษส่วนใหญ่ที่ถูกส่งตัวมายังค่ายเอาชวิทซ์จะถูกส่งเข้าห้องรมแก๊สในทันที ดังนั้นจึงไม่มีโอกาสและเวลาที่จะสร้างหรือจัดตั้งกระบวนการเคลื่อนไหวให้เป็นระบบ อย่างไรก็ตามมีหลายกรณีที่นักโทษลุกขึ้นสู้เพื่อต่อต้าน ยกตัวอย่างเช่น ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1943 มีการขนส่งชาวยิวจากค่ายเบอร์เกน-เบลเซน (Bergen – Belsen) มายังค่ายบิรเคเนา หลังจากทำการคัดเลือกแล้วนักโทษจะถูกส่งเข้าห้องรมแก๊ส ภายในห้องเปลี่ยนเสื้อผ้าที่อยู่ด้านหน้าของอาคารเผาศพหมายเลข 2 หนึ่งในนักโทษหญิงคนหนึ่งรู้สึกได้ถึงภัยอันตรายที่สืบคลานเข้ามา เธอจึงตัดสินใจแย่งปืนจากโจเซฟ ชิลลิงเกอร์ (Josef Schillinger) เจ้าหน้าที่เอสเอสที่ทำหน้าที่ควบคุมและยิงเขาจนได้รับบาดเจ็บสาหัส และวิลเฮล์ม เอ็มเมอร์ริช (Wilhelm Emmerich) เจ้าหน้าที่หน่วยเอสเอสอีกคนถูกยิงเป็นรายต่อมา การกระทำดังกล่าวเป็นการส่งสัญญาณให้นักโทษหญิงคนอื่น ๆ เข้าใจโจมตีเจ้าหน้าที่หน่วยเอสเอสบ้าง อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่สามารถระงับเหตุไว้ได้ และนักโทษหญิงกลุ่มนั้นถูกสังหารทั้งหมด เจ้าหน้าที่ชิลลิงเกอร์เสียชีวิตขณะถูกนำตัวส่งโรงพยาบาล ส่วนเจ้าหน้าที่เอ็มเมอร์ริชพิการ

การจัดตั้งองค์กรต่อต้านภายในค่ายเอาชวิทซ์

องค์กรเคลื่อนไหวภายในค่ายเอาชวิทซ์ในช่วงปีแรก กลุ่มที่มีบทบาทมากที่สุดคือนักโทษการเมืองชาวโปแลนด์ การที่เป็นเช่นนี้เกิดจากหลายปัจจัยด้วยกัน โดยส่วนหนึ่งก็เพราะว่าเอาชวิทซ์ตั้งอยู่ในดินแดนของประเทศโปแลนด์ ซึ่งส่งผลให้นักโทษที่มีเชื้อชาติโปแลนด์มีโอกาสที่จะสามารถสร้างเครือข่ายในการติดต่อกับคนภายนอกค่ายได้ง่ายและสะดวก ทั้งนี้องค์กรต่าง ๆ ในโปแลนด์ซึ่งได้เริ่มต้นการเคลื่อนไหวตั้งแต่ที่นาซีเข้ายึดครองโปแลนด์ก็มีโอกาสที่ดีในการที่จะได้ทำงานผ่าน

¹⁴² Hermann Langbein, *Against All Hope Resistance in the Nazi Concentration Camps 1938 – 1945*. Translated by Harry Zohn (New York : The Continuum Publishing Company, 1994), 52.

¹⁴³ *Ibid*, 53.

เพื่อนักโทษอีกด้วย ผู้ก่อตั้งองค์กรเคลื่อนไหวภายในค่ายเอาชวิทซ์ที่สำคัญคนหนึ่ง คือ วิโพลด์ พิลlecki (Witold Pilecki)¹⁴⁴ ใช้ชื่อกลุ่มว่า “อาสาสมัครเอาชวิทซ์” (Volunteer for Auschwitz) โดยพิลlecki ตั้งใจที่จะให้ตนเองถูกจับกุมในเหตุการณ์การประท้วงในกรุงวอร์ซอในเดือนกันยายน ค.ศ. 1940 เพื่อต้องการเข้าไปในเอาชวิทซ์จะได้รายงานสถานการณ์และให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้บังคับบัญชาของเขา และก่อตั้งองค์กรขึ้นภายใน โครงสร้างขององค์กรดังกล่าวในเอาชวิทซ์นอกจากสมาชิกแล้ว สิ่งต้องการอย่างมากก็คือ การวางแผนและความรอบคอบ ซึ่งต้องเข้าใจกลไกการทำงานที่น่ากลัวของค่าย และความรู้ในเรื่องจุดอ่อนที่สุดของค่าย การจัดตั้งองค์กรในเอาชวิทซ์มีความเชื่อมโยงที่ใกล้ชิดกับการจัดตั้งองค์กรภายนอกค่าย ซึ่งจุดมุ่งหมายของการรวมกลุ่มดังกล่าว นอกเหนือจากในเรื่องการรักษาชีวิตของนักโทษเท่าที่จะเป็นไปได้ในค่ายแล้ว ก็คือการส่งสัญญาณขอความช่วยเหลือเพื่อร้องขอการช่วยเหลือจากนานาชาติ แต่ความเป็นไปได้ในการรับความช่วยเหลือก็ไม่มากนัก

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มเคลื่อนไหวอีกหลายกลุ่มที่ก่อตัวขึ้นในช่วงระหว่างค.ศ. 1940 – 1941 มีสมาชิกจากหลากหลายอาชีพ เช่น ทหาร นักสังคมนิยม นักชาตินิยม เป็นต้น ทำการเคลื่อนไหวได้ดิน จนกระทั่ง ค.ศ. 1942 กลุ่มเคลื่อนไหวต่าง ๆ ได้รวมตัวกันเป็นองค์กรเดียว และเรียกตัวเองว่า Home Army มีพันเอก จูเลียซ กิเลวิช (Col. Juliusz Gilewicz) เป็นผู้นำ ในช่วงแรกองค์กรมีเป้าหมายอยู่สามประการคือ ประการแรกคือ การรักษาขวัญกำลังใจและรวบรวมข่าวสารจากภายนอก ประการต่อมาคือ การจัดหาอาหาร เสื้อผ้าให้แก่สมาชิก และประการสุดท้ายทำการยึดค่ายด้วยกำลัง เมื่อถึงคราวจำเป็น สมาชิกขององค์กรต่อต้านพยายามที่จะให้ได้มาซึ่งตำแหน่งที่สูงในค่าย เช่น การเข้าไปทำงานในโรงพยาบาล เพื่อที่ที่ต้องการเข้าถึงทรัพยากรให้ได้มากที่สุด

Home Army นั้นติดต่อและทำงานประสานกับองค์กรขนาดใหญ่ทั่วประเทศ และรับคำสั่งจากรัฐบาลพลัดถิ่นของโปแลนด์ที่อยู่ในกรุงลอนดอน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มสังคมนิยมภายในค่ายซึ่งมีสมาชิกพรรคสังคมนิยมโปแลนด์ (Polish Socialist Party) เป็นแกนนำ ต่อมาชาวยิวได้เข้าร่วมเคลื่อนไหวต่อต้านทำให้องค์กร หรือกลุ่มมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น บางกลุ่มรวมตัวกันโดยใช้พื้นฐานทางเชื้อชาติเดียวกัน ในขณะที่บางกลุ่มก็เป็นเชื้อชาติผสม ช่วงค.ศ. 1942 – 1943 มีกลุ่มต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายไม่ใช้แต่เพียงเฉพาะชาวยิวเท่านั้น แต่รวมถึงชาวเช็ก ชาวฝรั่งเศส ชาวรัสเซีย และ

¹⁴⁴ เป็นทหารชาวโปแลนด์ เป็นผู้ก่อตั้งกองกำลังลับโปแลนด์ (Secret Poland Army) และเป็นสมาชิกของกลุ่มต่อต้าน Home Army ทำหน้าที่เป็นผู้เขียนรายงานข่าวกรองต่างๆจากค่ายเอาชวิทซ์ส่งไปยังรัฐบาลพลัดถิ่นโปแลนด์ เพื่อที่จะได้โน้มน้าวให้ฝ่ายสัมพันธมิตรเชื่อว่าการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในเอาชวิทซ์นั้นเกิดขึ้นจริง

ชาวยุโกสลาเวียซึ่งส่วนใหญ่เป็นพวกเอียงซ้าย ในค.ศ. 1943 บางกลุ่มได้เข้าร่วมกับพรรคสังคมนิยมโปแลนด์ และร่วมกันก่อตั้งองค์กรต่อต้านระหว่างประเทศขึ้นภายใต้ชื่อ กลุ่มต่อสู้เอาชีวิตรัย ในค.ศ. 1944 Home Army และกลุ่มต่อสู้เอาชีวิตรัยได้เข้าร่วมกับกลุ่ม Auschwitz Military Council ซึ่งได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เตรียมความพร้อมในการก่อการจลาจลในค่าย

การติดต่อสื่อสาร และส่งต่อข้อมูลระหว่างนักโทษ

ในการเคลื่อนไหวต่อต้านนั้น การติดต่อสื่อสารเป็นกลไกที่สำคัญโดยเริ่มจากสมาชิกของขบวนการจะออกไปสื่อข่าวและสอดแนมในหมู่นักโทษ สมาชิกที่ออกไปจะเป็นผู้สื่อข่าว และโดยทำหน้าที่กระจายข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์สงครามและบทบาทของพันธมิตร โดยมีเป้าหมายให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของเยอรมนีเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจนักโทษให้ดีขึ้น ฝ่ายหาข่าวในช่วงแรกทำงานลำบากมาก ต่อมาหนึ่งในสมาชิกสามารถแอบผลิตเครื่องรับวิทยุได้สำเร็จเครื่องหนึ่งและนำไปฝังไว้ในดินเพื่อให้รอดพ้นสายตาจากทหารเยอรมัน ในตอนดึกจะมีสมาชิกของขบวนการแอบไปคอยฟังข่าวของฝ่ายพันธมิตร หลังจากนั้นข่าวจะถูกแพร่กระจายออกไปอย่างรวดเร็วจากปากหนึ่งไปยังอีกปากหนึ่ง สถานที่หลักที่ใช้ในการกระจายข่าวคือ ห้องสุขาภายในค่าย โรงอาบน้ำ และโรงพยาบาล หลังจากการกระจายข่าวสมาชิกจะคอยสอดส่องตบฏิกิริยาของผู้คุม หากมีการระแคะระคายเกี่ยวกับงานเผยแพร่ข่าวสารสงคราม นักโทษจะถูกจัดการอย่างโหดร้ายทารุณ จะมีการคัดเลือกนักโทษไปกำจัดและเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจตราและควบคุมยิ่งขึ้นไปอีก

สมาชิกขบวนการใต้ดินบางคนพยายามส่งข่าวเกี่ยวกับสภาพอันเลวร้ายที่พวกเขาประสบอยู่ ไปยังทหารพันธมิตรด้วยหวังว่า เครื่องบินของพันธมิตรจะบินมาทิ้งระเบิดเตาเผาในค่าย ซึ่งจะช่วยลดอัตราการทำลายล้างมนุษย์ของเยอรมนีลงไปได้บ้าง นอกจากนี้ สมาชิกขบวนการบางคนทำงานที่ห้องท่งนอกค่าย จะได้รับการติดต่อจากสมาชิกขบวนการต่อต้านจากภายนอกค่าย ให้มาขุดระเบิดตรงจุดที่พวกเขาฝังไว้ ระเบิดดังกล่าวมีขนาดเล็กเท่าของหนูหรือจิ้งจกที่จะลักลอบนำเข้ามาในค่าย โดยซ่อนไว้ในเสื้อ อย่างไรก็ตาม ระเบิดบางลูกก็ถูกผู้คุมตรวจพบ และผลที่ตามมาคือนักโทษจะถูกแขวนคอประจาน และจะทำการตรวจค้นทุกพื้นที่ในค่ายเพื่อค้นหาระเบิดลูกอื่นๆ ทั้งนี้แม้ทางค่ายจะมีมาตรการป้องกันที่เข้มแข็ง แต่ขบวนการต่อต้านเคลื่อนไหวก็มิได้ถูกทำลายไป สมาชิกยังคงทำงานเพื่อต้านเยอรมนีอยู่ต่อไป หากสมาชิกคนใดถูกจับไปสังหาร จะมีการหาคนอื่นมาทำหน้าที่แทนอยู่เสมอ สิ่งหนึ่งที่เหล่าสมาชิกองค์กรใต้ดินคิดที่จะทำงานเหล่านี้ก็เพื่อเสี่ยงต่อ

การถูกจับ คือ พวกเขาคิดเสมอว่าวันหนึ่งก็จะต้องตาย ถ้าไม่ถูกรุมแก๊ส ก็โดนแขวนคอหรือถูกยิง ดังนั้น เมื่อต้องตายก็ขอให้การตายนั้นมีคุณค่า เป็นการตายเพื่อต่อสู้กับความอยุติธรรม¹⁴⁵

นอกจากนี้ การก่อตั้งองค์กรของชาวโปลมีจุดประสงค์คือการเชื่อมต่อการติดต่อสื่อสารกับทุกองค์กรที่อยู่ภายนอกค่าย และการส่งต่อข้อมูลว่ามีอะไรเกิดขึ้นในค่ายผ่านพวกเขา รวมไปถึงการเก็บ การเคลื่อนย้าย และการส่งต่อข้อมูลในการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ เช่นเดียวกับการทำลายเอกสารต่าง ๆ ที่เป็นการคุกคามชีวิตของนักโทษแต่ละคนโดยตรง กิจกรรมขององค์กรยังรวมไปถึงการดำเนินการกำหนดทักษะเด่น และการประสานงานกับสมาชิกบางส่วนในค่ายย่อยต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น การวางแผนยุทธวิธีในการป้องกันเหตุการณ์ที่จะนำไปสู่อันตรายทุกวิถีทาง หรือ การก่อจลาจลของหน่วย sonderkommando ซึ่งส่งผลนำไปสู่การทำลายเตาเผาศพ และความพยายามในการหลบหนีครั้งใหญ่ การประสานร่วมมือกัน และงานเกี่ยวกับการเตรียมการเบื้องต้นซึ่งต้องอาศัยการสร้างเครือข่ายกับผู้อยู่อาศัยในท้องถิ่น และองค์กรภายนอกค่ายจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดเตรียมการเพื่อหลบหนีออกจากค่าย ทั้งนี้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นอยู่และระบบของค่ายกักกันของนาซี ประกอบด้วย รายชื่อนักโทษซึ่งจะถูกส่งต่อไปยังประเทศต่าง ๆ ที่ไม่ได้ถูกนาซียึดครอง การแทรกแซงของสภากาชาด (Red Cross) ทั้งนี้การตอบสนองข้อมูลที่ขยายตัวในค่ายทำให้เกิดการหวาดกลัวในกลุ่มนักวางแผนผู้บริหารค่ายสังหาร เพราะเกรงการดำเนินการที่เป็นความลับของพวกเขาเปิดเผย

ระบบของการจัดการองค์กรในการติดต่อสื่อสารระหว่างค่ายย่อยแต่ละค่าย โรงอาหาร และการติดต่อกับคนงานที่เข้ามาเสริมเป็นส่วนตัวมีการติดต่อสื่อสารด้วยผลประโยชน์ในจุดประสงค์ที่หลากหลายทั้งจุดประสงค์เพื่อการส่งต่อข้อความแบบปากต่อปาก การลักลอบส่งข้อความ และข่าวสารทางการเมือง ทั้งนี้ข้อมูลที่ส่งต่อกันของนักโทษยังมีเรื่องเกี่ยวกับการคัดเลือก การขนส่ง การเปลี่ยนแปลงคนในหน่วยเอสเอสอีกด้วย

การหลบหนี

การหลบหนีของนักโทษส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นจากสถานที่ทำงานภายนอกค่าย และการหลบหนีจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น ท่าทีของพลเมืองท้องถิ่นเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ดังที่ผู้บัญชาการค่ายเอาวิทซ์กล่าวไว้ว่า “นักโทษทุกคนที่วางแผนจะ

¹⁴⁵ อนงนาฏ เถกิงวิทย์, วรรณคดีประจักษ์พยาน บันทึกของสตรีผู้รอดชีวิตจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในยุโรประหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2, 365-366.

หลบหนีเชื่อได้เลยว่าความช่วยเหลือแรกที่พวกเขาจะได้รับมาจากพลเมืองชาวโปแลนด์¹⁴⁶ การหลบหนีครั้งแรกในค่ายเอาชวิทซ์เกิดขึ้นในวันที่ 6 กรกฎาคม ค.ศ. 1940 โดยนักโทษชาวโปแลนด์ชื่อ ทาเดอูส วิจอร์วสกี (Tadeusz Wiewowski) หาทองหลบหนีออกจากค่ายโดยได้รับความช่วยเหลือจากคนงานชาวโปแลนด์ที่ถูกว่าจ้างให้เข้ามาทำงานในค่าย วิจอร์วสกีปลอมตัวเป็นคนงานแล้วหลบหนีออกจากค่าย ทั้งนี้วิจอร์วสกีเสียชีวิตลงหลังจากสงครามโลกสิ้นสุดได้ไม่นาน

ในค.ศ. 1941 องค์กรท้องถิ่นเอเค (AK Organization) ให้ความช่วยเหลือเชลยสงครามชาวโพลีเชีย 7 คน และรับ 2 คนเข้าเป็นสมาชิกหน่วย Sosienki ของพวกเขา ส่วนที่เหลือถูกส่งตัวเข้าหน่วยต่อต้านอื่น ๆ ในวันที่ 29 ธันวาคม ค.ศ. 1941 องค์กรท้องถิ่นเอเคได้ช่วยเหลือนักโทษหลบหนีชาวโปแลนด์ 3 คน และชาวเยอรมัน 1 คนซึ่งพวกเขาหนีออกจากค่ายด้วยการปลอมตัวเป็นเจ้าหน้าที่เอสเอส ต่อมาในวันที่ 20 มิถุนายน ค.ศ. 1942 นักโทษชาวโปแลนด์ 4 คนได้ใช้การปลอมตัวเป็นวิธีในการหลบหนีเช่นกัน โดยพวกเขาลักลอบเข้าไปขโมยเครื่องแบบ และอาวุธในห้องเก็บของของหน่วยเอสเอส และขั้วรถซึ่งได้มาจากการขโมยจากหน่วยยานยนต์ออกจากค่าย นักโทษที่ได้หลบหนีเมื่อได้รับการช่วยเหลือส่วนใหญ่จะเข้าเป็นสมาชิกขององค์กร หรือกลุ่มต่าง ๆ ที่ช่วยเหลือคนในการเคลื่อนไหวต่อต้านนาซี จนกระทั่งค่ายได้รับการปลดปล่อย ในขณะที่นักโทษหลบหนีคนใดหนีออกไปแล้วถูกจับได้ เมื่อถูกส่งตัวกลับมายังค่ายจะถูกลงโทษอย่างหนัก ท่ามกลางสายตาของนักโทษทุกคนในค่าย เพื่อไม่ให้มันเป็นแบบอย่างสำหรับผู้ที่คิดจะกระทำอีกต่อไป การลงโทษเริ่มต้นจากให้นักโทษที่ถูกส่งตัวกลับมานั้นถือป้ายประจานความผิดของตัวเองเดินไปจนทั่วบริเวณค่าย เมื่อนักโทษทั้งหมดเห็นกันทั่วถึงแล้ว นักโทษคนนั้นก็จะถูกแขวนคอประจานตรงกลางค่ายนั่นเอง หรือไม่ก็จะถูกส่งตัวไปห้องรมแก๊ส

นักโทษที่สามารถหลบหนีออกมาได้นั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะภายหลังพวกเขาได้เขียนรายงานบอกเล่าเรื่องราวของค่าย และอาชญากรรมที่เกิดจากหน่วยเอสเอสให้โลกภายนอกได้รับรู้ บางรายงานถูกส่งไปยังประเทศตะวันตกผ่านช่องทางต่าง ๆ เป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญที่ทำให้เกิดการตีพิมพ์หนังสือ German Extermination Camps – Auschwitz and Birkenau ในกรุงวอร์ซิงตัน ค.ศ. 1944

¹⁴⁶ The Resistance Movement, Accessed 3 February 2013, Available from

http://en.auschwitz.org/h/index.php?option=com_content&task=view&id=9&Itemid=11

การก่อกองกลางของหน่วย รบพิเศษ

การต่อต้านและการพยายามหลบหนีครั้งใหญ่ซึ่งสำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์ค่ายเอาชวิทซ์เกิดขึ้นในวันที่ 7 ตุลาคม ค.ศ. 1944 โดยหน่วยรบพิเศษที่ทำหน้าที่ประจำเตาเผาศพ เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลา 2-4 เดือนสุดท้ายที่พวกเขาเหล่านี้ต้องทำงานภายใต้เงื่อนไขที่ถูกกำหนดว่าพวกเขาจะถูกกวาดล้างจากทหารเยอรมัน และงานแรกของหน่วยรบพิเศษ คือการกำจัดศพของเจ้าหน้าที่ประจำเตาเผาศพกลุ่มก่อนหน้า และงานต่อมามักจะเป็นการเผาศพสมาชิกในครอบครัวของตนเอง ที่ค่ายบิรเคเนาหน้าที่ของพวกเขายังรวมไปถึงการนำทางนักโทษกลุ่มใหม่ไปห้องรมแก๊ส การเคลื่อนย้ายศพหลังจากการรมแก๊สเสร็จแล้ว การโกนผม ถอนฟัน และเผาศพทั้งในอาคารเผา หรือการเผาในหลุมกลางแจ้ง และการนำขี้เถ้าจากศพไปทิ้ง

ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1944 เจ้าหน้าที่ประจำเตาเผาศพถูกย้ายจากอาคาร 13 BIId ให้ไปอาศัยอยู่ในอาคารเผาศพหมายเลข II, III และ IV ซึ่งที่นี้พวกเขาได้ถูกขยอกจากเชลยสงครามชาวโซเวียตจำนวน 19 คนให้ก่อการปฏิวัติขึ้น กลุ่มผู้นำการลุกฮือการต่อต้านในครั้งนี้ ได้แก่ โจเซฟ เดอเรซินสกี (Jozef Deresinski) ซัลมาน กราโดสกี (Zalman Gradowski) เจนกีล ฮันเดลส์มาน (Jankiel Handelsman) เอจิก คัลเนค (Ajzyk Kalniak) แลจิบ ลังฟัส (Lajb Langfus) ซัลมาน เลเวนทัล (Zalman Lewental) ลาจิบ ปานูส (Lajb Panusz) และ โจเซฟ วาร์ซาวสกี (Jozef Warszawski) ซึ่งบรรดาผู้นำเหล่านี้ได้ติดต่อกับนักโทษหญิงชาวฮิวบางคนที่ทำงานในโรงงานผลิตอาวุธ Weichsel ซึ่งตั้งอยู่กับค่ายเอาชวิทซ์ 1 ซัลมาน เลเวนทัล หนึ่งในผู้นำได้บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรในสมุดที่ถูกฝังอยู่ในโถใต้พื้นดินซึ่งถูกค้นพบภายหลังสงครามว่าผู้นำสองคนที่ทำการติดต่อ คือ อิสราเอล กุกแมน (Isirael Gutman) และเจฮูดา เลอร์เนอร์ (Jehuda Lerner) ได้รับระเบิดจากเด็กหญิงที่ถูกว่าจ้างในโรงงานผลิตอาวุธโดยซ่อนไว้ในด้านล่างของถาดอาหารที่ทำปลอมขึ้นมา¹⁴⁷ ต่อมาผู้นำกองกำลังใต้ดินได้ส่งคำเตือนเร่งด่วนว่าภายในเวลาอันสั้นนี้ หน่วยเอสเอสจะกวาดล้างหน่วยรบพิเศษทำให้ในวันที่ 7 ตุลาคม ค.ศ. 1944 บรรดานักโทษจึงลุกฮือขึ้นปฏิวัติต่อต้านด้วยการเผาทำลายอาคารเผาศพ 1 หลังซึ่งสร้างความเสียหายเป็นอย่างมาก และเข้าต่อสู้กับทหารเอสเอส นักโทษบางคนพยายามที่จะตัดรั้วลวดหนามเพื่อที่จะได้ออกไปข้างนอก หากแต่โชคไม่เข้าข้าง หน่วยเอสเอสไล่ตามมาทันและสังหารพวกเขาทั้งหมดทันที เหตุการณ์ในครั้งนี้มีชาวยิวเสียชีวิตจากการต่อสู้ 250

---

¹⁴⁷ Holocaust Education and Archive Research Team, **Sonderkommando Revolt -Auschwitz – Birkenau.**, Accessed 3 February 2013, Available from <http://www.holocaustresearchproject.org/revolt/sonderevolt.html>

คน ทหารเอสเอสเสียชีวิต 3 คน และมากกว่า 10 คนได้รับบาดเจ็บ ภายหลังจากนักโทษหญิงที่แอบลักลอบส่งระเบิดให้ผู้ต่อต้านถูกตัดสินให้สังหาร โดยการแขวนคอ

เมื่อกองทัพของสหภาพโซเวียตเริ่มรุกคืบเพื่อปลดปล่อยดินแดนต่าง ๆ ในยุโรปตะวันออกในเดือนกันยายน ค.ศ. 1944 รัฐบาลนาซีจึงได้อพยพเชลยชาวยิวออกจากค่ายเอาชวิทซ์และบิร์เคเนา รวมถึงบริเวณใกล้เคียงไปยังพื้นที่ตอนกลางของประเทศ โดยมีจุดประสงค์เพื่อเกณฑ์แรงงานชาวยิวไปสร้างโรงงานอุตสาหกรรมใต้ดิน และโครงการก่อสร้างต่าง ๆ ของรัฐเพื่อใช้ตอบโต้ และสกัดกั้นการบุกของประเทศสัมพันธมิตรตะวันตก การอพยพในครั้งนี้ส่งผลทำให้ชาวยิวจำนวนเกือบ 100,000 คนเสียชีวิตทั้งนี้ เป็นผลมาจากการขาดแคลนอาหารและเครื่องนุ่งห่มที่เพียงพอ ในขณะที่บางส่วนก็ถูกสังหารทิ้งในระหว่างเดินทาง¹⁴⁸ ต่อมาในปลายค.ศ. 1944 รัฐบาลนาซีพยายามทำลายหลักฐานการก่ออาชญากรรมในค่ายเอาชวิทซ์ และริบเร้งในการทำลายล้างหลุมฝังศพที่เต็มไปด้วยโครงกระดูกมนุษย์ภายในเอาชวิทซ์และบิร์เคเนา รวมไปถึงการทำลายบันทึกต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงรายชื่อ และประวัตินักโทษ โดยการเผารายชื่อนักโทษชาวยิวทั้งหมดที่ถูกส่งมาสังหารยังค่ายเอาชวิทซ์ ในสัปดาห์สุดท้ายของการเปิดทำการค่ายเอาชวิทซ์กลางเดือนมกราคม ค.ศ. 1945 หลังจากกองทัพแดงสามารถข้ามแม่น้ำวิสตุลา (Vistula) รัฐบาลเยอรมันจึงเริ่มมีคำสั่งทำลายล้างค่าย และค่ายเอาชวิทซ์ได้รับการปลดปล่อยในวันที่ 27 มกราคม ค.ศ. 1945 โดยกองทัพแดงของสหภาพโซเวียต โดยมีนักโทษหลงเหลืออยู่ในค่ายเพื่อรอการปลดปล่อย 7,000 คน และนักโทษในค่ายบริวารอีก 500 คน

วาสิลี กรอมาดส์กี (Vasily Gromadsky) หนึ่งในทหารของสหภาพโซเวียตเล่าถึงเหตุการณ์ในครั้งนั้นว่า เขาตะโกนบอกนักโทษในค่ายว่าทุกคนเป็นอิสระ ออกมาจากค่ายได้แล้ว หลังจากนั้นพวกนักโทษเริ่มวิ่งเข้ามาหาเขาและทหารโซเวียตคนอื่นๆ นักโทษเหล่านั้นร้องไห้ กอด และจูบพวกเขา ภาพที่เห็นทำให้กรอมาดส์กีรู้สึกขงใจในพฤติกรรมของมนุษย์โดยเฉพาะที่พวกนาซีปฏิบัติต่อนักโทษ ยิ่งทำให้เขาและเพื่อนทหารทุกคนอยากทำลายพวกนาซีโดยเร็ว¹⁴⁹ เช่นเดียวกับอีวา โมเซส กอร์ (Eva Mozes Kor) เด็กหญิงชาวยิวผู้รอดชีวิตได้เล่าถึงเหตุการณ์ตอนที่เธอถูกปลดปล่อยจากค่ายเอาชวิทซ์ว่า เธอและเด็กคนอื่นๆวิ่งเข้าไปสวมกอดทหารโซเวียต พวกเขาได้มอบคุกกี้และช็อกโกแลตให้เธอซึ่งนักโทษคนอื่นๆต่างก็ได้รับเช่นกัน สำหรับอีวาแล้วอ้อมกอดที่ได้รับมีค่ามากกว่าที่

¹⁴⁸ ตัญชัย สุวังบุตร. การแก้ปัญหาชาวยิวครั้งสุดท้าย นโยบายกวาดล้างยิวทั่วยุโรป.วารสารราชบัณฑิตยสถาน 34, 4 (ตุลาคม – ธันวาคม 2552) : 727 -728.

¹⁴⁹ **Auschwitz Inside the Nazi State**, accessed March 15, 2013, available from <http://www.pbs.org/auschwitz/40-45/liberation/>

จะจินตนาการได้ เพราะมันทำให้เธอรู้สึกถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่เธอไม่เคยได้รับ ที่ค่ายไม่ได้ขาดแคลนแค่ในเรื่องของอาหารเท่านั้น แต่ยังขาดแคลนความเมตตาที่มนุษย์ควรมีให้กัน และทหารโซเวียตได้นำสิ่งที่ขาดหายไปเหล่านั้นกลับคืนมา¹⁵⁰

อย่างไรก็ตาม การปลดปล่อยค่ายกักกันต่างๆเกิดในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ในแนวรบด้านตะวันออกของโปแลนด์กองทัพแดงของสหภาพโซเวียตปลดปล่อยค่ายมาดานกในเดือนกรกฎาคม ค.ศ.1944 แต่ไม่สามารถเข้าปลดปล่อยค่ายสตัดท์ฮอฟที่อยู่ทางเหนือได้จนกระทั่งเดือนพฤษภาคม ค.ศ.1945 ในแนวรบตะวันตกกองทัพอเมริกันเข้าปลดปล่อยค่ายบูเคนวัลด์เดือนเมษายน ค.ศ.1945 เป็นต้น เมื่อกองทัพสัมพันธมิตรเข้าไปยังค่ายกักกันแต่ละแห่ง พวกเขาได้แต่เพียงยื่นตะลึงต่อสภาพความสยดสยองของเบื้องหน้า สิ่งที่พวกเขาเห็นเป็นกองศพและหลุมฝังศพขนาดใหญ่ โอดังสูงที่มีเสื้อผ้าและข้าวของเครื่องใช้ส่วนตัวและเส้นผม ร่างของมนุษย์ที่พอมแหงหิวโหยเหมือนโครงกระดูกเดินได้ หลังจากนั้นทหารพันธมิตรได้บังคับให้ชาวเยอรมันที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงเข้ามาดูสภาพภายในค่าย ทั้งยังให้ทำความสะอาด รวมไปถึงฝังศพเพื่อให้ชาวเยอรมันได้รับรู้และตระหนักถึงสภาพความโหดร้ายที่เกิดขึ้น

สำหรับนักโทษที่ได้รับการปลดปล่อยผู้โศกเศร้าบางคน ดูเหมือนการปลดปล่อยนั้นจะสายเกินไป เพราะชีวิตของพวกเขาถูกทำลายลงตั้งแต่ต้องมาใช้ชีวิตอยู่ในค่ายแล้ว ผู้รอดชีวิตอยู่ในสภาพอ่อนเพลีย อีกหลายพันชีวิตต้องจบชีวิตลงก่อนหน้าที่จะได้รับการปลดปล่อยหนึ่งอาทิตย์ หลายหมื่นคนเสียชีวิตหลังจากได้รับการปลดปล่อย ส่วนนักโทษที่รอดชีวิต แม้จะได้รับการโศกเศร้าและถูกปลดปล่อยจากความตาย แต่พวกเขาก็ยังต้องเผชิญกับชะตากรรมที่น่าหว่นเกรงซึ่งไม่สามารถคาดเดาได้ในอนาคตอยู่กับคำถามและความหวาดกลัวที่ว่าพวกเขาจะดำเนินชีวิตอย่างไร และพวกเขาจะอยู่ที่ไหน ในเมื่อพวกเขาส่วนใหญ่ได้สูญเสียสมาชิกในครอบครัว บ้าน และทรัพย์สินไปหมดแล้ว ในตอนแรกเริ่มนั้นประเทศพันธมิตรมีความประสงค์จะส่งนักโทษต่าง ๆ ภายในค่ายกักกันที่รอดชีวิตจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์นับแสนคนไปยังประเทศบ้านเกิดของตน แต่ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปล้วนได้รับความบอบช้ำและเสียหายอย่างหนักจากสงคราม ไม่สามารถรองรับชาวยิวจำนวนมากได้ และชาวยิวหลายคนก็ปฏิเสธที่จะกลับไปสู่บ้านและชุมชนของพวกเขาที่ถูกทำลายจนหมดสิ้น ชาวยิวหลายคนเลือกที่จะเดินทางออกจากยุโรปและอพยพไปยังสหรัฐอเมริกา แคนาดา และอเมริกาใต้ แต่ต่อมาประเทศต่าง ๆ เหล่านั้นก็ปฏิเสธที่จะรับ

¹⁵⁰ **Auschwitz Inside the Nazi State**, accessed March 15, 2013, available from <http://www.pbs.org/auschwitz/40-45/liberation/>

ชาวยิวอพยพเข้าไปอยู่อย่างถาวร ทำให้แม้จะได้รับการปลดปล่อยไปแล้ว แต่ชาวยิวบางส่วนซึ่งโดยมากซึ่งถือสัญชาติเยอรมัน อิตาลี ออสเตรีย และฮังการีซึ่งเป็นประเทศที่แพ้สงครามยังคงต้องใช้ชีวิตอยู่ในค่ายกักกันและค่ายผู้ลี้ภัยต่อไปอีกหลายปี โดยยังคงถูกปฏิบัติและเลี้ยงดูเยี่ยงนักโทษต่อไปทั้งมีชีวิตที่เลวร้ายกว่าชาวเยอรมันที่อยู่อาศัยนอกค่ายกักกัน พวกเขาไม่มีสิทธิพิเศษใด ๆ แม้แต่การขอแบ่งปันส่วนอาหารให้มากกว่าเดิม¹⁵¹ อย่างไรก็ตามภาพความสยดสยองของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวในยุโรปของนาซีซึ่งส่งผลให้ชาวยิวต้องเสียชีวิตเป็นจำนวนถึง 6 ล้านคนก็ส่งผลทำให้ชาวยิวได้รับความเห็นอกเห็นใจจากนานาชาติเป็นอย่างมากซึ่งนำไปสู่การเรียกร้องให้มีการยกเลิกการจำกัดจำนวนชาวยิวที่อพยพเข้าไปยังดินแดนปาเลสไตน์¹⁵² และนำไปสู่การสถาปนารัฐยิวขึ้นในปาเลสไตน์เพื่อเป็นที่พำนักถาวรให้แก่ชาวยิวที่รอดชีวิตจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์¹⁵³ ดินแดนปาเลสไตน์นี้จึงกลายเป็นจุดหมายหลักสำหรับผู้ลี้ภัยชาวยิว ซึ่งผลของการกระทำดังกล่าวก็นำไปสู่ความขัดแย้งในดินแดนปาเลสไตน์ในเวลาต่อมา

¹⁵¹ สัญชัย สุวังบุตร, “การแก้ปัญหาชาวยิวครั้งสุดท้าย : นโยบายกวาดล้างชาวยิวทั่วยุโรป” วารสารราชบัณฑิตยสถาน 34, 4 (ต.ค. – ธ.ค. 2552) : 728.

¹⁵² เมื่อฮิตเลอร์ขึ้นสู่อำนาจในเยอรมนี และดำเนินนโยบายกีดกันชาวยิวในประเทศ ส่งผลทำให้ชาวยิวบางส่วนเริ่มอพยพออกนอกประเทศไปยังประเทศต่าง ๆ ในยุโรป รวมไปถึงดินแดนปาเลสไตน์ด้วย ส่งผลทำให้ชาวยิวอพยพในดินแดนปาเลสไตน์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย และยิ่งมากขึ้นไปอีกเมื่อฮิตเลอร์ดำเนินนโยบายการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ต่อชาวยิวในยุโรปในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ส่งผลทำให้ชาวอาหรับไม่พอใจเนื่องจากนอกจากชาวยิวจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นแล้ว พวกเขายังเป็นผู้ถือครองที่ดินในปาเลสไตน์มากขึ้นอีกด้วยนำไปสู่การเกิดการประท้วงและการก่อการจลาจล ส่งผลให้ผู้ปกครองประเทศใกล้เคียงและอังกฤษซึ่งเป็นชาติที่มีอิทธิพลในดินแดนดังกล่าวในช่วงเวลานั้นต้องเข้ามาดำเนินการไกล่เกลี่ย และนำไปสู่การเสนอให้มีการจำกัดสิทธิชาวยิวในการซื้อที่ดินและการสกัดกั้นการเข้าเมือง

¹⁵³ ชาคริต ชุ่มวัฒนะ, “ปฐมบทของ (รัฐ) ปาเลสไตน์ : การบ่งชี้ชะตากรรมของชาติ” วารสารอักษรศาสตร์, 34,2 (2555) : 80.

บทที่ 5

บทสรุป

เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม ค.ศ.1920 ฮิตเลอร์ได้กล่าวปราศรัยในการประชุมของพรรคนาซีในหัวข้อ “ทำไมต้องต่อต้านยิว (Why Are We Anti-Semite ?)” เขาเน้นความต้องการในการจะจัดระเบียบทางการเมืองและสังคมด้วยการกำจัดชาวยิวออกจากอำนาจทางเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับการปฏิรูปสังคม เนื้อหาของการปราศรัยครั้งนี้ทำให้แนวความคิดเรื่องเชื้อชาติและชาวยิวขยายขอบเขตออกไปในวงกว้างมากยิ่งขึ้น และในเวลาต่อมาแนวคิดเรื่องของเชื้อชาติยังถูกถ่ายทอดลงในหนังสือ Mein Kampf ซึ่งถือเป็นคัมภีร์ทางการเมืองของชาวเยอรมันและกลุ่มมือฉมังนโยบายของจักรวรรดิไรค์ที่ 3 ระหว่างค.ศ.1933-1945 แนวคิดหลักที่ฮิตเลอร์เน้นในหนังสือคือเรื่องเชื้อชาติ ความบริสุทธิ์ของเชื้อชาติ และความเหนือกว่าของเชื้อชาติ ฮิตเลอร์แบ่งมนุษย์ออกเป็น 3 ประเภท ประเภทแรกคือผู้สร้างวัฒนธรรม ได้แก่ เชื้อชาติอารยันซึ่งถือเป็นชนชาติปกครอง ประเภทที่สองผู้สืบทอดวัฒนธรรม และประเภทสุดท้ายคือ ผู้ทำลายวัฒนธรรม ได้แก่ พวกยิว และนิโกร ฮิตเลอร์เห็นว่าชนชาติอารยัน หรือเยอรมันเป็นเผ่าพันธุ์ที่แข็งแกร่งที่สุดในโลก ทำหน้าที่ปกครองชาติอื่น ๆ ที่ด้อยกว่า เป็นหน้าที่อันชอบธรรมที่จะปกครอง และกำจัดเชื้อชาติด้อยอื่น ๆ เพื่อปกป้องเผ่าพันธุ์ของตน สงครามคือการแสดงออกซึ่งพลังและอำนาจเพื่อชี้ให้เห็นถึงความเหนือกว่าของเผ่าพันธุ์ ใน Mein Kampf ฮิตเลอร์กล่าวเน้นว่ายิวเป็นพวกสันหลังยาว ไร้ค่า และไม่มีวัฒนธรรม เป็นเพียงกาฝากของประเทศใด ๆ ก็ตามที่ได้ไปอาศัยอยู่เท่านั้น เขากล่าวหาว่ายิวมีส่วนสำคัญที่ทำให้เยอรมนีแพ้สงครามโลกครั้งที่ 1 และคนยิวที่มีฐานะกำลังเข้ายึดครองประเทศเยอรมนีอย่างช้า ๆ โดยการเข้าควบคุมทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมชั้นนำ และหนังสือพิมพ์

เมื่อฮิตเลอร์ก้าวขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองใน ค.ศ. 1933 เขามุ่งมั่นจะทำลายอิทธิพลของชาวยิวในสังคมเยอรมัน และแบ่งแยกชาวเยอรมันเชื้อสายยิวออกจากพลเมืองชาวเยอรมัน มีการรณรงค์การสร้างความบริสุทธิ์ของเผ่าพันธุ์ พลเมืองชาวเยอรมันจะถูกกำหนดโดยเชื้อชาติ และต้องไม่มีเชื้อสายยิว แนวคิดดังกล่าวทำให้มีการผลักดันกฎหมายทำหมัน และมีการออกกฎหมายอีกจำนวนมากเพื่อตัดสิทธิทางสังคมด้านต่าง ๆ นโยบายต่อต้านกิจกรรมทางสังคมของคนยิวดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งค.ศ.1935 รัฐบาลนาซีได้ออกกฎหมายร่างนูเรมเบิร์ก

2 ฉบับ ฉบับแรกว่าด้วยการเป็นพลเมือง มีเนื้อหาสำคัญในการเพิกถอนสิทธิความเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์ของชาวยิวที่ถูกกำหนดให้กลายเป็นพลเมืองชั้นสอง ชาวเยอรมันและผู้ที่มีสายเลือดอารยันเท่านั้นถือเป็นพลเมืองของอาณาจักรไรค์ ฉบับที่สองว่าด้วย การปกป้องสายเลือดและเกียรติภูมิเยอรมัน เนื้อหาสำคัญคือ ห้ามชาวยิวแต่งงานกับพลเมืองเยอรมัน ห้ามชาวยิวมีเพศสัมพันธ์กับพลเมืองเยอรมัน กฎหมายนัวร์เรมเบิร์กนอกจากจะแยกชาวยิวออกจากชาวเยอรมันแล้ว ยังเป็นการเปิดทางให้รัฐบาลขับไล่ชาวยิวออกจากชุมชน และเมืองต่างๆ ที่เคยอยู่อาศัยเพื่อให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยอีกด้วย การขับไล่นี้ดังกล่าวยังส่งผลให้ชาวยิวที่มีฐานะเริ่มอพยพไปตั้งรกรากในต่างประเทศ ประมาณว่าระหว่างค.ศ. 1936 – 1938 ชาวเยอรมันเชื้อสายยิวเกือบสามหมื่นคนเดินทางออกนอกประเทศ ส่วนชาวยิวที่ยังคงอยู่ในประเทศก็ถูกบีบบังคับให้ออกจากงาน และห้ามมีกิจกรรมทางสังคม ในค.ศ. 1938 เมื่อฮิตเลอร์ดำเนินการผนวกออสเตรียเข้ากับเยอรมันได้สำเร็จ และในค.ศ. 1939 ดินแดนโบฮีเมีย และ โมราเวียของเช็กโกสโลวาเกียก็ถูกผนวกเข้ากับเยอรมนีส่งผลให้เยอรมนีมีประชากรชาวยิวเพิ่มขึ้น ในการแก้ไขปัญหาชาวยิวจึงมีการใช้หน่วยตำรวจลับ ปฏิบัติการกวาดล้างชาวยิว มีการจัดตั้งสำนักงานอพยพชาวยิวประจำกรุงเวียนนาเพื่อขับไล่ชาวยิวออกจากออสเตรีย และเช็กโกสโลวาเกีย และยึดทรัพย์สินส่งไปยังกรุงเบอร์ลิน ทั้งนี้ยังมีการออกกฎหมายยึดทรัพย์สินชาวยิวมาเป็นของรัฐ และบังคับให้ชาวยิวสวมเครื่องแต่งกายที่บ่งบอกความเป็นยิว คือ ดาวเดวิดสีเหลืองติดที่อกเสื้อ

เมื่อฮิตเลอร์มีคำสั่งให้บุคคลที่มีเชื้อสายยิวอพยพออกจากเยอรมัน ชาวยิวส่วนใหญ่อพยพไปโปแลนด์ เนื่องจากในโปแลนด์มีชาวยิวอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากแต่โปแลนด์ไม่สามารถรองรับจำนวนของชาวยิวได้หมดนำไปสู่ความวุ่นวายบริเวณชายแดนทั้งหมดที่ติดกับเยอรมัน ข่าวเรื่องราวของผู้อพยพบริเวณชายแดนที่อยู่ในภาวะสับสนและไร้ความหวังแพร่กระจายไปถึงกรุงปารีสทำให้แฮร์เชล กรีนชปีน เด็กหนุ่มชาวโปแลนด์เชื้อสายยิว วัย 17 ปี รู้สึกไม่พอใจและโกรธแค้นเพราะครอบครัวของเขาถูกขับไล่ออกจากเยอรมนีและติดอยู่ในบริเวณชายแดน เขาจึงเรียกร้องขอความเป็นธรรมที่สถานเอกอัครราชทูตเยอรมันประจำกรุงปารีสแต่ไม่เป็นผล ทำให้เขาบันดาลโทสะและล้างแค้นให้ครอบครัวจนนำไปสู่การสังหารนายแอนส์ท ฟอน ราท เลขานุการลำดับที่ 3 ของสถานทูตเยอรมัน เหตุการณ์การดังกล่าวมีการตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์ของนาซีที่ชื่อว่า Volkischer Beobachter โดยชี้ว่าชาวยิวได้ประกาศสงครามกับเยอรมนีและได้นำไปสู่การเคลื่อนไหวต่อต้านชาวยิวที่เรียกว่า “คืนกระจกแตก” ระหว่างวันที่ 9-10 พฤศจิกายน ค.ศ. 1938 เกิบเบิลส์และไฮดริชได้นำโอกาสจากการเสียชีวิตของฟอน ราทปลุกปั่นชาวเยอรมันให้เกิดขังและต่อต้านชาวยิวอย่างรุนแรง หน่วยเอสเอส เอสเอและชาวเยอรมันหัวรุนแรงได้ตระเวนทำลายทุบกระจก ขว้างปาก้อนหินใส่หน้าต่างบ้านช้อปปิ้งร้านค้าของชาวยิว ทั้งยังทำร้ายทุบตีชาวยิวอีกด้วย

นอกจากนี้มีการลอบวางเพลิงโบสถ์ของยิว และยึดเอาทรัพย์สินมีค่าของชาวยิว ตลอดคืนวันที่ 9 ต่อเนื่องถึงวันที่ 10 ไฟไหม้เกือบทั่วบริเวณที่อยู่อาศัยของชาวยิว เหตุการณ์ในครั้งนี้ได้ทำให้ธุรกิจของชาวยิวได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก ชาวยิวถูกสังหารและได้รับบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ซึ่งเหตุการณ์นี้นับเป็นก้าวแรกของการสังหารหมู่ชาวยิวในเวลาต่อมา

ในต้นค.ศ. 1939 มีการอพยพชาวยิวเป็นมาตรการที่สองในการแก้ปัญหา มีการจัดตั้งสำนักงานกลางจักรวรรดิไรค์เพื่ออพยพชาวยิวซึ่งมีหน้าที่หลักในการกดดัน และบังคับให้ชาวยิวอพยพออกจากเยอรมนี มีโครงการจัดตั้งถิ่นฐานใหม่ของชาวยิวขึ้นที่เกาะมาดากัสการ์ ต่อมาเมื่อเยอรมนีบุกโปแลนด์จนเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 การยึดครองโปแลนด์ทำให้เยอรมนีมีประชากรชาวยิวที่อยู่ภายใต้การยึดครองเพิ่มมากขึ้น ทำให้รัฐบาลนาซีกำหนดเขตกักบริเวณชาวยิวหรือเกตโตเพื่อใช้เป็นสถานที่ควบคุมและกักกันชาวยิว เพื่อใช้แยกชาวยิวออกจากประชาชนทั่วไป ต่อมาเมื่อฮิตเลอร์ตัดสินใจบุกสหภาพโซเวียตในวันที่ 22 มิถุนายน ค.ศ. 1941 รัฐบาลนาซีสั่งการให้หน่วยสังหารพิเศษที่ติดตามกองทัพเยอรมันซึ่งแบ่งออกเป็น 4 หน่วย ดำเนินการกวาดล้างและสังหารพวกที่ไม่พึงปรารถนาให้สิ้นซาก เช่นพวกคอมมิวนิสต์ หรือชาวยิว แต่เป้าหมายหลัก คือ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิว วิธีการสังหาร คือ ให้เหยื่อขุดหลุมขนาดใหญ่ และให้ยื่นเรียงแถวหน้ากระดาน และระดมยิงจนเหยื่อเสียชีวิตตกไปในหลุม การสังหารหมู่ชาวยิวของหน่วยสังหารพิเศษนับเป็นมาตรการที่ 4 ของการแก้ปัญหาชาวยิว และมีส่วนทำให้รัฐบาลนาซียกเลิกแผนการมาดากัสการ์ไป และต้องหาวิธีแก้ไขปัญหชาวยิวขึ้นใหม่ เพื่อกำจัดชาวยิวทุกคนในยุโรป จึงได้มีการจัดตั้งสำนักงานเชื้อชาติ และการตั้งถิ่นฐานใหม่เพื่อที่จะเนรเทศและกำจัดชาวยิวด้วยวิธีการล่อลวง กล่าวคือ การเนรเทศจะเรียกว่าการตั้งถิ่นฐานใหม่ ขบวนรถไฟที่ใช้เดินทางเรียกว่าขบวนรถพิเศษในการตั้งถิ่นฐานใหม่ สถานที่ใช้สังหารจะถูกปิดเป็นความลับ เมื่อถึงจุดหมายวิธีที่ใช้สังหารจะใช้กรรมแก๊สในรถไฟ หรือใช้รถบรรทุกลำเลียงชาวยิวออกจากค่าย และกรรมแก๊สในรถ หรือนำไปสู่การสังหารหมู่ในค่ายกักกันที่มีห้องรมแก๊ส ห้องรมแก๊สที่จัดสร้าง และทดลองสังหารหมู่เป็นครั้งแรกอยู่ที่ค่ายกักกันเชลิมโน

หลังจากเริ่มนโยบายสังหารหมู่ด้วยแก๊ส พรรคนาซีได้จัดประชุมใหญ่ที่ทะเลสาบโกรส์เซออร์วันน์เซเมื่อวันที่ 20 มกราคม ค.ศ.1942 โดยมีวัตถุประสงค์จะกำหนดแผนการการดำเนินงาน และแนวทางการปฏิบัติของหน่วยต่าง ๆ และซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการแก้ไขปัญหชาวยิวครั้งสุดท้าย หลังการประชุมครั้งนี้มีการสร้างค่ายกักกันที่มีห้องรมแก๊สเพิ่มขึ้นอีก 3 แห่งในโปแลนด์ คือ เบลเซก โซบิบอร์ และเตรบลิงกา แต่ค่ายกักกันที่มีความโหดและมีชื่อเสียงมากที่สุดคือ ค่ายกักกันเอาชวิตซ์

ค่ายเอชวิทซ์เป็นค่ายที่มีขนาดใหญ่ที่สุด และมีความซับซ้อน เป็นทั้งค่ายกักกัน ค่ายสังหาร และค่ายแรงงาน ค่ายเอชวิทซ์ถูกสร้างขึ้น และแบ่งออกเป็น 3 ค่ายใหญ่ คือ ค่ายเอชวิทซ์ 1 เอชวิทซ์ –บิรเคเนาหรือเอชวิทซ์ 2 และโมโนวิช หรือเอชวิทซ์ 3 ที่เมือง Oswiecim ในประเทศโปแลนด์ เอชวิทซ์ 1 เป็นค่ายหลักเริ่มต้นสร้างในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1940 มีทั้งห้องรมแก๊ส และการทดลองการแพทย์

เอชวิทซ์ 2 สร้างขึ้นในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1941 เป็นค่ายที่มีจำนวนนักโทษมากที่สุด มีบทบาทในฐานะเป็นศูนย์กลางการกำจัดชาวยิวในยุโรป ในเดือนกันยายน ค.ศ. 1941 เยอรมันได้มีการทดลองใช้ไฮโดรเจนไซยาไนด์มาเป็นเครื่องมือในการสังหารหมู่ นอกจากนี้ยังมีการสร้างหลุมฝังศพขนาดใหญ่ขึ้นอีก 4 แห่ง การใช้แก๊สในการสังหารหมู่ถูกดำเนินการเรื่อยมาจนกระทั่งถึงค.ศ. 1944

เอชวิทซ์ 3 หรือค่ายโมโนวิชสร้างขึ้นเพื่อเป็นค่ายสำหรับจัดส่งแรงงาน นักโทษที่ถูกคัดเลือกให้ไปใช้แรงงานจะถูกลงทะเบียนและสักตัวเลขไว้ที่แขนข้างซ้ายเพื่อระบุตัว บุคคลนักโทษในค่ายเอชวิทซ์จะถูกส่งไปทำงานในฟาร์มขนาดใหญ่ เหมือนถ่านหิน หรือโรงงานอุตสาหกรรม สภาพความเป็นอยู่ภายในค่ายจากคำบอกเล่าของเหยื่อผู้รอดชีวิตทำให้ทราบว่าทันทีที่ถูกส่งมายังพื้นที่ค่ายนักโทษจะถูกผลักให้เข้าไปรวมตัวกันในอาคาร และถูกสั่งให้ถอดเสื้อผ้า รวมทั้งทรัพย์สินมีค่าอื่น ๆ ไว้ ก่อนจะเข้าไปทำการตรวจ ชั้นตอนต่อไปจะให้นักโทษอาบน้ำร้อน และฆ่าเชื้อก่อนจะได้รับแจกเสื้อผ้า และพาไปสู่เรือนนอน กิจกรรมประจำวันของเหล่านักโทษ คือ การไปเข้าแถวเพื่อนับจำนวน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ภายหลังการเข้าแถวเรียกชื่อจึงได้รับอาหารเข้า ก่อนจะถูกส่งไปทำงาน การกำหนดงานในแต่ละวันของนักโทษเป็นอำนาจของหน่วยเอสเอส ทั้งนี้ก็มีนักโทษบางส่วนให้ทำหน้าที่ในการคุมนักโทษทั่วไปโดยนักโทษที่มีหน้าที่ดังกล่าวจะเรียกว่า คาโป นักโทษที่ได้รับคัดเลือกมักจะทำทารุณกรรมนักโทษธรรมดามากกว่าเจ้าหน้าที่นาซี เพราะสำหรับพวกเขาไม่สามารถปฏิบัติตามความคาดหวังของนาซีได้ พวกเขาจะถูกลดขั้นมาเป็นนักโทษธรรมดาทันที สำหรับนักโทษที่ถูกใช้เป็นแรงงานทาสเมื่อออกจากพื้นที่ค่ายไปยัง โรงงานนั้นจะถูกนับจำนวนอย่างถี่ถ้วน สำหรับนักโทษที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์หรือทำงานได้จะถูกส่งตัวไปยังห้องรมแก๊ส

การสังหารหมู่ชาวยิวที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องทำให้ชาวยิวที่ถูกเข่นฆ่าเกิดการลุกขึ้นต่อสู้กับนาซีตามเมือง และหมู่บ้าน หรือในค่ายกักกันต่าง ๆ ที่โดดเด่น และมีชื่อเสียง คือ การลุกฮือขึ้นที่วอร์ซอเกิดโตในค.ศ. 1943 และทำให้ชาวยิวในค่ายกักกันอื่น ๆ เริ่มก่อการเคลื่อนไหวกับนาซีมากขึ้น แม้สุดท้ายจะจบลงด้วย การเสียชีวิตก็ตาม ต่อมาในต้นค.ศ. 1945 รัฐบาลนาซีซึ่งกำลังจะพ่ายแพ้ในสงครามโลกพยายามทำลายหลักฐานการสังหารหมู่ในค่ายกักกัน แต่ก็ไม่สามารถประสบความสำเร็จมาก

นัก เพราะนอกจากจะมีกองกระดูกจำนวนมาก เลื้อยผ้าและของใช้ต่าง ๆ ของชาวยิวที่หลงเหลือไว้ เป็นหลักฐานแล้ว ยังมีชุมชนของชาวยิวที่รกร้างในโปแลนด์ และสหภาพโซเวียตเป็นหลักฐานอีกด้วย และเมื่อกองกำลังของสหภาพโซเวียตเข้ามาปลดปล่อยค่ายเอาชวิทซ์ ในวันที่ 27 มกราคม ค.ศ. 1945 พวกเขาต่างตกตะลึงกับภาพที่พบเห็นจึงได้มีการถ่ายภาพเก็บไว้เป็นหลักฐาน และเปิดเผยความจริงให้กับชาวเยอรมันและชาว โลกรับรู้เรื่องราวของการสังหารหมู่ของนาซีซึ่งเริ่มเป็นที่ ประจักษ์กันทั่วไป ประมาณกันว่าชาวยิวกว่าหกล้านคน หรือจำนวนหนึ่งในสามของจำนวน ประชากรชาวยิวทั่วโลกเสียชีวิตจากการถูกสังหารหมู่ในค่ายกักกัน

อย่างไรก็ตามแม้ชาวยิวจะได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระ แต่พวกเขายังต้องเผชิญกับ ฆาตกรรมที่เลวร้าย ชาวยิวจำนวนไม่น้อยล้มตายลงจากโรคภัยไข้เจ็บ ความอดอยาก และไร้อาชีพ และไม่มีประเทศใดเต็มใจที่จะรับชาวยิวเป็นพลเมืองของประเทศ ชาวยิวที่รอดชีวิตต่าง ตระหนักว่าแม้พวกเขาจะได้รับการช่วยเหลือปลดปล่อยจากความตาย แต่ก็ยังคงไม่ได้รับการ ปลดปล่อยจากความกลัวที่จะดำเนินชีวิตต่อไป ชาวยิวที่รอดชีวิตส่วนใหญ่จะเดินทางออกจากยุโรป ไปยังสหรัฐอเมริกา อเมริกาใต้ แคนาดา และปาเลสไตน์เพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่พร้อมกับความทรงจำที่ ยากจะลืมเลือน เพียงเพราะความแตกต่างทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนาและความเชื่อทางการเมือง ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกหวาดระแวง เกลียดชัง และเป็นศัตรูต่อกัน นำไปสู่การทำลายล้างชีวิตนับล้าน คน การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวของรัฐบาลนาซีนั้น ได้สร้างบาดแผลฝังลึกในใจ ความทรงจำที่ไม่อาจ ลบเลือนเป็นเหมือนกระจกสะท้อนอดีตแห่งความขัดแย้ง จนนำไปสู่โศกนาฏกรรมครั้งร้ายแรงของ มนุษยชาติ เป็นเหตุการณ์ความรุนแรงที่สร้างความตื่นตระหนกทางจิตสำนึกด้านมนุษยธรรมของ ผู้คน พร้อมกับคำถามที่เกิดขึ้นว่าทำไมมนุษย์ถึงโหดร้ายกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกันได้มากถึงขนาดนี้ เพื่อใช้เป็นบทเรียนสำคัญที่ใช้สอนใจมนุษย์ให้ยุติการกระทำที่โหดร้ายต่อกัน

ปัจจุบันค่ายเอาชวิทซ์เป็นพิพิธภัณฑสถานโดยไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพียงแค่อใช้เป็นสถานที่รำลึก ถึงเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นเท่านั้น แต่ยังเป็นสถานที่ศึกษาค้นคว้าสำหรับชนรุ่นหลังเพื่อย้ำเตือนว่า เหตุการณ์ความสูญเสียเหล่านี้ต้องไม่เกิดขึ้นอีกในอนาคต การเคารพในชีวิตของผู้อื่น เคารพว่าเรา เป็นใครและเคารพในเชื้อชาติของคนอื่นด้วย เพราะ โศกนาฏกรรมที่เกิดขึ้นไม่ใช่การสูญเสียของ ชาวยิวเท่านั้น แต่เป็นการสูญเสียของชาวยุโรปทั้งหมด เป็นเหตุการณ์สำคัญส่วนหนึ่งของ ประวัติศาสตร์ยุโรป หลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง ประเทศต่างๆในยุโรปต่างร่วมมือกันที่ จะให้ความทรงจำนี้มีชีวิต จึงอนุรักษ์ค่ายกักกันแห่งนี้ไว้เป็นอนุสรณ์สถานเพื่อแสดงความเคารพ และอาลัยต่อผู้สูญเสียทั้งมีการจัดสร้างพิพิธภัณฑสถานเกี่ยวกับการสังหารชาวยิวขึ้น และมีการจัด กิจกรรมเพื่อระลึกถึงในชื่อ โครงการ March of Life ซึ่งเป็นการร่วมกันเดินขบวนระหว่างลูกหลาน ชาวเยอรมันและลูกหลานชาวยิว เพื่อแสดงความเสียใจและกล่าวขอโทษแก่ชาวยิวที่สูญเสียทั้งหมด

ในเหตุการณ์ครั้งนั้น และนับเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของคนยุโรป นอกจากนี้มีการกำหนดให้วันที่ 27 มกราคมของทุกปีเป็นวันรำลึกถึงการทำลายล้างเชื้อชาติยิว (Holocaust Memorial Day) ด้วย

การสังหารโหดชาวยิวของนาซีที่เป็นการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ไม่เพียงเป็นอาชญากรรมระหว่างชาติ และประวัติศาสตร์อันด่างพร้อยของเยอรมนีเท่านั้น แต่นำไปสู่การพยายามหาคำตอบว่าอะไรคือปัจจัยที่นำไปสู่การเช่นฆ่าดังกล่าว หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นไปจนถึงต้นทศวรรษ 1990 มีการศึกษาวิจัยประเด็นเรื่องการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในเยอรมนีกันมาก และงานวิจัยหนึ่งที่ไฮโลคอสท์เป็นหลัก มีการวิเคราะห์ว่าการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวเป็นการกระทำที่ คนเยอรมันจำนวนมากมีบทบาทในการสังหารชาวยิว ซึ่งไม่ได้เป็นการกระทำตามคำสั่งรัฐเท่านั้น แต่เป็นเพราะคนเยอรมันมีความคิดเกลียดชังและต่อต้านชาวยิวอยู่ก่อนแล้ว ทำให้เห็นว่าการกำจัดชาวยิวไม่ใช่เรื่องผิดศีลธรรมใด อย่างไรก็ตามก็มียงานวิจัยบางส่วน ที่เห็นว่าการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ดังกล่าวนี้เป็นไปตามระบบการปกครองของเยอรมนีที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐซึ่งถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ชอบธรรม นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยบางส่วนที่ให้ความสำคัญต่อตัวผู้นำว่าเป็นต้นเหตุของความรุนแรงดังกล่าว โดยเฉพาะผู้นำที่มีความคิดที่สุดโต่ง เช่น การสร้างรัฐในอุดมคติ เป็นต้น แม้จะมีการวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวแตกต่างกัน แต่ประเด็นที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด คือ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวเป็นความรุนแรงที่รัฐกระทำต่อประชาชน

ความรุนแรงจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์เป็นรูปแบบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ร้ายแรง และส่งผลเสียหายมากที่สุด ในประวัติศาสตร์มนุษยชาติจนกลายเป็นวาระสำคัญของการเมืองระหว่างประเทศ ส่งผลให้ในค.ศ. 1948 องค์การสหประชาชาติได้ออกปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เพื่อเป็นการยืนยันและให้การรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ในศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษยชาติ จนนำไปสู่การจับกุมและพิจารณาคดีของเหล่าผู้นำนาซีในข้อหา ก่ออาชญากรรมต่อสันติภาพ อาชญากรรมสงคราม และก่ออาชญากรรมต่อมนุษยชาติ ประเด็นเรื่องหลักสิทธิมนุษยชนกลายเป็นประเด็นสำคัญในเวทีการเมืองโลก ดังนั้นกรณีการศึกษาเรื่องราวของค่ายเอาชวิทซ์ที่เกี่ยวกับการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะสร้างความเข้าใจและทำให้เรียนรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมอันเหี้ยมโหดที่ไม่ควรเกิดขึ้นอีก ทั้งจะปลูกจิตสำนึกของผู้คนในการธำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและความถูกต้อง การศึกษาเรื่องการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ไม่ใช่การศึกษาเรื่องในอดีตที่พ้นสมัยไปแล้ว แต่กลับเป็นประเด็นสำคัญของโลกปัจจุบันในการที่จะป้องกันไม่ให้โศกนาฏกรรมนั้นเกิดขึ้นอีก

รายการอ้างอิง

วารสารภาษาไทย

ชาคริต ชุ่มวัฒนะ, “ปฐมบทของ (รัฐ) ปาเลสไตน์ : การบ่งชี้ชะตากรรมของชาติ” วารสารอักษรศาสตร์, 34,2 (2555) : 67 - 87.

สัจชัย สุวังบุตร . "การแก้ปัญหาชาวฮิวครั้งสุดท้าย : นโยบายกวาดล้างฮิวทั่วยุโรป." วารสารราชบัณฑิตยสถาน 34, 4 (ตุลาคม-ธันวาคม, 2552) : 717-730.

_____. "ไมน์คัมพ์ (Mein Kampf) หนังสือต้องห้ามแห่งศตวรรษที่ 20." วารสารราชบัณฑิตยสถาน 31, 1 (มกราคม-มีนาคม, 2549) : 168-183.

_____. "คืนกระจกแตก"-ปฏิบัติการแรกของการกวาดล้างฮิว." วารสารราชบัณฑิตยสถาน 33, 3 (กรกฎาคม-กันยายน, 2551) : 64-74.

หนังสือภาษาไทย

คึกฤทธิ์ ปราโมช. ฮิว. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า, 2547.

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. ความรุนแรง ชอน/หาสังคมไทย. กรุงเทพฯ : มติชน, 2553.

บรรยง บุญฤทธิ์. ยมทูตแห่งค่ายนรกนาซี. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เพชรกระรัต, 2537.

ไมคโลส นีสซลี. เมงเกเล ปีศาจค่ายนรกนาซี ฮิวหลังเลือด. แปลโดย สุวิทย์ ขาวปลอด. กรุงเทพฯ : บีเอส พรินติ้ง แอนด์ พับลิเคชั่น จำกัด, 2528.

มิโคล นูอิสซลี. บันทึกเลือดค่ายนรกเอชวิทซ์ : ทำให้การของนายแพทย์มิโคล นูอิสซลี. แปลโดย ธนพร รัตนสุวรรณ. กรุงเทพฯ : สำนักคณะกรรมการกฤษฎีกาการวิจัยแห่งชาติ, 2550.

ราชบัณฑิตยสถาน. สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป เล่ม 1 อักษร A-B. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2542.

_____. สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป เล่ม 2 อักษร C-D. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2544.

_____. สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป เล่ม 3 อักษร E-G. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2543.

_____. สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป เล่ม 4 อักษร H-K. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2546.

- ..... สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป เล่ม 5 L- O.
 กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2551.
- วิกเตอร์ อี แฟรงเกิล. **Man's Searching for Meaning : มนุษย์ ความหมาย และค่ายกักกัน** แปลโดย
 อรทัย เทพวิจิตร. นนทบุรี : โอ้พระเจ้า พับลิชชิง, 2549.
- วิเวียน ชปีตซ์. **หม้ออำมหิตจากนรก**. แปลโดย นภดล เวชสวัสดิ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2551
- สัญญาชัย สุวังบุตร. **นาซีในสมัยไวมาร์ ค.ศ. 1918 – 1933**. กรุงเทพฯ. ศักดิโสภากการพิมพ์. 2551.
- สัญญาชัย สุวังบุตร และอนันต์ชัย เลาหะพันธุ์. **ทรรปณะประวัติศาสตร์ยุโรปในคริสต์ศตวรรษที่ 20**.
 กรุงเทพฯ : ศักดิโสภากการพิมพ์. 2551
- อนงนาฏ เถลิงวิทย์. **วรรณคดีประจักษ์พยาน บันทึกของสตรีผู้รอดชีวิตจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ใน
 ยุโรป ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- แอนน์ แฟรงค์. **บันทึกลับของแอนน์ แฟรงค์**. แปลโดย สัจวรรณ ไกรฤกษ์. กรุงเทพฯ : ผีเสื้อ, 2542.
- โอดกา เลงเชล. **บันทึกลับจากค่ายนรกนาซี**. แปลโดย สานติหงส์ ว. จันทร. กรุงเทพฯ :
 สำนักพิมพ์ดอกบัว, 2530.

หนังสือภาษาอังกฤษ

- Amery, Jean.. **At the Mind's Limits**. Translate by Sidney Rosenfeld and Stella P. Rosenfeld
 Bloomington :Indiana University Press, 1980.
- Arad, Yitzhak. **Belzec, Sobibor, Theblinka : The Operation Reinhard Death Camps**.
 Bloomington : Indiana University Press, 1987.
- Bauer, Yehuda. **A History of Holocaust**. Danbury : Franklin Watts, 1982
- Benz, Wolfgang. **The Holocaust : A German Historian Examines the Genocide**. Translated by
 Jane Sydenham – Kwiot London :Profele Books, 2000.
- Berenbaum, Michael. **Witness to the Holocaust**. N.Y. : Harper Collins Publishers, 1997.
- Blech, Rabbi Benjamin. **Eyewitness to Jewish History**. N.J. :John Wiley & Sons, Inc, 2004.
- Brustein, William I, Roots of hate : anti-Semitism in Europe before the Holocaust**.
 Cambridge : Cambridge University Press, 2003.
- Caplan, Jane. **Short Oxford History of German**. N.Y.: Oxford University Press, 2008.
- Dawidowicz, Lucy S. **The War Against the Jews 1933-1945**. New York : Holt, Rinehart and
 Winston, 1975.

- Dwork, Deborah and Robert Jan van pelt. **Holocaust A History**. N.Y. : W.W. Norton & Company, 2002.
- Dulffer, Jost. **Nazi Germany 1933-1945**. Translated by Dean Scott McMurry. London : Arnold, 1996.
- Encyclopedia of the Holocaust Vol.1 A-D**. New York. : Macmillan Publishing Company, 1990.
- Encyclopedia of the Holocaust Vol.2 E - K**. New York. : Macmillan Publishing Company, 1990.
- Encyclopedia of the Holocaust Vol.3 L-R**. New York. : Macmillan Publishing Company, 1990.
- Encyclopedia of the Holocaust Vol.4 S-Z**. New York. : Macmillan Publishing Company, 1990.
- Engel, David. **The Holocaust the Third Reich and the Jews**. London : Longman, 2000 .
- Evans, Richard J. **The Third Reich in Power**. New York : Penguin Press, 2005.
- _____. **The Coming of the Third Reich**. New York : Penguin Press, 2003.
- Friend, Hedis. **The Road to Auschwitz**. Edited and translated by Michael Meyer. Lincoln : University of Nebraska Press, 1996.
- Friendman, Philip. **Road to Extinction : Essays on the Holocaust**. Edited by Ada Friendman. New York : Jewish Publication Society of America, 1980.
- Gigliotti, Simone and Berel Lang. **The Holocaust A Reader**. Oxford: Blackwell Publishing Ltd, 2005
- Gilbert, Martin. **The Boys : The Untold Story of 732 Young Concentration Camp Survivors**. N.Y.: Henry Holt and Company, 1996.
- _____. **The Holocaust : A History of the Jews of Europe During the Second World War**. N.Y. : Henry Holt and Company, 1985.
- Goldhagen, Daniel Johah. **Hitler's willing executioners ordinary Germans and the Holocaust**. N .Y.: Alfred A. Knopf, 1996.
- Johnson, Eric A. **What We Knew: Terror, Mass Murder, and Everyday Life in Nazi Germany: An Oral History**. Cambridge: Mass Basic Books, 2005.
- Johannes Steinhoff. **Voice from the Third Reich**. Washington D.C. : Regnery Gateway, 1989.
- Johnson, Robert. **Hitler and Nazi Germany The Seduction of a Nation**. Somerset: Studymates Limited, 2004.

- Kogon, Eugen et al. **Nazi Mass Murder : A Documentary History of the Use of Poison Gass.**
Translated by Marry Scott and Caroline Lloyd. London : Yell University Press, 1993.
- Langbein Hermann. **Against All Hope resistance in the Nazi Concentration Camps 1938 – 1945.** N.Y.: Continuum,2001
- Lee, Stephen J. **Hitler and Nazi Germany.** London : Rutledge, 2003.
- Leitz, Christian. **The Third Reich.** Massachusetts : Blackwell Publisher Ltd, 2000.
- Levy, Phrimo. **Survival in Auschwitz.** Translated by Stuart Woolf. N.Y. : Coolier – Macmillan Ltd., 1996.
- Lifton, Robert Jay. **The Nazi Doctor : Medical Killing and Psychology of Genocide.** N.Y. : Basic Book Publisher, 1986.
- Marrus, Michael R. **The Holocaust in history.** London : Universty Press of New England,1987.
- McDonough Rank. **The Holocaust.** N.Y. : Palgrave Macmillan,2008.
- McKale, Donald M **Shadow War the Holocaust and World War II.** N.Y. : Taylor Trade Publishing, 2006.
- Morse, Arthur D. **While Six Million Died : A Chronicle of American Apathy.** N.Y. : Random House, 1968.
- Muller, Filip. **Eyes Witness Autchwitz three yeas in the gas chambers.** Chicago : United States Holocaust Memorial Museum, 1999.
- Niewyk, Donald L. **The Holocaust Problems in European Civilization.** Boston : Houghton Mifflin Company, 2003.
- Ofer, Dalia and Lenore J. **Weitzman. Women in the Holocaust.** New Haven : Yale University Press , 1998.
- Opdyke, Irene Gut and Jennifer Armstrong. **In my Hands : Memoirs of a Holocaust Rescuer.** London : Corgi Books, 2001.
- Pawelzynska, Anna. **Value and Violence in Auschwitz.** Berkeley : University of California Press, 1979.
- Reitlinger, Gerald. **The Final Solution : The Attempt to Exterminate the Jews of Europe 1939 – 1945.** N.Y. : A. S. Barnes & Company, Inc, 1961.
- Robinson, Jacob. Et.al. **Holocaust.** Jerusalem : Keter Publishing House Ltd, 1974.
- Rotchild, Sylvia. **Voices from the Holocaust.** N.Y. : Nal Books, 1981

- Spielvogel, Jackson J. **Hitler and Nazi Germany A History**. New Jersey : Prentice hall, 1992.
- Stackelberg, Roderick. **Hitler's Germany**. London : Palgrave Mcmillan, 1999.
- Steinbacher, Sybille. **Auschwitz : A History**. Translated by Shaun Whiteside London : Penguin Book, 2005.
- United States Holocaust Memorial Museum. **Historical Atlas of the Holocaust**. N.Y. Macmillan Publishing, 1996
- Wall, Donald D. **Nazi Germany and World War II**. Belmont : Wadsworth, 2003.
- Yahil, Levi. **The Holocaust the Fate of European Jewry**. N.Y. : Oxford, 1990.

วารสารภาษาอังกฤษ

- Barnes, Ian. "Anne Frank Forty Years on." **History Today**, Vol 35 (March 1985) : 48 – 51.
- Carr, William. "A Final Solution ? Nazi Policy Towards Towards the Jews." **History Today**, Vol 35 (November 1985) : 30 - 36.
- Downing, Taylor. "Auschwitz : The Forgotten Evidence." **History Today**, Volume 58, 2 (February 2005) : 26 – 32.
- Gerlach, Christian. " The Wannsee Conference, the Fate of German Jews, and Hitler's Decision in Principle to Exterminate All European Jews." **The Journal of Modern History** 70,4 (December 1998) : 759- 812.
- Hagen, William W. "Before the "Final Solution" : Toward a Comparative Analysis of Political Anti – Semitism in Interwar Germany and Poland." **The Journal of Modern History** 68,2 (June 1996) : 351 – 381.
- Marrus, Michael R. "Reflections on the Historiography of the Holocaust." **The Journal of Modern History** 66,1 (March 1994) : 92 – 116.
- Marrus, Michael R. and Robert O Paxton. "The Nazis and the Jews in Occupied Western Europe, 1940 – 1944." **The Journal of Modern History** 54, 4 (December 1982) : 687 – 714.
- Mason, Henry L. "Implementing the Final Solution : the Ordinary Regulating of the Extraordinary." **World Politics**, Vol 9 (July 1988) : 542 – 569.

Stolfi, Russel H. S. "Barbarossa Revisited : A Critical Reappraisal of the Opening Stages of the Russo – German Campaign (June – December 1941)." **The Journal of Modern History**, Vol 54 (March 1982) : 27 – 55.

สื่อออนไลน์

A Cooperation of the Institute of Data Research in the social and economic Science and the Institute for Social and Economic History Johannes Kepler University. **Auschwitz Final Station Extermination** . Accessed 1April 2011. Available from <http://www.wsg-hist.uni-linz.ac.at/auschwitz/html/seite1.html>

Auschwitz-Birkenau - "The Death Factory". Accessed 1April 2011. Available from <http://www.jewishgen.org/ForgottenCamps/Camps/AuschwitzEng.html>

Auschwitz Museum. **Auschwitz Sub-Camps** . accessed 15 April 2011. Available From <http://simplethinking.com/home/subcamp.stm>

Chivers, Chr Auschwitz Museum. **Auschwitz Sub-Camps**. accessed 15 April 2011. Available From <http://simplethinking.com/home/subcamp.stm> is. **Auschwitz 60 Year On** [Online]. Accessed 9 April 2011. Available from <http://www.thewitness.org/printArticle.php?id=675>

Concentration Camps. Accessed 31 March 2011. Available from http://library.thinkquest.org/CR0210520/concentration_camps.htm

Conrad, Joseph. **The Gas Chamber at Auschwitz** . Accessed 31 March 2011. Available from http://www.geniebusters.org/915/04g_gas.html

Carole D. Bos, J.D. **Auschwitz: Place of Horrors** Accessed 1April 2011. Available from <http://www.awesomestories.com/history/auschwitz>

Florida Center for Instructional Technology College of Education. **Auschwitz** . Accessed 1April 2011. Available from <http://fcit.usf.edu/HOLOCAUST/resource/document/DocAusch.htm>

Holocaust Research Project. **Auschwitz Concentration Camp The : Gas Chambers & Crematoria Mass Extermination** . Accessed 31 March 2011. Available from <http://www.holocaustresearchproject.org/othercamps/auschwitzgaschambers.html>

- Holocaust Teacher Resource Center. **Auschwitz the Camp of Death**. . Accessed 31 March 2011.
Available from <http://www.holocaust-trc.org/wmp17.htm>
- Posner, Gerald L. and John ware. **Nazi Death Camps** . Accessed 1April 2011. Available from
<http://www.auschwitz.dk/auschwitz.htm>
- Panstwowe Muzeum. **Auschwitz- Birkenau**. Accessed 1April 2011. Available from
<http://en.auschwitz.org.pl/m/>
- Public Broadcasting Service (PBS). **Auschwitz Inside the Nazi State** . Accessed 19 January
2011. Available from <http://www.pbs.org/auschwitz/>
- Rosenberg, Jennifer. **The Holocaust** . Accessed 31 March 2011. Available from
<http://history1900s.about.com/od/holocaust/tp/holocaust.htm>.
- Rossel,Seymour. **Concentration and Death** . Accessed 31 March 2011. Available from
<http://www.rossel.net/Holocaust08.htm>
- History Place, **Auschwitz 60 Years Later Two Perspectives** . Accessed 9 April 2011. Available
from <http://www.historyplace.com/pointsofview/speeches-auschwitzanniv.htm>
- Trueman, Chris. **Auschwitz-Birkenau** . Accessed 31 March 2011. Available from
<http://www.historylearningsite.co.uk/auschwitz-birkenau.htm>
- United States Holocaust Memorial Museum. **Auschwitz**. Accessed 1April 2011. Available from
<http://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10005189>
- _____. **Nazi Camps**. Accessed 1April 2011. Available from
<http://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10005144>
- _____. **Concentration Camps**. Accessed 1April 2011. Available from
<http://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10005263>.
- University of Minisota. **Auschwitz Death Camp** .Accessed 31 March 2011. Available from
<http://www.chgs.umn.edu/museum/memorials/auschwitz/>
- Weber ,Mark **Auschwitz: Myths and Facts**. Accessed 31 March 2011. Available from
<http://www.ihr.org/leaflets/auschwitz.shtml>
- Wikipedia Encyclopedia. **Nazi Concentration Camps** .Accessed 31 March 2011. Available
from http://en.wikipedia.org/wiki/Nazi_concentration_camps.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. ตารางรายชื่อค่ายกักกันและค่ายสังหารของรัฐบาลนาซี

ตารางรายชื่อค่ายกักกันและค่ายสังหารของรัฐบาลนาซี

Concentration camps and Death camps

Camp	Function	Location	Est.	Evacuated	Liberated	Est. No. Murdered
Auschwitz	Concentration/ Extermination	Oswiecim, Poland (near Krakow)	May 26, 1940	Jan. 18, 1945	Jan. 27, 1945 by Soviets	1,100,000
Belzec	Extermination	Belzec, Poland	March 17, 1942		Liquidated by Nazis December 1942	600,000
Bergen-Belsen	Detention; Concentration (After 3/44)	near Hanover, Germany	April 1943		April 15, 1945 by British	35,000
Buchenwald	Concentration	Buchenwald, Germany	July 16, 1937	April 6, 1945	April 11, 1945 Self-Liberated; April 11, 1945 by Americans	
Chelmno	Extermination	Chelmno, Poland	Dec. 7, 1941; June 23, 1944		Closed March 1943 (but reopened); Liquidated by Nazis July 1944	320,000
Dachau	Concentration	Dachau, Germany	March 22, 1933	April 26, 1945	April 29, 1945 by Americans	32,000
Dora/Mittelbau	Sub-camp of Buchenwald; Concentration (After 10/44)	near Nordhausen, Germany	Aug. 27, 1943	April 1, 1945	April 9, 1945 by Americans	
Drancy	Assembly/ Detention	Drancy, France (suburb of	August 1941		Aug. 17, 1944 by Allied Forces	

		Paris)				
Flossenbürg	Concentration	Flossenbürg, Germany (near Nuremberg)	May 3, 1938	April 20, 1945	April 23, 1945 by Americans	
Gross-Rosen	Sub-camp of Sachsenhausen; Concentration (After 5/41)	near Wroclaw, Poland	August 1940	Feb. 13, 1945	May 8, 1945 by Soviets	40,000
Janowska	Concentration/ Extermination	L'viv, Ukraine	Sept. 1941		Liquidated by Nazis November 1943	
Kaiserwald/ Riga	Concentration (After 3/43)	Meza-Park, Latvia (near Riga)	1942	July 1944		
Koldichevo	Concentration	Baranovichi, Belarus	Summer 1942			22,000
Majdanek	Concentration/ Extermination	Lublin, Poland	Feb. 16, 1943	July 1944	July 22, 1944 by Soviets	360,000
Mauthausen	Concentration	Mauthausen, Austria (near Linz)	Aug. 8, 1938		May 5, 1945 by Americans	120,000
Natzweiler/ Struthof	Concentration	Natzweiler, France (near Strasbourg)	May 1, 1941	Sept. 1944		12,000
Neuengamme	Sub-camp of Sachsenhausen; Concentration (After 6/40)	Hamburg, Germany	Dec. 13, 1938	April 29, 1945	May 1945 by British	56,000
Plaszow	Concentration (After 1/44)	Krakow, Poland	Oct. 1942	Summer 1944	Jan. 15, 1945 by Soviets	8,000
Ravensbrück	Concentration	near Berlin,	May 15,	April 23, 1945	April 30, 1945	

		Germany	1939		by Soviets	
Sachsenhausen	Concentration	Berlin, Germany	July 1936	March 1945	April 27, 1945 by Soviets	
Sered	Concentration	Sered, Slovakia (near Bratislava)	1941/42		April 1, 1945 by Soviets	
Sobibor	Extermination	Sobibor, Poland (near Lublin)	March 1942	<u>Revolt on October 14, 1943</u> ; Liquidated by Nazis October 1943	Summer 1944 by Soviets	250,000
Stutthof	Concentration (After 1/42)	near Danzig, Poland	Sept. 2, 1939	Jan. 25, 1945	May 9, 1945 by Soviets	65,000
Theresienstadt	Concentration	Terezin, Czech Republic (near Prague)	Nov. 24, 1941	Handed over to Red Cross May 3, 1945	May 8, 1945 by Soviets	33,000
Treblinka	Extermination	Treblinka, Poland (near Warsaw)	July 23, 1942	Revolt on April 2, 1943; Liquidated by Nazis April 1943		
Vaivara	Concentration/ Transit	Estonia	Sept. 1943		Closed June 28, 1944	
Westerbork	Transit	Westerbork, Netherlands	Oct. 1939		April 12, 1945 camp handed over to Kurt Schlesinger	

ที่มา : **Concentration and Death Camps**, accessed 13 January 2013 , available from
<http://history1900s.about.com/library/holocaust/blchart.htm>

ภาคผนวก ข ตารางรายชื่อค่ายบริวารของค่ายเอชวิทย์

ตารางรายชื่อค่ายบริวารของค่ายเอาชวิทซ์

Sub – Camp in Auschwitz

Camp	Location	Est	Evacuated	Work	Employer	Est. No. prisoners
Altodorf	Stara Wies near Pszczyna	1942	1943	Forestry Work	Oberforstamt Pless (Pszczyna Forestry Authority)	10 -12
Althammer	Stara Kuznia near Halemba	September 1944	January 1945	Constructio n of Thermal Electric Power Plant		486
Babitz	Babice near Oswiecim	March 1943	January 1945	Agricultural work on an SS farm		158 Men And approximately 180 Women
Birkenau	Brzezinka	1943	January 1945	Agricultural work on SS Farm		204
Bismarckhutte	Chorzow	September 1944	January 1945	Production of Cannons and Armored Vehicle in the Bismarck Mill	Berghutte – Koning und Bismarckhutte Ag	192
Blechhammer	Slawiecice Near Blachownia slaska	April 1944	January 1945	Constructio n of Chemical Plant	O/S Hydrierwerke AG	3958 Men 157 Women
Bobrek	Bobrek Near Oswiecim	May 1944	January 1945	Production of electrical Apparatus for Aircraft	Siemens- Schuckerwerk Ag	213 Men 28 Women

				and Submarines		
Brunn	Brno (Czechoslovakia)	October 1943	January 1945	Constructio n work on the SS and Police Technical Academy	SS-WVHa Bureau C – Bauleitung Brunn	250(October 1943) 36 (January 17, 1945)
Budy	Budy Near Oswiecim	April 1943	Autumn 1944	Agricultural Labor on an SS Farm		Several Hundred Women
Budy	Budy Near Oswiecim	April 1942	January 1945	Agricultural Labor on an SS Farm including Drainage Work (Digging Ditches) and Cleaning and Deepening Fish Ponds		Approximatel y 400 Women from the Penal Company
Buna Or Monowitz	Monowice Near Oswiecim	October 1942	January 1945	Constructio n of a Chemical Complex	I.G. Farben Industrie A.G.	10,223
Charlottegrub e	Rydultowy	September 1944	January 1945	Coal Mining and Mine Constructio n work at the Charlotte Mine	Hermann Goring Werke	833
Chelmek	Chelmek	October 1942	December 1942	Labor at the Shoe Factory (Deepening	Ota Schlesische Schuh-werke (Formerly	Approximatel y 150

				and Cleaning the Water Reservoir)	Bata)	
Eintrachthutte	Seietochlowice	May 1942	January 1945	Production of Anti- Aircraft Artillery in the Eintrach Mill	Berghutte- OSMAG I Ost_Maschine nbau	1,297
Freudenthal	Bruntalu Zprotectorate of Bohemia and Moravia)	1944	January 1945	Fruit- Processing Labor	Emmerich Machold Company	301 Women
Furstengrube	Wesola Near Myslowice	September 1943	January 1945	Coal Mining and the Excavation of a New Mine at the Fursten Mine	Furstengrube GmbH	1,283
Gleiwitz I	Gliwice	March 1944	January 1945	Repair of Railroad Rolling Stock	Reichsbahnau sbesserungsw erk	1,336
Gleiwitz II	Gliwice	May 1944	January 1945	Production of Coal Tar (Women), Repair and Maintenanc e of Machinery, Factory Expansion (Men)	Deutsche Gasrusswerke GmbH	740 Men 371 Women
Gleiwitz III	Gliwice	July 1944	January 1945	Renovation of the Glewitzer Hutte	Zieleniewski- Maschinen und Waggonbau	609

				Factory Building followed by Production of Arms, Ammunition and Railroad Wheels	Gmbh, KraKau	
Gleiwitz IV	Gliwice	June 1944	January 1945	Expansion of Barracks, Repair and Reconditioning of Military Vehicle		444
Golleschau	Goleszow	July 1942	January 1945	Labor in SS Cement Plant	Ostdeutsche Baustoffwerke GmbH-Goleschauer Portland Zement AG	1,008
Gunthergrube	Ledziny	February 1944	January 1945	Coal Mining in the Pias Mine and Construction of the Gunther Mine	Furstlich Plessische Bergwerks AG	586
Harmense	Harmeze Near Oswiecim	December 1941	Summer 1943	Agricultural Labor on and SS Farm (Raising Poultry, Rabbits and Fish)		Approximately 70
Hermense	Harmeze Near Oseiecim	June 1942	January 1945	Agricultural Labor on an		Approximately

				SS Farm (Raising Poultry, Rabbits and Fish)		50 Women
Hindenburg	Zabize	August 1944	January 1945	Production of Weapons and Mmunition in the Donnersma rk Mill	Vereinigte Oberschlesisc he Huttenwerke AG	470 Women (December 30, 1944) 50 (January 17, 1945)
Hubertshutte	Lagiewniki	December 1944	January 1945	Labor in the Huberts Mill	Berghutte Konigs und Bismarckhutt e AG	220
Janinagrube	Libiaz	September 1943	January 1945	Coal Mining in the Janina Mine	Furstengrube GmbH	853
Jawischowitz	Jawiszowice	August 1942	January 1945	Coal Mining and Surface Constructio n Work at the Brzeszcze – Jawischowi tz Mine	Reichswerke Hermann Goring	1,966
Kobior	Kobior	1942	1943	Forestry Work	Oberforstamt Pless (Pszczyna Forestry Authority)	158
Lagischa	Lagisza	September 1943	September 1944	Constructio n of the Walter Thermal Electric Power Plant	Energie – Versorgung Oberschlesien AG	Approximatel y 1,000

Laurahutte	Siemianowice	April 1944	January 1945	Production of Anti_Aircraft Artillery in the Laura Mill	Berghutte – Konigs und Bismarckhütte	937
Lichtewerden	Svetla (Protectorate of Bohemia and MoraVia)	November 1944	January 1945	Labor in a Thread Factory	G.A. Buhl und Sohn	300 Women
Neu – Dachs	Jaworzno	June 1943	January 1945	Coal Mining in the Jaworzno Mines and Construction of the Wilhelm Electric Power Plant	Energie Versorgung Oberschlesien AG	3,664
Neustadt	Prudnik	September 1944	January 1945	Work in a Textile Mill	Schlesische Feinweberei AG	399 Women
Plawy	Plawy Near Oswiecim	1944	January 1945	Agricultural Labor on an SS Farm		138 Men (January 17, 1945) Approximately 200 Women
Radostowitz	Radostowice Near Pszczyna	1942	1943	Forestry Work	Oberforstamt Pless (Pszczyna Forestry Authority)	Approximately 20
Raisko	Rajsko	June 1943	January 1945	Agricultural Labor on an SS Farm (Gardening and Experimental Cultivation)		Approximately 300

				of the Rubber Plant)		
Sonderkomm ando Kattowitz	Katowice	January 1944	January 1945	Constructio n of Air – Raid Shelters and Barracks for the Gestapo		10
Sosnowitz I	Sosnowiec	August 1943	February 1944	Renovation of an Office Building		100
Sosnowitz II	Sosnowiec	May 1944	January 1945	Labor in a Stell Mill, Casting Barrels for Anti – Aircraft Cannon and Producing Shells	Berghutte – Ost- Maschinenba u Gmbh	863
Soinica	Near Gliwice	July 1940	August 1940	Demolition of Buildings at the Site of a POW Camp		Approximatel y 30
SS Hutte Porombka	Miedzybrodzie	October- November 1940	January 1945	Constructio n and Staffing of an SS Rest House		Several dozen prisoners during construction, less than ten women prisoners during normal service
2 SS Bauzug	Karlsruhe	September 1944	October 1944	Clearing Rubble and Repairing	SS – WVHA Bureau C	Approximatel y 500

				Railroad Lines in the City		
Trzebinia	Trzebinia	August 1944	January 1945	Expansion of the Refinery	Erdol Raffinerie GmbH	641
Tschechowitz I	Bombensucherkom mando in Czechowice Dziedzice	August 1944	September 1944	Removal of Unexploded Bomb from the Refinery and Surroundin g Areas	Vacum Oil Company	Approximatel y 100
Tschechowitz II	Vacuum in Czechowice Dziedzice	September 1944	January 1945	Clearing Rubble and Maintaining the Refinery	Vacuum Oil Company	861

ที่มา : Memorial and Museum Auschwitz – Birkenau, **Auschwitz sup-camps**, accessed 13 January 2013,
available from http://en.auschwitz.org/h/index.php?option=com_content&task=view&id=30&Itemid=33

ภาคผนวก ค ตารางลำดับเหตุการณ์ของค่ายเอชวิทซ์

ตาราง ลำดับเหตุการณ์ของค่ายเอาชวิทซ์

27 เมษายน 1940	สร้างค่ายเอาชวิทซ์ 1
4 มิถุนายน 1940	นักโทษชาวโปแลนด์กลุ่มแรกถูกส่งตัวมายังค่ายเอาชวิทซ์
1 มีนาคม 1941	ไฮดริช อิมเลอร์ได้เดินทางมาตรวจค่ายเอาชวิทซ์ และมีคำสั่งให้ทำการขยายค่ายออก
สิงหาคม 1941	เริ่มการสังหารหมู่ชาวยิวในค่ายเอาชวิทซ์
กันยายน 1941	ก๊าซไฮโดรเจน โซยาไนต์ถูกนำมาใช้ในการสังหารหมู่เป็นครั้งแรกที่ค่ายเอาชวิทซ์
8 ตุลาคม 1941	เริ่มก่อสร้างค่ายบีร์เคนา หรือค่ายเอาชวิทซ์ 2
20 มกราคม 1942	การประชุมที่วันน์เซย์
มกราคม 1942	จัดตั้งห้องรมแก๊สขึ้นที่บีร์เคนา
22 มีนาคม – 25 มิถุนายน 1943	เปิดใช้อาคารเผาศพและห้องรมแก๊สที่บีร์เคนา
20 พฤศจิกายน 1943	การจัดระบบการบริหารในค่ายเอาชวิทซ์ โดยเอาชวิทซ์ 1 เป็นค่ายหลัก ใช้กักกันนักโทษชาย เอาชวิทซ์ 2 หรือบีร์เคนา กักกันทั้งนักโทษชายและหญิง และเป็นศูนย์กลางการสังหารหมู่โดยการรมแก๊ส เอาชวิทซ์ 3 เป็นค่ายบริวารเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม และพื้นที่เกษตรกรรม
2 พฤษภาคม – 21 กันยายน 1944	การกวาดล้างและสังหารหมู่ชาวยิวฮังการีเชื้อสายยิว
สิงหาคม 1944	หน่วยเอสเอสเริ่มกวาดล้างค่าย
10 ตุลาคม 1944	การก่อกบฏของหน่วยรบพิเศษ
พฤศจิกายน 1944	ไฮดริช อิมเลอร์ออกคำสั่งให้ทำลายเตาเผาศพและห้องรมแก๊ส
17 มกราคม 1945	เริ่มอพยพนักโทษออกจากค่ายเอาชวิทซ์
27 มกราคม 1945	กองทัพแดงของสหภาพโซเวียตเข้าปลดปล่อยค่ายเอาชวิทซ์

ที่มา : **Auschwitz time line**, accessed 13 January 2013, available from [http://www.wsg-hist.uni-linz.ac.at/auschwitz/html/Zeittafel\(Tab\).html](http://www.wsg-hist.uni-linz.ac.at/auschwitz/html/Zeittafel(Tab).html)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาววิภา ศรีดาวเดือน
ที่อยู่	71/1 หมู่ 10 ต.บางภาษี อ.บางเลน จังหวัดนครปฐม
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2549	สำเร็จการศึกษาศิลปะศาสตรบัณฑิต วิชาเอกประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2551	ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศึกษา (ยุโรป) มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2549 – 2551	เจ้าหน้าที่การเงิน โรงพยาบาลพญาไท 3